FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
MÜHENDİSLİK VE FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

TUNUS'TA BİR OSMANLI YAPISI
SİDİ İBRAHİM RİYAHİ ZAVİYESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

May SKANDER
140211013

Anabilim Dalı : Mimarı Koruma ve Restorasyon

HAZİRAN 2018

FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ

MÜHENDİSLİK VE FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

TUNUS'TA BİR OSMANLI YAPISI
SİDİ İBRAHİM RİYAHİ ZAVİYESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

May SKANDER

140211013

Anabilim Dalı : Mimarı Koruma ve Restorasyon

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Suphi SAATÇİ

Teslim tarihi : 17 Mayis 2018

FSMVÜ, Mühendislik ve Fen Bilimleri Enstitüsü'nün 140211013 numaralı Yüksek Lisans Öğrencisi May SKANDER, ilgili yönetmeliklerin belirlediği gerekli tüm şartları yerine getirdikten sonra hazırladığı "TUNUS'TA BİR OSMANLI YAPISI SİDİ İBRAHİM RİYAHİ ZAVİYESİ".

"başlıklı tezini aşağıda imzaları olan jüri önünde başarı ile sunmuştur.

Tez Danışmanı : **Prof. Dr. Suphi SAATÇİ** .....
Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi

Jüri Üyeleri : **Prof. Dr. Mehmet Bülent ULUENGİN** .....
Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi

Prof. Dr. Zeynep AYGEN .....
Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi

Teslim Tarihi : 17 Mayıs 2018

Savunma Tarihi : 29 Haziran 2018

Aileme,

ÖNSÖZ

Lisansüstü eğitimime katkılarından, tez çalışmama başlamamla beraber bana yol gösteren ve yardımlarını esirgemeyen tez danışmanım Prof. Dr. Suphi Saatçi' ye,

Araştırmalarım için gerekli belge ve izinlere erişmeme yardımcı olan ASM Genel Müdürü Sayın Mimar Zoubeir El Moulhi'ye,

Sidi İbrahim Riyahi Zaviye'si ile ilgili bütün nadir belge ve fotoğrafları paylaştığı için, Sidi İbrahim Riyahi'nin torunu Sayın Mimar Leyla Riyahi'ye,

Alan araştırmalarım için bana yardımcı olan, rölöve alırken uygun ortam sunan Sayın Dr. Emna Riyahi'ye ve tüm Zaviye çalışanlarına,

İstanbul Tekke ve Zaviyeleri ile ilgili Prof. Dr. Baha Tanman'ın araştırmalarını bana sağladığı için İstanbul Üniversitesi'nde doktora eğitimine devam eden Sanat Tarihi Uzmanı Sayın Moayed el Mnari'e,

Tüm çalışmalarım boyunca bana destek olan annem Samira, babam Talel'e ve kardeşlerim Rym ve Emin'e teşekkür ederim

May Skander

Mayis 2018

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖNSÖZ ..... **v**
İÇİNDEKİLER ..... **vii**
ÖZET ..... **ix**
ABSTRACT ..... **xii**
KISALTMALAR ..... **xiii**
ŞEKİL LİSTESİ ..... **xv**
1. GİRİŞ **1**
1.1 Çalışmanın Amacı ve Kapsamı 1
1.2 Çalışmanın Yöntemı 3
1.3 Osmanlı eline geçmeden önce Tunus'un siyasi ve sanatsal tarihi 4
1.4 Tunus'ta Kentsel Koruma 12
2. BİR OSMANLI EYALETİ OLARAK TUNUS **15**
2.1 Tunus Şehrinin Kent Dokusunu Özellikleri 15
2.2 Tunus şehrinde Osmanlı Hakimiyeti Dönemindeki Dini Yapılarının Gelişimi 21
2.2.1 Camiler ve Medreseler 21
2.2.2 Zaviyeler ve Türbeler 21
2.2.2.1 Türbeler 22
2.2.2.2 Zaviyeler 25
3. TUNUS'TAKİ TASAVVUF YAPILARIN ÖZELLİKLERİ **31**
3.1 Tasavvuf ve Tarikatlar Tanımı 31
3.2 Dini ve sosyal rolü 33
3.3 Tunus'taki Zaviyelerin Özellikleri 34
3.3.1 Mimarı Genel Özellikleri 34
3.3.2 Yapı Malzemeleri , Teknikleri ve süslemeleri 35
3.3.2.1 Yapı Malzemeleri 36
3.3.2.2 Yapım Teknikleri 37
3.3.2.3 Yapı Süslemeleri 41
4. SİDİ İBRAHİM RİYAHİ ZAVİYESİNİN ÇALIŞMASI **43**
4.1 Tanımı 43
4.1.1 Sidi İbrahim Riyahi kimdir 43
4.1.2 Yapının Tarihçesi 43
4.1.3 Yapının yerleşmesi ve çevresi 44
4.2 Mimarı Özellikleri 48
4.2.1 Plan Özellikleri 46
4.2.1.1 Z01 Giriş Holü 48
4.2.1.2 Z03 İbadethane 50
4.2.1.3 Z04 Türbe 53
4.2.1.4 Z05 Şeyh'in Odası 56
4.2.1.5 Z06 Mekanı (Oda) 57

4.2.1.6 Z07 Mekanı (Mutfak + Oda) 59
4.2.1.7 Z08 Mekanı (Abdesthane ve WC) 60
4.2.2 Dış Cephenin Özellikleri 62
4.2.3 Avlu ve İç Cephelerin Özellikleri 65
4.2.4 Yapı Teknikleri ve malzemeleri 68
4.2.4.1 Temeller 68
4.2.4.2 Duvarlar 68
4.2.4.3 Üst Örtusu 69
4.2.5 Süslemeler 73
4.2.5.1 Çiniler 73
4.2.5.2 Siva ve Alçı İşleri 75
4.2.5.3 Kalem İşleri 76
4.2.5.4 Mermer ve Taş Nakşı 78
4.2.5.5 Demir işleri 79
4.3 Yapıdaki Ekler ve Bozulmalar Analizi 80
4.3.1 Dönem Müdahalaleri ve Niteliksiz Ekle 80
4.3.2 Nem ve su Problemleri 81
4.3.3 Malzeme Kaybı 82
4.3.4 Strüktürel hasarları ve çatlaklar 83
5. SİDİ İBRAHİM RİYAHİ ZAVİYESİ MÜDAHALE ÖNERİSİ 87
5.1 Sidi İbrahim Riyahi Zaviyesi Restitüsyonu 87
5.1.1 Restitüsyon Sorunları 87
5.1.2 Yapının Kentsel Yerleşim ve Vaziyet Planı Restitüsyonu 88
5.1.3 Plan Restitüsyonu 94
5.1.4 Tavan Plan ve çatı Restitüsyonu 99
5.1.5 Dış Cephe ve Kesitler Restitüsyonu 100
5.2 Sidi İbrahim Riyahi Zaviyesi Restorasyonu ve Yeni İşlevlendirme Önerisi 101
5.2.1 Restorasyon Kararları ve Müdahale Önerileri 102
5.2.1.1 Niteliksiz Öyeleri Kaldırması 102
5.2.1.2 Bakım ve Onarım 103
5.2.1.3 Bütünleme 103
5.2.1.4 Yenileme ve Yeniden Yapım 104
5.2.1.5 Temizleme 104
5.2.1.6 Zemin Sağlamlaştıması ve Desteklenme 105
5.2.2 Zaviyenin Yeni İşlevlendirmesi ve Mekan Müdahaleri 106
6. DEĞERLENDİRME 109
7. SONUÇ 115
KAYNAKÇA 117
EKLER 123
ÖZGEÇMİŞ 176

ÖZET

Tunus şehri, köklü tarihiyle gerçek bir kültür ve mimari mozaiğe sahiptir. Halk arasında "Medina" olarak tabir edilen şehirde, sokaklar, konutlar ve pazarlar sayesinde, zengin bir tarihi miras ve mimari tabakalaşma görülmektedir. Bu durum, bugün şehrin simgesi olmuştur.

Öte yandan, Osmanlı İmparatorluğu'nun en önemli şehri olan İstanbul, özgün mimarisi ile bulunduğu çağın estetik ve tekniğinin hünerlerini her daim yansıtmıştır.

Bu iki şehrin mecazi olarak birleşimi özellikle Arap, Endülüs ve Osmanlı miraslarının kesişimlerini taşıdığı için detaylandırılmış bir mimarinin ortaya çıkmasına yol açmıştır. Tezde bahsedilen Sidi İbrahim Riyahi Zaviyesi, eski şehir Tunus'un batısında yer almaktadır. Osmanlı şehri Tunus'un çiçek devri olarak kabul edilen 19. Yüzyılın ortasında inşa edilen ve diğer dini binalar arasında kendi dinini ve kültürünü farkettiren bir yapıdır; fakat daha önemlisi özgün bir mimari karaktere sahiptir.

Sidi İbrahim Riyahi Zaviyesi'nin ibadet pratikleri İstanbul tekke ve zaviyeleri ile farklılık gösterir. Ancak tasavvufun kavramsal çerçevesine sıkıca bağlı şekilde tıpkı İstanbul tekke ve zaviyelerinde olduğu gibi, kendi ibadet alanlarının özelliklerini taşıyan mekanlara sahiptir. Yapının bütün mekanları ve bu mekanların mimari unsurları gösteriyor ki, Tunus ve Osmanlı sanatının esintileri ve sembolleri zaviyenın gizemli felsefesinde harmanlanmıştır. Binanın özelliklerini en iyi yansıtan mekan, "semahane" adı verilen ibadet odasıdır. Basit bir dikdörtgen formunda olan bu mekan, zengin süslemeleri, dekorasyonunun bolluğu ve üzerini örten kubbesinin anıtsallığıyla öne çıkmaktadır.

Tezin amacı, Sidi İbrahim Riyahi Zaviye'sinin rölöve ve restitüsyon projelerini oluşturmak ve restorasyon çalışması ile alakalı akla gelmesi muhtemel sorulara cevap olabilecek bir restorasyon önerisi sunmaktır. Aynı amaç doğrultusunda bina hakkında doğru bir veri tabanı oluşturmak için, birkaç değişik araştırma yöntemi, çeşitli görseller ve dökümanlar kullanılmıştır. Bu dökümanların tesbitine binada yapılan

kapsamlı bir rölöve çalışması ile başlanmıştır. Tunus'da tarihi eserleri korumakla görevli kurumlar ile görüşülerek, mekanda çalışma yapmak için iki aylık izin alınmıştır

Tez, Tunus şehrinin tarihi merkezinde yer alan dini mekanların Osmanlı Devri'ndeki mimarisi hakkında bilgi vermenin yanında, Sidi İbrahim Riyahi Zaviyesi'nin ileri bir tarihte geçirmesi muhtemel bir restorasyon uygulaması için belge özelliği taşımaktadır. Aynı çerçevede, zaviye dahilinde bir mekanın, hem yapıyı korumak maksadıyla hem de Sidi İbrahim'in torunlarının isteği üzerine kütüphane olarak yeniden işlevlendirilmesi önerilerek detaylandırılmıştır.

ABSTRACT

The concept of identity, exposed to us in its most clear forms by the historical architecture, constitute in reality an amalgam of paradigms and roots that proves civilisations not only were a successive evolution for human's urban settlements and architectural acheivements but also a recipient of knowledge's gathering and exchanges.

With a long historical background to look upon, the nowadays city of Tunis describes a true mosaic of cultural and architectural mixture. İts old city called in common dialect "Medina", shows within its streets, residences and bazars the signs of a rich historical and more specificly architectural stratification that has become today a trade-mark in itself.

The Ottoman Empire on the other side with its key city İstanbul, had been developping througout five centuries an outstandingly unique architecture that is coutinuously regarded as one of the modern ages' prowesses in matters of aestheticity and technicality.

The symbiosis of these two particular cities' cultural charactersistics in Tunisa, metaphorically carried by the cultural encouter between Arabic, Andalousian and Ottoman legacies can only give way to the appearance of particularly elaborated architecture. İn this context, the Zawiya (mystic lodge) of Sidi İbrahim Riyahi situated in the Western neighbourhood of the old city of Tunis, build around the middle of the nineteeth century at what is considered as a flowered age of the Tunisian Ottoman Province, stand out among other religious building by its religous and cutural influence, but moreover by it architectural and artistical characteristicals.

Tightly linked to the conceptual frame of the mysticism, the building though holding different ritual practices from the ones observed in the Derviches' Lodges of İstanbul, expresses its functional attributes in a similar spatial manner. From the distinctive way with which the building is accessed to until the organization of the differente spaces arount the central court, the architectural elements reveal the influences of both the

intrinsic tunisian art and the ottoman inspirations that are tangled with the symbols of the mystic philosophy adopted in the Zawiya. The building main feature resides in the principle chamber called “Samahane” that means the room of prayers. The space that presents a simple rectangular plan stikes by the complexity and the profusion of its décorations and the monumentality of the dome that is covering it.

The aims of this thesis is to issue a possible answer to the conservation of this building by producing an essay of restoration. Several research tools and processes have been employed to fullfill this purpose as well as to output a set of documets and graphics that are intented to constitute an accurate database to the structure. The developpment of these documents obviously started with a building site seeing. To accomplish this mission, a number of permits given by the official authorities had to be allocated, meeting with the responsibles of the historical conservation units had to be carried out and a full time work during two months had to be scheduled on site in Tunis. The importance of this research on the other hand lay on the fact that il will not only grant a sum of material information about the traditional architecture of religious stuctures in the old town of Tunis during the Ottoman sovereignty, but it will also constitute an archive to The Sidi İbrahim Riyahi Lodge that can be consulted and examined for eventual future interventions. İn this same order of ideas indeed, the attempt at giving the building a new functional purpose which is a library has all but emerges from an actual intent of the family of the late Sidi İbrahim, to push back the risks of disfunctions in the building and allow its sustainability.

Keywords: Tunis. Old city, historical buildings, conservation, restoration, Ottoman period, influences, derviche lodges, mysticism, traditional architecture.

KISALTMALAR

M.Ö : Milattan Önce

M.S : Milattan Sonra

Y.y : Yüzyıl

ASM : (Association de Sauvegarde de la médina)
Tunus Şehrini Koruma Derneği

İNP : (İnstitut National du Patrimoire)
Mili Eserler Enstitüsü

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1.1 : Kartaca Medeniyetleri. 4
Şekil 1.2: Kartaca – suluboya temsili 5
Şekil 1.3 : Pön Savaşları ve sonuçları..... 5
Şekil 1.4: Kartaca Roman döneminin planı MÖ 2. yy. 6
Şekil 1.5 : Bulla Regia (solda) ve Thugga (sağda) anıtları..... 6
Şekil 1.6: Bizans döneminden vaftizhane, Bardo Müzesi. 6.yy M.S 7
Şekil 1.7: Bizans döneminin mozaik . Daniel into the lions' den, 5.yy M.S 7
Şekil 1.8 : Kayravan'da Ukba Bin Nafi'in Camii..... 8
Şekil 1.9 : Müsülmanlar Kuzey Afrika'nın Fethetmesin yolları 9
Şekil 1.10 : Bir Ribat örneği, Gar-ül-milh ribati (Tuz mağarasi) 9
Şekil 1.11 : Ebul Kasim Al cellizi camii Tunus Başkant'ta - eski fotoğraf 1890..... 10
Şekil 1.12 : Testour camii 10
Şekil 1.13 : Tunus ve Cezair Osmanlı Eyaletleri olarak 16 yy..... 11
Şekil 1.14: Tunus Eski Şehrinin yerleştirmesi 1908..... 12
Şekil 2.1: Tunus eski şehrinin ana biçimi, 1535. 15
Şekil 2.2 : Tunus Eski Şehrinin merkezi çekirdeği ve Kuzey / Güney yörekentleri 1881..... 15
Şekil 2.3 : Tunus Eski Şehrinin Roman Akslarına gore organizasyonu 16
Şekil 2.4 : Medine'de yolların hiyerarşik dağılımı..... 17
Şekil 2.5 : Medine'nin dokusu Roberto Berardi'na göre circa 1969..... 17
Şekil 2.6 : Medinenin Konutun (Dar) temel planın örneği 18
Şekil 2.7: Zeytuna Camiinin Kuzey cephesinin Osmanlı dönemindeki Ana Kapısı ve eklenen revakı 21
Şekil 2.8 : Beyler Türbesi eski fotoğrafında (1904) görülen Ana ve yan Kübbeleri. 23
Şekil 2.9 : Beyler Türbesi plan düzeltmesi : Türbenin farki çeşit kübbe ile örtülen odalar..... 24
Şekil 2.10 : a) Beyler Türbesi: Mezar taşlar ve iş mekan süslenmesi b)Ahmed Koca mezar taşı 25

Şekil 2.11 : Hammuda Paşa Türbesi: Kitabesi 25
Şekil 2.12 : Sidi Ebu'L hasan Al Şazuli zaviyesinin gravürü 19. Yy 26
Şekil 2.13 : Sidi Mehrez zaviyesinin yerleştirmesi 27
Şekil 2.14 : Sidi Mehrez zaviyesinin iş süslenmesi ve ana Kübbe 28
Şekil 2.15 : Sidi Şiha zaviyesinin plan ve girişi 29
Şekil 2.16 : Sidi Şiha zaviyesinin iş süslenmesi ve ana oval kübbe 30
Şekil 3. 1 : Sidi İbrahim Riyahi zaviyesindeki Mevlid törenlerden biri 34
Şekil 3. 2 : Duvar uygulaması – Almaşık moloz taş ve tuğla. Tunus Medina'sında . 38
Şekil 3. 3 : Bir evin üst duvar uygulaması- Tuğla ve çomlek boruları. Tunus Medina'sında 38
Şekil 3. 4 : Tonoz Uygulaması 39
Şekil 3. 5 : Sidi İbrahim riyahi zaviyesi'nin kubbesinin kazısı 40
Şekil 3. 6 : Teras çatı Uygulaması 40
Şekil 4.1 : Şeyh İbrahim Riyahi portresi 43
Şekil 4.2.1: Zaviye Tunus Eski Şehrinin Genel Haritasında yerleşmesi - 1893 yılı 44
Şekil 4.2.2 : Zaviye günümüzdeki Tunus Başkant'taki Eski Medinasinda Bulunduğu adası 45
Şekil 4.3 : Sidi İbrahim Riyahi Zaviyesi ve Sokak hiyerarşisi 45
Şekil 4.4 : Sidi İbrahim Riyahi Sokağı 46
Şekil 4.5 : Sidi İbrahim Riyahi Zaviyesi konut adacığında yerleştirmesi 47
Şekil 4.6: "Driba" ve "Sekifa" olarak Zaviyesinin Giriş Holun elemanlardır 49
Şekil 4.7: Sekife'nin mevcut olan niş 49
Şekil 4.8: Avlu'dan İbadethane'ye girişi 51
Şekil 4.9: İbadethane 51
Şekil 4.10: Mihrap 52
Şekil 4.11: İbadethane'de günümüzde bulunan döşeme 52
Şekil 4.12: İbadethane'nın örtuluyan kübbe 53
Şekil 4.13: Türbenin kısımları 54
Şekil 4.14: Türbenin ikinci kapı ve penceresi 54
Şekil 4.15: Türbenin duvarında ankastre sütün 55
Şekil 4.16: döşeme türü 55
Şekil 4.17: Şeyhin ofisi 56
Şekil 4.18: Ofis'te görünen döşemesi 57

Şekil 4.19: Z06 - Oda 58
Şekil 4.20: Z06 – Odada bulunan kemerli niş 58
Şekil 4.21: Z07 – Mutfak + Oda 59
Şekil 4.22: Z06 – Döşeme kaplaması 60
Şekil 4.23: Z06 – Tavanlar 60
Şekil 4.24: Z07 – Abdest hane 61
Şekil 4.25: Çatıya çıkan merdiven 61
Şekil 4.26: tonoz /duvar sistemi 62
Şekil 4.27: Sidi İbrahim Riyahi Zaviyesinin Diş Cephesi 63
Şekil 4.28 : Giriş Kapısı Görünüşü 64
Şekil 4.29: Giriş Kapısının Çerçevesi Detayları 65
Şekil 4.30: Avlusunun Kuzey-Batı ve Güney-Doğu Galerileri 66
Şekil 4.31: Avlusunda bulunan kuyu 67
Şekil 4.32: İbadethane cephesindeki çini panolar, düz pencere, ahşapli kiremitli silmesi ve Kübbe 67
Şekil 4.33: Çatıdan görünen taşıyıcı duvar örgüsü 68
Şekil 4.34: Z05 hücresinde mihrap arkasındakı tuğla duvarı 69
Şekil 4.35: Sidi İbrahim Riyahi Zaviyesinin Kübbe yapı sistemi 70
Şekil 4.36: Çatısı günümüzdeki hale 71
Şekil 4.37: Çatı görülen sistemleri ve 2000’ de yapıldı müdahalesi sonucu 72
Şekil 4.38: Z03- Kübbedeki alçı işi 75
Şekil 4.39: Z03 Pandantif süslemeleri 76
Şekil 4.40: Z03- Bulunan Kalem İşlerin Türleri 77
Şekil 4.41: Z03- Mihrabın Başlığın Süslemesi 78
Şekil 4.42: Zaviyenin Giriş Kapısı Taş Süslenmeleri 79
Şekil 4.43: Zaviyenin Dış Cephesi - Tespit Edilen Demir İşlerinden Örnekleri 79
Şekil 4.44: Eklenen İslak Hacimler 80
Şekil 4.45: Merdivenler Mevcut Hale 81
Şekil 4.46: Nemden dolayı Hasarlar (Giris Holu – Mihrap – Abdest yeri) 82
Şekil 4.47: Zaviyede Malzeme Kaybı Örnekleri : Giris Holu – Avlu 83
Şekil 4.48: Zaviyede Strüktür Hasarlar Örnekleri : Avlu 84
Şekil 4.49: Z03 İbadethanede döşeme çökme hasarı 85
Şekil 5.1 : Jacques Revault tarafindan hazırlanan Dar Lasram vaziyet planında Sidi İbrahim Riyahi zaviyasinin yerleri kısmen göstermektedir 89

Şekil 5.2 : 1870'taki Von Tunus Haritasında İbrahim Riyahi zaviyasi ve çevresi 90
Şekil 5.3 : Tunus Başkent'in Eski Şehrinin 1893'taki Le François haritası (Üst) ve 1899'Taki Tardy Haritasında Sidi İbrahim sokağı, Zaviyanin bulunan ada ve eski olan arka sokak. 91
Şekil 5.4 : Tunus Başkent'in Eski Şehrinin 1914'taki Vincent tarafindan hazırlanan haritasında Haritasında İbrahim Riyahi zaviyasinin vaziyet planı..... 92
Şekil 5.5 : Tunus Başkent'in Eski Şehrinin 1953'taki Danger Ofisi tarafindan hazırlanan haritasında Zaviyanin bulunan ada içindeki arka sokak yok olması 93
Şekil 5.6 : 1914'te çekilen hafa fotoğrafı. 93
Şekil 5.7 : 1970'te çekilen hafa fotoğrafı 94
Şekil 5.8 : Sidi İbrahim Riyahi zaviyasinden eski bir şematik rölövesi 95
Şekil 5.9 : 1990'lerdeki Riyahi ailesinin müdahaleleri, Mekan Z01 96
Şekil 5.10 : Mekan Z01'nın "orijinal" ahşap merdivenleri 97
Şekil 5.11 : Mekan Z05'nın döşemesi : orijinal karosiman yeni karosiman ile bütünlenmiş 98
Şekil 5.12 : Mekan Z06'nın orijinal döşemesi..... 98
Şekil 5.13 : Avlu revakların yeni uygulanmış tavan..... 99
Şekil 5.14 : İbn-ü Abdullah Konağın revakların ahşap tavanları 100
Şekil 5.15 : Zaviyenin dış cephesinin eski hale- 1990 yıllar 101
Şekil 5.16 : Bayram Konağında mermer döşeme sağlamlaştırması 106

1 . GİRİŞ

1. 1 Çalışmanın Amacı ve Kapsamı

Tunus, Kuzey Afrika kıtasının tüm kıtaya oranla yüzölçümü ve nüfus bakımından küçük bir bölge olmasına rağmen tarihi zenginlikleriyle özellikli bir ülkedir. Farklı uygarlıkların egemenliğine sahne olmasının sonucunda Tunus'un kentsel mimarisi zenginlikleşerek gelişmiştir.

Coğrafyasında çeşitli egemenliklerin yaşamış olduğu uygarlıkların sergilendiği bir kültür arenası haline gelen Tunus, tıpkı Mısır, Cezair ve Fas gibi, siyasal ve dini bakımdan gelişerek mimari ve mimari süsleme sanatında da oldukça ilerlemiştir.

Osmanlı imparatorluğu ise, hedefinde olan tüm yerlerin mevcut mirasını öncelikle inceleyerek iyi analiz etmiştir. (Santelli,1995) Tunus alındıktan sonra şehrin, mimari kültürünün korunmasına katkıda bulunmuş, restorasyonlar ile Hafsid, Endülüs ve daha erken dönemlerden kalan anıtların kaybedilmemesinin çabası içinde olmuştur. Devamında, Akdeniz ve Kuzey Afrika fetihleri sırasında kültürel bir köprünün temellerini atarak Tunus'ta önemli izler bırakmıştır.

Çalışmamızı, Tunus'taki mimarlığında Osmanlı etkileri bahsederek, yerel mimarının gelişimi ve Osmanlı mimarı etkisini Tunus'ta diğer medeniyetlerdeki izleri ile etkileşimi ve karşılaştırılması hedef alınmıştır.

Bölge uzun yıllar boyunca Osmanlı- İspanyol çekişmesinin sonunda XVI. yüzyıl'dan beri (1574) bir Osmanlı eyaleti haline gelmiştir.

Tunus başkentinin eski şehrinde birçok Osmanlı döneminde inşa edilen yapı, günümüzde dahi görülmekte olup bazı dini eserlerde, halen mimarlık etkilerinin gelişimi görülmektedir.

Tasavvuf hayatı ve tarikatların eylemlerinin gerçekleştirilmesinin mimarı tecellisi olan Zaviyeler, hem dini hem de sosyal bir yapı olduğundan Osmanlı' nın gelişiyle Tunus'ta yer bulmuştur. Tunus kültüründe on ikinci yüzyıl civarında almovahidler devrinden itibaren ortaya çıkıp bütün yüzölçümlerde yayılan Zaviyeler, 18. ve 19. Yüzyıllarda Arap-Endülüs mimari ve sanatsal ifadeleri olarak Osmanlı müdahalesinin izlerini taşımaktadır.

Sidi İbrahim Riahi Zaviyesi, Osmanlı' nın izlerini aramak ve Tunus' un eski şehrinde geçmişte yer alan mimarinin evrimini anlamak bakımından önemli bir eserdir.

Günümüzde, Zaviye ayakta durmasına ve işlevini sürdürmesine rağmen statik anlamda sıkıntılar ile baş başadır.

Sorumlu kurumlar ve yapı sahiplerinin yapıya bir an önce müdahale edilmesi hususunda çalışması gerekmektedir. Durumun daha da kötüleşmesini beklemektense süratlı ve ciddi karaklar ve müdahaleler öngörmekte alınmaktadır.

Konu, "tanım" ve "amaç" konu başlıkları ile başladıktan sonra, çalışmanın ilk bölümünde Tunus'un tarihsel gelişimi Osmanlı Hâkimiyetinin başlangıcına kadar eski şehrin özellikleri üzerinedir. Konu ile alakalı kaynaklar Tunus'ta bulunan kütüphaneler taranmıştır.

İkinci Bölümünde, Tunus'daki "Eski Şehir"den özel olarak bahsedilmiştir. Eski Şehrin söz konusu mimari dokusunun özellikleri anlatılmıştır. Kentteki dini yapıların önemi ve gelişiminden bahsedilmesi son bölümde gerçekleştirilmiştir. Tez genel olarak, Osmanlı döneminde inşa edilmiş camilerin zaviyelerin örneklerinin kısaca incelenmesi ile pekiştirilmiştir.

Üçüncü Bölümünde ise, Tunus'taki ve Türkiye'deki Tasavvuf yapılarının benzerlik ve farklılıklarını belirtmek maksadıyla her iki bölgede yayılan Tasavvuf Tarikatlarının tarifi ve Zaviyelerin mimari açıdan mekânsal özelliklerinden bahsedilmektedir.

Dördüncü bölümü çalışmanın esas bölümü olup "Sidi İbrahim riyahi Zaviyesi" başlığı altında toplanmıştır. Çalışma kapsamı içinde, incelediğimiz anıtsal yapının banisinin adı ve özellikleri ile tarihçesi ve şehir dokusunda yapının durumu ile, yapının mevcut durumuna ait rölöve üzerinden plan ve mekan düzen, cephe düzeni, malzeme-teknik, süslemeleri ve bozulma analizleri incelenerek, değerlendirilmelerde bulunulmuştur.

Bu bölüm, bizi bina için önerilen müdahaleye adamış olan araştırmanın Yedinci Bölümüne götürür. İçinde, ellerimizde toparlanmış bütün yapının eski hali belgelerle bir restitüsyon projesinin hazırlanmıştır. Bu çalışmanın sonunda, Beşinci Bölümünde Yapının kullanımın devamlılığını sağlamak için, ve tarihi çevresinde rolünün iyileştirilmesi dahi görmek amacıyla, yeniden işlevlendirme önerisini içeren bir restorasyon projesi gerçekleştirilmiştir.

1.2 Çalışmanın Yöntemı

Literatüre taraması sırasında hem Tunus'taki hem de Türkiyede yayınlanan eserler incelenerek, çift araştırma metoduyla gerçekleştirildi. Bu çalışmada değinilen en dikkat çekici Sanat Tarihin eserleri arasında, Prof Dr Ahmed Saadaoui'nin Tunus Osmanlı dönemindeki ile ilgili eserlerini ve konferans özetleri, Prof dr Baha Tanman'ın Tekkeler üzerine araştırması ve kataloglamasından yararlanılmıştır. Diğer taraftan, Tasavvuf ve Zaviyelerin evriminin araştırması alanında, Tunus'ta Prof Dr Mohamed El Aziz ben Achour eserleri ve Türkiye'de Yazar Mustafa Kara gibi yazarların yazıları ve kitaplar özenle incelenmiştir.

Tunus'ta yapılan en önemli araştırma kaynak eserleri arasında yer alan “Mili Eserler Enstitüsü” (Institut National du patrimoine), Tunus Şehrini Koruma Derneği (Association de la Sauvegarde de la Medina de Tunis) ve Tunus Ulusal Arşivler (Les Archives Nationales) adlı Devlet kurullardan gerekli tarihsel ve kartografik bilgileri toplamak nedeniyle talep edilmiştir.

Fotoğraf ve haritalar konusunda bilgiler toplarken medyanın ve internetten yararlanıldı.

Bunula birlikte, yapının yerinde ölçme, kroki alma ve dijital fotoğrafların çekilmesi vasıtasyla plan şeması, iç ve diş cepheler ve bütün çeşitli detaylar elde edilip bilgisayarda mimarı programlar aracılığıyla rölöve, bozulmalar analizi ve önerilerin çizimleri hazırlanmıştır.

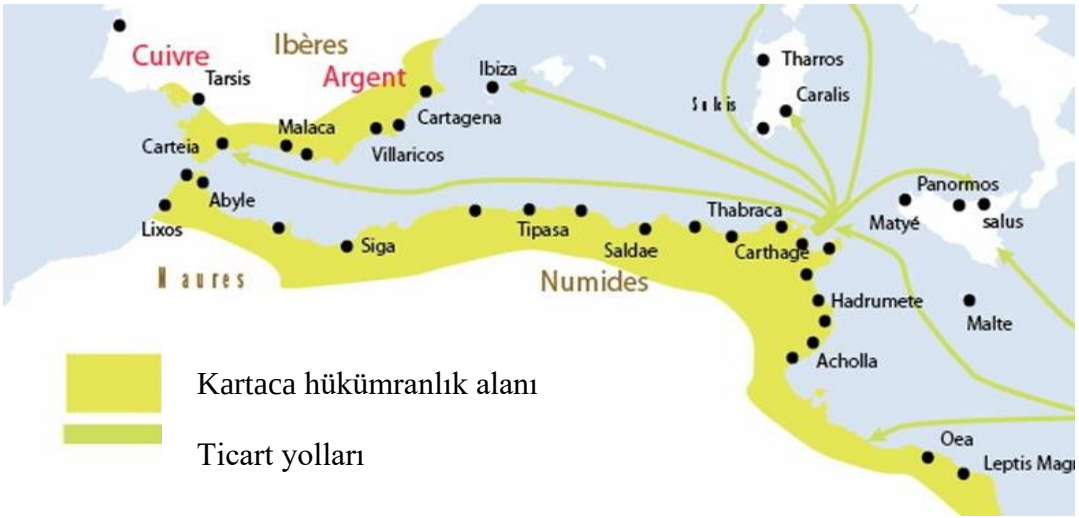
Şeyh İbrahim Riyahi’nin neslinden olan bir kimse ile iletişim kurma şansımız olmuştur. Torununun eşi ve yeğeni bize bina hakkında paha biçilmez bir dokümantasyon sağlamıştır. Üstelik, Aile tarafından Zaviye' nin eğtimsel ve dinsel bir

merkez dönüştürmek amaçlarının olduğunun bilgisi alındı. Edinilen bilgi neticesinde restorasyon uygulanmasında bir yeni işlevlendirme projesi sunmak şeklinde fikir alt yapısı sağlanmış oldu.

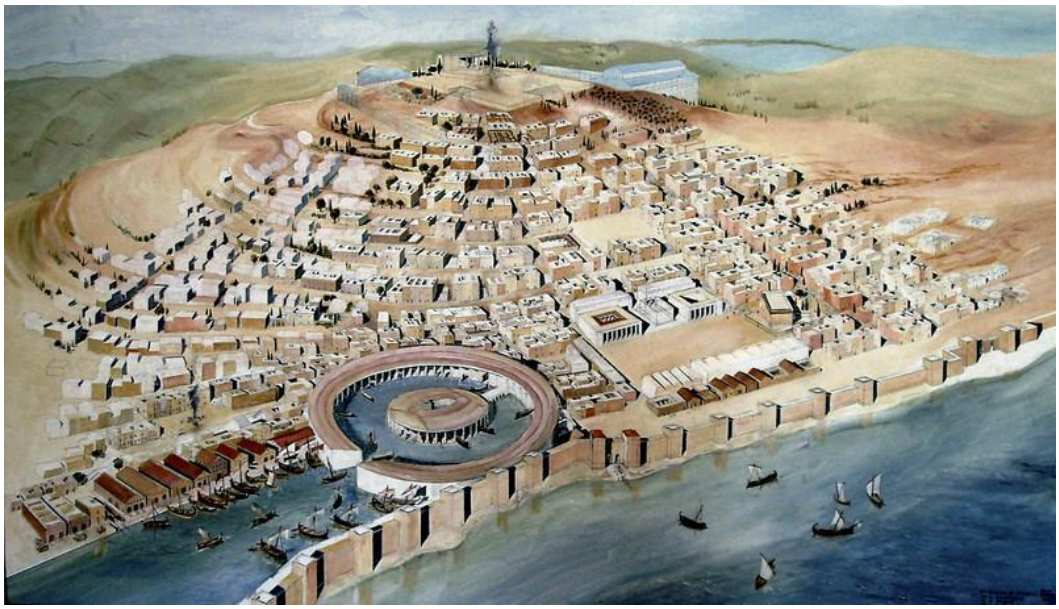
1.3 Osmanlı eline geçmeden önce Tunus'un siyasi ve sanatsal tarihi

Tunus'ta ilk uygarlık, avcı-toplayıcı olarak "Numidiyalılar" tarafından milattan önce yaklaşık 3000 yılında başlamıştır. Genel itibariyle Tunus'un coğrafi konumunun belirlenmesinde göçebe Berberilerden sonra, daha çok deniz yoluyla gelen çeşitli etnik toplulukların ülkeye yerleşmesi en büyük etken olmuştur.

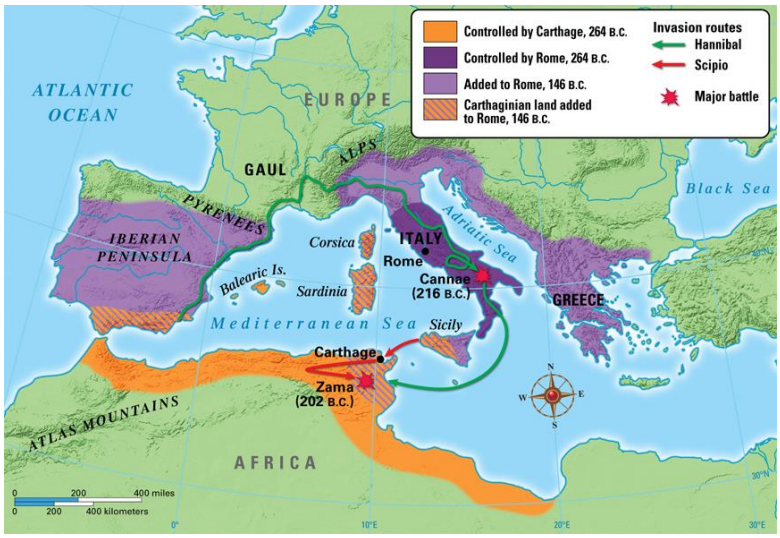
M.Ö ilk bin yıllık dönemde, M.Ö. 814 yılın civarında Fenikeli tüccarlar tarafından Kartaca Kenti kurulmuştur. Kartaca sonradan geniş bir devlete dönüşüp Akdenizin en önemli ticari ve askeri gücünü oluşturmuştur. Adına Pön Savaşları denilen Romalılar ile Kartacalıların yaptığı ve sonrasında Romalı' ların Batı Akdeniz' e hakim olduğu savaşlar neticesinde, mimari ve kentsel etkiler sözkonusu olmuş ve özellikle merkezi avlulu konutlar oluşturulmuştur. (Ammar, 2005, s 36). Üstelik, Kartaca döneminde kamu ve özel binaların özelliklerine göre kullanımı ve ayrımı durumu ortaya çıkmıştır (Richard, 2006, s 8). Kartaca uygarlığı zenginleşmiş ve coğrafi olarak çok gelişmiştir (Şekil 1.1 ve 1.2); ancak M.Ö. 146 'da Romalılar tarafından üç adet Pön Savaşı sonrasında (Şekil 1.3) yok olmuş olup toplamda sekiz yüzyıl hüküm sürmüştür.

Şekil 1.1 : Kartaca Medeniyetleri (kaynak : internet, http://le-lutin-savant.com/g-antiquite-geographie.html2015).

Şekil 1.2: Kartaca – suluboya temsili (kaynak : Tunus Ulusal Arkeoloji Muzesi, Giriş kapısında).

Şekil 1.3 : Pön Savaşları ve sonuçları (kaynak wordpress.com).

Ardından başlayan Roma uygarlığı Tunus bölgesinin stratejik statüsünü bir Roman vilayetine dönüştürerek vurgulamıştır. Hakimiyetleri süresince, Romalılar ortogonal planı bölgenin kentsel planlaması olarak benimsemiştir, bu tip kentçiliğin en iyi örnekleri Roman Karthaca (Şekil 1.4), Thugga ve Bulla Regia şehirleridir (Şekil 1.5). Ayrıca, büyük amfitiyatrolar, Roma tipi olan tapınakları ve merkezi avluya sahip büyük Domus'ların (Latinca'dan gelen Domus sarayı veya Konak anlamı

verilmektedir) inşa edilmesiyle, dini yapı ve konut mimarisini de etkilemiştir. Buna ek olarak, Romalılar kemer ve kubbe gibi yeni yapım yöntemlerinin yanı sıra döneme özgü harç vs ile yeni malzemeler kullanarak inşaat alanında ve devrine özgü mozaik kaplamaları ile süsleme sanatlarında ilerleme göstermişler, böylece Kartaca'lıların yapı bilgi ustalığı oldukça zenginleştirmiştir. (Ammar, 2005, s 66. Djerbi, 2004).

Şekil 1.4: Kartaca Roman döneminin planı MÖ 2. yy (kaynak internet : http://looklex.com).

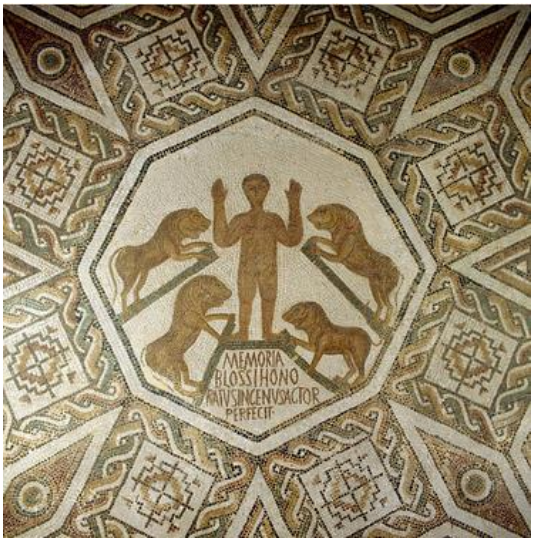
Şekil 1.5 : Bulla Regia (solda) ve Thugga (sağda) anıtları (kaynak http://www.patrimoinedetunisie.com.tn).

Roma İmparatorluğunun Kuzey Afrika'da Milattan sonra 4. Yüzyıldan sonra egemenliğini yitirmesi sonucunda Kuzey Avrupa'dan gelen Vandallar ile Kuzey Afrikanın istilası büyük oranda gerçekleşmiştir.

Gerileme ve medeniyet düzensizliği ile belirginleşen bu dönem, Milattan'dan sonra 6. yüzyılda, Romalı Afrika kalıntıları üzerine Bizans imparatorluğunun kurulmasıyla nispeten istikrara kavuşmuştur. Bu döneme ait olarak Tunus şehri ve Kartaca çevresinde birçok yapı izi bulunmakta olup, varlıkları halen sürmekte ve korunmaya devam etmektedir. Bizanslıların Tunus' a kültürel ve sanatsal katkısı, bazilikalar ve vaftizhaneler ile erken hristiyanlık dini mimarisinde (Şekil 1.6) ve mozaik sanatının gelişimi (Şekil 1.7) ile konutların dekorasyonununda önemli ölçüde gerçekleşmiştir.

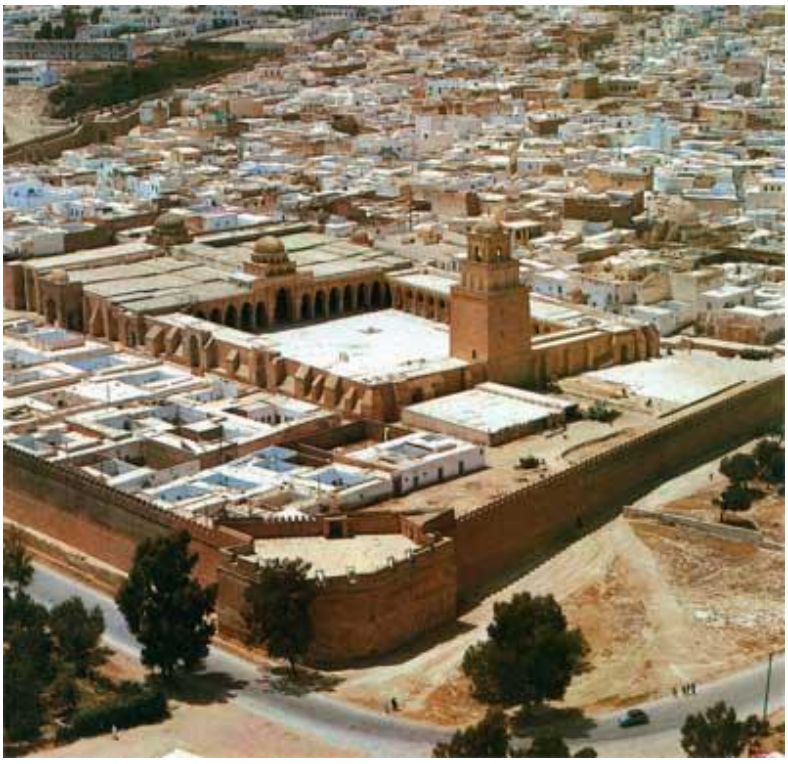
Şekil 1.6: Bizans döneminden vaftizhane, Bardo Müzesi. 6.yy M.S (kaynak internet : Zaher Kammoun, 2018).

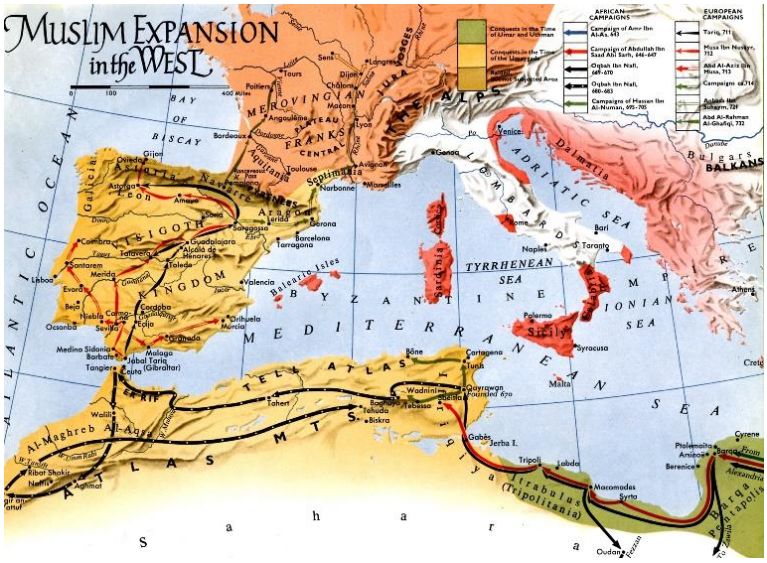
Şekil 1.7: Bizans döneminin mozaik . Daniel into the lions' den, 5.yy M.S (kaynak internet : Guetty images, 2015).

Tunus'un M.S 7. yüzyılda Arap-Müslümanlarca fethedilmesi, hem Bizans egemenliğini hem de ülkenin bazı yerlerinde bulunan Berber yönetiminin sonlanmasını sağlamıştır. MS 670 yılında, ilk güçlendirilmiş Arap şehri olarak "Keyravan", Arap ordusunun komutanı Ukbe iBnu Nafii tarafından kurulmuştur. (Şekil 1.8). (İbn Abi Dinar, 1286 hicri yılı , s 6).

Böylece Tunus'ta ve Kuzey Afrika'da Müslümanların yerleştirilmesi gerçekleştirilmiş, (Şekil 1.9) (Huart, 1915, s542) artık **İfriqiya** adı verilen vilayet tahtına müslümanların halifesi adına hükümdar hanedandan varislerin atanması geleneği başlamıştır. Söz ettiğimiz en önemli hanedanlar arasında: M.S 9. yüzyıldaki Kairouan'da Ağlebiler, Fatimiler (10. yüzyılda) Mahdya'nın Kurucular ve 13. yüzyılda Tunus şehrinin başkenti ve iktidarının merkezi haline getiren Hafsiler. (İbn Abi Dinar, 1286 hicri yılı , Richard, 2006).

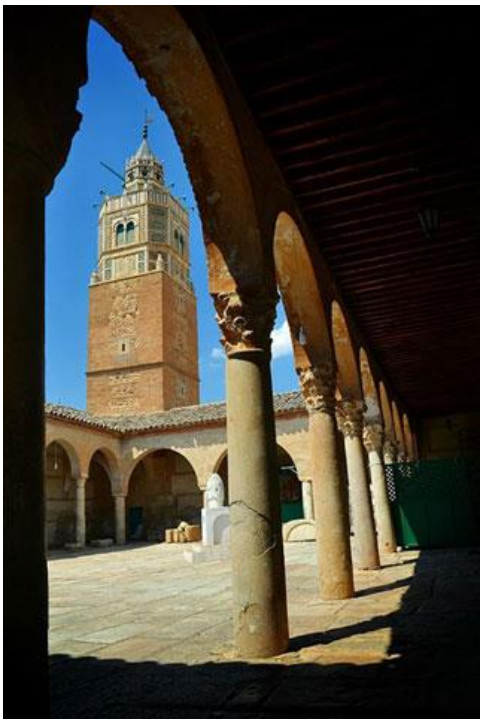

Şekil 1.8 : Kayravan'da Ukba Bin Nafi'in Camii (kaynak internet : http://www.ces-med.eu/project/countries/tunisia/kairouan).

MUSLIM EXPANSION in the WEST
ATLANTIC OCEAN
BAY OF BISCAY
MEROVINGIAN FRANKS
CENTRAL PLATEAU
ALPS
ADRIATIC SEA
TYRRHENIAN SEA
IONIAN SEA
MEDITERRANEAN SEA
BYZANTINE EMPIRE
BALKANS
VISIGOTH KINGDOM
ASTURIAS
LEON
NAVARRE
ARAGON
BALEARIC ISLES
SICILY
MALTA
TELL ATLAS
SAHARA ATLAS
Sahara
Al-Maghreb Al-Aqsa
Ifriqiya
Barqa
Tripolitania
Gibraltar
Tangiers
Ceuta
Tlemcen
Tahert
Biskra
Tunis
Kairouan
Gabès
Jerba I.
Tripoli
Sabratha
Leptis Magna
Oudana
Cyrene
Alexandria
Athens
Venice
Genoa
Naples
Palermo
Syracuse
Cartagena
Valencia
Barcelona
Toledo
Cordoba
Seville
Lisbon
Toulouse
Narbonne
Marseilles
Lyons
Tours
Poitiers
Bordeaux
Dijon
Metz
Langres
Rouen
Loire
Rhone
Po
Dalmatia
Bulgars
Franks
Aquitaine
Septimania
Gascony
Galicia
Basque
Navarre
Leon
Asturias
Visigoth Kingdom
Balearic Isles
Sicily
Malta
Tell Atlas
Sahara Atlas
Ifriqiya
Barqa
Tripolitania
Al-Maghreb Al-Aqsa

Ayrıca, Ağlebilerin hidrolik çalışmalarından ve kaligrafi ve oyma ahşap da dahil olmak üzere dekoratif sanat alanlarındaki sanatsal miraslardan bahsedilebilir. Kentsel açıdan, Medine'nin kentsel oluşumlarının geliştirildiği görülmektedir. M.S 1228 yılında Tunus'ta başlayan Hafsid döneminde, Tunus'taki sanat ve mimarlık gelişiminin dönüm noktası gerçekleşmiştir. Sonrasında İspanya'dan Kuzey Afrika'ya 1492'de Endülüslerin göç edilmesi ve Endülüs Müslümanlarının ve Yahudilerin yerleşmesi, sanatsal yaratımı artırmış ve aynı zamanda hem kamu hem de özel yapılarda yeni yapı ve süsleme yöntemlerinin kullanılmasını sağlamıştır.. Birkaç önemli anıtta somut izler görülmekte, kubbe gibi yapısal sistemler, çini ve alçı oymacılığı gibi alışılmadık mimari ve dekoratif detaylar, camiilerin, zaviyelerin, ve medinelerin muhteşem konakların görünümüne benzersiz bir ifade eklemiştir. (Şekiller 1.11, 1.12). (Saadaoui, 2009).

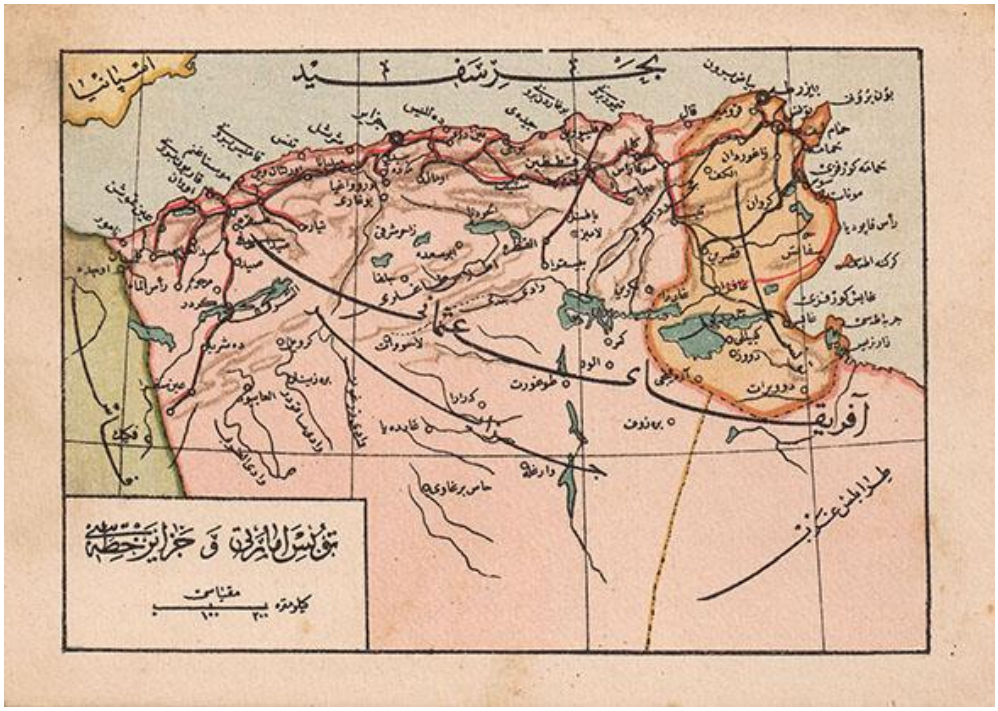

Şekil 1.11 (sola) : Ebul Kasim Al cellizi camii Tunus Başkant'ta - eski fotoğraf 1890 (kaynak wikipedia).

Şekil 1.12 (sağa) : Testour camii (kaynak Tarek MARZOUGUI, internet)

Osmanlı İmparatorluğu Sinan Paşa liderliğindeki askeri ordu ile İspanyollar ile savaşarak 1574'de Tunus'u ele geçirmiştir. (Şekil 1.13). Sinan Paşa, eğittiği komutan ve askerler ile beraber Tunus'a yerleşmiş ve burada yaşamıştır (Kavas,2016; Revault,1978). Tunus' a yerleşen Osmanlı'lar toplumun yeni seçkinleri olmuşlardır (Santelli,1995, s26).

Şekil 1.13 : Tunus ve Cezair Osmanlı Eyaletleri olarak 16 yy (kaynak Atatürk Kitapliği haritalar bölümü.)

İspanyolların şehri ele geçirmesi sonrasında yaşanan yağmalanma, ekonomik bozulma, halk içindeki anarşi vb… gerçekleşmiştir. (Saadaoui, 2001, s377).

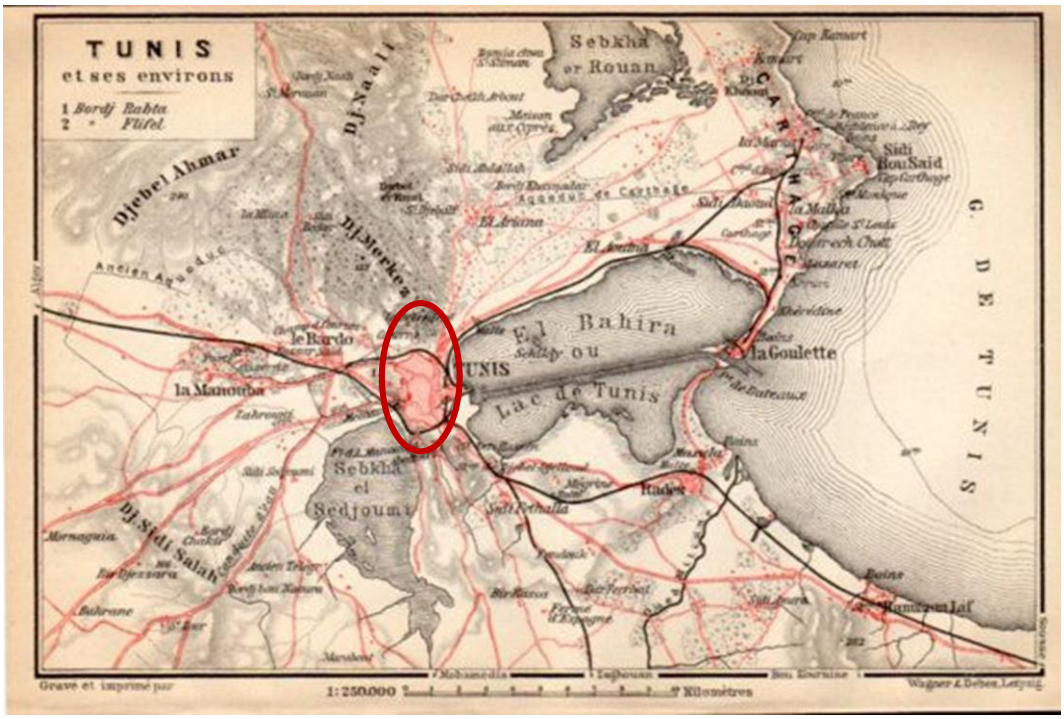
Osmanlılar' ın şehri ele geçirmesiyle ise Tunus, ekonomik ve istikrarı yeniden kazanmış ve herhangi bir baskı ile karşılaşmayan Endülüs' ler ülkede yaşamaya devam etmişlerdir.

Osmanlılar, camiler, mescitler ve zaviyeler yaparak mimaride oldukça başarılı eserler bırakmışlardır. Dolaysıyla öncelikle Tunus'un medine alanına araştırmanın kısıtlanması sonra Zaviye olan bu tekil mimari kategorinin özgünlüğüne odaklanmak araştırmamızı devam edilecektir.

1. 4 Tunus’ta Kentsel Koruma

Medina Arapça'da : **المدينة العتيقة_al-madīnah al-atīkah_"the old city"** nın anlamı "tarihi " , "geleneksel şehir" ya da "yerli şehir" kavramı ile sınırlıdır. Bu terim, Kuzey Afrika, Batı Afrika ve Doğu Afrika dillerinde de özellikle kullanılmakta olup başlangıçta, sadece " kent " mânasına gelmektedir. Fransa sömürgeleştirme dönemindeki yeni kurulunan kasabalar Medina'lar ile yan yana geldiğinde bu terim günümüzdeki anlamını elde etmektedir. (Encyclopaedia Univesalis).

Tunus Eski Şehri (Medina) modern Tunus başkentinin merkezinde bulunmaktadır. Düz bir arazide yer alıp yüzölçümü 280 hektardır. Akdeniz sahilinden yaklaşık yedi kilometre uzakta medina güneyde iki büyük tepe olan jebel Boukornine ve Rsas dağları ile, batıda Essijoumi'nin tuz gölü ile sınırlanmıştır ve Tunus'un ünlü Gölü sayesinde kuzey bölgesinden (Kartaca) ayrılmıştır (Şekil 1.14).

Şekil 1.14: Tunus Eski Şehrinin yerleştirmesi 1908 (Kaynak: https://www.etsy.com/listing/222554186/1911-tunis-tunisia-antique-map)

Tunus Medine'nin bazı camileri de dahil olmak üzere tarihi eserlerin korunmasına yönelik yasal metinler ve kararnameler, 20. yüzyılın başından itibaren ortaya çıkmaya

başlamıştır (Ben Said, 2017). Böylece 1920 civarında, bazı eserleri (camiiler, evler ve zaviyeler) korumak için tarihi anıtlar sınıflandırılmıştır.

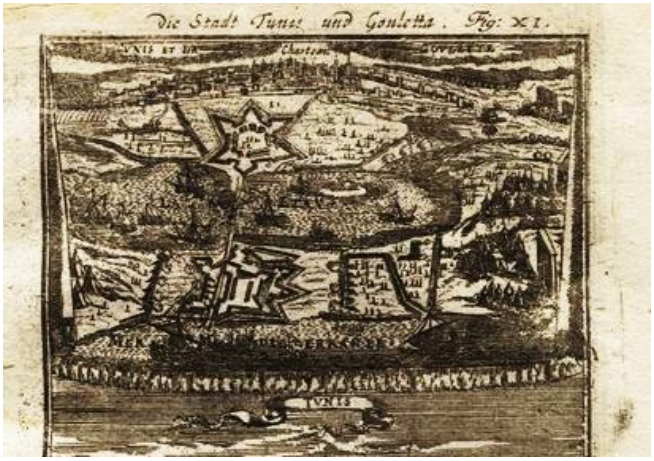
1967 ve 1979'da iki önemli olay gerçekleşmiştir. Tunus Belediyesi'nin tarafından Tunus Şehrini Koruma Derneği'nin kurulmuştur. Bu örgütün misyonu, eski şehrin imajını iyileştirmek, Tunus topluluğundaki rolünü yeniden tanımlamak ve tarihi kentin özgünlüğünü ve birliğini korumaktır. Medine' nin şehrin geri kalanına uyumunu sağlamak, şehrin yalnızlaşmasından kaçınmak, uzmanlar tarafından incelenen önde gelen önemli binaların restorasyonu gerçekleştirmek gibi yükümlülükleri vardır.

INP ve ASM gibi örgütlerin üstlendiği çabaların sonucu olarak ortaya çıkan ikinci olay, Tunus Medine'sinin UNESCO Dünya Mirası olarak tescilleşmesidir. Bu tescil durumu Medine'nin tarihsel değerinin, mimari ve kentsel özgünlüğünün de uluslararası bir kabulü ve insanlık tarihinin kentin değerine tanıklığı şeklinde değerlendirilebilir.

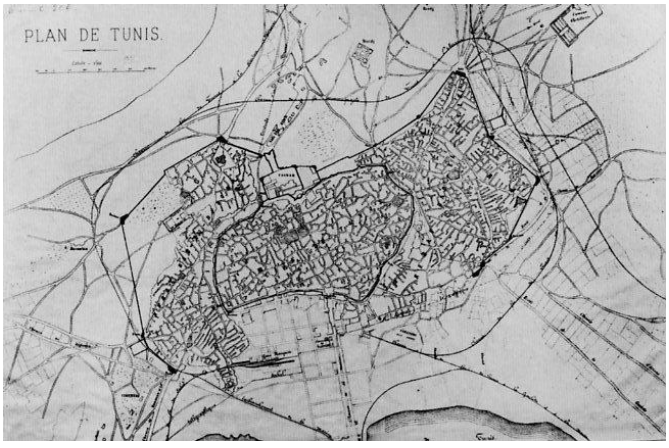
2 . BİR OSMANLI EYALETİ OLARAK TUNUS

2.1 Tunus Şehrinin Kent Dokusunu Özellikleri

Düzensiz bir organik formu benimseyen Al Hadhira Adlı Tunus eşki şehrini, bugünkü kısmen ortadan kaybolan surların sınırladığı bir ana bölümden oluşmaktadır. (Şekiller 2.1 ve 2.2).

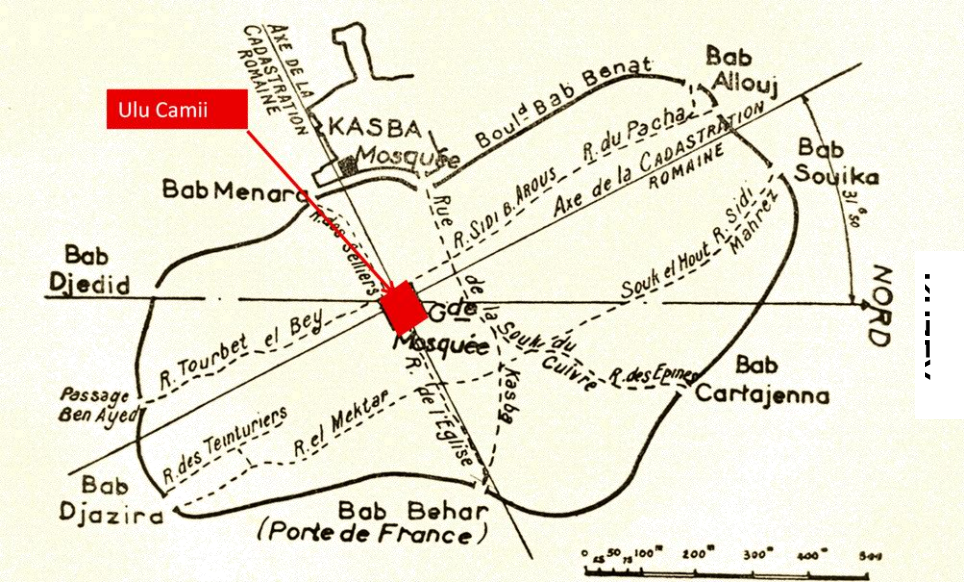

Şekil 2.1: Tunus eski şehrinin ana biçimi, 1535. (kaynak 1719 Manesson Mallet gravürü -internet).

Şekil 2.2 : Tunus Eski Şehrinin merkezi çekirdeği ve Kuzey / Güney yörekentleri 1881. (Maurice Culot and Jean-Marie Thiveaud, Institut Français d'architecture,1992)

Tunus eski şehrinin dokusunun Roma oluşturulan Cardo Decumanus'un prinsiplerine göre organize edilmiştir (Şekil 2.3). Medina'nın kapılarının konumu (ve aslında hala mevcut olan kapı sayısı sekiz kapıdır),günümüze kadar, Medine'deki merkezi Ulu camii'ne giden dolaşık bir ağ oluşturarak ana yolları tanımlayıp, kent dokusunun ana hatlarını çizmektedir. Medine'nin ana kapılarının dağılım özelliği şu şekilde bulunmaktadır: Bab Bhar (Deniz kapı veya Fransa Kapı) Kuzey Doğunda, Bab Mnara (Fener Kapı) Güney Batında, Bab Souika (Küçükparzar Kapı) Kuzey Batında ve Bab Djezira (Ada Kapı) Güney Doğunda .

Şekil 2.3 : Tunus Eski Şehrinin Roman Akslarına gore organizasyonu (Maurice Culot and Jean-Marie Thiveaud, Institut Français d'architecture,1992)

Medina' nın, Tunus eski şehrinin dokusunun mekansal nitelikleri, gerçekten de, dolambaçlı ve sarımlı sokaklar, geçişler ve çıkmaz sokaklı tüm ağları, aynı dokunun oluşturduğu ada biçimini doğrudan şekillendirmekte ve sonuç olarak yüksek yoğunluklu organik bir labirent görüntüsü vermektedir.

Ekonomik faaliyetler içeren ve büyük camiye giden geniş ana aksların yanında, yerleşim alanlarına giden, çıkmaz yaya sokakları ve gittikçe daha fazla özel olan, ikincil yollar bulunmaktadır. (Ammar, 2005, s 194 -198) (Şekil 2.4 ve 2.5).

Şekil 2.4 : Medine'de yolların hiyerarşik dağılımı. (yazar tarafından hazırlanan)

Şekil 2.5 : Medine'nin dokusu Roberto Berardi'na göre circa 1969. (kaynak F. Privitera, M. Métalsi, 2016).

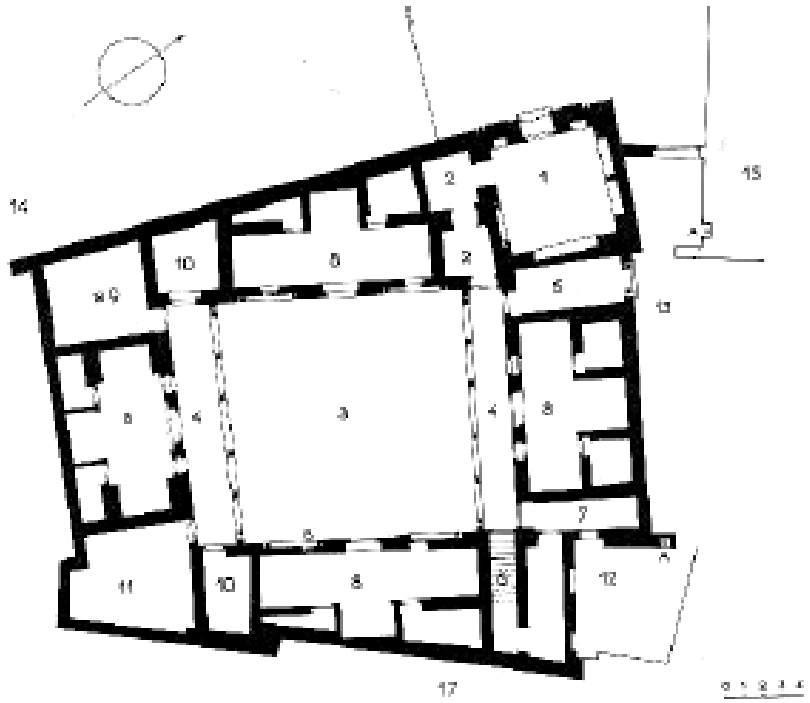
Yerleşim mahalleleri, her birini kentsel ada benzerli bir şekilde evler topluluğundan oluşmaktadır ve bunlar da temel bir birimin düzenlenmesinin sonucu olarak : "Ed'Dar" yerel adında olan merkezi avlu evleridir. (Şekil 2.6).

Gerçekten de, bir medina'nın hücresel varlığı merkezi avlu evidir. Hem yaşam alanı kullanması, hem de aynı yaşam alanının fonksiyonel dağılımının temel taşlarından birini teşkil eden, bir avlu etrafında düzenlenen konut mekanı kavramıdır.

Önce Fenikeliler sonra Roma'dan alınan bu kavram, kentte önemli bir yapısal ve modelleyici rolü oynayan Tunus medinallerinde topluca çoğaltılmaktadır.

Bu tipolojinin temel özelliği, yarattığı alanın türünde ve Kamusal alanın aksine kapalı ve erişilemez (mahremiyetin korunması) iç mekanın belirgin bir nosyonu yatmaktadır ; Şüphesiz, o dönemde toplumun yürürlükte olan kültürel etkilerini ve davranış kurallarını yansıtan bir özellik (Saadaoui,2001, s387).

Bu özelleştirme kavramı, hem plan hem de cephe olarak özgün bir mimari ifadeyle kendini geliştirimektedir. Gerçekten de, planın merkeziliği ve şaşırtmalı "Skifa" adlı olan bir girişle erişilebilen avlusu, Medina'daki evlerinin içedönük mekanını yaratmaktadır.

Şekil 2.6 : Medinenin Konutun (Dar) temel planın örneği (Kaynak : Corpus, Architecture Meditéranéenne Traditionnnelle, 2001.)

Bu içedönük alanı genel olarak sokağa bakan tek bir basit ve açıklıklardan yoksun (veya ince pencereleri sahıp olan) cephe ve binanın işlevine veya sahibinin sosyal durumuna bağlı olarak anıtsal veya daha mütevazı olabilen ana kapı hariç ile çevrilir.

Evcil mimarlığının tanımıyla sınırlı olmaması, avlu evinin tipolojisi, Tunus medinesinin kuruluşundan bu yana ve osmanlılar gelmesine bile, farklı bina tiplerine dokunup yayılmıştır : saraylar ve büyük konaklar, Kamu hizmet binaları ve güç koltukları. (bakanlık, kışlalar), Medreseler ve camiiler, şadırvanlar, zaviyeler gibi dini yapıları vs mimarisinde avlu temel bir varlığı olmuştur.

Mimari ve kentsel düzeni bakış açısından, Osmanlıların gelmesiyle birlikte Eyaletinin büyük şehirleri, ve onların başında bulunan Tunus Başkenti olarak, önemli bir mimarlığı kalkınma olduğunu belirtmek önemlidir, ve bunu medina dokusunu ana kentsel yönünü olarak sürdürülmesine rağmen.

Gelişmesi söz konusu, Osmanlıların yerleşmeye başlamaları amacıyla gerektiği müdahaleleri ile açıklanabilir. Bu müdahaleler yeni vakıfların kurulması ilavesiyle Hafside döneminden kalma yıpranmış eserleri restorasyonu ile tezahür ettirildi. (Saadaoui, 2001, s26).

Bu anlamda, eşi benzeri bulunmayan bir mimari düzenleme olarak restorasyon, Tunus'taki Osmanlı varlığını, eski mirasını yıkıma uğratarak veya hareket ettirerek başkalarının kalıntıların üstüne geliştiren diğer medeniyetlerin geçişlerinden ayırmak için gelmektedir (bu davada, Arap fetih zamanında Roma sütunlarının geri kazanılması ve Kairouan Ulu Camii'nin namaz odasının süslemeleri için yeniden kullanılmasından referans edilebilmektedir).

Öte yandan, yeni bir elit sınıf olarak Osmanlıların etkisi ve müdahaleleri, Tunus Medine'nin dokusunun temel strüktürü dokunmamasına rağmen, ekonomik ve sosyal faaliyetlerin yeniden düzenlenmesi yoluyla, mevcut dokusun merkez alanının geliştirilmesi ve iyileştirilmesine odaklanmıştır : örneğin, Ana eksenlerinde kültürel ve dini işlevler yerleştirilmıştır, Türk pazarı inşaa edilmesi gibi ekonomik amaclarıyle olan ilaveler eklenmiştir., ve su dağıtımının rehabilitasyonu, zengin semtler ile fakrı alanlar arasındaki ayrılık ... Ayrıca, Süsleme Sanatı alanında ve kubolar ve platformlar

gibi Hafsiler döneminde çok az veya farklı şekilde kullanılan mimari unsurların ve yapıcı yöntemlerin tanıtılmasında ek önemli bir etki görülmektedir.

Osmanlı döneminin Tunus Medine'deki en önemli katkısı kuşkusuz orijinal dini anıtların inşasıyla ortaya çıkmaktadır. Bu anıtlar, Osmanlı dönemindeki Tunus Eski şehrinde bulunan belirli bir damgası ve kültürel amalgamdan (Türk, Endülüs, Arap ...) kaynaklanan eşi görülmemiş bir mimari ilerlemenin izini taşımaktadır.

Dolayısıyla, bu bölümü özetlemek için aşağıdaki noktalarda ısrar edilebilmektedir :

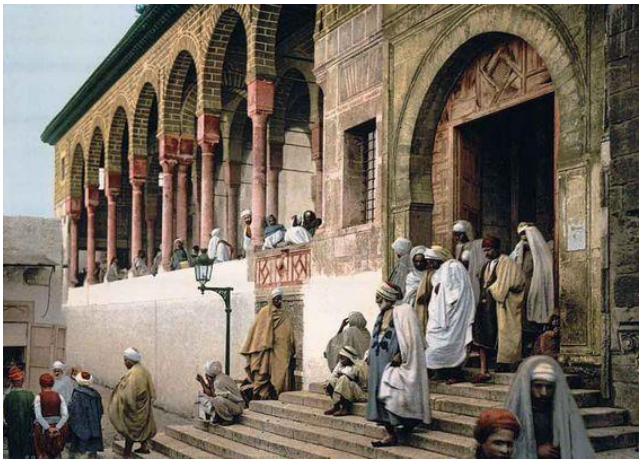
- Yapısal uyuşması ve yüksek yoğunluğu sayesinde Tunus Eski Şehri dokusunu Hafsiler döneminden bu yana sınırlı şekilsel başkalaşmak görmüştür..
- Tunus'ta Eski Medina'yı oluşturan iki ana bileşeni tanımlanabilmektedir. İlk olarak, ana sokaklar, ikincil sokaklar ve çıkmaz yolları hiyerarşik sistemi olarak dağıtım eksenleri. İkincisi, sokak ağı tarafından birbirine bağlanan ve hem kamu hem de özel binalar içeren kentsel evler topluluğunu , Medina'nın ana eksenlerinde en önemli anıtların (Ulu cami, "kasba" ...) kurulmasıyla.
- Merkezi avlunun etrafındaki bir örgütü benimseyen, geleneksel yaşam alanı olan konut, medina'nın dokusunun eklemlendiği hücresel birimdir. Bu mimari tarzı, içsel özelliklere sahiptir ve Tunus Medine'nin evsel ve kamu yapılarının temel unsurunu oluşturmaktadır.
- Osmanlı yönetişimi sırasında medine bazı mimari eklemelerle zenginleştirilmiştir, ancak Türklerin en dikkat çekici müdahaleleri, kent restorasyonu (yeniden yapılanma, pazarların inşası) ve mimari (Kasba'nın restorasyonu) çalışmalarıydır.
- Osmanlı katkısı, dini ve mezar yapıların mimarisinde (bir sonraki alt bölümde geliştirilecek olan), dekorasyon sanatında ve bazı yapı tekniklerinin getirilmesinde daha inceliklidir. Bu katkılar ya yeni bağımsız binalar olarak gerçekleştirildi ya da dönüştürülmüş mevcut yapılara eklerdir (konutlara veya saraylara yapılan eklemeler, mekân iyileştirmeleri, sivil yapının veya Zeytuna Camii gibi dini eserlerin belirli unsurları işlenmesi…).

2.2 Tunus şehrinde Osmanlı Hakimiyeti Dönemindeki Dini Yapılarının Gelişimi

Kültürel ve dinî aidiyetin mutlak bir kanıtı ve tartışılmaz bir kimlik sembolü olarak düşünülen İslami ibadet binalarının başında camiiler yer almakta olup Osmanlı yöneticileri iktidara geldiğinde, sayılarını artırılmıştır. (Noushi,A, 1981,s9).

2.2.1 Camiler ve medreseler

Tunus'ta, sadece dini değil, aynı zamanda öğrenme ve öğretme yerlerinin damgasını taşıyan bu iki tür kamu binası, Osmanlı döneminde çoğunlukla yenileme ve bakımdan geçmiştir. Bazen de yeni eklemeler ile mimarlık alanında zamanın yeni trendleri yakalamışlardır. Bu anlamda en ünlü örnek, Murat Bey'in dönemindeki Zaytuna Camii'nin doğu cephesinin portik ve pasajlarının işletmesi yanı sıra mihrap ve ibadethane kapılarının ve İmam'ın salonunun çeşitli dekoratif elemanlarla zenginleştirilmesi denilebilir. (l'an 1638) (Şekil 2.7) Ayrıca sonradan minare yeni baştan inşa edilmiştir. (en 1896) (Bektaş,2002,s459).

Şekil 2.7: Zeytuna Camiinin Kuzey cephesinin Osmanlı dönemindeki Ana Kapısı ve eklenen revakı (Kaynak internet : www.wepostmag.com)

2.2.2 Zaviyeler ve Türbeler

Osmanlı etkisiyle göze çarpan Tunus Medina'daki diğer iki bina türü, tasavvüf ile ilgili yapıları olan zaviyeler ve mezarlık uygulamalarıyla ilgili olanlar türbelerdir. Zaviye ve türbe yapılarının bir çoğu bir cami ile bağlantılıdır. Dolayısıyla, evliyanın mezarı, derviş, dini âlem ya da kompleksin kurucusu olan binanın içinde varoluşu zaviye'ye tüm anlamını vermektedir.

2.2.2.1 Türbeler

Tunus Eski Şehrinde iki ana türbe türün bulunmaktadır. Camii'nin dini kompleksine ekli olan türbeler (Saadaoui, 1998, s318), örneğin Yusuf Dey veya Muradi Hammuda Paşa türbeleri ya da Ahmed Koca Türbesi (1647'de mezarlığını diken bir Muradi Deyi) ve Türbet-ül Bey'in (Hüseyni beyler'in çoğunluğunun mezar yeri) mezar kompleksleri benzeyen yalıtılmış türbeler. Ayrıca Tübet el Dziri gibi, ailevi türbeler olan üçüncü bir mezar türünden bahsedilebilir. Genellikle, bu tür türbeler saray veya bir aile hanedanına bağlıdır (Revault, 1971).

Bu yapıların ortak özellikleri şunlardır:

- Anıtsallık :Tunus Medinasındaki bulunan türbeler hem büyüklüğü hem de yükseklikte önemli boyutları sahıptır. Örneğin, Yusuf deyisinin türbesi (Şekil 2.8.b), o zamana kadar Araplar ve Hafızlar tarafından yapılan mezarlar için olağandışı oranlara sahiptir. Anıtsallık, bu tür yapıyı kendine özgü kılan çarpıcı mimari unsurların kullanılmasıyla vurgulanmaktadır. Böylece, kubbenin kalıcı varlığı (daha önceki kastlanmış diğer dini yapılar gibi) altini çizilebilmektedir. Bu, yeşil çini ile kaplı, yivli, piramidal (Yusuf Dey ve Hammuda Paşa türbeleri) ya da soğanlı, açılı gövdede hemisferik çeşitli formları (Türbet-ül Bey) almaktadır (Şekil 2.16).

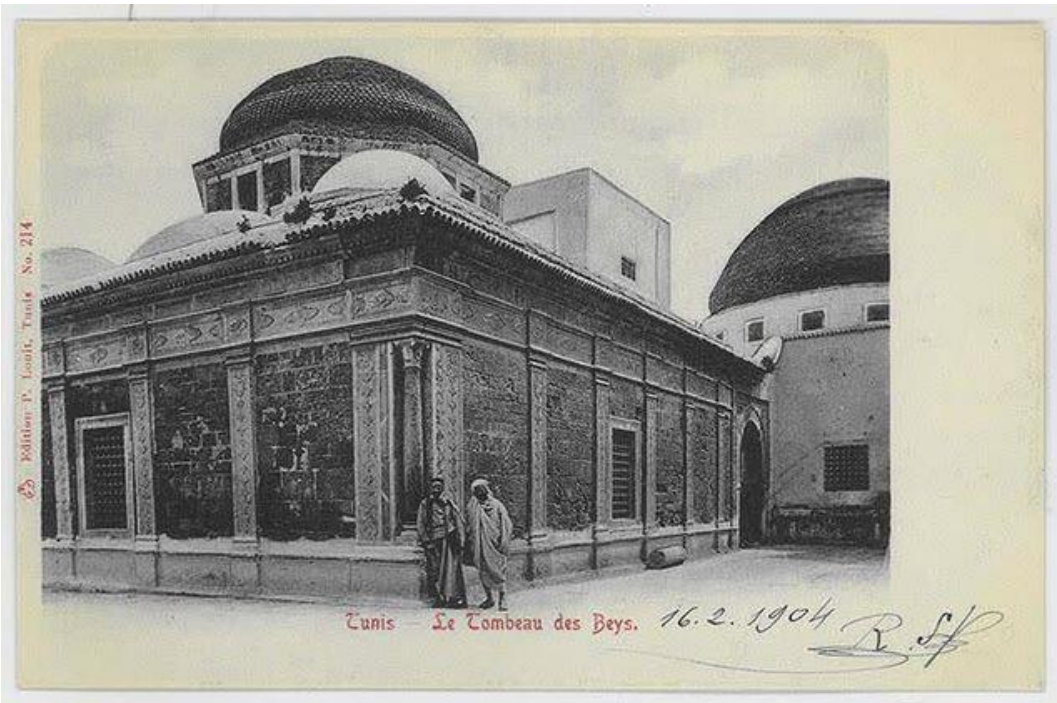
Osmanlı hakimiyeti döneminde, Tunus başkentinde eski şehrin mimari karakteri olarak “soğan kubbe” görülmektedir.

Medina da yer alan Cezayirli Türbesi gibi, Tunus’ta soğan kubbeli başka türbelere de rastlanabilmektedir. (ASM, 2013, s100-101).

Bu kubbeler, Sidi İbrahim Riyahi Zaviyesi, Ebü'L Hasan Al Şazuli Zaviyesi veya Türk İbrahim Zaviyesi gibi birçok zaviye'de de yaygındır. Türbeler ve daha sonra zaviyeler'in yapılarında soğanlı kubbelerin gerçekleştirilmesi klasik veya nervürlü kubbeler kullanımı ile bir fark yaratmaktadır. Tarihsel bağlamında, bu kubbenin görünüşü, XIII. Yüzyılın Selçuklu ve Pers dönemine kadar uzanır (Menhour, 2012, s21-29). Daha sonra Hindistan'daki Mughal mimarisinde görülen soğan kubbeler özellikle 14. yüzyılda İtalya'daki Barok mimarisine uyarlanarak son haline kavuşmuştur. Tunus Medina'nın dini mimarisinde soğan kubbe uygulaması doğu mimarisinin geç etkisi olarak yorumlanabilir. Söz konusu mimari etkilenme, Kuzey

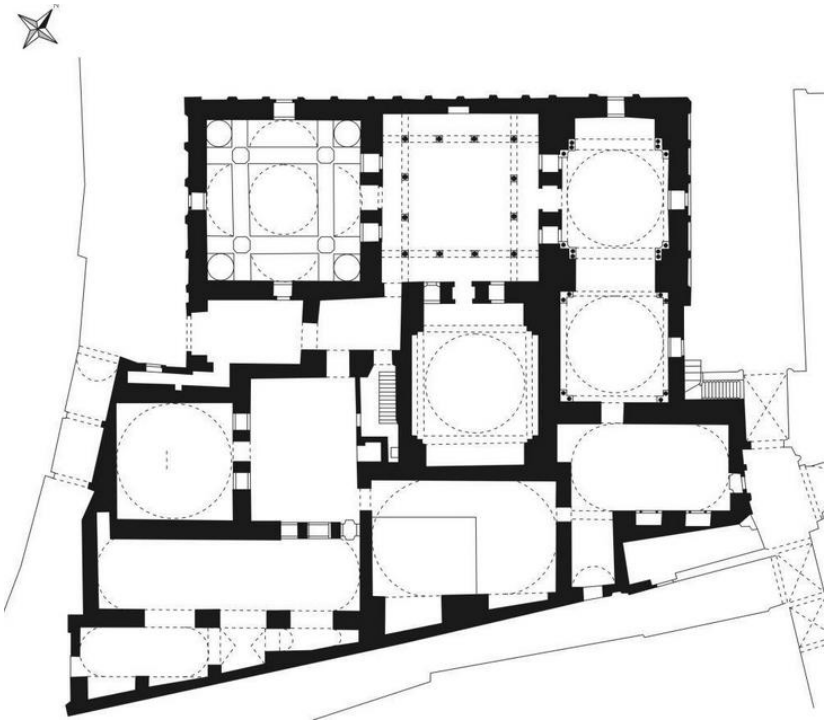
Afrika ve özellikle Tunus'un tanıdığı farklı kültürlerde de yer alan ve Osmanlı yönetimi sırasında ortaya çıkan etkinin bir sonucudur. Böylece soğan kubbe belirli bir biçim ve dokuya sahip olup türbe ya da zaviye'nin binalarını tanımlamak için bir referans unsuru oluşturmuştur.

Medina'daki iç mimarisinde var olanların aksine, cephede geniş açıklıkların kullanılması ve Türkiyede bulunan türbeyi anımsatması da söz konusudur.

Şekil 2.8 : Beyler Türbesi eski fotoğrafında (1904) görülen Ana ve yan Kübbeleri. (Kaynak :Archnet.com)

- Mekansal organizasyon : Osmanlı döneminin türbelerini bölümler halinde düzenlenmiştir ve genel olarak birden fazla mezara sahiptir. Böylece, ana mekânı işgal eden mezarlık odasını ana odadır, daha sonra ek odaları ve bazen de müştemilatları bulunabilmektedir. Tunus Eski Şehrinin doğu kesiminde Hüseynîler Türbe'tül Bey bahsedilebilmektedir. Mezarlık bir komplekstir ve cenaze sanatı ve mimarlığında Osmanlı emirlerinin uygulanmasının en başarılı örneğini temsil eder (Şekil 2.17).

Şekil 2.9 : Beyler Türbesi plan düzeltmesi : Türbenin farki çeşit kübbe ile örtülen odalar. (Kaynak :İNP 1998)

- Yapı teknikleri ve süsleme : Osmanlı etkisinin izinin en çok hissedilebilen alanıdır. Prestijli binalar olarak kabul edilen Türbeler, mimari ve dekoratif formların zerafeti ile zengin bir şekilde süslenmiştir. Kemer, sütun ve başlık gibi elemanların yapısal ve dekoratif unsurlar olarak kullanıldığına dikkat çekilir. Ayrıca duvar ve yer döşemesi için mermer gibi kaliteli malzemelerin seçimi ve yerel üretim karoları (Kallaline'den) veya daha tanınmış ithal ürünlerin (iznik fayans) kullanımı oldukça yaygındır. Bu binalarda süslemenin önemi, Osmanlı izini açıkça taşıyan mezar taşlarının uygulanmasına kadar uzanmaktadır. Mezar taşlarının mermerlerinin ve Serpuş'unun detaylarında (Şekil 2.18), anıtın ve kurucusunun tarihlendirilmesiyle ilgili bilgi veren Osmanlı hattı tarzlarındaki kitabelerin yazımındaki inceliği ile kayda değer uygulamalardır (Şekil 2.19).

Şekil 2.10 : a) Beyler Türbesi: Mezar taşlar ve iş mekan süslemesi b)Ahmed Koca mezar taşı (Kaynak : Wikipedia)

Şekil 2.11 : Hammuda Paşa Türbesi: Kitabesi (Kaynak : Wikipedia)

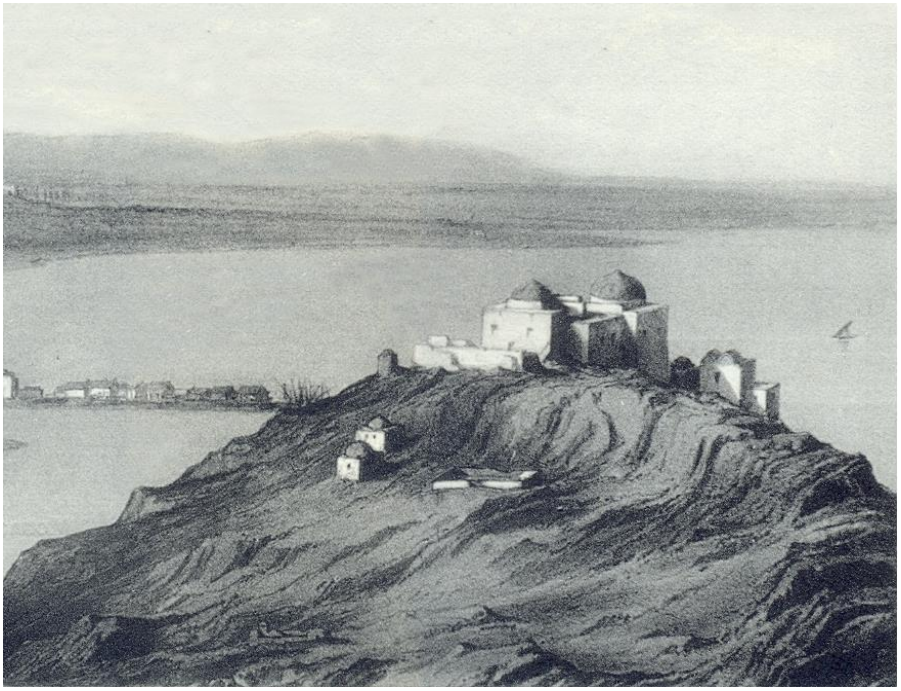
2.2.2.2 Zaviyeler :

Zaviye (Arapça da زاوية köşe demektir) Tunus eski şehrindeki karşılaşabilen üç tür dini yapıdan biridir. Kutsallığını bir tasavvuf tarikata bağlanması nedeniyle almaktadır. Mimari açısından, zaviyeler mekansal boyutları daha küçük olan bir tekke olarak kabul edilebilirler. İşlev olarak ise dini öğretimin ve tasavvuf prensiplerinin uygulandığı yerdir. Türkiye'deki zaviyeler, tarikatın şeyhi ve takipçilerinin (dervişler) yaşam ve eğitim yeri olarak inşa edilmiştir(Tanman, 2011, s371). Dolaysıyla, zaviyeler ve tekkeler genellikle şeyhin hayatını geçirdiği yerdir. Öte yandan Kuzey Afrika'da ve özellikle Tunus'taki zaviyeler veli'nin gömüldüğü yerler olarak kabul edilmektedir (Amri,2010, s 247) . Ayrıca zaviyeler aziz'in vefatinden sonra ölüm yerinde veya başka bir yerde anit olarak da inşa edilebilmektedir.

16. yüzyıldan itibaren Osmanlı etkisi altında Tunus medine'sinin zaviye gelişimini örneklerle incelenmiştir.

Zaviye ve Türbe yapıların ortak yanı, atandığı kişinin mezarı bulunmasıdır. Bununla birlikte, iki tip bina arasındaki fark, fonksiyonel ve mekânsal eşitsizliklerinden dolayı çok açıktır.

Zaviye, Osmanlı döneminin gelişiyle birlikte, aynı zamanda sosyal ve manevi öneme sahip yeni bir mimari boyut kazanmıştır. Tunus Medinası'ndaki yerel mirasına Türkler müdahalesinin en açık örnekleri, Sidi Ebu'L hasan Al Şazuli ve Sidi Mehrez İbnu Khalaf'ın zaviyelerdir.

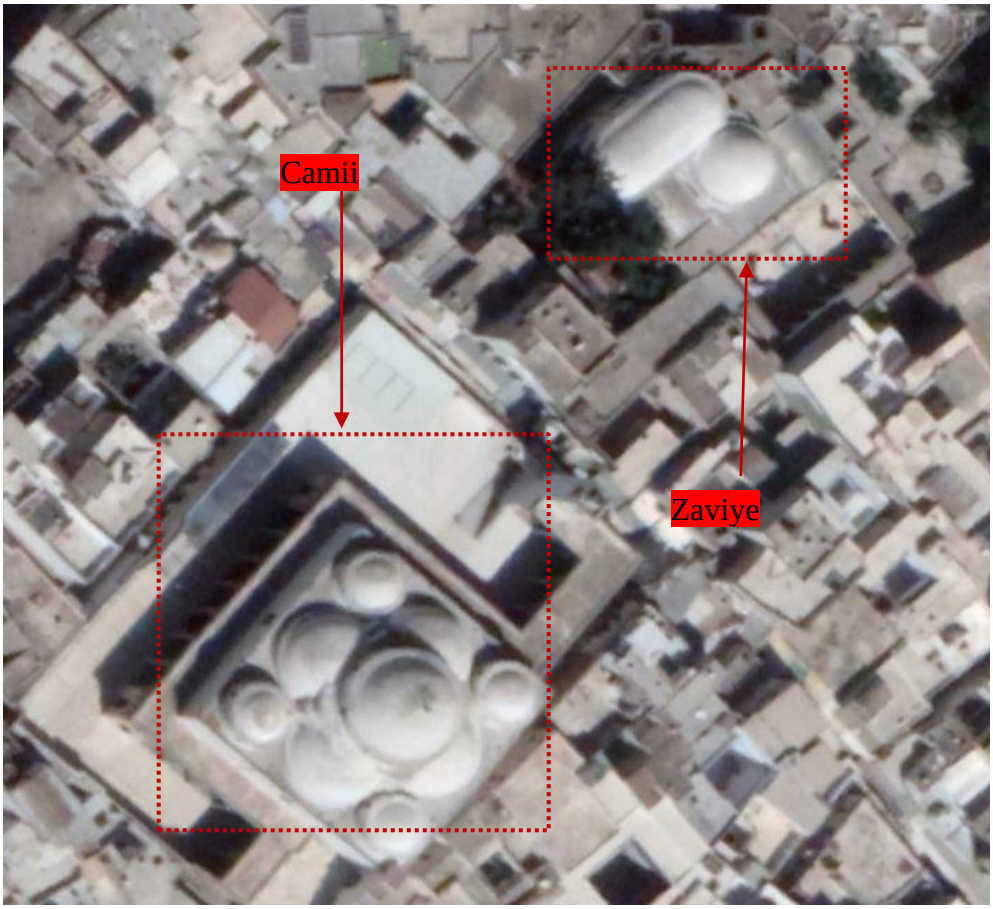

Şekil 2.12 : Sidi Ebu'L hasan Al Şazuli zaviyesinin gravürü 19. Yy
(Kaynak : Wikipedia)

On dördüncü yüzyılda inşa edilen Sidi Ebu'L hasan Al Şazuli'nin zaviyesi, Muradi beyin Ali Paşa zamanında ilk eklemeler almıştır (1744 civarında). Bu eklemeler, müştemilatı ve dış binaların uzantılarını ve Bey'in eşinin türbesini içermektedir (Şekil 2.20). Şeyh Al Şazuli'nin sığınağı olduğundan mağara adı verilen zaviyesin kısmının tam bir yeniden inşası, Bakan Mustafa Haznadar tarafından üstlenilmiştir. (Sadok bey'in hükümdarlık döneminda, 19. yüzyılın sonlarında).

Sidi Mehrez zaviyesi, ise, Medine'nin Bab Souika bölgesinde bulunan Mohammed Bey Camii'nin yanında yer almaktadır (Şekil 2.21). İlk olarak, Mehrez İbnu kalaf adlı

olan Aziz'in ölümünde 11. yüzyılda inşa edilmiştir. 1.Hüseyn (18. yüzyıl) ve özellikle Sadok (19. yüzyıl) Beyliğin zamanında, zaviye derinlemesine süslemeler ve genişlemelerden geçmiştir. Özellikle, mezar odasını kaplayan ve binaya hakimiyet sağlayan büyük oval kubbenin inşası(Şekil 2.22) ve iç mekânında çeşitli motifler eklenmiştir.

Şekil 2.13 : Sidi Mehrez zaviyesinin yerleştirmesi (Kaynak : google earth 2018)

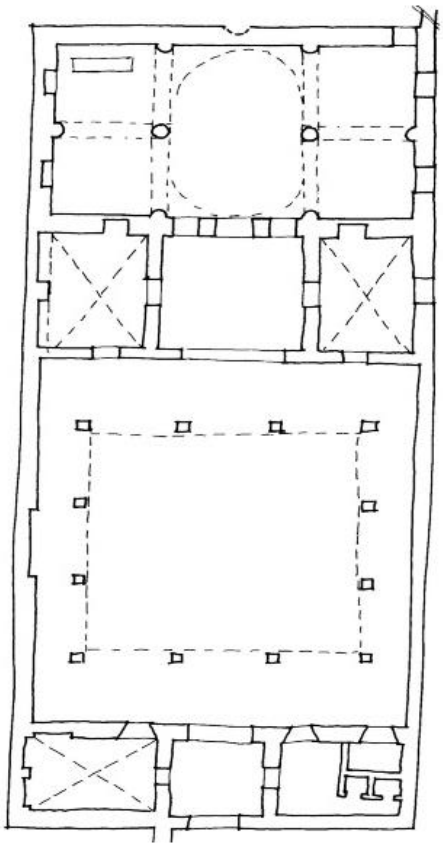
Zaviye /camii kompleksi, İstanbul'da görülebilen Şekilsel ve işlevsel derneklerin bir hatırlatıcısıdır.

Şekil 2.14 : Sidi Mehrez zaviyesinin iş süslemesi ve ana Kübbe (Kaynak : Wikipedia)

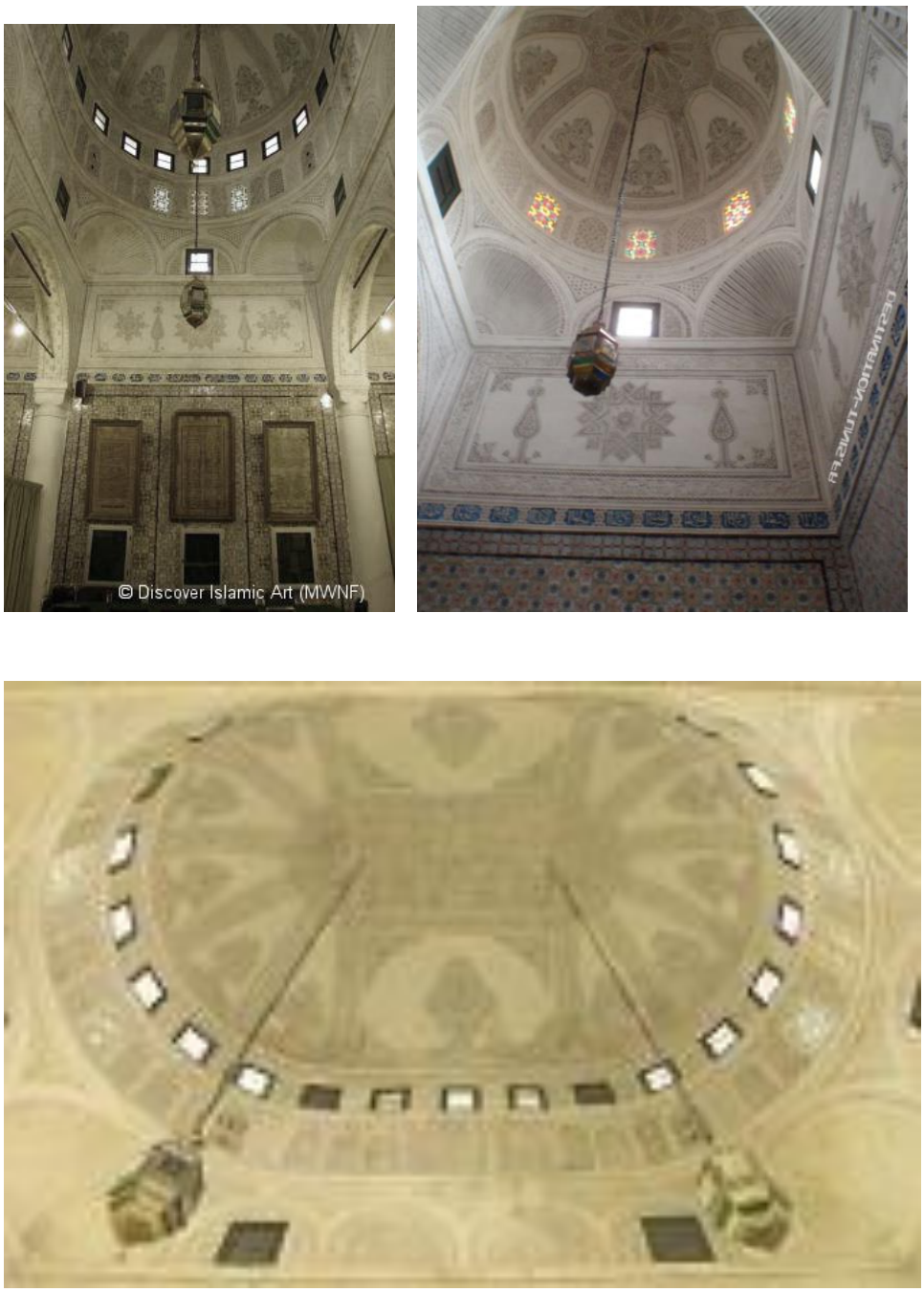
Öte yandan, Sidi ibrahim Riyahi Zaviye' sinin yanı sıra, Tunus Medina'sında Osmanlı dönemine ait, zaviye mimarisinin evrimini en çok ispatlayan yapılardan biri Sidi Ali Chiha'nın zaouiası ' dır. Tunus Medina'nın Batı kısmındaki Halfaouine bölgesinde bulunan, Bakan Mustafa Haznadar tarafından inşa edilmiş ve 1857 yılında tamamlanmıştır. Günümüzde, son modern restorasyonundan sonra Ulusal Kaligrafi Merkezi'ne dönüştürülmüştür. Doğrudan avluya açılan bir giriş kapısı tarafından erişilebilmesi anıtın özgünlüğü tayın etmektedir (Şekil 2.23)

Namaz Odasının kubbesi aynı zamanda oval biçimşi alçı, Osmanlı süslemeli ve pandantıflı bir kubbedir. Osmanlı türbelerinin Tunus'taki muadilleri gibi, Türbedeki mezar alanı ve namaz odası, çini ve alçı kaplamalar ile süslenmiştir. (Şekil 2.24).(Mohamed Béji Ben Mami, Zaouia de Sidi Chiha in Discover Islamic Art, Museum With No Frontiers,2018).

Şekil 2.15 : Sidi Şiha zaviyesinin plan ve girişi (Kaynak : Mohamed Béji Ben Mami,2018)

Şekil 2.16: Sidi Şiha zaviyesinin iş süslemesi ve ana oval kübbe (Kaynak: Discover islamic Art.com)

3. TUNUS'TAKİ TASAVVUF YAPILARIN ÖZELLİKLERİ

3.1 Tasavvuf ve Tarikatlar Tanımı

Tunus'taki Tasavvuf, Türkiye'deki gibi, kendinden vazgeçme, maddeden manevi bir kazanım için feragat etme, inanç ve ilahi aşk için yüce Tanrı'nın arayışı olarak kabul edilmektedir.

İbn Haldun'a göre Tasavvuf, ***" ibadete ısrarla devam etmek, Allah'a yönlenmek, dünyanın süs ve aldatıcılığından yüz çevirmek, halvete çekilmektedir"*** der (İbn Haldun, Mükaddima). Al Gazalî ise, ***" kalbi yalnız Allah'a bağlayıp mâsivadan ilgiyi kesmektir"*** şeklinde tanımlamaktadır (Güzel, 1992, s10). Tasavvuf, bir takım prensipleri savunan ve böylece kendi içinde bir doktrin oluşturan ezoterik bir felsefe olmakla birlikte, koşulsuz ilahi sevgi, Fena / Baka ve Zahir / Batin'in ikilemleri ile meditasyon (Tafekkür) ve el Tevhid'den bahsetmektedir. Tasavvuf'un amacı, ruhun kusursuzluğuna ve Allah'ın sevgisi ve rızası olan son boyuttaki yükselişe ulaşmaktır. Bu anlamda, oluşturulan ilkeler, kutsal hedefe ulaşan sentezlenmiş ve Mustafa Kara'nın Tasavvuf ve Tarikatlar kitabında sunduğu gibi sayıları altı olan bir dizi uygulama ile kendini göstermiştir: Tevbe, Sabr, Zühd, Tevekkül, Zikir ve ibadet.

Tasavvuf kavramı, gerçekte İslam'ın ortaya çıkmasıyla doğmuş bir kavram olmayıp Budizm ya da Hıristiyanlıktaki prensipler ile benzer mistik düşünceleri taşıdığı için tarihte oldukça geriye gidebileceği düşünülmektedir. Hz. Peygamber Muhammed Mustafa zamanında, "Tasavvuf" teriminin anlamı açık değildir, ancak Zühd, Zikir veya camilerde İtikaf gibi uygulamalar, tasavvuf'a bağlı uygulamalardandır.

İlk tasavvuf grupları yaklaşık 9. yüzyılda İran ve Irak'ta ortaya çıkmıştır ve o zamanda, entelektüel ve dini düşünceleri, Hasan'ül Basri, Rabiâtü'l Adeviyye ya da Hakim'ül Tirmizî gibi, süfi ve simgesel figürlerin tecrübeleri ile zenginleştirmiştir (Ben Achour, 2004). Sufizm ise bir etolojik disiplin olarak İslam'a ait coğrafyanın genişlemesi sayesinde kesin bir biçimde ele alınmaya başlamıştır.

On ikinci yüzyıldan itibaren, İslam'daki tasavvufun evrim geçirmesine yol açan , dini ifade olarak tarikatlar ortaya çıkmıştır. Tarikatlar, bireylerin şevkinin gelişmesi için izlenen yöntemleri barındırmaktadır (Ben Achour, 2004). Bununla birlikte, farklı yönetmelikler ve dualar pratiği, aynı mistik özlemleri paylaşan ve kardeş olarak adlandırılan bir grup takipçinin üstlendiği kolektif eylemler haline geldiğimden, bu yeni inanç sistemleri Sufi ilkelerine hiyerarşi ve düzen getirmiştir.

Tunus'ta, çoğu tarikat ve onlarla ilişkilendirilen kardeş ilkeleri savunan gruplar, 12. yüzyılda ülkeye egemen olan Hafsiler döneminde çoğalmaya başlamıştır. En önemlisi şunlardır:

- Kadiriya Tarikatı : Sidi Abdülkadir Geylanî tarafından kurulan ve XII. yüzyılda İrak'ta İslam dünyasında görülen en eski tarikattır. Bu kardeşlik, Osmanlı döneminde Tunus'taki Hüseyni Beylerden gelen özel bir öneme sahiptir.
- Şazuliya Tarikatı : Sidi Abülhasan Şazuli tarafından 13. yüzyılda kurulmuştur. Özellikle Tunus'ta en çok bilinen ve en yaygın kardeşliği temsil eden tarikattır.
- İssaviyya Tarikatı: "Şeyh'ül Kamîl" adıyla anılan Sidi Mohamed İbnu İssa tarafından 15. yüzyılda kurulmuştur.
- Ticaniyya Tarikatı : Tunus'a yayılan en son Tarikatlardan biridir. Ticaniyye'nin düzeni, 12. yüzyıldan beri ortaya çıkan diğer tarikatlara göre nispeten yeni bir tarikattir. Kurucusu Ahmed el-Ticani adlı olan, Cezayir'deki Ain Madi köyünden berberi bir şeyh ve mutasavvıftır. Ticaniyye tarikatının temelleri, on sekizinci yüzyıla kadar uzanır ve Kuzey ve Batı Afrika'ya kadar Cezair 'de ilkolarak Ain Madhi'den sonra Temassine şehrinden yayılmaya başlamıştır. Tunus'ta ve özellikle eski şehrinde, Ticaniyye tarikatı Şeyh İbrahim Riyahi tarafından tanıtılmıştır.

Türkiye'de ise Anadolu'daki tarikatların ortaya çıkışı, Refaiye, Mevleviye veya Bektaşiye benzer tarikatlar ile, Osmanlı İmparatorluğu'nun başlangıcına kadar (12. ve 13. yüzyıllar arasında) uzanmaktadır.

Türkiye'de ve Tunus'ta tarikatların benzerlikleri ile ilgili olarak, Mustafa Kara ve Abdürrahman Güzel'ın eserleri ve diğer taraftan da Mohamed Al Aziz Ben Achour'un eserlerinden yararlandığımızda, Doğu'da (İstanbul örneği) ve Kuzey Afrika'da (Tunus

örneğinde) mevcut olan tasavvufun faaliyetlerinin benzerlik ve farklılık noktaları ortaya konmaktadır. Ortak Tarikatların (Kadriye ve Bektaşiye örnek olarak) varlığı, tasavvuf hareketlerinin esnekliğini ve coğrafi olarak yayılma yeteneklerini kanıtlamaktadır. Bunu özellikle kurucuların ve/veya onların takipçilerinin seyahat etme doğasıyla açıklanabilir. Kara'nın vurguladığı gibi bir Tarikat kavramının evrensel karakteri, onun içsel yapısında yatmaktadır. Türkiye ve Tunus'taki önemli sayıların olmasına rağmen, bütün tarikatlar, aynı ana kuralları içermektedir. (Kara, 1922, 55-59). Asıl olarak, farklılıklar ritüel uygulamalarda ve Tarikat ile Tarikat ehillerinin evrimleştikten sonra devletin sosyal ve siyasal hayatına dahil olup olmamalarında yatmaktadır.

Osmanlı İmparatorluğu döneminde her iki şehirde de benzer şekilde uygulanabilen en önemli ortak noktalardan biri, Tasavvuf dini bir uygulamasın temsili binaları olarak zaviyeler ya da tekkeler meydana çıkmasıdır.

Tunus ve İstanbul' da Osmanlı İmparatorluğu döneminde benzer şekilde uygulanabilen en önemli ortak özelliklerden biri, Tasavvufun uygulanması için temsili binaların, zaviyeler ya da tekkelerin, oluşturulmuş olmasıdır. Tekke ve zaviyeler, yapısal ve işlevsel karakteristikleri nedeniyle, diğer olağan dini yapılardan (camiiler, medreselers hususı olarak) ayrılmış durumdadır.

Tunus'ta mevcut zaviye ya da İstanbul'daki ifadesiyle Tekke olarak anılan ve tez dahilinde incelenen bina, Tasavvuf tarikatların kavramlarının gerçekleştirmesi amacıyla geçmişte kullanılan bir yapı olup Tasavvuf'un ritüellerinin gerçekleştirilmesi ve temellerinin atılması için elverişli bir ortam oluşturmaktadır.

Ayrıca, zaviyeler toplumda amaçlanan kardeşliğin rol modelini öne çıkardığı ölçüde, başarılı olacak ve Tarikat'ların kurtuluşunun gerçekleşmesine sebep olacaktır.

3.2 Dini ve sosyal rolü :

Zaviyeler ve tekkeler, ritüellerin ve dolayısıyla toplanmanın, ortak uygulamaların ve paylaşımın yerini oluşturmaktadır. Toplantıların ve ritüellerin yer ve sıklığı günümüze kadar titiz bir planlama ve organizasyonun sonucudur (Şekil 39).

Şekil 3. 1 : Sidi İbrahim Riyahi zaviyesindeki Mevlid törenlerden biri (Kaynak : Riyahi Ailesinin çekimi)

Ayrıca zaviyeler, sığınmacılara sığınak ve korunma imkânı veren hayır kurumu rolünü oynamaktadır. (Güzel, 1992, s28-29). Örneğin İstanbul'da, Galata mevlevihanesi ve benzer tekkeleri, mistik öğretilerini mükemmelleştirmek için kendisine katılan dervişler için yaşam alanı sunmaktadır.

3.3 Tunus'taki Zaviyelerin Özellikleri :

3.3.1 Mimarı genel özellikleri

Tunus başkentinde Hafsî döneminden kalan zaviyeler gerek plan gerekse mimari elemanları bakımından konut mimarisinden kaynağını almaktadır. (Amri,2010). Sufî şeyhi vefat ettikten sonra kendi evinde kubbeli ayrı bir mekanda defin olup bu mekan "türbe" olarak adlandırılmaktadır. Bu kubbeli oda mekânsal olarak zaviyenin mimari hacimsel üyeleri ile sosyal hayatının merkezidir.

Tunus başkenti, Kayrevan ve Susa gibi şehilerde bulunan sufî yapılarının mimarisi, diğer şehirlerinde bulunan zaviyelere göre daha zengin görülmektedir. Aynı zamanda halk arasında yükselen sufi tarıkatı ve şeyhin yetkisi ne kadar yaygın ise, zaviyenin mimari gelişimleri yetkinlikten o derece doğrudan etkilenir. Bu etki zaviyedeki farklı üyelerin zamanla artma veyahut yok olmasına yol açmıştır.

Genel olarak Tunus medinesinin zaviyeleri muntazam ve tekralayan ana bir plan şeması orataya çıkmıştır. Yerel mimariden gelen avlulu bir yapının çerçevesinde T ya dikdörtgen şeklinde ele alınmış küçük odalar yer almıştır. Bu ana plan şeması belirli bir düzenlemeye göre uygulanmış olup ana kriterleri şu şekildedir:

a) birbirini takip eden iki ya da üç şaşırtmalı (Tunus'ta dilinde adlı olan "sakife") girişler vardır. Bu unsur zaviyenin dış sokağnı ve iç kısımlarını ayrıt sağlamaktadır.

b) zaviyenin avlusu ile bir çekirdek alan söz konusudur (Ben Achour, 2004, s.42).

c) zaviyelerin çoğunda kare ya da dikdortgen planda namaz kılmak için bir mescid ayrılmıştır.

d) Türbe: şeyhin defn edildiği mekan olup zaviyenin en kutsal yeridir. Zira zaviyenin müritleri ve misafirleri türbeyi mutlaka ziyaret etmektedirler. Şeyh vefat ettikten sonra ise bazen halvethane türbeye dönüştürülmektedir (Amri,2010, s.251).

Halvethaneler, tüm İslam coğrafyasında aynı özelliklere sahip olup, bir dervişin içinde tek başına namaz kılabileceği boyutlarda, içine girenin dikkatini dış dünyaya dair birtakım ayrıntılarla dağıtmasına imkân tanımayan tercihen karanlık bir hücre olarak tanımlanmaktadır. (M. Baha Tanman, *TDV, İslam Ansiklopedisi*, 1977, c.19, s. 388).

e) Odalar: "bit" ya da "gurfa" adıyla bilinen zaviyelerin odaları her zaman avlunun revaklarına açılmaktadır. Odalar zaviyeye misafir gelen, sufî öğrencileri ve fakir insanları bandırmaktadir.

f) Şadırvan ve mutfak: zaviyelerde abdest alabilmek için "midat" adıyla bilinen Şadırvan bulunmaktadır. "midat" bazen mutfağa yapışık bazen de ayrı olarak tutulmuştur. Tarikatın müritlerin yemek ihtiyaçları için zaviyelerde mutlaka bir mutfak mevcut olup, mutfağın boyutları mekânsal özelliklerine göre değişkenlik göstermektedir.

3.3.2 Yapı malzemeleri , teknikleri ve süslemeleri

Yapı tekniği açısından bakıldığında, Osmanlı döneminde Tunus'ta inşa edilen zaviyelerin ve diğer mimarı yapıların malzemelerinin geldiği yer, zaviyelerin buluduğu yerel çevredir. (Saadaoui, 2001, s.292).

3.3.2.1 Yapı Malzemeleri

Revault'un (1978) açıkladığı gibi şoyle ki bu tasavvuf yapıların yapımında kullanılan ana malzemeler şunlardır :

- **Taş :** Kesme veya moloz taş şeklinde örgülü olup duvarın yapımının ana unsurudur;ancak bazen de açıklıkların çerçevelerinin yapımında söve olarak kullananılmaktadır. Tunus'a özgün bir taş türü "Keddal" adlı kireç taşının kullanımı Osmanlı hakimiyeti döneminde büyük oranda gerçekleşmiştir. Pembe veya gri renk tonlarına sahip olan Keddal, zemin kaplama, döşeme kaplama, söve ve sütun inşaatı için özellikle tercih edilmiştir.
- **Tuğla :** Duvarlar, çatılar (tonozlar ve kubbeler dahıl olarak) ve bazen odalar ve ibadethanelerin ara katları olarak, pişirilmiş ve bazen de içi boş olarak kullanılmıştır. (saadaoui,2001, s.323).
- **Ahşap :** Kapı ve pencerelerin gerçekleştirilmesinde kullanmasının yanı sıra ayrıca, çatıların konstrüksiyonunda, duvarın içinde hatıl halinde ve kapıların lentoları olarak kullanılmıştır.
- **Mermer :** Zaviyelerde çoğu yüzeyin kaplanmasında en fazla kullanılan malzemelerden biridir. Zaviyelerde camilerde olduğu gibi, mermer sütun ve zeminlerin kaplanmasında yapı elemanı olarak, söve ve kornişlerde ise dekoratif amaçlı kullanılmıştır. 19. Yüzyıla kadar yerel maden olarak çıkartılmasına rağmen, 19. Yüzyıldan sonra İtalyan mermerinin ithali ve yaygın kullanımı sağlanmıştır.
- **Alçı :** Oyulmak suretiyle duvar kaplamalarında ve süslemelerinde kullanılmıştır.
- **Kireç :** Duvar ve çatı kaplamalarında geçirimsizlik özelliğinden ötürü kullanılmıştır. Kültüründe beyaz çatıları ile ünlü Tunus Medine' si yapılarına beyazlığı veren malzemedir.
- **Demir :** Pencerelerin önünde korkuluk olarak yaygın şekilde kullanılmıştır. Aynı zamanda, mermer panoları ve taşları birbirine bağlayan kenetlerde ve kemerler arasındaki gergilerde yapısal bir eleman olarak kullanılmakla birlikte ana kapılarda çivileme sisteminde dekoratif bir eleman olarak da karşılaşılmaktadır.

- **Seramik :** Zaviyelerin iç duvarlarının çiniler ile kaplanmasında ve çatıda kiremitlerin işlenmesinde dekoratif amaçlı kullanılmıştır. Tunus eski şehrinde çini üretiminin çoğunluğu Medine'nin kuzeyindeki Kallaline olarak adlandırılan bölgeden gelmektedir. Diğer taraftan Osmanlı' nın egemenliğinin ilk zamanlarında bazı yapılar, Anadolu' dan ithal edilen özellikli iznik çinileri ile süslenmiştir.
- **Cam uygulanması :** Açıklıklarda kullanılan basit veya çok renkli vitray camlar, birçok yerde, kubbeleri süsleyen rozetlerin icrasında dahi kullanılmıştır.

3.3.2.2 Yapım Teknikleri :

Tunus Medina'sında bulunan zaviyelerin inşası, Tunus Medina'sının yapılarının geri kalanıyla aynı yapım prensiplerine sahiptir. Osmanlıların gelişiyle birlikte, korunan geleneksel teknikler geliştirilip Türkler ve Endülüslerin getirdiği yeni yapılar haline gelmiştir.

- **Temeller :** Saadaoui (2001, s.321) araştırmasıyla o dönemindeki temellerin gerçekleştirilmesi için kullanılması gereken tekniği açıklamaktadır. Bu teknik ahşap ayaklar ile toprağın güclendirilmesi amacıyla topağı bastırıp sıkıştırmak şeklinde ifade edilmektedir. İstanbul'daki Nuruosmaniye Camii'nin bodrum katında gözlenen yöntemi bu uygulama hatırlatır (Dabanlı, 2015).
- **Duvarlar :** Genellikle kum ve kireç karışımı oluşan bir harç ile bağlanılmış bir şekilde kesme veya moloz taş örgüsünden yapılmaktadır (Saadaoui, 2001, s 315). (Şekil 3.2). Ancak aynı zamanda tuğla ve çömlek boruları kullanımı sayesinde üst katların duvarlarının yapımı ile duvarın hafifliği sağlanmıştır. (Şekil 3.3).
- **Taşıyıcı sistemi :** Kargir taşıyıcı sistem hakimdir.

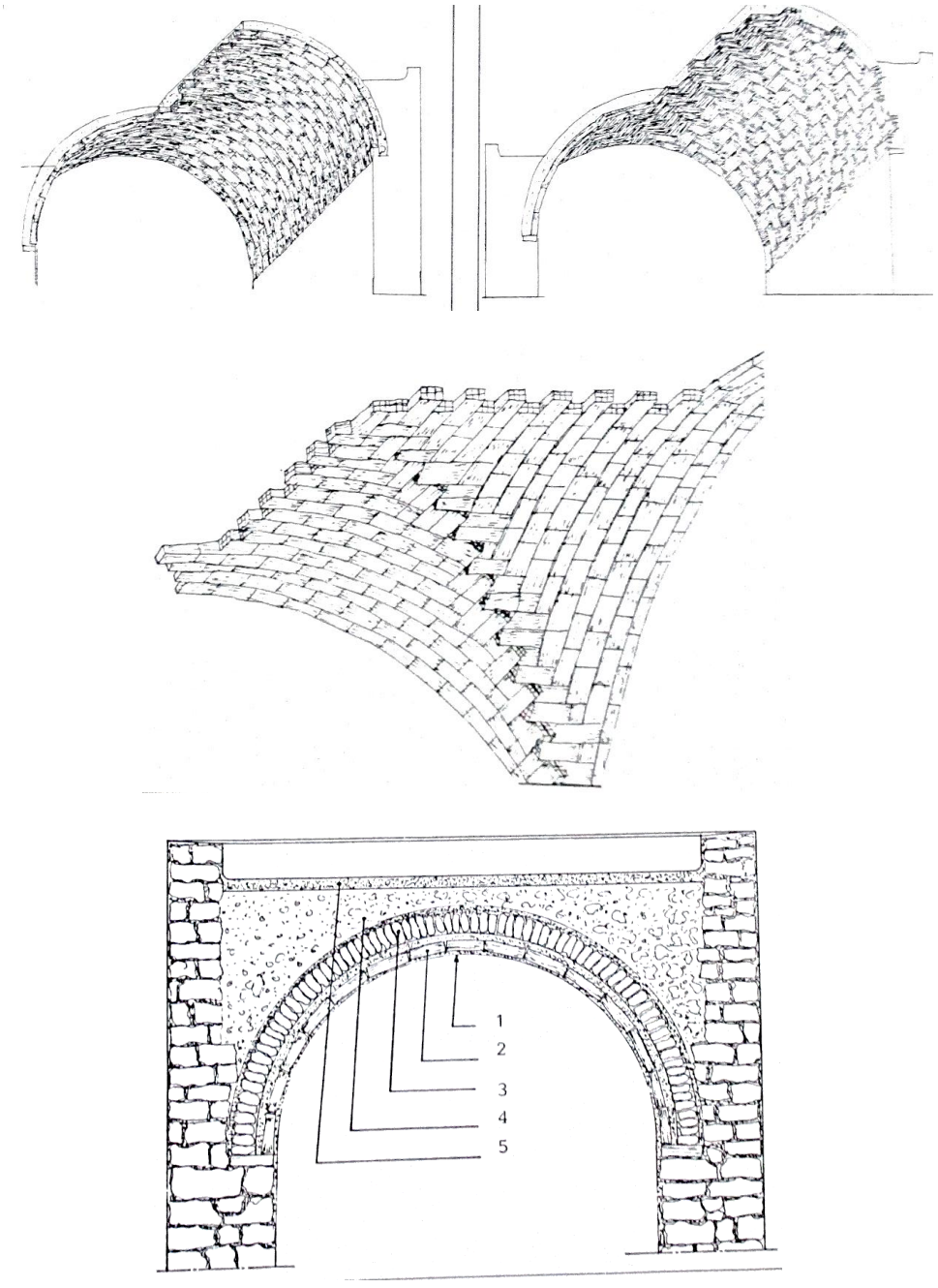
Şekil 3. 2 : Duvar uygulaması – Almaşık moloz taş ve tuğla. Tunus Medina'sında (Kaynak : hazırlayan çekimi 22/11/2016)

Şekil 3. 3 : Bir evin üst duvar uygulaması- Tuğla ve çomlek boruları. Tunus Medina'sında (Kaynak : Jacques Revault, 1978, s307)

- **Çatı sistemleri :** Tonozlar ve kubbeler genel olarak Tunus Medina'daki en yaygın çatı kaplama sistemleridir. (Şekil 3.4) (Ammar, 2005, s.136). Diğer yandan, kubbeler çapraz tonoz veya (çıkıntılı tonozlarına benzer bir şekilde) veya beşik tonoz sistemdan oluşur. (Şekil 3.5). Öte yandan, 18. yüzyılın sonlarına doğru giderek daha fazla bulunan düz çatılar, yuvarlak veya kare

("Oud Mrabba" adlındırılan) bir ahşap hatılın üzerine ahşap konstrüksiyondan oluşmaktadır. Daha sonra bu tahtanın üzerinde harç, agrega, sıkıştırılmış toprak ve son olarak bir harç ve bir kireç sıvası katmanları bulunmaktadır. (Şekil 3.6) (Ammar, 2005, s.134-135 ; Breitman, 1986, s 67-69).

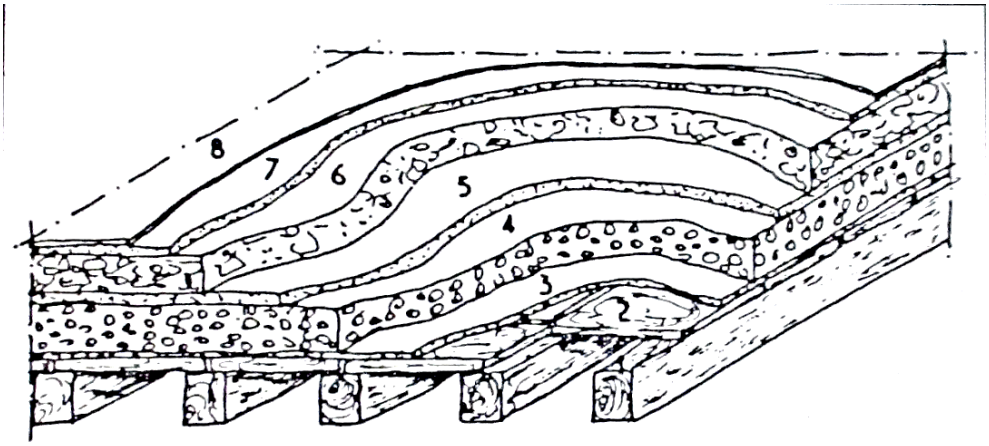

1- harç 2- tuğla 3- taş 4-atık toprak 5- kireç harcı

Şekil 3. 4 : Tonoz Uygulaması (Kaynak : Breitman, 1986, s 67-68)

Şekil 3. 5 : Sidi İbrahim riyahi zaviyesi'nin kubbesinin kazısı (Kaynak : İNP arşivleri, 1966)

1- Oud Mrabbâ (Hatıl) 2- ahşap tahta 3- harç 4-çakıl 5- kireç harcı 6-toprak 7- kireç harcı 8- kireç boyası

Şekil 3. 6 : Teras çatı Uygulaması (Kaynak : Breitman, 1986, s 69)

3.3.2.3 Yapı süslemeler :

Tunus medina'sındaki bulunan zaviyeler, Eyaletinin iç kesiminde yer alan diğer zaviyeler ile karşılaştırıldığında süslemelerin zenginliği ve narinliği ile dikkat çekmektedir. Tasavvuf yapılarının dekorasyonu, oluşturuldukları tüm unsurlara dokunmaktadır.

- **Döşemeler :** Dış mekânlar için kireç taşı, iç mekanlar için pişmiş toprak karoların kullanıldığı görülmektedir. Mermer, merdiven basamakları, avlu ve zaviyenin odalarında kullanılır. Seramik veya fayans ise, ana mekanlarda, ibadethane ve Türbede kullanılmaktadır. (Ammar, 2005, s135; Revault, 1967, s.66)
- **Duvarlar :** Anıtsal yapıların duvarlarında genellikle çini kullanılmıştır. Zaviye'nin önemli parçalarındaki çini panoları genellikle duvarların sadece üçte ikisini kapsamaktadır. Kalan kısım çoğunlukla Tunus dilinde "Nakş-a Hadida" denilen oyma sıva ile kaplanmaktadır. “Morisco-Endülüs” adı verilen teknik Tunus’ta dini yapılar ve özellikli, büyük konutlarda kullanılmıştır.
- **Tavanlar :** Osmanlı döneminde, Endülüs zanaatkârlarının çoğalmasıyla tekniklerin ve örüntülerin bir evrimi sayılan ahşap oymacılığı ve boyaması, tavanlarda oldukça sık görülmektedir.

Kubbeler ve kemerler çoğu zaman oyma sıva ile süslenmiştir ve sütunlar ile sütun başları beyaz mermer veya kireçtaşı "Kaddâl" ile uygunlanmıştır. Düz serene sahip olan kapı ve pencerelere gelince, demir kapakları ve boyalı ahşap kepenklerin yanı sıra bulunan mermer veya kireçtaşı söveleri mevcuttur. Zaviyelerin ana kapısı ise oldukça özenli mermer söve ve özenli oyma tekniğinde çivili ahşap olarak oldukça özel bir süsleme öğelerine sahiptir.

Son olarak, Osmanlı döneminde Tunus' Başkant'ta zaviyelerinde geliştirilen dekoratif teknikler arasında Hat sanatı ortaya çıkmıştır. ibadethaneler ve türbelerin sembolik süs motifleri olan, Hat'ın uygulama teknikleri ve stilleri (bazı durumlarda sülüs kullanımı olmak üzere), Osmanlı etkilerinden biridir. (Saadaoui, 2001,s.344).

4 . SİDİ İBRAHİM RİYAHİ ZAVİYESİNİN ÇALIŞMASI

4.1 Tanımı

4.1.1 Sidi İbrahim Riyahi kimdir

Abu Ishaq İbrahim al-Riyahi (Şekil 4.1) bir İslam âlimidir. Testour'da doğmuş, 1766-1850 yılları arasında yaşamıştır. 1832 yılından vefatına kadar şeyhülislam ve müftü olarak görev yapmıştır.

Sidi İbrahim Riyahi, Ticaniye tarikatını Fas'ta öğrenerek Tunus bölgesine getirmiştir. Bölgede hakim olan diğer tarikatlardan olan Şadiliye, Kadiriye ve Aysaviye gibi, Ticaniye tarikatı da eski ve halen yaygın olan tarikatlardandır.

Şekil 4.1 : Şeyh İbrahim Riyahi portresi (Kaynak: http://www.mawsouaa.tn/wiki/إبراهيم_الرياحي)

4.1.2 Yapının tarihçesi

Tarikatın ilk zaviyesi Sidi İbrahim Riyahi öldükten sonra 1850 yılında, Tunus hükümdarı I. Ahmet'in kararı ile "Sidi İbrahim Riyahi Zaviyesi" adı ile kurulmuştur.

Zaviyenin kubbesinin Hükümdar Sadok Bey tarafından 1878 yılında restoraryonu yaptırılmıştır. Günümüzde tarikat toplantılarında, dini törenler ve ayinlerde halen kullanılmaktadır.

Sidi İbrahim Riyahi Zaviyesi, Muhammed Naser Bey'in kararnamesi ile 1922 yılında tescillenerek, Tunus'ta korunan tarihi yapılar listesine girmiştir.

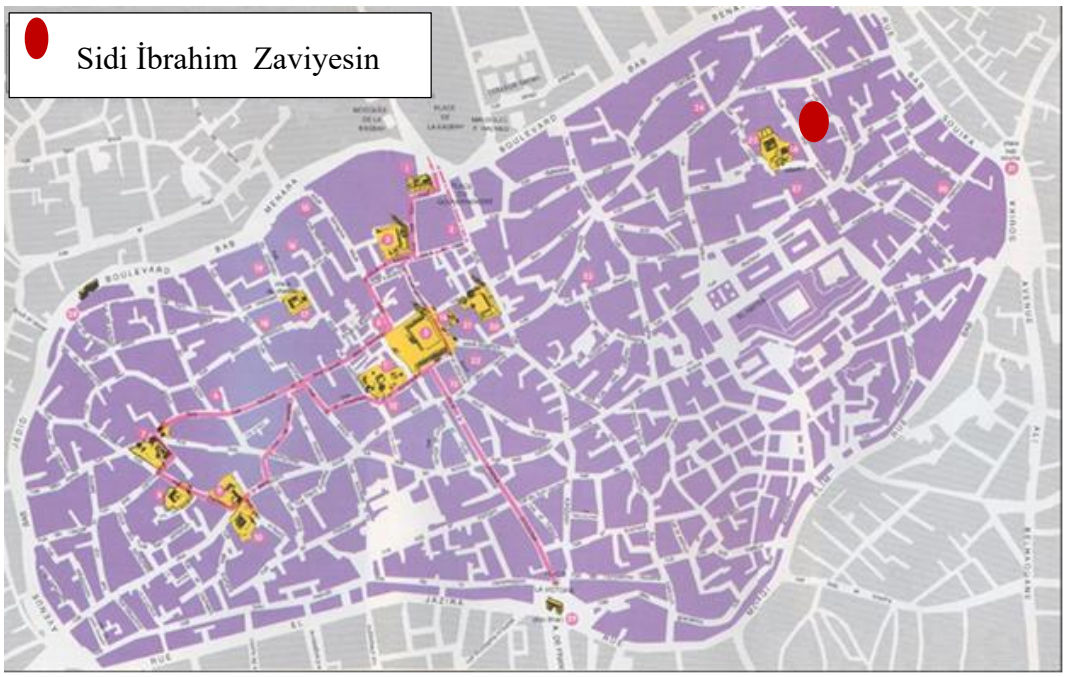
4.1.3 Yapının yerleşmesi ve çevresi

Sidi İbrahim Riyahi Zaviyesi, Başkent Tunus'ta eski şehrin batısında (şekil 4.2.1 ve 4.2.2), Sidi İbrahim sokağındaki 11. parselde yer almakta, bir cephesi kendi adını taşıyan sokağa açılmaktadır1. Söz konusu sokak; Paşa Sokağına, Zeytuna Camii'ne düz giden ana arterlerin birinde yer almaktadır (şekil 4.3).

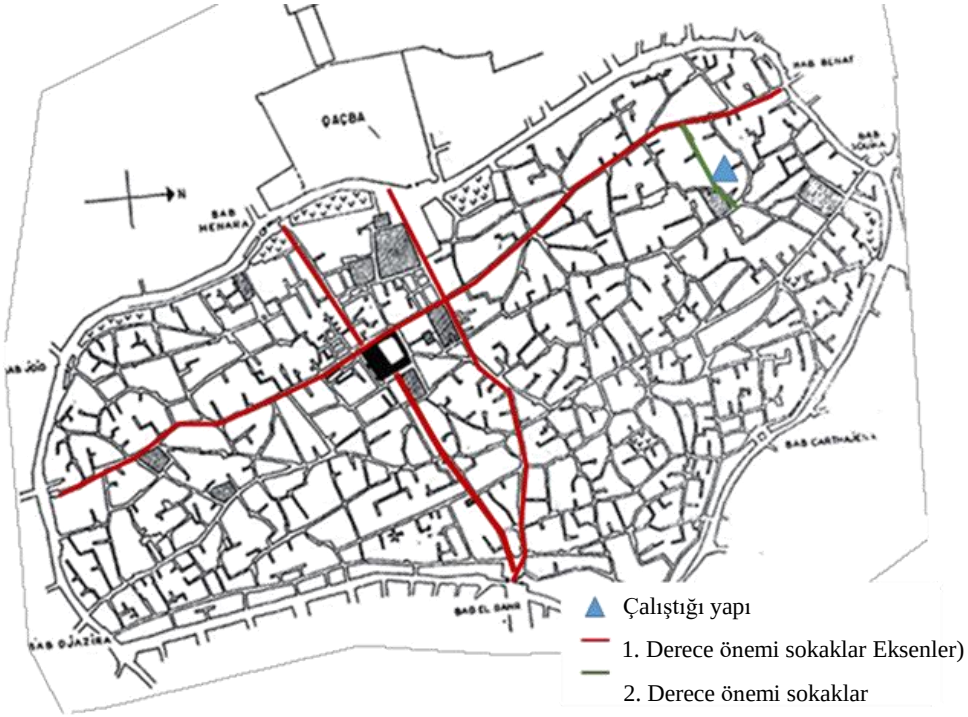

Şekil 4.2.1 : Zaviye Tunus Eski Şehrinin Genel Haritasında yerleşmesi - 1893 yılı (Kaynak: www.Wikimwdia.org /Le guide annuaire tunisien/Tunis 1893_plan de la ville)

[1] Tunus Medine'nin bölgesel örgütlenmesi kapsamında kentsel adalara bir numara tahsis etmemeyerek, binamızın bulunduğu adanın numarasını tespit edilmemektedir.

Şekil 4.2.2 : Zaviye günümüzdeki Tunus Başkant'taki Eski Medinasinda Bulunduğu adası. (kaynak : ASM, Kasım 2016)

Şekil 4.3 : Sidi İbrahim Riyahi Zaviyesi ve Sokak hiyerarşisi (kaynak : hazırlayan çizimi)

Şekil 4.4’ te görüldüğü gibi ikincil sokak, dar ve sabbat (genellikle bitişik konut kısmını destekleyen tonoz örtü) kaplı olarak tanımlanabilir. Sidi İbrahim Riyahi’nin evi de aynı sokağın karşısında zaviyenin biraz ilerisinde yer almaktadır.

Şekil 4.4 : Sidi İbrahim Riyahi Sokağı (kaynak : Hazırlayan Çekimi, Kasım 2016)

Bunun yanında yapı, Tunus eski şehrinin (medina) diğer önemli anıtlarına (Osmanlı dönemine ya da daha önceki dönemlere ait olan camiiler, büyük konaklar saraylar ve diğer zaviyelere) yakındır. Bu anıtlardan Muhammed Bey Al-Muradi Camii (Sidi Mehrez), Lasram2 Konağı ve Ben Achour3 Konağı, eski şehir bölgesinin en meşhur anıtlarıdır.

Zaviye; eski şehirlerde en yaygın kentsel tipoloji olan organik biçime, düzensiz bir şekle, sahip bir konut adasında yer almaktadır. Yapı üç tarafından (güneybatı,

[2] Asil bir Tunuslu ailesi. Tunus Başkent’taki eski şehinda bulunan Lasram Konağı, günümüzde ASM kurulu ofislerini yönetir.

[3] Ünlü bir Din Âlimler ailesi. Tunus Eski Şehrinde XVII yy. de Endülüs’tan kaçan bir idrissi şerif tarafindan kurulmuştur.

kuzeydoğu ve kuzeybatı duvarları) konut işlevli binalar ile sınırlandırılmıştır (Şekil 4.5). Adanın yoğunluğu yüzünden, çalışılan yapıda bitişik binalar arasındaki duvar sınırlarının belirlenmesi bir sorun olmaktadır. Öte yandan hava fotoğraflarından yararlanarak yapının çatısın genel morfolojisi açıkça görülmektedir.

Şekil 4.5 : Sidi İbrahim Riyahi Zaviyesi konut adacığında yerleştirmesi (kaynak : ASM, Kasım 2016)

Zaviyenin yer aldığı parsel, 16 x 19 metre boyutlarında dikdörtgen şekle sahiptir ve yapı o zaman yapılan diğer yapılar gibi, parselin tamamına oturmaktadır. Bunun sonucu olarak herhangi bir açık alan veya bahçe bulunmamaktadır. Binanın tek cephesi olan güneydoğu cephesi, herhangi bir çekilme yapılmadan parsel sınırına dayanmaktadır.

4.2 Mimari Özellikleri

Yapının tipolojisi, önceki bölümde (3.4.1) incelenen Başkent Tunus'un eski şehrinde inşa edilmiş zaviyelerin yapım prensiplerine uymaktadır

4.2.1 Plan Özellikleri

Sidi İbrahim Riyahi Zaviyesi tek katlı kubbeli bir yapıdır. Toplam alanı yaklaşık olarak 350 m2 dir. Yapının merkezinde avlu bulunmaktadır. Bu özellikleri ile zaviye geleneksel bir plan düzeni göstermektedir.

4.2.1.1 Z01 giriş holü (Z01A "Driba" – Z01B "Sikifa")

Giriş holü, avlunun güneydoğusunda yer alan, ard arda boyutları 5x2,95 m ve 3,3 x 1,48 m olan iki ardışık odadan (Driba ve Sikifa adlığından) oluşan dikdörtgen şeklinde bir mekandır(Şekiller 4.6). Giriş holüne erişim Sidi İbrahim Caddesi'nden yapılmaktaıdr. Giriş kapısı Driba'ya açılmakta ve bu mekandan hem avluya hem de Şeyhin ofisi'ne (Z05) geçilmektedir. Aynı zamanda ebatları 1.3 x 0.82 m olan büyük bir pencere vardır. Doğrudan avluya bağlanan ikinci mekan ise sikifa veya ikinci holu olarak adlandırılır.Avluya açılan kapının karşısındaki duvar, ana cephenin çeşmesini besleyen su tankını (fiskiye) gizleyen bir niş ile donatılmıştır (Bkz. Bölüm 4.2.3) (Şekil 4.7). 4.50 m yüksekliğinde kireç siva ile kaplı çapraz tonoz ile örtülen iki odanın zemini diktörgen kesme kireç taşı bir kaplamadır.

Şekil 4.6: “Driba” ve “Sekifa” olarak Zaviyesinin Giriş Holun elemanlardır. (kaynak : Hazırlayan Çekimi, Kasım 2016)

Şekil 4.7: Sekife’nin mevcut olan niş (kaynak : Hazırlayan Çekimi, Kasım 2016)

4.2.1.2 Z03 ibadethane

Zaviye'nin kuzey doğu kanadı içerisinde yer alan ibadethane, boyut ve işlev açısından zaviye'nin en dikkat çekici parçasıdır. Düzgün bir kareye yakın şekilde (8.98 x 8.90 m) ve avlu kotundan 6 cm daha yüksek olan mekana, ebatları sırasıyla 1.28x2.52 m ve 1.04x2.52 m olan, ahşaptan yapılmış üç kapı ile avludan erişilebilmektedir (Şekil 4.8). Oda, doğu duvarında eskiden Şeyh'in odası (Z05 mekanı) ile batı duvarında ise Sidi ibrahim Riyahi türbesi (Z04) ile sınırlandırılmaktadır.

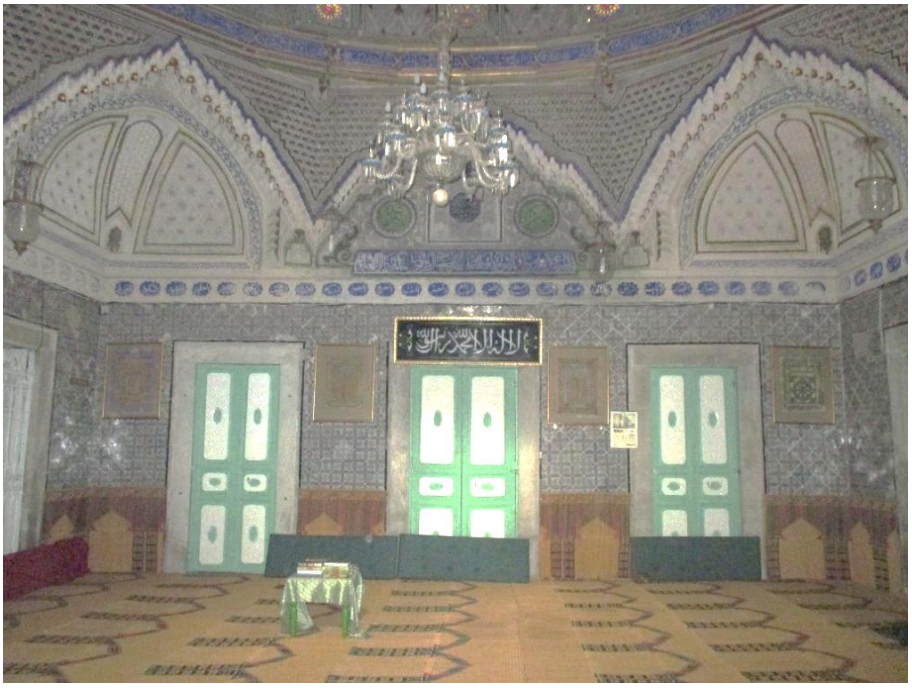
İçeride, 1.26x2.40m ve 1.04x2.40m boyutlarında olan dokuz kapı ve 1.04x2.40 m boyutlarındaki iki uzun pencere yer almaktadır. Kapıların iki tanesi türbe ve Şeyh odasına açılırken diğerleri halvethanedir. (Şekil 4.9).

İbadethane aynı zamanda semahane olup ticaniyye müridlerinin buluştuğu ve ritüellerinin uygulandığı bir mekandır. İbadethane işlevinden dolayı da doğu duvarında bir mihrap bulunmaktadır. 1.50 m genişliğinde, 1.16 m derinliğinde ve 3.23 m yüksekliğindeki bu mihrap tamamen mermerden yapılmış yuvarlak nervürlü bir duvara sahip, neo-Korint başlı olan iki küçük sütün tarafından kuşatılarak, özel mavi renk ve altın varakla işlenmiş kaligrafik bir alçı kubbe ile örtülmüştür (Şekil 4.10). Mekân zemini yün ve saman (hasır) halı ile kaplıdır. Ancak yakın inceleme yapıldığı zaman, altında bulunan döşemenin daha sonraki bir zamanda orijinal olmayan, çimento şap uygulamasına maruz kaldığı görülmüştür. (Şekil 4.11)

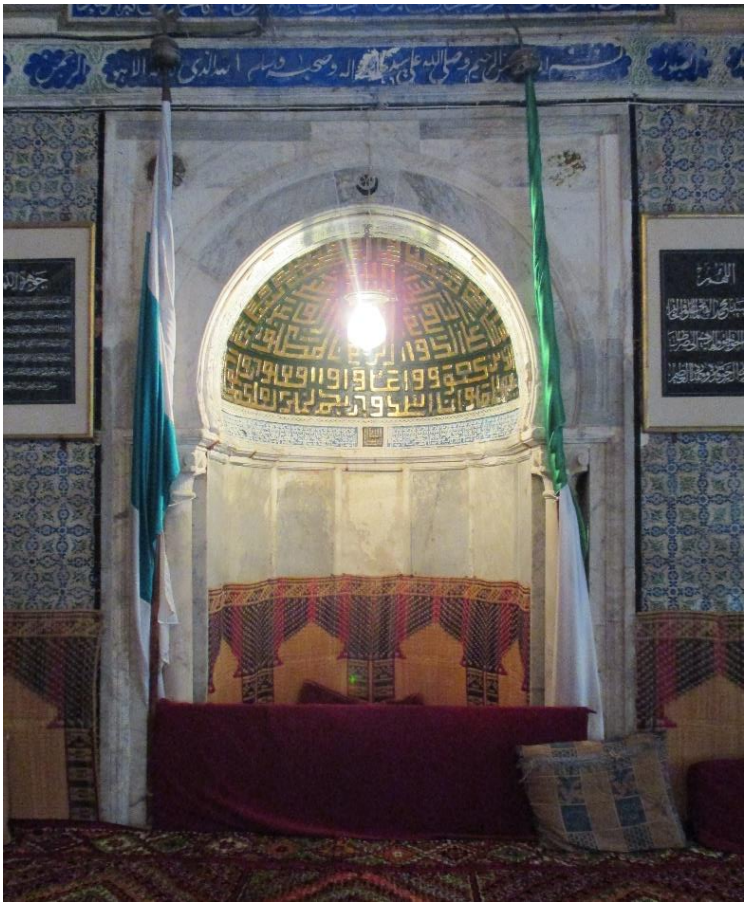
İbadethanenin ana özelliği, mekanı tamamen örten anıtsal kubbedir. 9 metre çapında ve 13.80 metre yüksekliğindeki bu kubbe, dört pandantif ile desteklenen dairesel bir kasnak üzerinde yükselmektedir (Şekil 4.12). Kasnakta söz konusu Bizans bazilikalarındaki ve daha sonra Osmanlı camiilerindeki açıklıkları hatırlatan, renkli cam kafeslerle kaplı, 16 kemerli pencere bulunmaktadır. Dışarıdan, Zaviye'nin kubbesi, Osmanlı döneminin Tunus eski şehrinin birçok zaviyesinde bulunan, ince yapraklı yeşil kiremit ile kaplı bir soğan formuna sahiptir. Kubbenin anıtsal boyutları, pandantifli yapısı ve ibadethane alanı ile ilgili olarak işgal ettiği merkeziyet, Sidi İbrahim Riyahi Zaviyesini sembolik bir unsur haline getirmiştir. Mekan, Endülüsler tarafından yapılmasına ve süslemesine rağmen, kuşkusuz mimari bakımından Osmanlı yapım yöntemlerinden kaynağını almaktadır.

Şekil 4.8: Avlu'dan İbadethane'ye girişi.(kaynak: Hazırlayan Çekimi, Ağostus 2017)

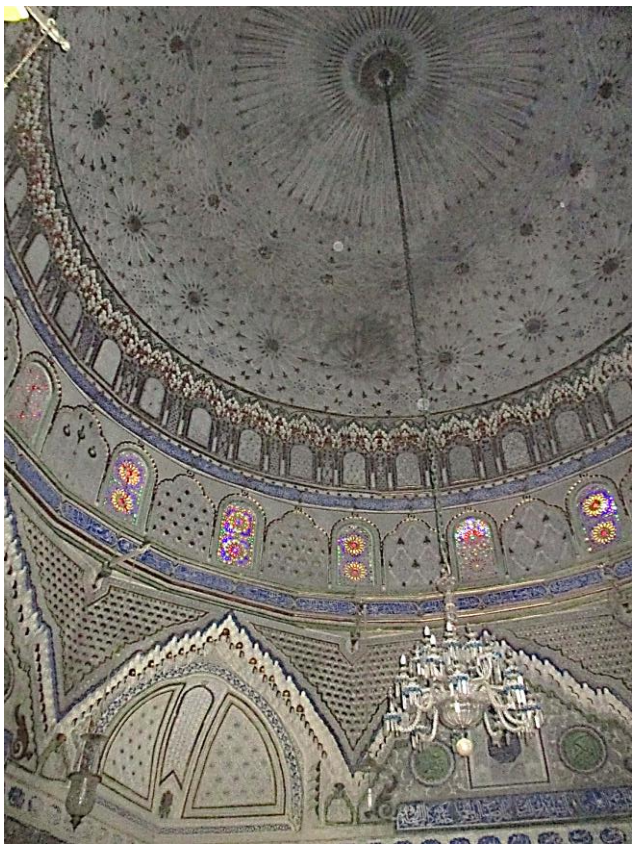
Şekil 4.9: İbadethane (kaynak : Hazırlayan Çekimi, Aralık 2016)

Şekil 4.10: Mihrab.(kaynak: Hazırlayan Çekimi, Ağostus 2017)

Şekil 4.11: İbadethane'de günümüzde bulunan döşeme (kaynak: Hazırlayan Çekimi, Aralık 2016)

Şekil 4.12: İbadethane'nın örtuluyan kübbe
(kaynak: Hazırlayan Çekimi, Ağostus 2017)

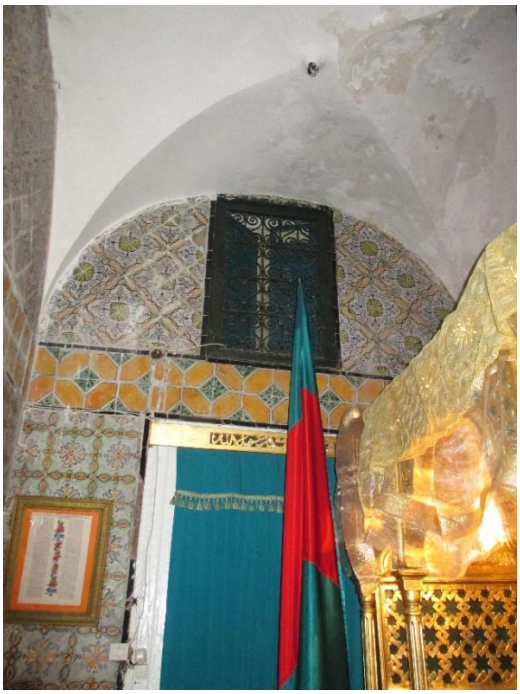
4.2.1.3 Z04 türbe

İbadethanenin hemen bitişiğinde bulunan Sidi İbrahim Riyahi türbesi yaklaşık 4,50 m tavan yüksekliği ile 24 m²'lik bir alanı kaplamaktadır. Namaz odasının batı duvarındaki 1.26x2.40m ölçülerindeki merkezi kapısıdan erişilebilenen türbe, oymalı ahşap duvar ile ayrılan iki alt bölüme ayrılmıştır. (Şekil 4.13). Birinci bölümde Şeyh Riyahi'in iki vefat eden oğlu mezarları, ikinci bölümünde ise Şeyh'in türbesi yer almaktadır. Oda, zaviye'nin kuzeybatı duvarında ölçüleri 0.40x0.40 m olan küçük bir yüksek pencere mevcuttur. Türbe'nin yan durvarında ikinci bir kapı var olup, kapının üzerinde 0.50x0.70m boyutlarında dikdörtgen bir pencere bulunmaktadır (Şekil 4.14). Yine kuzeybatı duvarında, beyaz kireç ile sıvalı geçmeli tonozdan oluşan tavanı destekleyen, dört adet kıvrımlı başlıklar ile süslenmiş, kireç taş sütünlar dikkat çekmektedir (Şekil 4.15). Oda zemini, saman bir halı ile saklanmış olup pişmiş toprak tuğla döşemeden yapılmıştır. (Şekil 4.16).

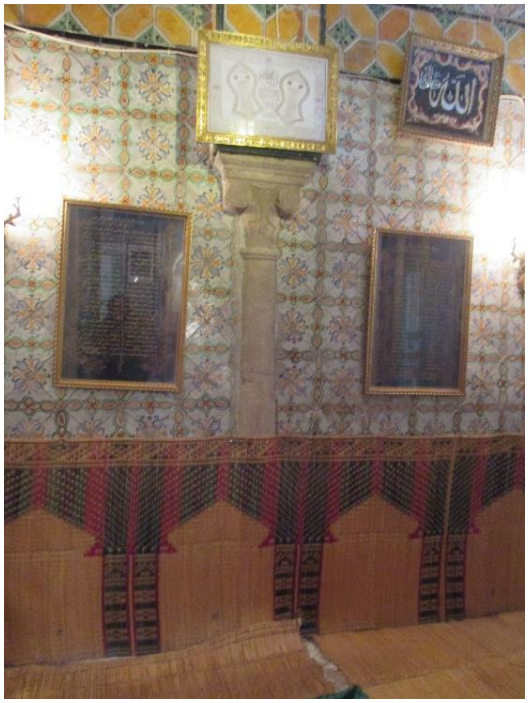
Şekil 4.13: Türbenin kısımları

(kaynak: Hazırlayan Çekimi, Ağostus 2017)

Şekil 4.14: Türbenin ikinci kapı ve penceresi

(kaynak: Hazırlayan Çekimi, Ağostus 2017)

Şekil 4.15: Türbenin duvarında ankastre sütün

(kaynak: Hazırlayan Çekimi, Ağostus 2017)

Şekil 4.16: döşeme türü

(kaynak: Hazırlayan Çekimi, Ağostus 2017)

4.2.1.4 Z05 Şeyh'in Odası/ Kitaplığı

Bu alan, giriş holü gibi ,"Maksoura" denilen kare şeklinde, sıralı, iki küçük odadan oluşmaktadır. (Şekil 4.17). İlk oda 2.51x3.24m, ikincisi ise 1.78x3.05m boyutlarındadır. İkinci oda mihrap duvarının arkasında yer almakta ve bu duvarda iki niş bulunmaktadır. İki odada da giriş holündeki pencere ile aynı boyutlarda (1.3x 0.82m) olan ve sokağa bakan iki pencere vardır. Bu odaları birbirinden ayıran duvarında; üst kısmında ferforje ile kaplı, 0.50x0.70m boyutlarındabir açıklık olan, ebatları 1.10x2.40m'lik ahşap bir kapı vardır. Odaların zemin döşemesi, tespiti zor olmakla birlikte, taş malzemeden yapılmış gibi görünmektedir (şekil 4.18). Diğer taraftan tavan çapraz tonozlarla oluşturulmuş olup üzeri sıvalıdır.

Şekil 4.17: Şeyhin odası
(kaynak: Hazırlayan Çekimi, Aralık 2016)

Şekil 4.18: Şeyh Odası'nda görünen zemin döşemesi (kaynak: Hazırlayan Çekimi, Aralık 2016)

4.2.1.5 Z06 mekanı (oda)

Mekan, günümüzde Zaviye'nin bakım ve yönetiminden sorumlu kadınlar için bir oturma odası olarak hizmet vermektedir (Şekil 4.19). Binanın kuzey batı kanadında yer alan, tavan altında 5.64m yüksekliğe sahip, ebatları 8.19x3.11 m hafifçe deforme olmuş dikdörtgen biçiminde bir mekandır. Hücrenin avlusuna açılan cephe, 1.18x 2.48 m her iki tarafta ebatları 1.05x ± 2.21m olan iki simetrik pencereyi ölçen merkezi bir kapıdan oluşmaktadır. Odanın iç kısmı, her iki tarafında iki adet niş veya ahşap kapı ile kapanabilen raf, geniş bir kemerli niş 0.50m derinliğinde, 2.50 m genişliğinde ve 4,19 m yüksekliğinde olmasıyla karakterizedir. Zemin malzemesi olarak sadece giriş nişindeki mermer ile kaplanan mekanın geri kalanındaki döşeme seramik karolardan oluşmaktadır. Tavan, hem hücre merkezinde çapraz tonoz hem de oda etrafında iki beşik tonozdan örtülmektedir. (Şekil 4.20).

Şekil 4.19: Z06 - Oda

(kaynak: Hazırlayan Çekimi, Aralık 2016)

Şekil 4.20: Z06 – Odada bulunan kemerli niş

(kaynak: Hazırlayan Çekimi, Aralık 2016)

4.2.1.6 Z07 mekanı (mutfak + oda)

Zaviyenin güneybatı bölümünde ibadet (Z03) karşısında bulunan hücre dikdörtgen biçimli olarak, yaklaşık 16m²'lik bir toplam alana ve 4.40'lık bir tavan yüksekliğine sahiptir.

Mekan, içi boş ve özgün olmayan tuğla duvarla ayrılan iki odadan oluşmakta olup, bir odada "mutfak" yerleştirip diğer oda ise zaviye personeline ait "dinlenme odası" na dönüştürülmüştür. (Şekil4.21). Hücrelerin zemini zaviyenin özgün döşeme karoları ile modern ilaveler sonrası renkli seramik kaplamalardan oluşmaktadır (Şekil 4.22).

Hücrenin tavanı boyalı ahşaptan yapılmış bir tavandır (Şekil 4.23). Mutfağa ayrılan bölümüne eşyaları ve çeşitli materyallerin depolanmasını sağlamak için kısmi tavan arası eklenmiştir.

Şekil 4.21: Z07 – Mutfak + Oda

(kaynak: Hazırlayan Çekimi, Aralık 2016)

Şekil 4.22: Z06 – Döşeme kaplaması (kaynak: Hazırlayan Çekimi, Aralık 2016)

Şekil 4.23: Z06 – Tavanlar (kaynak: Hazırlayan Çekimi, Aralık 2016)

4.2.1.7 Z08 mekanı (Abdesthane ve WC)

Güney tarafa ve yanın ön tarafına bakar ve giriş holüne bitişiktir, Zaviyenın abdesthane ve wc alanlarını besleyen su kuyusunun mekanda bulunması sebebiyle yapının ıslak alanı sayılmaktadır. Mekanın ebatları 4.73 x 2.10m ve tavan yüksekliği 4.13 m olan toplam dikdörtgen şekle sahip olan bağımsız alandır (Şekil 4.24). Tuvalet kabinlerinin önünde yer alan, çok yüksek ve düzensiz basamaklarla inşa edilmiş ve binanın çatısına doğru uzanan bir merdivene (Şekil 4.25) sahiptir. Abdesthane'de ayrıca, Sidi ibrahim caddesine açılan, 0.60x0.60m ebatli bir adet pencereye sahiptir. Mekanın zemini - merdivenler hariç - düzensiz şekillerdeki kireç taşı döşemelerinden oluşup duvarların ebatları sırasıyla 0.15x0.15m ve 0.47x0.28m boyutlarında beyaz seramik karolar ve pembe "Kaddal" kireç taşı ile kaplıdır. Diğer taraftan tavan, çapraz tonozlardan oluşmuştur. (Şekil 4.26).

Şekil 4.24: Z07 – Abdest hane

(kaynak: Hazırlayan Çekimi, Aralık 2016)

Şekil 4.25: Çatıya çıkan merdiven

(kaynak: Hazırlayan Çekimi, Aralık 2016)

Şekil 4.26: tonoz /duvar sistemi

(kaynak: Hazırlayan Çekimi, Aralık 2016)

4.2.2 Dış cephe özellikleri

Zaviyenin tek olan cephesi Tunus Medine'nin geleneksel evlerine benzer özellikte sade ve gösterişten uzak haldedir. Bununla birlikte fark olarak kireçtaşı çerçeveli ve ritmik bir düzeninin ile beraber olan dört büyük pencere artı küçük bir yüksek açıklığın (Z01, Z05 ve Z08 boşluklarına karşılık gelen) hepsi ferforje ile kaplanan varlığına dayanmaktadır. Ayrıca renkli çini parçalarıyle süslenen günümüzde yok olan bir sabilin yeri görulmektedir (Şekil 4.27). 1,64 m ile 1,67 m arasında düzenli aralıklarla 1.67x0.035m boyutlarında olan ilginç metalik kenedler içeren duvarlar yumuşak ve beyaz bir kireç kaplamasına sahiptirBu unsurların varlığı, Asm'den sorumlu olanların açıklamalarına göre yapısal olanlardan daha işlevsel bir role sahip olacaktır (zaviye

ziyaretleri sırasında müritlerin atlarını ve arabalarını bağlanmasını bu elemanlar sayesinde sağlayanabilmiştir) (ASM, Eylül 2016[4]).

Şekil 4.27: Sidi İbrahim Riyahi Zaviyesinin Diş Cephesi
(kaynak: Hazırlayan Çekimi, Aralık 2016)

Cephenin en ayırt edici unsuru kuşkusuz cepheye göre Sokağın kotuna iki kireçtaşı basamakları sayesinde yüksetilmiş ve anıtsal boyutlara (3.34x4.34 metre taş çerçevesi ve basamaklar dahil olan) sahip ana giriş kapısıdır. Giriş kapısı, çift kanatlı olan (bunlardan biri küçük bir açılış sahip) düz çerçeve ile oluşmakta olup, çivilerle sabitlanan bakır kaplamalı masif ahşaptan bir kapı ile donatılmıştır (Şekil 4.28). Leyla Riyahi'ye göre , günümüzdeki mevcut kapı orijinal olmayan olduğunu 1960 yıllarıda yapının özgün ahşap kapısı sökülüp yeni bir kopya ile değiştirilmiştir.

[4] Eylül ve Kasım 2016'daki Araştırmaları sırasında görüşmesiyle gerçekleştirilmesini zamanında, Sayın Zoubeir Moulhi ASM müdürünü bizimle Sidi İbrahim Riyahi Zaviyesin karakteristiklerini bahs etti.

Şekil 4.28 : Giriş Kapısı Görünüşü

(kaynak: Hazırlayan Çekimi, Aralık 2016)

Kapı ayrıca ilginç detaylara sahip çift taş çerçeve ile donatılmıştır. İlk çerçeve korint başlık olanlar iki sütun ile dekore edilen kırık bir atnalı kemer kireç taştan oluşmuştur. Öte yandan ikinci çerçeve, kabuklu kumtaşlar ve açık renklı olan kireçtaşından yapılmıştır. Tüm bitki motifleri ve dini semboller Osmanlı etkilenen düz yüzeyli oyulmuş şekiller ve rozetlerde ile süslenmiştir (Şekil 4.29).

Şekil 4.29: Giriş Kapısının Çerçevesi Detayları
(kaynak: Hazırlayan Çekimi, Aralık 2016)

4.2.3 Avlu ve iç cepheler özellikleri

Dış cephenin basitliği aksına, avlu ve onun sınırlayan dört iç cephesi ibadethane yeri ile birlikte, zaviyenin bütün mimari zenginliğine ifade etmektedir.

Ebartları 9.10x5.88 m olan avlusu dikdörtgen bir şekle sahip olup Güney-Doğu tarafında ve Kuzey-Batı tarafında 1.62m ve 1.66m genişliğinde iki adet kapalı revak ile sınırlanmıştır. Bu revakların portiklerinin her birinde neo-Korint başlıkları ve pürüzsüz olan iki beyaz mermer sütunun desteklediği üç beşik kemer vardır (Şekil 4.30). Kuzeydoğu cephesi (ibadethane cephesi) bölüm 4.2.1.2'deki açıklanmış olan mermer çerçeveli üç kapıdan oluşmakta olup ortaki kapısı düz bir ahşap camlı pencere ile yükseltilmiştir. Güneydoğu cephesi bir öncekine cephe neredeyse simetrik olarak, iki yan kapının iki pencere ile değiştirilmesi, soldaki bulunan pencere aynı zamanda zaviyenin içindeki çeşmesi içermektedir (Şekil 4.31). Çeşmenin ek olarak Avlunun

döşemesinin merkezinde 0.40x0.40m boyutlarındaki beyaz İtalyan Carrara mermer karolara entegre bir şekilde mermer bir görünümün varlığını dolayı muhtemelen bir kuyu oluşturmuş olan görünebilmektedir. Revakların tavanları ise, 0.10m kesitli ahşap kirişlerden oluşan düz tiptedir. Avlunu çevreleyen duvarlara gelince, bunlar seramik panellerle kaplanarak üstüne Alaturka kiremitiyle süslenmiş ahşap bir korniş ile örtülmüştür. (Şekil 4.32).

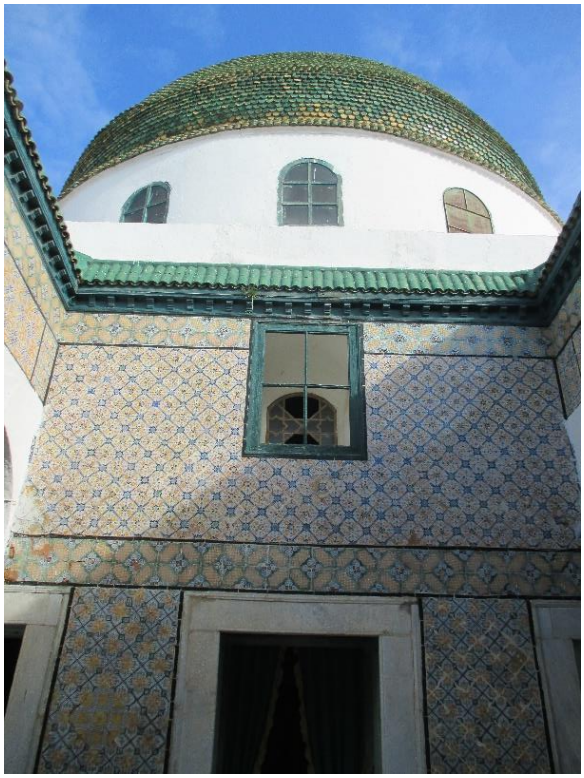

Şekil 4.30: Avlusunun Kuzey-Batı (Sağa) ve Güney-Doğu (Sola) Revakları (kaynak: Hazırlayan Çekimi, Ağostus 2017)

Şekil 4.31: Avlusunda bulunan kuyu

(kaynak: Hazırlayan Çekimi, Aralık 2016))

Şekil 4.32: İbadethane cephesindeki çini panolar, düz pencere, ahşapli kiremitli silmesi ve Kübbe (kaynak: Hazırlayan Çekimi, Ağostus 2017)

4.2.4 Yapı teknikleri ve malzemeleri

4.2.4.1 Temeller

Temellerin niteliğini belirlemek için yerinde strüktür etütler yapılması site de araştırmalar sırasında mümkün olmamıştır. Ancak, İNP arşivlerinden gelen belgeler 1966 yılına dayanan İbadethane zeminin tamir uygulaması ışığında, taş ve taşlanmış kumlu bir zemin olan temeller tespit edebilmesini ortaya çıkarmıştır.

4.2.4.2 Duvarlar

Zaviye'nin taşıyıcı duvarları 0.80 ila 1.15 m arasında değişen önemli kalınlıklara sahip moloz taş örgüsü ile edilmiştir (Şekil 4.33). Öte, 2000'lerde yapılan kazılar sırasında hücreler arasındaki bölme duvarlarının tüğla ile inşaa edilmesini ortay çıkmıştır (Şekil 4.34). 10 ve 15 cm kalınlıkta içi boş tuğla ile edilen eklenmiş yeni duvarlar ise fonksiyonel ihtiyaçlar için Z06 ve Z07 mekânlarında yer almakta odaların bölümlendirilmesine hizmet etmektedir. Odaların duvarları 2 cm kalınlığında beyaz kireç sıva ile kaplanmıştır. Giriş holları avlu iibadethane ve Türbenin duvarları, bir çimento harç üzerine yerleştirilmiş çiniler ile kaplıdır. Öte yandan, Sokak cephenin duvarı 2000'lerden beri bir uygulanmış müdahaleden dolayı, bir çimento esaslı sıva kaplamasıyla işlenmiştir.

Şekil 4.33: Çatıdan görünen taşıyıcı duvar örgüsü
(kaynak: Layla Riyahi, Riyahi ailesinin 2000'deki taamir müdahalası)

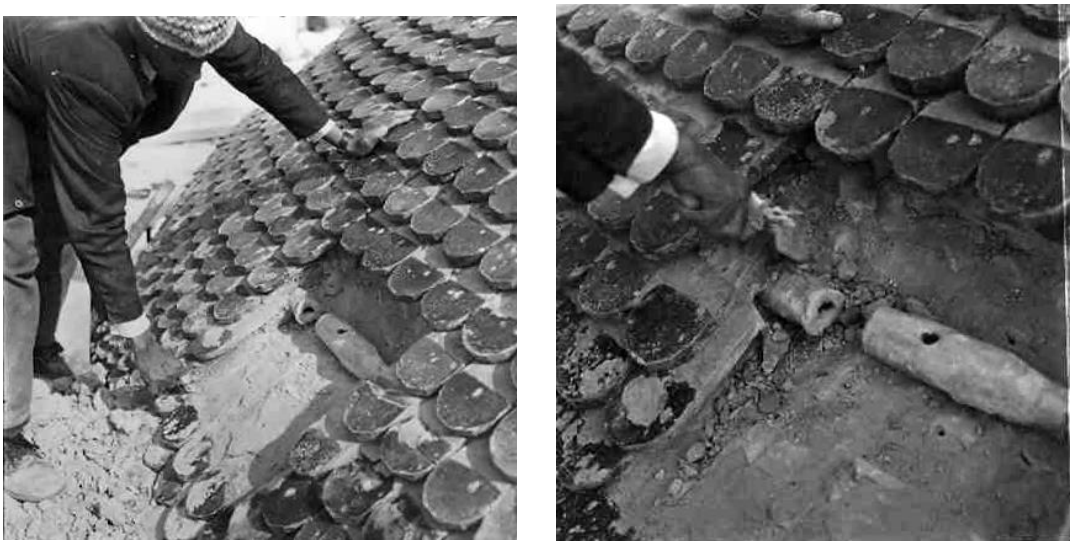
Şekil 4.34: Z05 hücresinde mihrap arkasındakı tuğla duvarı
(kaynak: Layla Riyahi, Riyahi ailesinin 2000'deki taamir müdahalası)

4.2.4.3 Üst örtusu

a- Kubbe

Sidi İbrahim Riyahi zaviyesinin soğanlı kubbesinin yapım tekniği, katı tuğla ve silindirik veya dolaşık dokuma genel olarak kullanılmış tekniklerden farklıydır. İncelenen yapının kübbesi, zirvesinde noktaya katılacak şekilde silindirik bir şekilde yerleştirilmiş küçük pişmiş toprak borular vasıtasıyla uygulanmıştır (Şekil 4.35). Bu borular söz konusu, yapının bağlanmasını sağlayan küçük boyutlu bir harç ve moloz karışımıyla dönüşümlü olarak yerleştirilmiştir. Endülüs kökenli yapım ustalar (Saadaoui,2001, s295)[5] tarafından gerçekleştirilen bu süreç daha hafif bir yapı sağlayarak anıtsal mimari yapıları daha mütevazı binalara uygulama imkanı vermiştir.

[5] A. Saadaoui'ye göre, 1850 yılında zaviye inşasından sorumlu ustası, Mohamed Ennigro olarak anılır ve Endülüs müteahhitleri ailesinin soyundan gelmiştir.

Şekil 4.35: Sidi İbrahim Riyahi Zaviyesinin Kübbe yapı sistemi

(kaynak: İNP arşivleri, 1967)

a- Çatı

Binanın çatısı, bölüm 4.2.1.7'de belirtilen merdivenlerden erişilebilmektedir. Günümüzde mevcut çatı, çapraz tonozların görülebildiği Z06 alanının bir kısmı hariç, orayı örten kubbenin baskın olduğu düz bir çatıdır. Zaviye'nin mekanının bölünmesi, duvarların yükselmesi sayesinde çatıda açıkça tanımlanabilir. Zemin, daha sonraki bir ekleme gibi görünen bir kurşun tabakası ile korunmaktadır (Şekil 4.36). Şeyh Sidi İbrahim Ryahi'nin ailesi tarafından hazırlanan ve Leyla Riyahi tarafından arşivlenen bir onarım müdahalesinde, bu çatının orijinal ama maalesef değiştirilmiş olan yapısı hakkında daha net bilgiler verilmektedir (Şekil 4.37).

Şekil 4.36: Çatısı günümüzdeki hale

(kaynak: Hazırlayan Çekimi, Aralık 2016)

Şekil 4.37: Çatı görülen sistemleri ve 2000’ de yapıldı müdahalesi sonucu (kaynak: Layla Riyahi, Riyahi ailesinin 2000’deki taamir müdahalası)

4.2.5 Süslemeler

Sidi İbrahim Riyahi zaviyesinde bulunan ana süsleme eserleri şunlardır :

4.2.5.1 Çiniler

Çömlek çiniler binaların duvarlarının alanının yaklaşık % 60'ını kapsamaktadır. Onların , boyutları, motifleri ve yeri aşağıdaki gibi özetlenebilir:

Çini Tip numarası	**Çini Boyutu (cm)**	**Çini Bulduğu yer**	**Fotoğraf**
1	18x18	Z01-Z01.1	
2	20x20	Z01-Z01.1	
3	18x18	avlu	
4	20x20	Avlu	

5	18x18	Z03	
6	18x18	Z03	
7	18x18	Z04	
8	20x20	Z04	
9	20x20	Z04	

Zaviye'de bulunan çiniler, sadece yerel olan Kallaline atölyelerinden gelmesine rağmen, bu sanatın özelliklerini arasında, kullanılan çiçek , bitki motiflerinin ve o zamandaki Osmanlı İmparatorluğu topraklarında bulunan kullanımlardan esinlenen bir

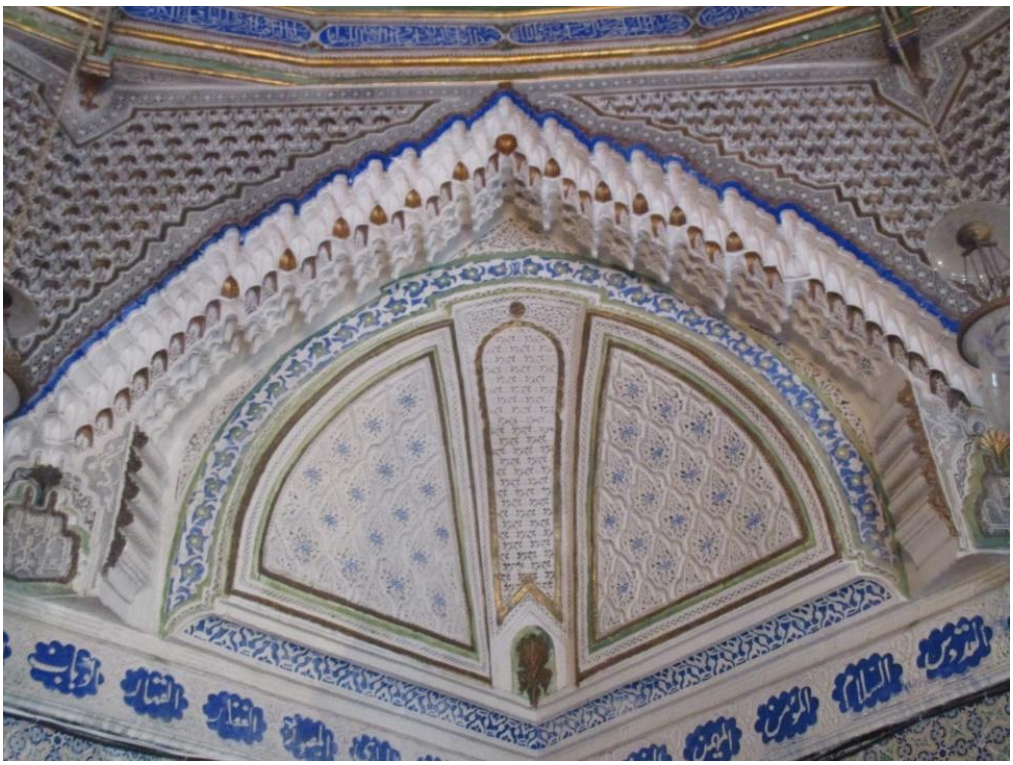
renk paletinin kullanımının hakimiyeti göz önünde bulundurulduğunda, Osmanlı etkisinin tüm anlamı olduğu düşünülmektedir.

4.2.5.2 Siva ve alçı işleri

Bu iş sanatı özellikle ibadet odasının kubbesi ve pandantiflerinde takdire görülen olup sıva panoları kübbenin, duvarların üst kısmı ve Mihrap'ın kemerini bütünüyle kapsamaktadır (Şekil 4.38). Tunus'ta adı geçen "Nakş-a Hadida" nın kullanımı, zaviye'de Osmanlı ve özellikle Endülüslü etkisi altında olan geometrik baskılardan ziyade bitkilere yönelik motiflerinin evrimi : yeşillik, çiçek, yapraklar, vaso vb ... ile ayrıt edilmektedir. Tunus başkentteki eski şehrinin mimarisinde yepyeni bir yapıya sahip olan ve İstanbul'da 18. Yüzyıldaki yayılmış olan barok Türk stilinden daha sonraki güçlü etkilenmesi teyit eden zaviyenin yükselen mukarnaslar modelleriyle ibadethanede bulunan pandantiflerin detaylarının yapımına özellikle dikkat çekilmektedir (Şekil 4.39).

Şekil 4.38: Z03- Kübbedeki alçı işi
(kaynak: Hazırlayan Çekimi, Aralık 2016)

Şekil 4.39: Z03 Pandantif süslemeleri

(kaynak: Hazırlayan Çekimi, Aralık 2016)

4.2.5.3 Kalem işleri

İbadethanede, olağanüstü bir kaligrafi kataloğu sunarak Osmanlı repertuarında kitebesi olan Hat-ü-Sülüs mavi bir arka plan üstüne yazılan ve içeriği Kuran'ın ayetiyle, 99 Tanrı'nın kutsanmış isimleri ve duaları bulunan frizler halinde düzenlenmektedir (Şekil 4.40). İstanbul'daki dini yapılarda bulunanlar gibi Mihrap ve kapıların üstündeki panelleri süsleyen madalyonlar, Tanrı'nın, Peygamber'in ve dört Kalif'in isimlerini taşımaktadır.

Şekil 4.40: Z03- Bulunan Kalem İşlerin Türleri

(kaynak: Layla Riyahi arşivi, Aralık 2016)

4.2.5.4 Mermer ve taş nakşı

Oyulmuş mermer ve taş motifleri avluda bulunan sütün başlıkları, İbadet odasındaki mihrabın süslemeleri ve türbe duvarlarında gömülmüş sütünlarda karşılanabilmektedir. Neo-Korint düzenine olan başlıkların motifleri ağırlıklı olarak çiçek temasını, bazı kıvrımların ayrıntılarıyla yeniden üretiyor (Şekil 4.41). Üstelik, binanın giriş kapısı çerçevesinde bu tarz uygulam önemli bir şekilde bulunmaktadır. Bu seviyede, birinci çerçevede her iki tarafında da yıldız ve hilal dini motifleri ile oyulmuş diskler olan, fiyonk anahtarın üstündeki düğüm şeklinde kalıplar görünebilir. Yeşillik ve çiçeklerin oyulmuş desenleri ise, yayın sağ ayaklarına ve ikinci çerçevenin pilastrına yerleştirilmektedir. (Şekil 4.42).

Şekil 4.41: Z03- Mihrabın Başlığın Süslemesi

(kaynak: Hazırlayan çekimi, Aralık 2016)

Şekil 4.42: Zaviyenin Giriş Kapısı Taş Süslemeleri

(kaynak: Hazırlayan çekimi, Aralık 2016)

4.2.5.5 Demir işleri

Bu sanat işlemi stilize edilen bitki ve kıvrım biçimleri olan dolambaçlı çubuklar oluşturduğu pencerelerin ferforjelerininde ve ana kapının süsleyen çiviler ve çilingirlerle yapımızda gözlemlenebilir. (şekil 4.43).

Şekil 4.43: Zaviyenin Dış Cephesi - Tespit Edilen Demir İşlerinden Örnekleri
(kaynak: Hazırlayan çekimi, Aralık 2016)

4.3 Yapıdaki Ekler ve Bozulmalar Analizi

Zaviye binası, 19. yüzyılın sonundan beri aktif bir bina olmasına rağmen, genel planında çok az yeniden yapılanma ve modifikasyona maruz kalmıştır. Bununla birlikte, genel bakımın sıklığın eksiği ve binanın bazen uyumsuz kullanımıyla ilişkilendirilen zamanın geçişi, gerek yapının gerekse de süslemenin öğelerine zarar vermiştir.

4.3.1 Dönem müdahalaleri ve niteliksiz ekleri

Riyahi ailesinden alınan bilgilere göre, 2000 yılı başında gerçekleşen zaviye planında yapılan değişiklikler, giriş holuna ek bir kapının eklenmesi; islak hacimler ve abdest odasının modifikasyonu, taş merdiven inşası ve Z07 odasının yeni bir duvar oluşturması ve kaplamasının değiştirilmesi kapsamaktadır (Şekil 4.44). Düz olmayan ve yüksekliği fazla olan basamaklarından sebebiyle (30-45 cm'a kadar) yeni uygulanmış taş merdivenler (Z08 mekanda) hem rahatsızlık edici hem estetik olmayan bir unsurdur (Şekil 4.45). Öte yandan, avlusun sınırlayan galerilerin üst örgüsünü betonarme bir döşemele yer değiştirmesi ve çatıdaki görülen tonozlarına betonarme bir şapla örülmesi gibi bazı müdahaleler, binanın original oluşturdüğü yapısının derin bir şekilde dokunmuştur.

Şekil 4.44: Eklenen İslak Hacimler

(kaynak:Layla Riyahi Arşivi ; Hazırlayan çekimi, Ağostus 2017)

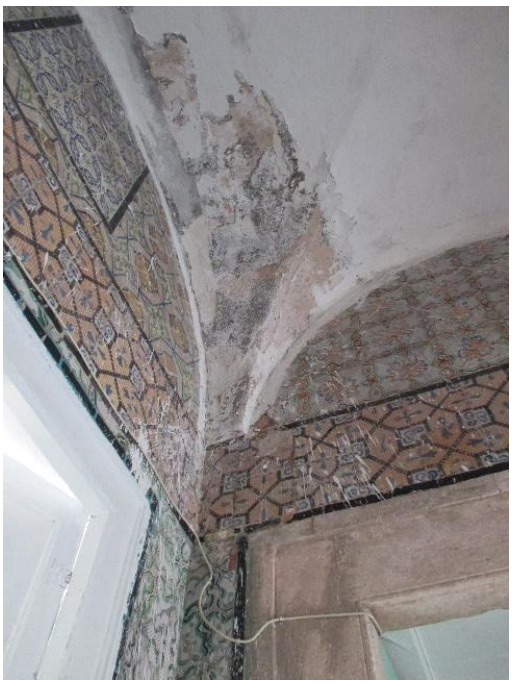
Şekil 4.45: Merdivenler Mevcut Hale

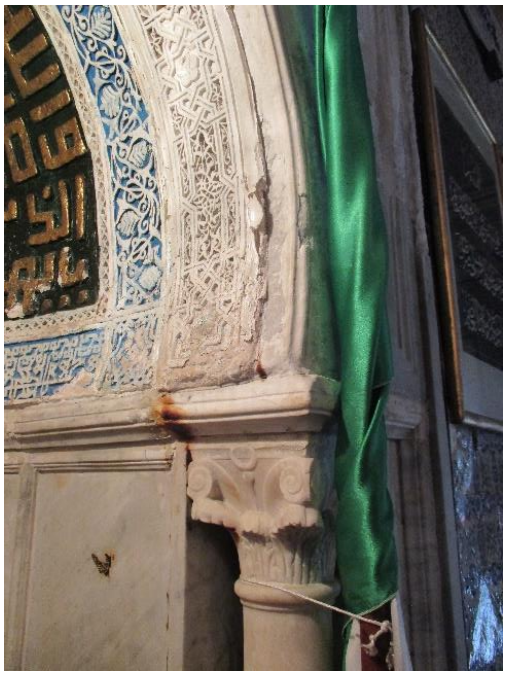
(kaynak: Hazırlayan çekimi, Aralık 2016)

Diğer eski spontane olan onarım işlemleri (yaklaşık 1960 yıllarda), özgün ana kapının mevcut kapı ile yer değiştirmesini ve İbadethanedeki çökulmuş taş zemini beton şap bir döşemesiyle değiştirilmesini içerimiştir. Z03 - Dua odasındaki klima üniteleri ve Z05-odalarındaki bir mutfak kurulumu gibi son zamanlardaki bazı eklemeler zaviye'nin özgünlüğüne ve estetiğine büyük bir bükülmeye neden olmuştur.

4.3.2 Nem ve su problemleri

Nem sorununu bina genelinde ve özellikle odalarda yayınmış olup, İbadethanede bulunan kubbe ve mihrapın alçı yüzeylerinde gözlenen izler en ciddi hasar olarak tespit edilmiştir (Şekil 4.46). Öte yandan, Z08 olan abdest odasının su sızıntısı sorunuyla karşı karşıya olduğu, bu da izlerin ve yosunlanma ortaya çıkmasına neden olmaktadır.

Şekil 4.46: Nemden dolayı Hasarlar (Giris Holu – Mihrab – Abdest yeri)

(kaynak: Hazırlayan çekimi, Aralık 2016-Ağostos 2017)

4.3.4 Malzeme kaybı

Bu sorunun en belirgin özelliği, orijinal çiniler duvarlardan ayrılması olarak (Şekil 4.47), aynı zamanda alçı panellerin aşınması ve İbadet odasının kitabeleri silinmesi ortaya çıkmaktadır. Ayrıca, avlunda seviyesinde mevcut ahşap tavanların kısmi

bozulmasını ek olarak kornişlerin ve kubbenin örtülen kiremitlerin eşitsizliğini fark edilmektedir.

Şekil 4.47: Zaviyede Malzeme Kaybı Örnekleri : Giris Holu – Avlu

(kaynak: Hazırlayan çekimi, Aralık 2016-Ağostos 2017)

4.3.5 Strüktürel hasarları ve çatlaklar

Nadir görülmelerine rağmen, binada gözlenen çatlaklar genel olarak kusurların ve bu bölümde açıklanan eklerin kötü uygulanmasının sonucudur (Şekil 4.48).. Bununla birlikte, İbadet odasında geçmişte yanlış biçimde çözülen sorunlardan biri, düzensiz bir döşeme ortaya koyması ve zaman zaman yerinden dolaşması sırasında fark edilen çatlama ve çökme olaylarını açığa çıkarması nedeniyle günümüze kadar devam etmektedir. (Şekil 4.49).

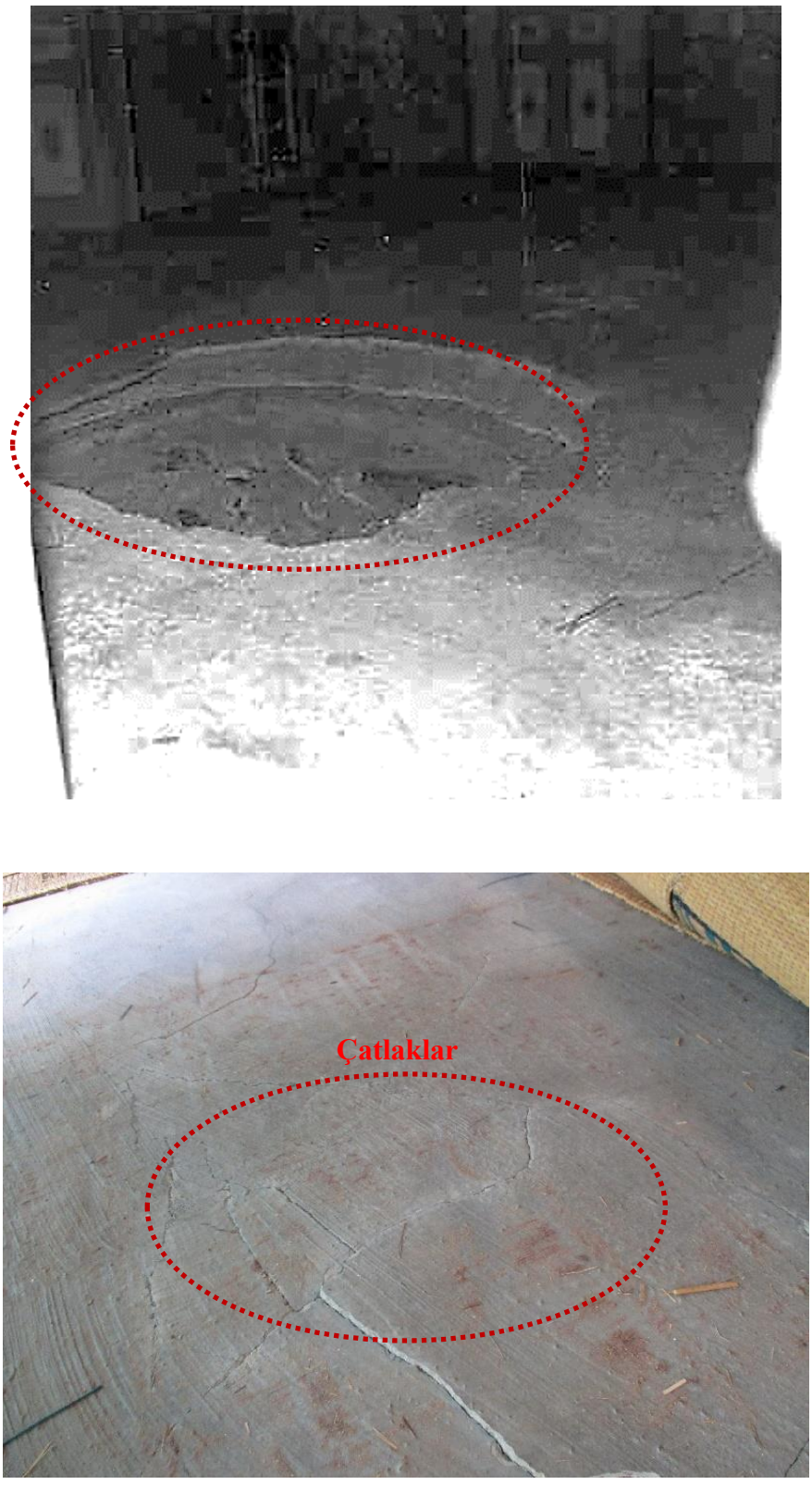
Buna ek olarak, kemerler ve tonozlara yerleştirilen bazı gergilerinde bir inşaat hareketten dolayı kesildiği ya da deforme edildiği halında bulunmuştur. Örneğin Z08 odasında çelik bir bağlantı üzerine inşa edilmiş bir tuğla duvar gözlemlenebildiğini, dolaysıyla korozyon ve çatlama riski o yerde yükseltebilmektedir.

Şekil 4.48: Zaviyede Strüktür Hasarlar Örnekleri : Avlu

(kaynak: Hazırlayan çekimi, Aralık 2016-Ağostos 2017)

Şekil 4.49: Z03 İbadethanede döşeme çökme hasarı

(kaynak: İNP arşivi 1967 (Üst), Hazırlayan çekimi, Aralık 2016 (Alt))

5. SİDİ İBRAHİM RİYAHİ ZAVİYESİ MÜDAHALE ÖNERİSİ

Sidi İbrahim Riyahi Zaviyesi'nin restorasyonu, kusurlu kullanımı ve binanın süregelen bozulmasıyla daha da acil bir eylem haline gelmektedir. Ayrıca, 2000 yılının başından beri Tunus Başkent'inin eski şehrinin kültürel önemini duyurmayı amaçlayan bir turist güzergahına entegre edilmesinden dolayı bu anıtın gelişimi de kaçınılmazdır.

Ancak bu yönde bir restorasyon önerisi geliştirmeden önce Zaviye'nin ilk döneminin durumunu incelemek ve tespit etmek zorunda kalınmıştır.

5.1 Sidi İbrahim Riyahi Zaviyesi Restitüsyonu

ASM, INP ve ulusal arşivler tarafından sağlanan çeşitli belgeler incelenmiştir. Bu belgeler esas olarak eski haritalar, geçmişte çekilen fotoğraflar, elle çizilmiş eski rölöveler ve vakıf fermanlarından oluşmaktadır.

Zaviye binasının inşası, olası evrimi veya dönüşümü ile ilgili, Ahmed Saadaoui, Jacques Revault ve başka uzmanlar tarafından da yazılan eski metinler ve yayınlar üzerinde çalışılmıştır.

5.1.1 Restitüsyon Sorunları

İstanbul'da Geç Osmanlı dönemine ait eserler incelendiğinde karşılaşılan belgelerin çokluğunun aksine, Tunus Başkent'inin eski şehrinde aynı dönemde yer alan anıtlara (Sidi İbrahim Riyahi zaviyesi örnek olarak) ait tarihi izler ve arşivlerdeki belgelerin erişiminin engellenmesi ya da eksikliği dikkat çekmektedir.

Sonuç olarak, İstanbul'un aksine, Tunus Başkent'inin Medinası için Pervititch veya Alman Mavileri'nin haritaları ile benzer tasarlanmış sigorta planları bulunamamaktadır. En eski detaylı kentsel planlardan biri olan, 1861-1863 yıllarında Sörveymenler Milhau ve Zagrzewski tarafından geliştirilen haritalardır. Bu haritalar, İstanbul'daki kentsel yenilemelerden etkilenen Tunus Başkenti'nin yenilikçi kentsel reformun bir sonucu olarak geliştirilmiştir. (Ammar, 2010, s52-56 ; Lafi, 2005, s229-

254). Ulusal Arşivler'de mahfuz kalan ve tamamlanmamış halde bulunan bu planlar, koruma amaçlı erişime engellidir.

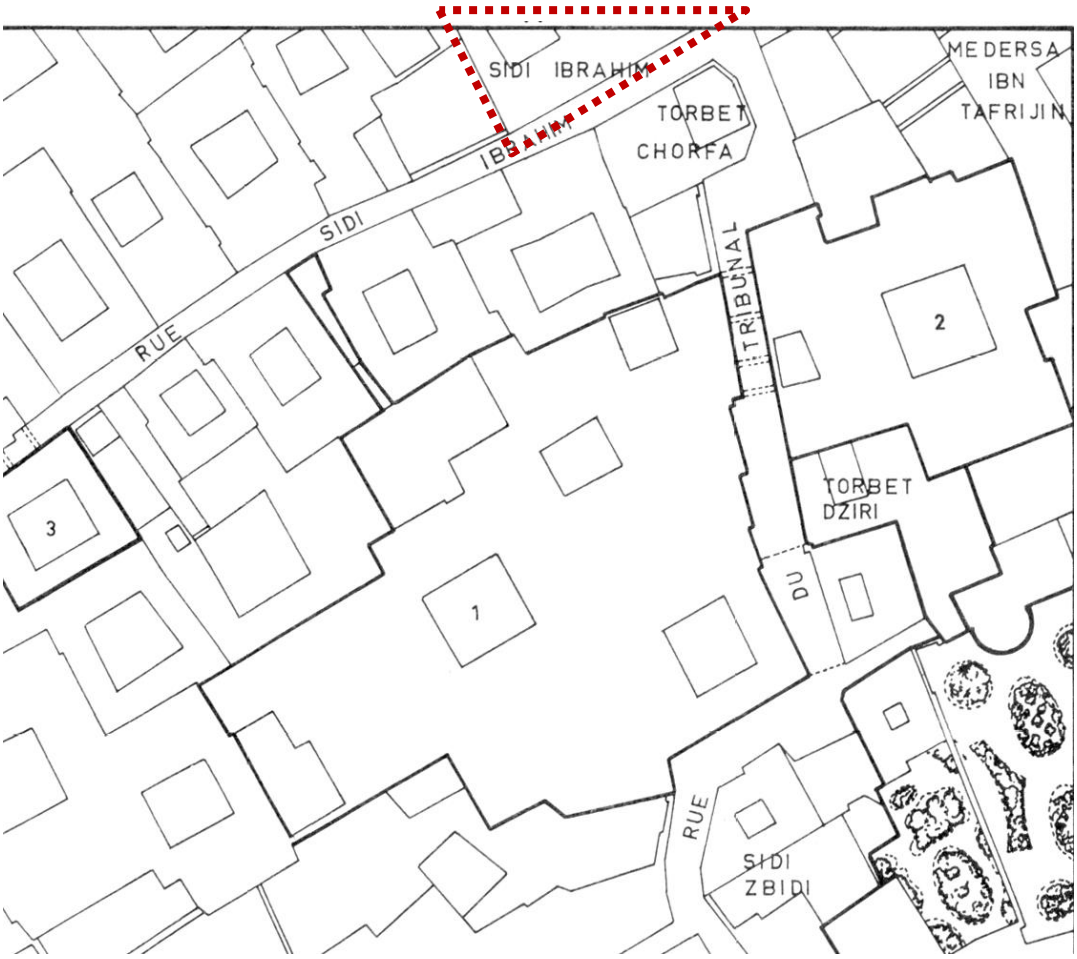
İncelenen diğer planlar Tunus Başkent'inin Medinası'nın genel planlarını içermektedir. Bu planlardan edindiğimiz bilgiler, anıtın mekanı ve sınırlarını etkileyebilecek ortamın olası bir morfolojik dönüşümünü araştırmakla ilgilidir.

5.1.2 Yapının Kentsel Yerleşim ve Vaziyet Planı Restitüsyonu

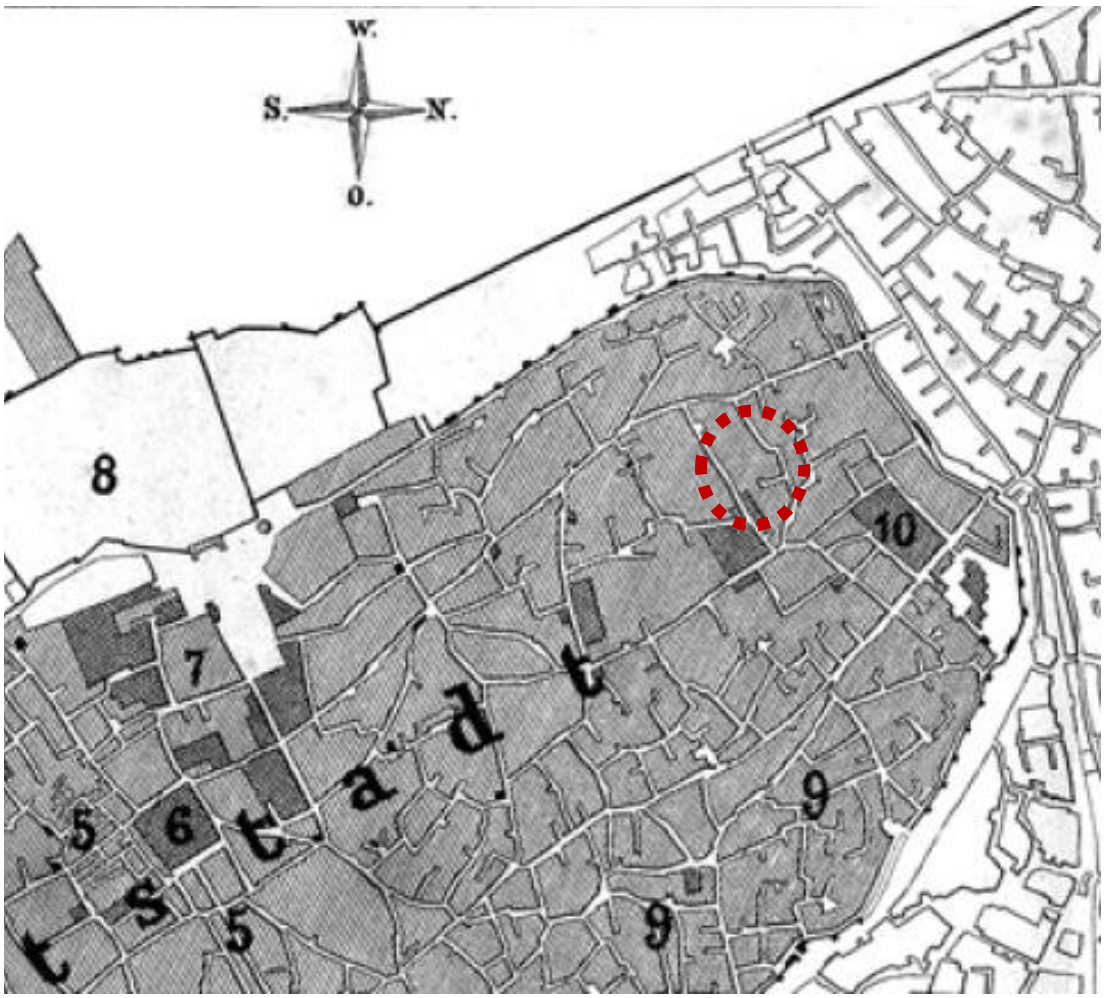
Sidi İbrahim Riyahi Zaviye'si 1850'de inşaa edilmiştir. Bununla birlikte, üzerinde bulunduğu arazinin ilk durumu hakkında kesin bir bilgi bulunamamıştır. Jacques Revault'un Palais et Demeures de Tunis XIII et XIXème Siècles adlı kitabında yapının, evliyanın evinin yakınında, evliyanın adı ile aynı caddede, ölümünden önce inşaa edilmeye başlandığından bahsedilmiştir. (Şekil 5.1). (Revault, 1971, s354). Aynı belgede, Zaviye'nin yerinin Hafsid döneminden kalan yıkık binalarla hatta bazı mezarlarla işgal edildiğini ifade etmiştir (a.g.e, s 361).

Tunus Başkent'inin eski şehrinin genel planlarıda incelenmiştir. 1870 tarihli Von Tunis haritası, 1893 tarihli Le François haritası, 1899 yılında yapılmış Tardy planı, 1914 yılında detaylandırılan Vincent'ın haritası ve 1953 yılında Fransız ofisi Danger tarafından sağlanan topografik harita; zaviye'nin yakın çevresinin evrimini karşılaştırmak için yorumlanmıştır (Şekiller 5.2, 5.3, 5.4 ve 5.5). Bu planların analizi, 1914 (Şekil 5.6) ve 1970'de (Şekil 5.7) alınan hava fotoğraflarının gözlemlenmesiyle birleşince, yapıyı çevreleyen kentsel çevrenin (adanın) ve anıtın morfolojisinin 19. yüzyılın sonunda inşa edildiğinden beri değişmeden kaldığını ortaya koymuştur. Öte yandan, bazı haritalarda ise sokak ağlarında bir değişiklik olduğu, Zaviye'ye doğrudan batı duvarının seviyesinde yol açan ve günümüzde ortadan kalkmış olan bir çıkmazın varlığına işaret ediyor. Bu tespit, yapının geçmişte ikincil hizmet girişine karşılık gelebileceğini ikinci bir girişinin var olma ihtimalini sorgulamaya yöneltmektedir.

Zaviye'nin ve çevresinin zaman içinde bu kentsel ve şekilsel sabitliği sadece Tunus Eski Şehrin'nin kentsel dokusunun sabitliğiyle açıklanabilir (BKZ. Bölüm 2.1). Aslında, yapının etrafında gözlemlenen yoğunluk, planın sınırlarının genişletilmesi veya değiştirilmesi olasılığını azaltmaktadır.

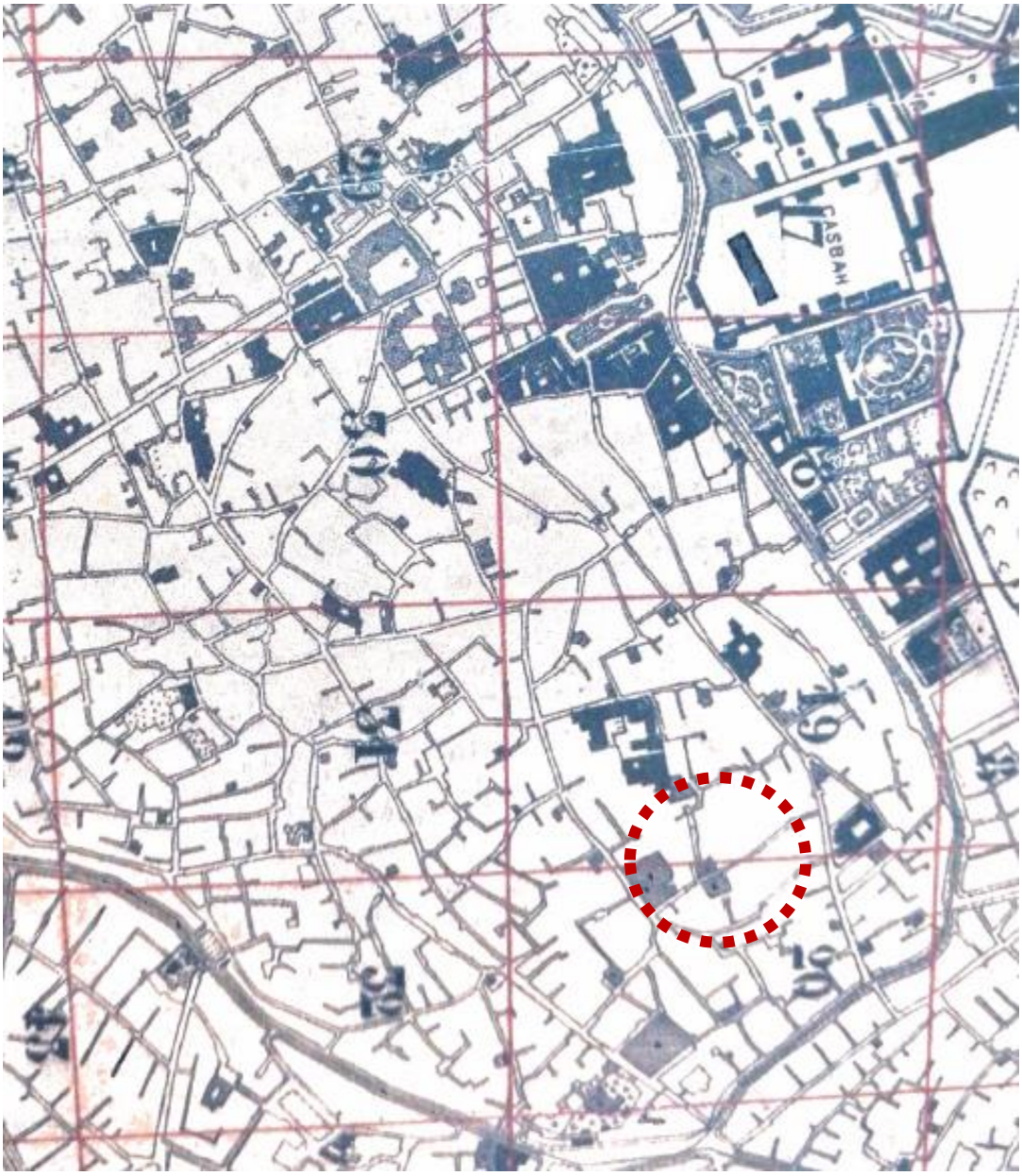
Şekil 5.1 : Jacques Revault tarafından hazırlanan Dar Lasram vaziyet planında Sidi İbrahim Riyahi zaviyasinin konumunu kısmen göstermektedir (Kaynak: Revault, Jacques. Palais et demeures de Tunis, XVIIIe et XIXe siècles. Paris : Éditions du Centre National de la Recherche Scientifique, 1971. S351). Not : Bina n3 Sidi İbrahim Riyahi'nin konağıdır.

Şekil 5.2 : 1870'taki Von Tunus Haritasında İbrahim Riyahi zaviyasi ve çevresi (Kaynak: Arnaud, Jean-Luc. Tunis, le plan de Colin de 1860, un document sans auteur ni date. In: Mélanges de l'École française de Rome. Italie et Méditerranée, tome 118, n°2. 2006. Fidelitas. pp. 391-402.

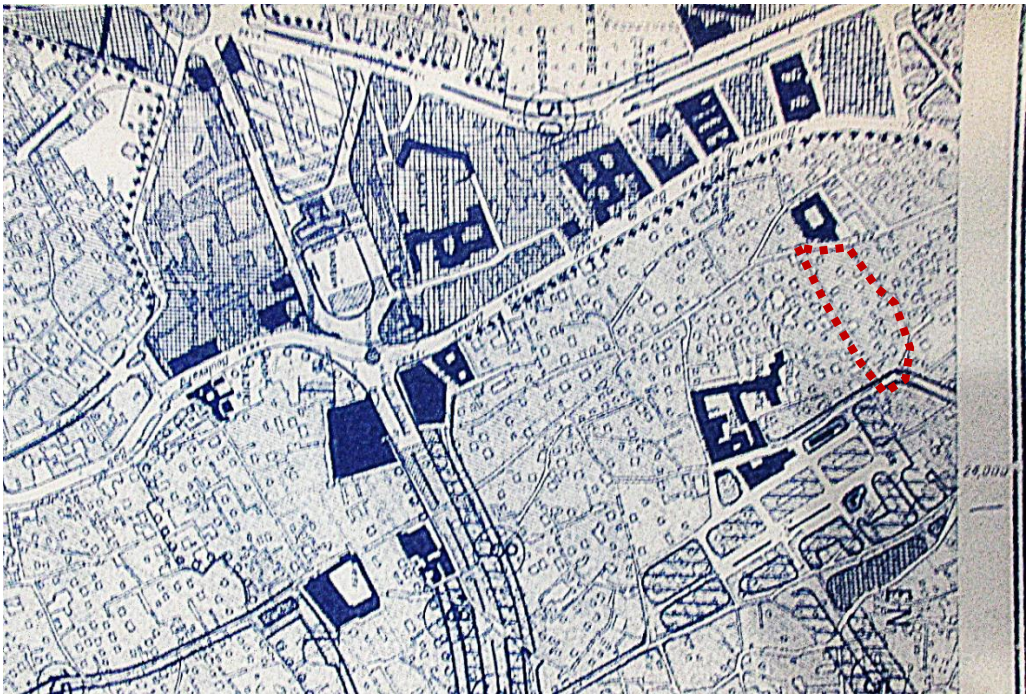
www.persee.fr/doc/mefr_1123-9891_2006_num_118_2_10500)

Dar
d'Bey
Tribunal
Chara
Rue
Pacha
Rue
du
Tribunal
Rue
Achour
Rue
Rue
Rue

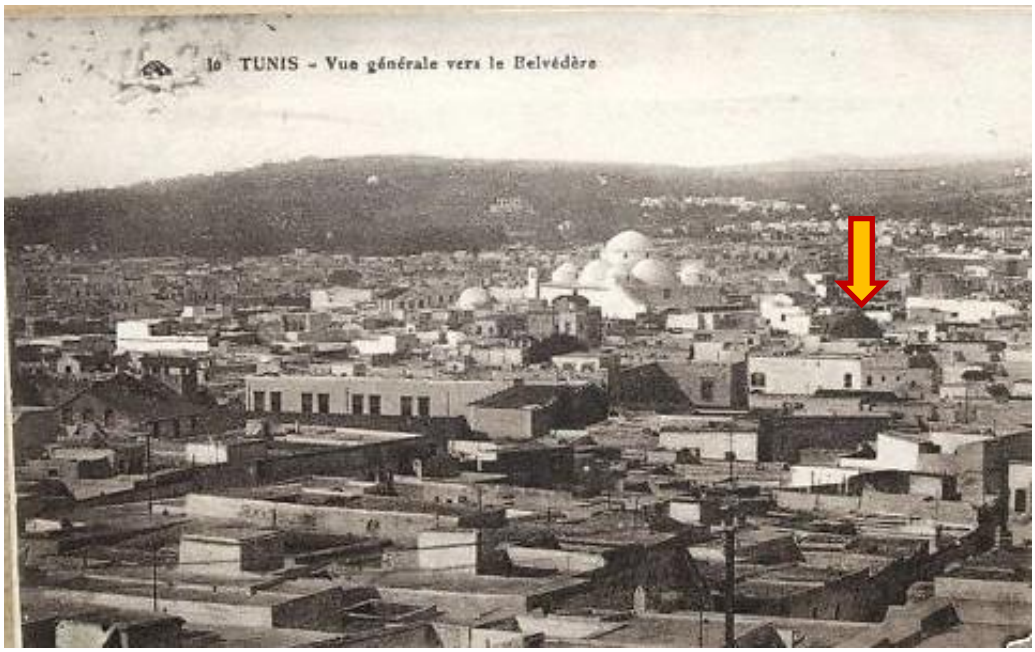
Şekil 5.4 : Tunus Başkent'inin eski dokusu 1914'taki Vincent tarafından hazırlanan haritasında İbrahim Riyahi Zaviyesi'nin vaziyet planı.

(Kaynak: Ammar, Leyla. Tunis d'une ville à l'autre, cartographie et histoire urbaine, 1860-1935. Editions Nirvana , Tunis 2010, s96)

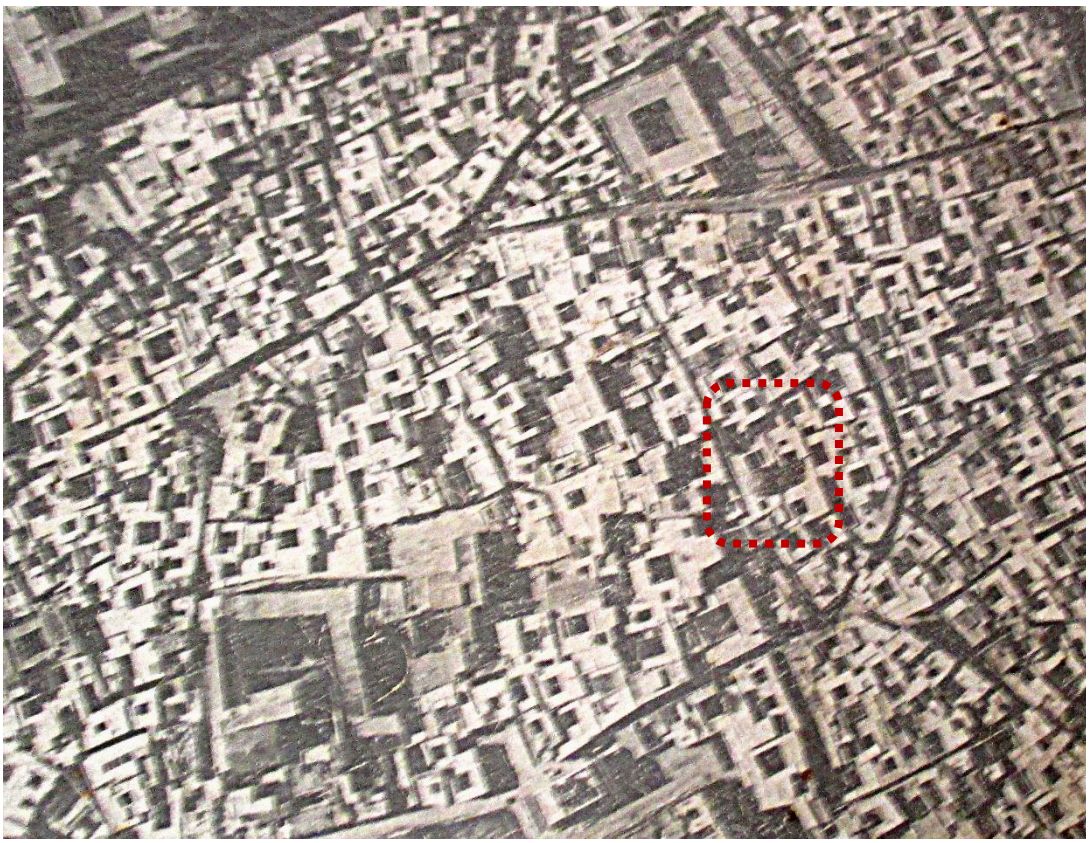

Şekil 5.5 : Tunus Başkent'inin eski dokusu 1953'de ki Danger Ofisi tarafından hazırlanan haritasında Zaviye'nin bulunduğu ada içindeki arka sokak yoktur.

(Kaynak: Tunus Ulusal Arşivler hazırlayana verdiği belgesi)

Şekil 5.6 : 1914'te çekilen hava fotoğrafı. (Kaynak: http://www.tunisie-cpa-1900.fr)

Şekil 5.7 : 1970'te çekilen hava fotoğrafı. (Kaynak: ASM ofislerinden hazırlayan çektiği fotoğraf – Aralık 2016)

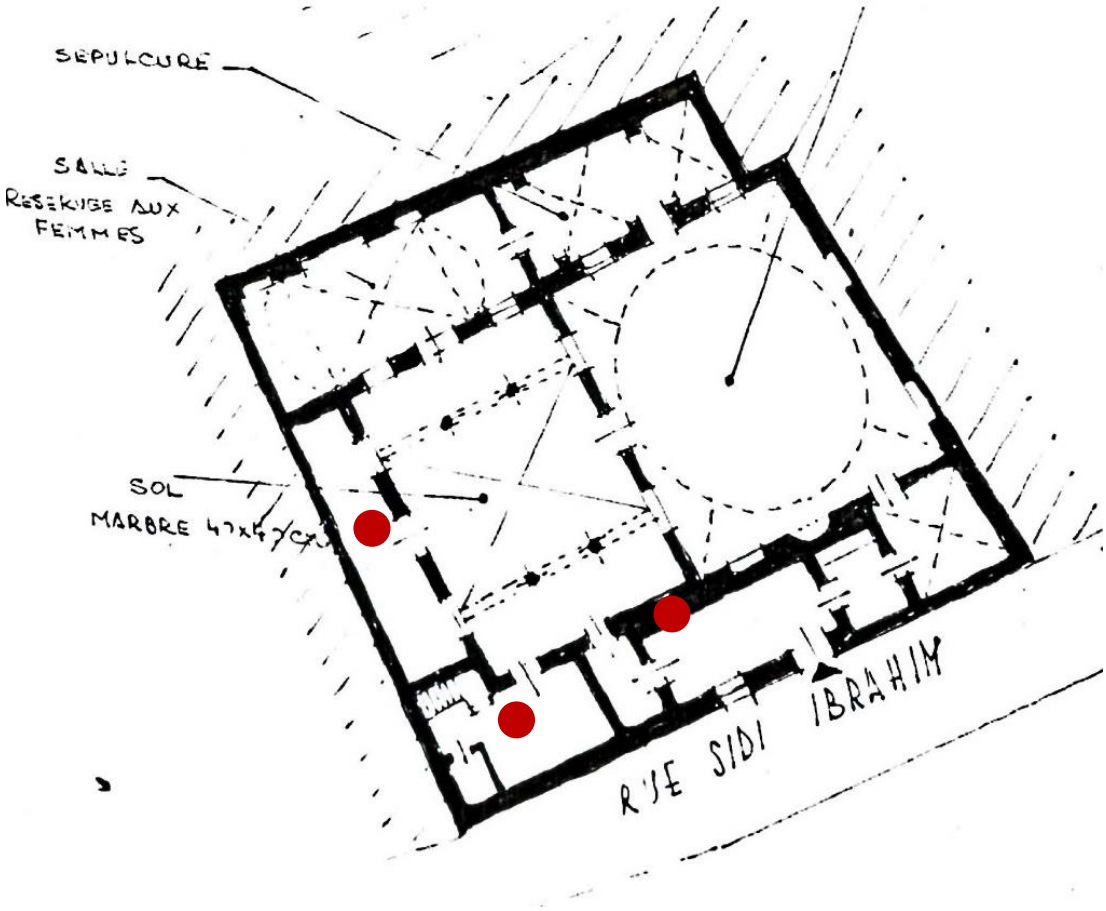
5.1.3 Plan Restitüsyonu

Sidi İbrahim Riyahi zaviyesi'nin planı bir kattan oluşmaktadır. Mevcut duvarlar özgün hali ile bırakılıp, dış duvarlar taştan, iç ara duvarlar ise tuğla ile inşa edilmiştir. ASM tarafından elde edilen eski şematik rölöve (Şekil 5.8) ile günümüzdeki mevcut olan Zaviye'nin planında bazı farklılıklar görülmektedir. İlk fark, yan yana iki ayrı odadan oluşan Z01-Giriş mekândaki birinci holün (driba) avlu ile doğrudan bağlantılı olmayan bir girişe sahip olduğudur. Bu konfigürasyon aslında geleneksel şaşırtmalı giriş düzenini tam olarak yansıtır. Günümüzde Z01 alanıdaki mevcut kapı, ileri bir dönemde eklenmiştir.

İkinci fark, Z08 ıslak hacimdeki abdest alanı ile merdivenler arasında kalan duvar özgün olamamakla birlikte, eski halin de bir adet tuvalet bulunmaktadır.

Üçüncü fark, Z07 alanında mutfak ve odayı ayıran duvar özgün olmadığı için odanın asıl şekli farkedilememektedir.

Bu planın özgünlüğünü INP, Riyahi ailesinden elde edilen belgeler ve toplanan tüm fotoğraflar tarafından desteklenmekte, Zaviye planında yapılan bazı değişiklikler belgelenmektedir. (Şekil 5.9).

Şekil 5.8 : Sidi İbrahim Riyahi Zaviyesinden eski bir şematik rölöve (Kaynak: ASM – Eylül 2016)

Not : Kırmızı noktalar değiştirilmiş alanları ifade etmektedir.

Şekil 5.9: 1990'larda ki Riyahi ailesinin müdahaleleri, Mekan Z01 (Kaynak: Leyla Riyahi belgeleri – Aralık 2016)

Odaların tavan yüksekliği, binanın yapısı ve özellikle de çatı yapısının gözlemlenmesi, Z08 alandaki merdivenlerin mevcudiyetine rağmen, geçmişte yapının birinci katının olmadığını teyit etmemizi sağlamıştır. Ayrıca, Riyahi ailesinin 1990-2000 yıllarında gerçekleştirdiği müdahaleyle ilgili sunduğu belgelerine göre, özgün olmayan biçimsiz taş merdiven yapılmadan önce, binanın yapım tarihi ile karşılaştırıldığında geç bir dönemde ahşap merdiven uygulandığı görülmüştür. (Şekil 5.10). Bu durum, özgün yapımında merdivenin planlanmadığı hipotezini ortaya çıkarmaktadır. Tunus eski şehrinin binalarının mimari özelliklerinin incelenmesi ve Revault'un bu doğrultuda yürüttüğü araştırmalarının bulunduğu kaynaklara dayanarak bu fikir öne sürülmüştür.

Yazar, Tunus konutlarının yapım yöntemlerini ayrıntılı bir şekilde anlatmakta, taşıyıcı sistemler için taş kullanımının, dekorasyonda ise daha çok ahşap kullanıldığından bahsetmektedir. (Revault, 1978, s79-85).

Döşemelere gelince, İNP tarafından çekilen 1967 tarihli eski fotoğraflar, toprağın özgün durumu hakkında daha kesin bir fikir vermektedir. Z03, Z05, Z06 ve Z07 alanlarında bulunan döşemelerin tamamen karosiman ile yeniden oluşturulduğunu görmekteyiz. (Şekil 5.11 ve 5.12).

Şekil 5.10 : Mekan Z08'in "orijinal" ahşap merdivenleri (Kaynak: Leyla Riyahi belgeleri– Aralık 2016)

Şekil 5.11 : Mekan Z05'in döşemesi : orijinal karosiman yeni karosiman ile birleştirilmiş (Kaynak: Leyla Riyahi belgeleri– Aralık 2016)

Şekil 5.12 : Mekan Z06'nın orijinal döşemesi (Kaynak: İNP fotoğraflari– 1967-1968)

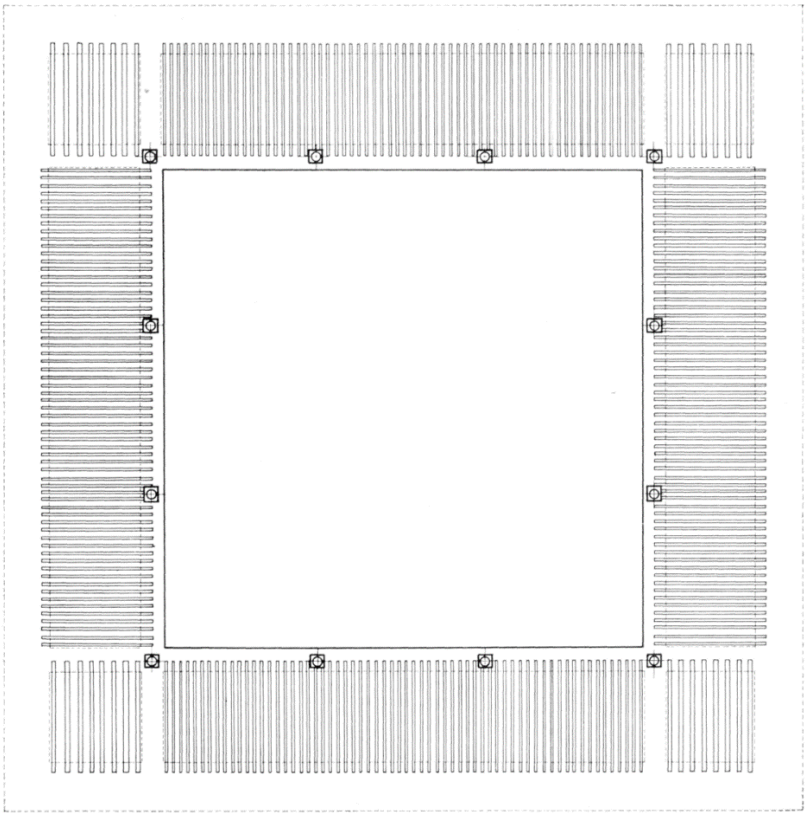
5.1.4 Tavan Planı ve Çatı Restitüsyonu

Z03 mekanında bulunan kubbe tavanı ve diğer alanlarda görülen çapraz tonoz örtüleri özgün hali ile günümüze kadar ulaşmıştır. Ancak avlunun revaklarını kaplayan tavanlar, modern içi boş tuğla çatı örtüsü ile zaman içerisinde değiştirilmiştir (Şekil 5.13). Orijinal tavanın görünümü, Tunus eski şehrinin geleneksel mimarlığında mevcut olan tavanların incelenmesiyle ortaya çıkarılabilir. Tunus eski şehrindeki 19. yüzyıl binalarında en yaygın görülen yöntem, üzerine kireç harçları uygulanan ezilmiş taşların yer aldığı bir toprak tabakasıyla oluşturulan kompakt düz teraslardır. (Revault, 1978, s 59-60).

İbn-ü Abdullah Konağı'nın avlusundaki ahşap kirişler ve ahşap işlemeler, bu revakların tavanına örnek gösterilebilir. (Şekil 5.14).

Şekil 5.13 : Avlu revaklarına uygulanmış yeni tavan (Kaynak: Leyla Riyahi belgeleri– Aralık 2016)

Şekil 5.14 : İbn-ü Abdullah Konağının revaklarının ahşap tavanları (Kaynak: Revault Jacques. Palais et demeures de Tunis, XVIIIe et XIXe siècles. Paris : Éditions du Centre National de la Recherche Scientifique, 1971. S115)

5.1.5 Dış Cephe ve Kesitler Restitüsyonu

Sidi İbrahim Riyahi Zaviyesi'nin ana cephesi, Tunus Başkent'inin eski şehrinde bulunan büyük konakların cephelerinin karakteristik özelliklerini taşımaktadır. Bu özellikler, arsanın sınırı ile hizalama, kemerli olan ön kapının anıtsal boyutları ve çift oymalı çerçevesi ile sınırlanması gibi özellikleri yansıtmaktadır. Ancak, kireçtaşı ve ferforje çerçeveli dört geniş pencerenin ortaya çıkması nedeniyle bu cephe 19. yüzyıl mimari uygulamalarının evrimine şahittir. Kubbe örtüsü ile beraber bu tür açıklıkların varlığı, bina işlevini konut ortamlarından somut olarak ayırmaktadır. Cephedeki 40x60 cm boyutundaki, çimento esaslı sıva bir çerçeve ile kaplanan küçük pencerenin varlığı, yapıdaki simetri ve ahengi bozduğu için sonradan yapıya eklendiği düşünülmektedir.

Ana cephenin 1990'larda çekilen fotoğrafları bu durumu kanıtlar niteliktedir (Şekil 5.15).

Bu fotoğraflarda ana kapıdaki ikinci kumtaşı çerçevenin eski hali, oyulmuş panellerin sabit olduğu parçalar haricinde, sıva ile kaplanmış olduğu fark edilebilmektedir.

Şekil 5.15 : Zaviyenin dış cephesinin eski hali. 1990 (Kaynak: Leyla Riyahi belgeleri – Aralık 2016)

Yapının içindeki alanlarla ilgili olarak, odalar ve ıslak hacimlerde özgün olmayan, nispeten modern olan ögelerin eklendiği tespit edilmiştir. Bu ögeler, çoğunlukla uyumlu olmayan ve yanlış bir şekilde uygulanmış olan Z03 ve Z06 mekanlarındaki elektrik ve iklimlendirme tesisatları, Z07 mekânına monte edilen mutfak elemanları, beyaz karosiman duvar kaplaması ve Z08 alanında bulunan kireç taş duvar kaplamasıdır.

5.2 Sidi İbrahim Riyahi Zaviyesi Restorasyonu ve Yeniden İşlevlendirme Önerisi

19. yüzyılın sonlarında inşaa edilen Sidi İbrahim Riyahi Zaviye'si günümüze kadar temel kullanım amacı değiştirilmemiş, işlevini korumuştur. Bir süre sonra, gezginlere kısa süreli konaklama imkanı verilerek yapıya yeni bir işlev kazandırılmıştır.

İlerleyen zamanda, tasavvuf kavramının anlamını yitirmesi ile birlikte, batıl inanç pratiklerin merkezi haline gelmiştir. (Bu durum Tunus'taki tüm tasavvuf binaları için geçerlidir) (Ben Achour, 2004).

5.2.1 Restorasyon Kararları ve Müdahale Önerileri

Sidi İbrahim Riyahi Zaviye'si ile ilgili bu tezdeki kasıtlı müdahaleler, çeşitli yapı elemanlarının tadilatı ve bakımı, binanın ahengi ve bütünlüğünü tehlikeye sokan orijinal olmayan eklemelerin onarımı ve sökülmesi, binada yaygın olan nem probleminin çözülmesi gibi eylemlerin uygulanmasıyla binayı sağlıklı bir şekilde restore etmeyi amaçlamaktadır. Ek olarak, çeşitli dekoratif detayların temizlenmesi ve yenilenmesi, kırık veya kayıp elemanların onarımı ve değiştirilmesi düşünülmektedir.

5.2.1.1 Niteliksiz Ögelerin Kaldırması

Niteliksiz ögelerin kaldırılması işlemi, mekansal organizasyona veya dekoratif elemanlara eklenen eklerin binanın algılanmasını engellemesi, yapıya zarar veren özgün olmayan elemanların yapıdan uzaklaştırılmasını kapsamaktadır.

Bu doğrultuda Z07 ve Z08 mekanlarında inşaa edilen duvarların yanı sıra mutfak, tuvaletler ve terasa çıkan merdivenlerin yıkılması gerekmektedir. (İşlem kodu A1 olarak adlandırılmıştır).

Orijinal olmayan kaplamalar ve modern duvar kaplamaları sökülerek, zemin ve duvarlar orijinal durumuna yerel ve yeterli malzemeler kullanılarak restore edilecektir. Zemin kaplaması için taş levhalar veya geleneksel karosiman uygulanacaktır. Üzerinde çimento esaslı sıva olan duvarların raspa yapılması (ana cephe dahil) ve daha sonra onların kireç esaslı bir harç ile tekrar kaplama işlemi yapılacaktır. (A2).

Çeşitli niteliksiz elektrik bağlantıları ve klima tesisatları, özellikle çini panolarına ve alçı tavanlara zarar vermemesi için duvardan kaldırılmalı ve yeniden konumlandırılmalıdır. (A3).

Avludaki revaklarda bulunan, özgün mimarlığın prensiplerine uymayan ahşap tavanların kaldırılması ve Z07 odasına yerleştirilen niteliksiz ahşap asma tavanın kaldırılması. (A4).

5.2.1.2 Bakım ve Onarım

Özgün ahşap doğramaları, demir malzemelerinin bakımı ve onarımı bu müdahale kapsamındadır. Raspa aracılığıyla mevcut boyayı çıkartıktan sonra parmaklıklar ve pencerelerin ferforjelerine paslanmaya dayanıklı bir boya uygulanmalıdır (B1).

Kapı pencerelerin düzgün açılmasını ve kapanmasını sağlamak için mafsal ve kilitler onarılmalı veya değiştirilmeli, ahşap kayıtların hafifçe zımparalanması gereklidir (B2).

Nem ve su sızdırma problemini çözmek için öncelikle terasa özel bir dikkat gösterilmelidir. Bu seviyede, hasar gören kurşun tabakası çıkarılıp hafif bir beton şap sayesinde eğim şeklini düzeltildikten sonra görünen tonozlar da dahil olmak üzere tüm teras yüzeyine bir yalıtım tabakası uygulanmalıdır (B3). İkinci aşamada, nem izinden etkilenen duvarların sıvalı yüzeylerine raspa yapıldıktan sonra kireç esaslı bir sıva uygulanmalıdır. Çok hasarlı duvarlar için (Z08 'de genel olarak), anti nem maddelerle karıştırılmış sıva yanı sıra epoksi boya uygulamaları da çözüm olarak düşünülebilmektedir (B4).

Avlu ve Z08 mekanında bulunan kuyuların, dış cephedeki uzun zamandır kullanılmayan sebilin onarımı ve yeniden bağlantısı yapılacaktır. (B5).

5.2.1.3 Bütünleme

Hasar görmüş, günümüze kadar korunamamış veyahut parçaları eksik olan özgün mimari unsurların karakterine uyumlu olarak entegrasyonu uygun teknikler ve orjinal malzemelerin kullanımı ile tamamlanacaktır. (Ahunbay, 2009, s96).

Bu işlem özellikle Z01 giriş holü, Z02 avlu mekanı ve Z03 İbadethane mekanında yer alan kırık veya kısmen kayıp olan çiniler için tavsiye edilmektedir. Eksik çinilerin yerlerine boyutları, desenleri ve renkleri eşit ya da özdeş karolar ile tamamlanacaktır (C1).

Bu eylem aynı şekilde Z03 mekanındaki kubbenin kasnağında yer alan pencerelerin gülbezekleri ve vitray camları, kabartmaları kaybolan veya parçalanan alçı kitabeler ve oyma işlemeleri için öngörülecektir.

Cephedeki ön kapıya ait kaybolan bakır çiviler, hala var olanlar ile özdeş olarak kopyalanarak tamamlanacaktır. Bütünlenen çivilerin, kapının kepenklerine yerleştirilmesi mevcut kompozisyonun izilerine göre yapılacaktır (C2).

Kubbe ve silmelerde, düşmüş olan ahşap parçalar ve kiremitler tamamlanacaktır. Üretilen uygun tamamlayıcıların yerel zanaat üretiminden getirilme imkanı olmadığı durumda bu ögeler yeni malzemeden üretilenlerle tamamlananacaktır (C3).

5.2.1.4 Yenileme ve Yeniden Yapım

Kırık camlar, avludaki kırık mermer döşemeler vs. gibi elemanlar, benzer kalitede yeni elemanlarla değiştirilecektir (D1). Ayrıca, Z03, Z05 ve Z06 mekanlarında yer alan dolapların içindeki duvar kaplamaların sıva raspası uygulanarak, yeni raflar ve desteklerin montajı ile tadilat yapılacaktır.

Z01 mekanını ve Z02 avlusunu ayıran fakat günümüzde yerinde mevcut olmayan kapı yenilenmeli ve tasarlanan yere yeniden yerleştirilmelidir.

Z08 alanı tekrar tasarlanıp ve yeniden tamamı düzenlenmelidir (D2). Müdahale kapsamında merdivenler ve tuvaletler tekrar inşaa edildiğinde mekanlar birbirinden kolaylıkla ayırt edilebileceklerdir. Abdest alanı, ziyaretçilerin kullanımı için uygun ve pratik bir şekilde tasarlanmalıdır.

Ayrıca, avlunun revaklarının tavanlarının yenilenmesi, görülen kirişlere yeni bir kaplama sistemi oluşturulurken ibadethanede var olan motiflerden esinlenerek süslenecektir (D3).

Ana cephede, çimento esaslı sıva raspası işleminden sonra tüm duvar özgün sıva ile tekrar kaplanacaktır. (D4).

5.2.1.5 Temizleme

Mimari elemanların kirlenme durumu farklı kaynaklardan etkilenmesinden dolayı, her bir kir türü uygun yöntemlerle ele alınmalıdır.

Mermer ve kireç taşıdan yapılmış olan kapı pencere pervazları, küçük boyutlardaki çini panolar ve kumtaşı çerçevelere yakınlıkları nedeniyle, mermer ve taş sütunları ile

beraber su vasıtasıyla temizlenecektir. Kabuklanma veya güçlü şekerlenme gösteren parçaların olması durumunda, yerde kimyasal temizleme yöntemi ile arıtılacaktır (E1).

Z03 mekanının duvarları, kubbe ve pandantiflerde yer alan alçı oymaları, yaşları ve uygulamalarının hassaslığı nedeniyle özenle temizlenmelidir. Bu temizleme için en iyi yöntem, metal aletlerin kullanılmasıyla, kumlama veya somun kabuğu mikro-jetiyle mekanik temizlik yöntemleri uygulanmaktadır (E2). (Ahunbay, 2009, s 104).

Z03 bulunan orijinal kristal aydınlatmalar ve çini panoları tozlarının temizlenmesi gerekmektedir. Ahşap pervazlardaki ve doğramalardaki soyulmuş boya ve korozyon izleri ise tekrar boyanmadan önce bir boya sökücü ile temizlenecektir (E3).

5.2.1.5 Zemin Sağlamlaştırılması ve Desteklenme

Zemin sağlamlaştırılması ve desteklenme süreci özellikle daha önce de belirttiğimiz gibi, eskiden meydana gelen bir zemin sökülmesi nedeniyle ibadethane mekanında yer alan derin çatlaklar ve kaymalar için uygulanacaktır (F).

Geçmişte yapılan onarım sürdürülebilir olmadığından dolayı, yeni bir yöntem uygulanmalıdır. Bu anlamda Bayram Konağı'nın ana yatak odasının zemininin 2014'te uygulanan yenilenmesi örnek olarak uyarlanabilir. Bahsettiğimiz uygulama, mevcut döşemler kaldırdıktan sonra ebatları 10x20x 300 cm olan ahşap kiriler sayesinda çökmüş zemin güncellemesi ile ilgilidir. Bayran Konağı'nın uygulanan bu metodu, hem elverişli hem de uygun bir örnek olmak ile birlikte yöresel yapım sistemlerine de saygı gösteren bir işlemdir (Şekil 5.16) (Ben Said, 2003). 1960'larda yapılan beton şapların sökülmesinden sonra zemin bir miktar kazılarak içine tek yönde ahşap kirişler zemini güçlendirmek için koyulacaktır. İbadethanenin döşemesi, Sidi İbrahim'in Türbesinde mevcut olan yer kaplamasına benzer bir döşeme ile kaplanacaktır.

Zemindeki çökme problemin ikinci bir çözümü ise, yapısının temellerin orijinal tipi tam belirlemek için ibadethanesinin zeminini araştırma kazısı yapmaktır. Temellerin söz konusu geleneksel yapılara benzemesi durumunda, önceki paragrafta önerilen kaplama önce moloz taşlardan ve geleneksel harçtan oluşan basit bir döşeme ile yeniden oluşturulabilir.

Şekil 5.16 : Bayram Konağında mermer döşeme sağlamlaştırması (Kaynak The Knowledge Hotels & Resorts Raporu. Bayram Konağı Restorasyon Projesi Tanımı- Tunus Belediyesi. 2005-2014).

5.2.2 Zaviyenin Yeniden İşlevlendirilmesi ve Mekan Müdahaleleri

Zaviye'nin restorasyonuna ek olarak, bu çalışma aynı zamanda daha önce göz ardı edilen önemli bir işlevin binaya bağlanması amaçlamaktadır. Nitekim, Şeyh'in karakterinin özellikleri üzerine yapılan araştırma ve Riayhi aile üyeleriyle yapılan toplantıların neticelerine göre, binanın üstlenebileceği öğretsel ve eğitimsel rolü vurgulanmıştır. Görüşmelerimiz sırasında Leyla Riyahi, Şey Riyahi'den bu yana ailesine aktarılan kitap ve belgelerin büyük bir koleksiyon olduğunu ve bu eserlerin uygun bir yerde toplanmasını içten arzuladığından bahsetmiştir.

Bu nedenle yapıya kütüphane işlevi kazandırma fikri ortaya çıkmıştır. Zaviye'nin fonksiyonuna ek olarak, bu yeni işlev sayesinde binanın mekânsal özelliklerine uyumlu bir kullanıma yönlendirilme imkanı verilebilmektedir.

Zaviye'nin ana işlevinin bütünlüğü açısından, Z03 ve Z04 alanları herhangi bir değişiklik projesine tabii tutulmamış ancak, yeni fonksiyonların atfedilmesi diğer mekanların kalıntılarına uzanmıştır.

Şeyh ofisi olan iki oda (Z05), kütüphane üyeleri ve diğer ziyaretçileri karşılaşmak amacıyla bir resepsiyon hizmet odası oluşturmak üzere ayrılmıştır.

Avlu açık bir çalışma alanı olarak kullanılmakta olduğu için mobilya kullanımına uygun şartları sağlayacak şekilde düzenlenmiştir. Ayrıca avlunun açık çatısı hava koşullarından korunmak için paslanmaz çelik devinebilir bir kaplama ile örtülmelidir.

Başlangıçta gezginlere ve tarikat takipçilerine daha ileri bir dönemde kadınlara ayrılmış olan Z06 ve Z07 hücreleri , ailenin kitap koleksiyonunun korunacağı yer olan okuma odalarına dönüştürülecektir. İki mekanın özelliklerinden biri, mevcut tavanının yüksekliğinin önemi sayesinde ana yapıyı etkilemeyen, hafif taşıcı sisteme sahip olan bir ara seviye oluşturabilmesidir. Bu ara seviye kütüphane alanı için fazla yer sağlamakta ve geliştirme olanakları sunmaktadır.

Bu yeni alanların kullanımının rahatlığını sağlamak için uygun bir ıslak hacim tasarlanmalıdır. Bunu yapmak için, iç cephenin simetrisi korunarak, Z01a ve Z08 alanları birliştirilip bir abdest ve uygun wc yeri tasarlanacaktır.

Z08 mekanındaki merdiven daha homojen bir şekilde yeniden konumlandırılarak ve ıslak hacimlerden ayrılarak yeniden düzenlenmiş terasa açılacaktır.

Restorasyon projesinin başlamasından önceki son adım, izin almak ve işlerin finansmanı ve yürütülmesi yaklaşımını tanımlamak için dosyanın Tunus Belediyesi'ne sunulmasıdır.

Restorasyon ve yeniden işlevlendirme projelerini gerçekleştirmek için bir takım yasal prosedürler gerçekleştirilmelidir. Zaviye binası, 1922'den beri sınıflandırılmış tarihi tescilli bir anıtıdır. Bu anlama zaviyenin üzerindeki müdahalerinin, mirasın 94-35 numaralı yasasının uygulanması ile ilgili olduğu gelmektedir. Ayrıca, gerçekleyebilen restorasyon işlemleri devletin restorasyon çalışmalarına mali katılımını, işin toplam maliyetinin % 50'sini aşmayan bir oranla içerebilmektedir travaux (Ben Said, 2016; Miras Yasası 94-35 II. Başlık 9. Madde) Tarihi Miras Eserlerinin yasanında bulunan 2. ve 4. Maddeleri, elektrik şebekelerinin yıkımı, yeniden yapılandırılması ve

yenilenmesi gibi yetkili müdahalelerin derecelerini belirtmektedir (Miras Yasası 94-35 IV. Başlık 28. Madde).

Sidi İbrahime Riyahi Zaviyesi'nin Zeytuna Camii'ye yakınlığı sebebi ve 2008 yılında ASM kentsel rehabilitasyon projesinin bir parçası olması nedeniyle (Ben Said, 2016), restorasyon ve yeniden işlevlendirme ile ilgili tüm çalışmalar Kültür Bakanlığı bünyesinde yer alan ASM ve INP kurulları tarafından tarihi eserlerin korunmasından sorumlu şekilde kontrol edilmeli ve gözden geçirilmelidir. (Miras Yasası 94-35 IV. Başlık 33. Madde).

6 . DEĞERLENDİRME

Camilerden sonra dini mimarinin ana tiplerinden biri olarak kabul edilen zaviyeler hakkında İstanbul ve Tunus'da yapılan araştırmalar, 20. yüzyılın sonlarında değer kazanmıştır. (Duroche, 2014). Her ne kadar mimarlık ve sanat tarihi alanındaki uzmanlar bu yapıların tarihselliği ve evrimi ile ilgili restorasyon çalışmaları ve özellikle de yeniden işlevlendirme müdahaleleri uygulamaya çalışıyorlarsa da, binaların esnek bir kurguda olmaması ve bazen basit mekanlardan oluşan düzeni nedeniyle büyük engeller ile karşılaşılabilmektedir. (Bu durumdan elbette, Türkiye'deki büyük hacimli ve plan karakteri belli bir seviyenin üzerinde olan başlıca tekkeler muaf tutulmaktadır.).

Sidi ibrahim Riyahi Zaviyesi ile ilgili yapılan bu araştırma, ortak tarihi değerlere sahip olan bu iki ülkede bahsedilen mimari türün bazı örneklerinin incelenmesine olanak sağlamıştır. Bu araştırma, ilk bakışta başkent Tunus'taki eski şehirde bulunan zaviyeler ve İstanbul'daki tekkeler arasında açık bir ortak benzerlik sunmuyorsa, bunu iki ana nedene bağlayabiliriz:

1- Bu tür binaların iki ülkedeki tezahürlerini küresel ve genel bir bakışla gözlemleyerek, bunun uyarlanabilir bir mimari kavram olduğunu ortaya çıkarmaktır. (Odaklandiğimiz binaları maddi ve şekilsel bir bakış açısı ile ele aldığımızda katı bir hacimselliğe sahip oldukları görülür).Coğrafi farklılık, toplumsal etki ve kültürel taban sebebiyle, zaviye binasının koşulsuz olarak belirli bir mimari kimliğe ve küresel özelliklere sahip olduğu görülür. Bahsettiğimiz kavramın kanıtı, Baha Tanman'ın 19. yüzyılda İstanbul'da karşılaştığı tekkeler ve zaviyelerin tipolojileri ve sınıflandırmada

kullanılan ölçütlerin çokluğu için oluşturduğu kategorizasyondur.[6](Tanman,1987; a.y, 1990).

2- Karşılaştırma çalışmasındaki zorluğun ikinci nedeni, Tunus'ta Tanman'ın elde ettiği sonuçlara benzer bir araştırmanın henüz gerçekleşmemiş olmasıdır. Başkent Tunus'ta yer alan zaviyelerin çoğu çalışmalara ve hatta yayınlara konu olsa bile, bu tür anıtlar hakkında genel bir araştırmaya imkan veren eksiksiz bir veritabanı bulunmamaktadır. Bu anlamda, Tunus eski şehrinin zaviyeleri ve İstanbul'un tekkeleri arasında karşılaştırmalı bir değerlendirme hususunda, Tanman'ın araştırması, gözlemlerimizdeki temel belgeyi oluşturmaktadır.Bu çalışmada, Tanman'ın yaklaşımına göre incelenen Sidi İbrahim Riyahi Zaviyesi, bulunduğu yerden ziyade, ait olduğu zamanın özelliklerini yansıtan bir yapıdır.

Bu durumda, İstanbul'da karşılaşılan tekke ve zaviye tipolojisi ile Osmanlı döneminde Tunus Medine'de inşa edilen zaviyeler arasında bir karşılaştırma yaptığımızda, Sidi ibrahim Riyahi Zaviyesi'nin, Tunus'ta yer alan Sidi Mehrez Zaviyesi ya da İstanbul'daki Üsküdar Mevlevihanesi gibi görkemli binalara göre mütevazi bir bina olmasının yanında, daha mütevazi tekke ve zaviyeler olduğu düşünüldüğünde orta seviye bir yapı olduğu söylenebilir.

B.Tanman tarafından oluşturulan tipoloji sınıflandırması esas alınarak yapılan bu çalışma, Tunus'daki tekke ve zaviye tipolojilerinin sınıflandırılması açısından da emsal teşkil edecek şekilde yapılmıştır. Bu sınıflandırma metoduna göre Sidi İbrahim Riyahi Zaviyesi "Tekke olarak tasarlanmış yapılar" şeklinde isimlendirilen yapı sınıfının 1. gurubuna aittir. Fakat, binada Semahane (Z03) ve Türbe'nin (Z04) aynı mekansal sınırda bulunması dolayısıyla 2. gurup yapılar sınıfına da dahil edilebilir. **" iki bölüm bitişik ... delik açma içeren bir ayırlan duvar ile."** (Tanman,1987,

6 Doktora tezinde M. Baha Tanman, başlangıçtan itibaren inşa edilen ve daha sonraki bir işlevi olan iki tekke tekkeler grubunu ayırmak için fonksiyonel parametreyi kullanıp "Akten VI Internationalen Kongresses für Türkische Kunst" konulu konuşmasında ise Türbe ve Semahane mekânları arasındaki ilişkiyi kullanmaktadır. (Tezimizde Z03 ve Z04 mekânlardır).

s315). Bu kategori için yapılan açıklama, incelenen binaya kusursuz bir biçimde uyum sağlamaktadır.

Buradan, temel bir analoji yapılabilimesi ve daha fazla araştırma için bir başlangıç noktası oluşturması düşünülürken bu karşılaştırmasının birkaç mühim noktası aşağıdaki tabloda özetlenmiştir :

	Sidi İbrahim Riyahi Zaviyesi (19. yy)	**II.B Grupuna Dahil 18. ve 19. YY'da Yapılmış İstanbul Tekkelerin İncelenen Bazı Örnekleri**
Mimari Prensipleri ve Özellikleri		
Plan	Düzgün, neredeyse kare ve simetrik planlı, merkezi avluya sahib bir yapıdır	Çoğu kompozit bir plana sahip, farklı biçimlerde yapılar mevcuttur. (Akalın Başkaya, 2000, s100-102)
Kat sayısı	Tek kat (Zemin Kat)	Genel olarak iki katlıdır.
Cepheler	Tek bir dış cephe vardır. Ayrıca iç avluya bakan dört cephe bulunmaktadır. Tek bir giriş mevcuttur.	Dış cepheler bulunmaktadır. Avlu olan tekkelerde iç cepheler bulunmaktadır. Birden fazla giriş mevcuttur.

Yapı malzemeleri Ve Strüktürü	Duvarlarda taş, kemer, tonoz ve kubbede tuğla kullanılmıştır.	Ahşap konut mimarisinin özellikleri görülmektedir. Bazi tekkelerde zemin kat taş duvarlar ile yapılmıştır.
İşlevsel Özellikelleri		
Şeyh'in konaklama	Yapı kompleksinde şeyhin konakladığı herhangi bir birim bulunmaz.	Mevcuttur.
Haremlik	Z06 son zamanlarda haremlik olarak kullanılmıştır.	Mevcuttur
Müritler hücreleri	Z06 ve Z07 orijinal halında hücrelerdir.	Mevcuttur
Hizmet Alanları	Yok olmayan	Mevcuttur
Mekansel Özellikleri		
Semahane /İbadethane	Merkezi alandır. Dikdötgen biçimindedir. Yapındaki en büyük ebatlara sahip mekandır. Aynı zamanda mescid olarak kullanılır. Kübbe ile örtülmüştür.	Merkezi alandır. Biçim ve ebatlaru değişmektedir. Semahaneden ayri bir mescid mekanı bulunabilir. Üst örtü kubbe yada çatı olabilir.

Türbe	Semahane mekanının içindedir ancak üzerinde kapı ve pencere bulunan bir duvarla ana mekandan ayrılmıştır. Türbenin içinde Tarikat Şeyhinin mezarından başka mezarlar da bulunmaktadır.
Not : Bazi İstanbul Tekkelerinde, Türbe'nin caddeye bakan duvarında niyaz penceresi görülebilmektedir. Niyaz penceresi insanların türbedeki yatan zatı dışarıdan da ziyaret edebilmesi için kullanılır.. Sidi İbrahim Riyahi Zaviyesinde öyle bir pencere bulunmamaktadır. Fakat türbe ve Z06 oda arasındaki kapı bu pencerenin işlevini görmektedir. (Lifchez,1992, s75)	

Sidi İbrahim Riyahi Zaviyesi'nin restorasyon ve yeniden işlevlendirme çalışmasının bu teze konu olarak seçilmesinin sebebi, bu yapının Tunus eski şehrindeki geleneksel mimarinin evriminin değerli bir temsili olduğu gerçeğidir. Osmanlı döneminin sonlarında inşa edilen bu anıt eser, Tunus'un bilgi birikimine ve sanatına yeni bir biçim ve üslup getirirken,Tunus Medinası'nın içsel kimliğini korumaktadır. Dolaysıyla, korunması önem arz etmektedir..

Türkiye'deki Tekkelerin durumun aksine, Tunus'taki zaviyelerin işlevinin sürdürebiliyor olması, Tunus ve Tunus Medina'daki zaviyelerin daha kesin olarak tek işlevli binalar olmaya devam ettiği gerçeğini ortaya çıkarmaktadır. Ancak vakıflar sisteminin kapatılması ile bu kurumlardan elde edilen gelirin artık onları desteklemediği görülmektedir.

Günümüzün en aktif zaviyelerden biri olan Sidi İbrahim Riyahi Zaviyesi'nde, maddi imkansızlıklar yüzünden giderilemeyen çeşitli hasar ve bozulmalar açık bir şekilde görülebilmektedir. Nem ve su sorunlarından kaynaklanan hasar ve bozulmalar acil olarak giderilmezse, çok değerli ve yeri doldurulamaz mimari elemanlar yitirilebilir. Yapının rölövesinin temini sürecinde, mekanı kullanan insanların gösterdiği kolaylık sayesinde, kapsamlı bir rölöve çalışması yapılmış, ayrıca eski fotoğraflara ve yapı hakkında malumat içeren çeşitli belgelere ulaşılmıştır. Fakat, Tunus'daki görevli kurumlarda daha doğru bir restitüsyon çalışmasını mümkün kılacak yeterli bilgi ve

belge kaynağı bulunmadığından, restitüsyon projesi istenilen seviyeye getirilememiştir.

Restorasyon ve yenileme önerileri, binayı bir bütünlüğe kavuşturmayı ve niteliksiz eklerin kaldırılarak orijinal yapının daha fazla zarar görmesini engellemeyi amaçlamaktadır. Onarım, değiştirme ve temizleme önerileri, özgün yapıya mümkün olduğunca zarar vermeyecek teknik ve malzemelerle, binanın özgünlüğüne saygı gösterir bir tavırla yapılmıştır. Yapıdaki bir mekanın kütüphane olarak yeniden işlevlendirilmesi sadece ailenin isteiği üzerine alınan bir karar değildir. Çeşitli çevresel faktörler de analiz edilerek bu mekanın kütüphane olarak kullanılmasının yapının taşıdığı manaya daha uygun olacağı kanaatine varılmıştır.

7 . Sonuç

Restorasyon işlev önerisi olarak, fiziksel ve sosyal sürdürülebilirliğin sağlanmasına özen gösterilmiş, yapının gelecek nesillere yine aynı şekilde ibadet yapısı olarak kullanılmasına özen gösterilmiştir.

Yapı niteliksiz eklerden arındırılmıştır. Özgün malzemeler ile birtakım mimari tamamlamalar yapılmış, aslına uygun restorasyon müdahale kararları alınmıştır.

Özgün olmayan ekler kaldırıldıktan sonra ya da sıva raspası sonrası ortaya çıkan durumlar için "güncel rölöve" çizilmeli, gerekli durumda restitüsyon projesi revize edilmelidir.

İnşaat mühendisliği anlamında araştırmalar yapılarak yapının gelecek nesillere sağlam aktarılması adına çözümler üretilmiştir.

Farklı disiplinlerden restorasyon konusunda uzman olan bir bilim heyeti oluşturularak uygulama sırasında ortaya çıkacak öngörülmeyen durumların bir bilim ortamında değerlendirilerek çözüm üretilmesine dikkat edilmelidir.

Uzman kurumlar tarafından yapının çeşitli kısımlarından malzeme numuneleri alınarak laboratuar şartlarında testlere tabi tutulmalı, veriler önerile uygulama sırasında dikkate alınmalıdır.

KAYNAKÇA

AHUNBAY, Zeyneb, (2009). Tarihi Çevre Koruma ve Restorasyon. YEM Yayın (Yapı_Endüstri Merkezi Yayınları), İstanbul. 188s.

AKÇİL, Nesrin Çiçek, (2009). Edirne Tekkeleri. Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, s 228.

AKALIN BAŞKAYA, Aysu, (2000). Kültürümüzle birlikte Kaybolan Plan tiplerimiz : Sütlüce Hasırızade Tekkesi, İstanbul. İn : Tasarım +Kuram ,

AMMAR, Layla, (2005). Histoire De L'architecture En Tunisie De La Prehistoire A Nos Jours. Yazar tarafından yayınlanmıştır. 261s.

AMMAR, Layla, (2010). Tunis D'une Ville A L'autre. Cartographie Et Histoire Urbaine. Nirvana Yayınlar. 200s.

AMRİ, Nelly, (2010). *Zawiya* et territoire en Ifriqiya du VIIe/XIIIe siècle à la fin du IXe/XVe siècle. İn : Juliette de La Genière, André Vauchez et Jean Leclant (dir.), *Les sanctuaires et leur rayonnement dans le monde méditerranéen de l'Antiquité à l'époque moderne,* Cahiers de la Villa Kérylos, N° 21, Ed. De Boccard, Paris, p. 243-294.

AMRİ, Nelly, (2017). .Khalwa et Bayt al-khalwa dans le soufisme ifrîqiyen du ıve/xe siècle au xe/xvıe siècle. İn : Al-Sabîl : Revue d'Histoire, d'Archéologie et d'Architecture Maghrébines – N°4 ,

ARNAUD, Jean-Luc, (2006). Tunis, le plan de Colin de 1860, un document sans auteur ni date. In: Mélanges de l'Ecole française de Rome. Italie et Méditerranée, tome 118, n°2. Fidelitas. ss. 391-402.

BEN ACHOUR, M. Aziz. (2004). Zaouias et confréries, aspect de l'İslam mystique dans l'histoire tunisienne. Sagittaire Yayınları. Tunus, 97 s.

BEN SAİD, İmen, (2017). Medina Of Tunis, Ambivalence in its conservation. İn : Algerian Journal of Engineering Architecture and Urbanism Vol. 1. Nr. 1. 11 s.

BREİTMAN, Marc, (1986). Rationalisme, Tradition : Jacques Marmey. Mardaga, 211s.

BRUNET, Roger, (1975). Modèles et schémas spatiaux : La Médina de tunis. İn : Espace Géographique, Cilt 4, n 1, 44 s.

DEMİREL İŞLİ, Esin, (1998). İstanbul Tekkeleri Mimarisi Eklentileri ve Restorasyonu. Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilinleri Enstitüsü. Doktora Tezi, 466 s.

DUROCHE, maxime, (2014). Entre "Architecture Turco-İslamique" et "Derviche Colonisateus" revisiter les zaviye-s en Anatolie Mediévale. İn : Kunsttexte.de, 10 s.

GLOVİN, lucien (1985). Le leg des ottomans dand le domaime artistique en Afrique du Nord. İn : L'Occident musulmen et de la mediterannée dergisi. N39, les Ottomans en méditerannée : Navigaiton diplomatie e, commerce. ss 201- 226.

GÜZEL, Abdurrahman, (1992). Tekke ve Zaviyelerin İslam Düşüncesinde Yeri ve İlgası. Kemalist Atılım Birliği Yayın N 14, 158 s.

HİZEM, Mohamed Khaled, (2017). La Zaouia de Sidi İbrahim Riyahi : Une merveille d'ornementation. İn: La Presse Magazine, n 1527, 29 Ocak 2017, ss10-15.

IŞIK, İskender ; BAYAZİT, Murat, (2014). Mimaride Kullanılan Çinilerin Bozunma ve Aşınma Davranışları. İn : Afyon Kocatepe Üniversitesi Fen ve Mühendislik Bilimleri Dergisi AKÜ FEMÜBİD 14 (2014) OZ5724, ss 153 – 158.

KARA, Mustafa, (2011). Tasavvuf ve Tarıkatlar. İletişim Yayınları, Presses Universitaires de France, 112s.

KAVAS, Ahmet, (2016). Osmanlı Devleti'ni Kuzey Afrika'da Kalıcılaştıran Sefer: Tunus Savaşı (1574). Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi (ISMUS), I/1 (2016), s. 1-42.

Lafi, Nora (2005). Les pouvoirs urbains Tunis a la n de l'epoque ottomane: la persistance de l'ancien regime. La Municipalites mediterraneennes: les reformes urbaines ottomanes a la lumiere d'une histoire comparee (Moyen-Orient, Maghreb, Europe m_eridionale), Klausn Schwarz Verlag, 2005, ZMO Studien 21 p.229-254,

LANCHET, Walter, (2002). Des Médina héritées, habitées et visitées : les exemples contrastés de Fés et de Tunis. İn : les annales des la recherche urbaines, N 92, ss 95-104.

LİFCHEZ, Raymond, (1992). The Dervish Lodge Architecture, Art and Sufi in Ottoman Turkey. University of California Press, Berkley XXIV, 375 s.

METALSİ, Mohamed ; Privitera, Francesca, (2016). Le Signe de La Médina, La Morphologie Urbaine selon Roberto Berardi. Laboratorio Communicaziione e İmmagime, Dipartimento di Architettura Università degli Studi di Firenze. 228 s.

MENHOUR, Asma, (2012). Evolution de la mosquée en tant que patrimoine Architectural Religieux Cas De La Mosquée Ottomane À Constantine. Mentouri Üniveersitesi. Dünya Bilimleri, Coğrafiya ve Şehircilik Fakültesi. Mimarlık Bölümü, Yüksek Lisans Tezi. 249s

MOUHLI, Zoubeir ; Bejaoui, Faika ; Gazzah, Abdelkrim, (2013). Tunis living heritage : Conservation and creativity. Association de Sauvegarde de la Médina (1980-2012), ASM de Tunis. 251s.

NOUSHİ, André, (1981). Observation sur les ville dans le Magreb précolonial. İn : Cahiers de la Méditérannée, Villes du Magreb, Villes du Tiers Mondes, n 23-1, ss 3-21.

PEKTAŞ, Kadir, (1997). Tunus'ta Osmanlı Dönemi Mimarisi. Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi. 1029 s.

REVAULT, Jacques, (1976). Palais et demeures de Tunis, XVIe et XVIIe siècles. Paris : Centre National de la Recherche Scientifique Yayınlar, 542 s.

REVAULT, Jacques, (1971). Palais et demeures de Tunis, XVIIIe et XIXe siècles. Centre National de la Recherche Scientifique Yayınlar, Paris, 648 s.

REVAULT, Jacques,(1978). L'habitation tunisoise. Pierre, marbre et fer dans la construction et e décor. Centre National de la Recherche Scientifique Yayınlar, Paris. 490 s.

RİCHARD, Pierre-Luc, (2006). La Tunisie : Histoire et littérature. İn: WAT Workshop_atelier, Mahdia 2006. Université de Montréal, 23 s.

SAADAOUİ, Ahmed, (1997). La mosquée tunisienne à l'époque ottomane », dans Actes du 1er Congrès International : pour un corpus d'archéologie ottomane, Zaghouan, p.107-145

SAADAOUİ, Ahmed,(1998). Les mausolées des Deys et des Bey de Tunis : les influences orientales et les traditions locales. İn : Actes du Vème colloque international sur la sociabilité, Rouen : autour des Morts, Mémoire et identité. Publications de l'Université de Rouen, n 296, ss299-326.

SAADAOUİ, Ahmed,(2000). Une Architecture Turque en Tunisie. La Mosquée de Muhammed Bay (1676-1696). İn : IBLA, t.63, n 185, ss 3-31.

SAADAOUİ, Ahmed,(2000). Deux établissements de charité de la ville de Tunis ottomane : le mâristân et la takiyya , Actes du I1Ier Congrès International : pour un corpus d'archéologie ottomane, Zaghouan, ss 47-83.

SAADAOUİ, Ahmed, (2001). Tunis Villes Ottomane : Trois siècle d'urbanisme et d'architecture. Centre de Publication universitaire, Tunis, 473 s.

SAADAOUİ, Ahmed, (2002). Le marbre d'Italie dans l'architecture de la ville de Tunis à l'époque ottomane », in Architecture italienne de Tunisie, édit. Finzi, Tunis, p. 63-91.

SAADAOUİ, Ahmed, (2011). Les Minaret Octogonaux au Magreb Ottoman : Origine et Filiation. İn : Arab Historical Review for Ottoman Studies, 22. Sene, n 43, ss 85-110.

SAADAOUİ, Ahmed, (--). L'architecture maghrebines à l'époque ottomane et ses rapports avec le monde méditerranéen et ottoman: Nouvelles perspectives de recherches, Patrimoines du Maghreb à l'ère numérique, p. 227-241.

SANTELLİ, Serge, (1995). Le Creuset Méditérannéen: Tunis. Les Editions du Demi-cercle, CNRS Editions, 127 s.

TAYLA, Hüsref, (2007). Geleneksel Türk Mimarisinde Yapı Sistem ve Elemanları. Türkiye Anıt Çevre Turizm Değerlerini, İstanbul. Cilt I. 467 s.

TANMAN, Baha, (1977), Halvethane, TDV, İslam Ansiklopedisi, c.19, ss 388-393.

TANMAN, Baha, (2011), Tekke, TDV, İslam Ansiklopedisi, c.40, ss 370-379.

TANMAN, Baha, (1990). İstanbul Tekkelerinin Mimari ve Süsleme Özellikleri Tipoloji Denemeleri, (Basılmamış Doktora Tezi), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 1990.

ULUKAN, Mehmet, (2014). Mimari Korumada Otantiklik Üzerine Yöntem Araştırması ve İstanbul Tekkelerinde Uygulama Örnekleri. İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü. Doktora Tezi, 332s.

ZMERLİ, Sadok, (1972). Figures Tunisiennes : les contemporains et les autres. Maisons Tunisienne de l'édition, 153s.

ابن ابي ضياف ، احمد (1963). اتحاف اهل الزمان باخبار ملوك تونس و عهد االامان. نشر كتابة الدولة للشؤون الثقافية والاخبار. الجزء الرابع.

ابن الرامي (1999). الاعلان باحكام البنيان. مركز النشر الجامعي. 292 ص.

السعداوي، احمد، (2005). العمارة والفنون في تونس خلال العصر الحديث، فصل في كتاب تونس عبر التاريخ، تونس ، الجزء الثاني، ص. 243-262

الدولاتي، عبد العزيز ،(1981). مدينة تونس في العهد الحفصي. دار سيراس للنشر. 257 ص.

بن مامي، الباجي، (1998). جامع يوسف داي، اول المعالم العثمانية بالبلاد التونسية. مجلة افريقية. المعهد الوطني للتراث. ص ص 107-140.

الرياحي، عمر. تعطير النواحي بترجمة سيدي ابراهيم الرياحي. المكتبة العتيقة للنشر. الجزء 1 و2. 304 ص.

مصباح، شيراز (2016). التّأثيرات التّركيّة في معمار المساجد التّونسيّة وزخرفتها بالعصر الحديث (جامع محمّد باي المرادي أنموذجا). السبيل : مجلة التّاريخ والآثاروالعمارة المغاربي عدد 2 .

Yasal Metinler :

Venedik Tüzüğü (1964), International Charter for the Conservation and Restoration of Monuments and Sites (The Venice Charter), http://www.icomos.org.tr/?Sayfa=Tuzukler2&dil=tr.

Loi n° 94-35 du 24 février 1994 relative au code du patrimoine archéologique, historique et des arts traditionnels, http://www.unesco.org/culture/natlaws/media/pdf/tunisia/tn_actarchaehisthrtgetradarts1994_fretof.pdf

Ekler Tablosu

EK 1 : Sidi İbrahim Riyahi Zaviyesi, Vaziyet Planı -Rölöve 126
EK 2 : Sidi İbrahim Riyahi Zaviyesi, Zemin Kat Planı -Rölöve 127
EK 3 : Sidi İbrahim Riyahi Zaviyesi, Çatı Planı -Rölöve 128
EK 4 : Sidi İbrahim Riyahi Zaviyesi, Güney Batı Cephesi -Rölöve 129
EK 5 : Sidi İbrahim Riyahi Zaviyesi, A-A Kesiti -Rölöve 130
EK 6 : Sidi İbrahim Riyahi Zaviyesi, B-B Kesiti -Rölöve 131
EK 7 : Sidi İbrahim Riyahi Zaviyesi, D-D Kesiti -Rölöve 132
EK 8 : Sidi İbrahim Riyahi Zaviyesi, B'-B' Kesiti-Rölöve 133
EK 9 : Sidi İbrahim Riyahi Zaviyesi, D'-D' Kesiti -Rölöve 134
EK 10 : Sidi İbrahim Riyahi Zaviyesi, C-C Kesiti -Rölöve 135
EK 11 : Sidi İbrahim Riyahi Zaviyesi, E-E ve F-F Kesitleri -Rölöve 136
EK 12 : Sidi İbrahim Riyahi Zaviyesi, Döşeme Planı -Rölöve 137
EK 13 : Sidi İbrahim Riyahi Zaviyesi, Tavan Planı -Rölöve 138
EK 14 : Sidi İbrahim Riyahi Zaviyesi, Ana Kapi Detayı -Rölöve 139
EK 15 : Sidi İbrahim Riyahi Zaviyesi, Pencereler Detayı -Rölöve 140
EK 16 : Sidi İbrahim Riyahi Zaviyesi, Mehrap Detayı -Rölöve 141
EK 17 : Sidi İbrahim Riyahi Zaviyesi, Zemin Kat Planı - Hasar Tespiti 142
EK 18 : Sidi İbrahim Riyahi Zaviyesi, Tavan Planı - Hasar Tespiti 143
EK 19 : Sidi İbrahim Riyahi Zaviyesi, Güney Batı Cephesi - Hasar Tespiti 144
EK 20 : Sidi İbrahim Riyahi Zaviyesi, B-B Kesiti - Hasar Tespiti 145
EK 21 : Sidi İbrahim Riyahi Zaviyesi, D-D Kesiti - Hasar Tespiti 146
EK 22 : Sidi İbrahim Riyahi Zaviyesi, B'-B' Kesiti - Hasar Tespiti 147
EK 23 : Sidi İbrahim Riyahi Zaviyesi, D'-D' Kesiti - Hasar Tespiti 148
EK 24 : Sidi İbrahim Riyahi Zaviyesi, C-C Kesiti - Hasar Tespiti 149
EK 25 : Sidi İbrahim Riyahi Zaviyesi, E-E ve F-F Kesitleri- Hasar Tespiti 150
EK 26 : Sidi İbrahim Riyahi Zaviyesi, Zemin Kat Planı - Restitüsyon Projesi 151
EK 27 : Sidi İbrahim Riyahi Zaviyesi, Çatı Planı - Restitüsyon Projesi 152
EK 28 : Sidi İbrahim Riyahi Zaviyesi, Güney Batı Cephesi - Restitüsyon Projesi 153
EK 29 : Sidi İbrahim Riyahi Zaviyesi, B-B Kesiti - Restitüsyon Projesi 154
EK 30 : Sidi İbrahim Riyahi Zaviyesi, B'-B' Kesiti - Restitüsyon Projesi. 155

EK 31 : Sidi İbrahim Riyahi Zaviyesi, C-C Kesiti - Restitüsyon Projesi..... 156
EK 32 : Sidi İbrahim Riyahi Zaviyesi, E-E ve F-F Kesitleri - Restitüsyon Projesi..... 157
EK 33 : Sidi İbrahim Riyahi Zaviyesi, Döşeme Planı - Restitüsyon Projesi 158
EK 34 : Sidi İbrahim Riyahi Zaviyesi, Tavan Planı - Restitüsyon Projesi..... 159
EK 35 : Sidi İbrahim Riyahi Zaviyesi, Zemin Kat Planı - Restorasyon Projesi – Müdahale Kararları 160
EK 36 : Sidi İbrahim Riyahi Zaviyesi, Çatı Planı - Restorasyon Projesi –Müdahale Kararları 161
EK 37 : Sidi İbrahim Riyahi Zaviyesi, Güney Batı Cephesi - Restorasyon Projesi – Müdahale Kararları 162
EK 38 : Sidi İbrahim Riyahi Zaviyesi, A-A Kesiti - Restorasyon Projesi –Müdahale Kararları 163
EK 39 : Sidi İbrahim Riyahi Zaviyesi, B-B Kesiti - Restorasyon Projesi –Müdahale Kararları 164
EK 40 : Sidi İbrahim Riyahi Zaviyesi, D-D Kesiti - Restorasyon Projesi –Müdahale Kararları 165
EK 41 : Sidi İbrahim Riyahi Zaviyesi, B'-B' Kesiti - Restorasyon Projesi – Müdahale Kararları 166
EK 42 : Sidi İbrahim Riyahi Zaviyesi, D'-D' Kesiti - Restorasyon Projesi – Müdahale Kararları 167
EK 43 : Sidi İbrahim Riyahi Zaviyesi, C-C Kesiti - Restorasyon Projesi –Müdahale Kararları 168
EK 44 : Sidi İbrahim Riyahi Zaviyesi, E-E ve F-F Kesitleri - Restorasyon Projesi – Müdahale Kararları 169
EK 45 : Sidi İbrahim Riyahi Zaviyesi, Zemin Kat Planı - Yeniden İşlevlendirme 1.Önerisi..... 170
EK 46 : Sidi İbrahim Riyahi Zaviyesi, Güney Batı Cephesi - Yeniden İşlevlendirme 1.Önerisi..... 171
EK 47 : Sidi İbrahim Riyahi Zaviyesi, Çatı Planı - Yeniden İşlevlendirme 1.Önerisi..... 172

EK 48 : Sidi İbrahim Riyahi Zaviyesi, E-E ve F-F Kesitleri - Yeniden İşlevlendirme 1.Önerisi..... 173
EK 49 : Sidi İbrahim Riyahi Zaviyesi, Zemin Kat Planı - Yeniden İşlevlendirme 2.Önerisi..... 174
EK 50 : Sidi İbrahim Riyahi Zaviyesi, E-E ve F-F Kesitleri - Yeniden İşlevlendirme 2.Önerisi..... 175

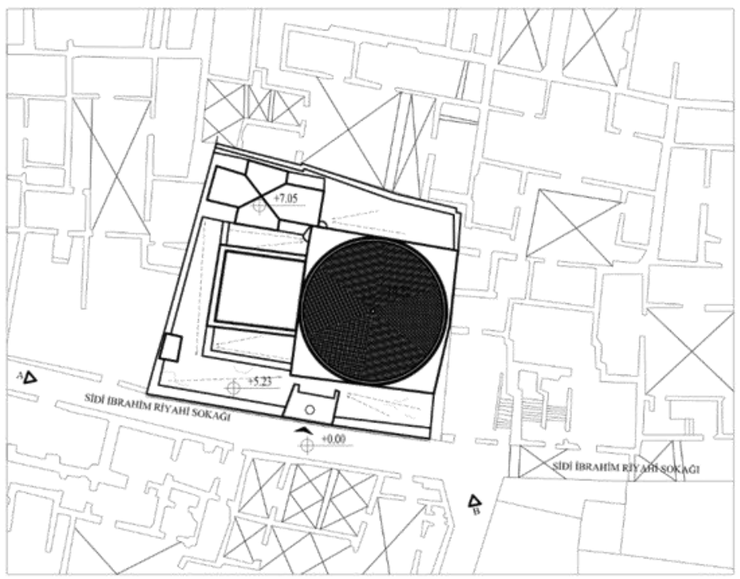

Vaziyet Planı Ö:1/5000

0 50 250
(m)

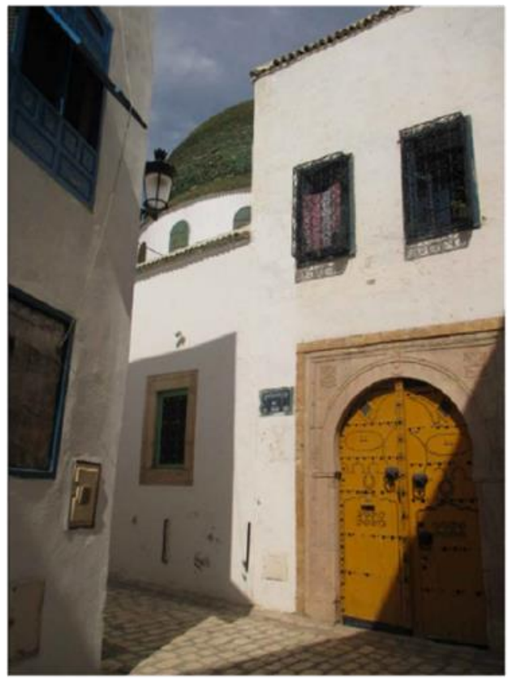

A Bakış Yönü Fotoğrafı

Vaziyet Planı Ö:1/500

0 5 10 15 20 25
(m)

B Bakış Yönü Fotoğrafı

FATİH SULTAN MEHMET
VAKIF ÜNİVERSİTESİ
MÜHENDİSLİK VE FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TUNUS'TA BİR OSMANLI YAPISI :

SİDİ İBRAHİN RİYAHİ ZAVİYESİ

RÖLÖVE

Hazırlayan : M. MAY SKANDER
140211013

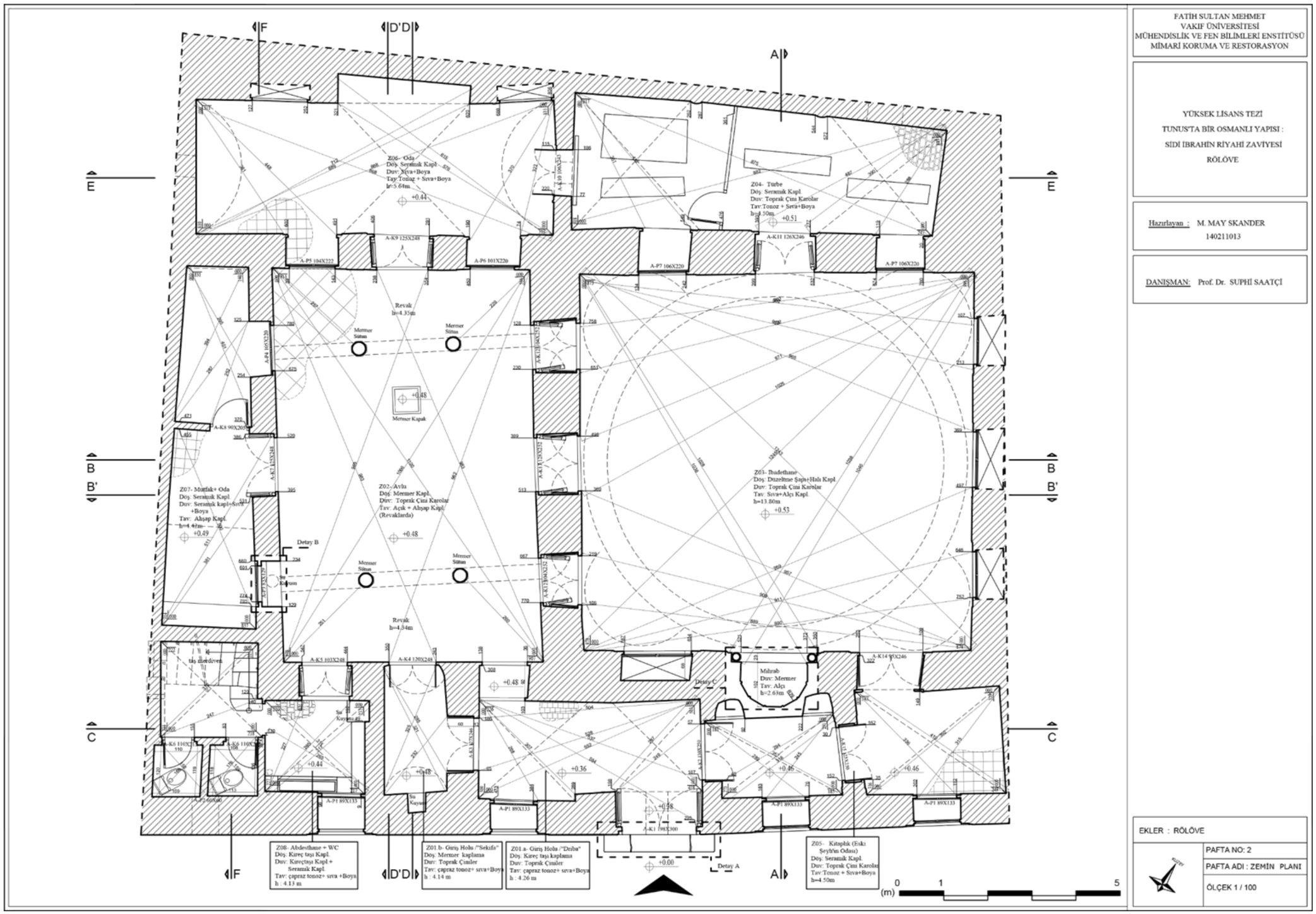
DANIŞMAN: Prof. Dr. SUPHİ SAATÇİ

EKLER : RÖLÖVE

PAFTA NO: 1

PAFTA ADI : VAZİYET PLANI

ÖLÇEK 1 / 100

FATİH SULTAN MEHMET
VAKIF ÜNİVERSİTESİ
MÜHENDİSLİK VE FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TUNUS'TA BİR OSMANLI YAPISI :

SİDİ İBRAHİN RİYAHİ ZAVİYESİ

RÖLÖVE

Hazırlayan : M. MAY SKANDER
140211013

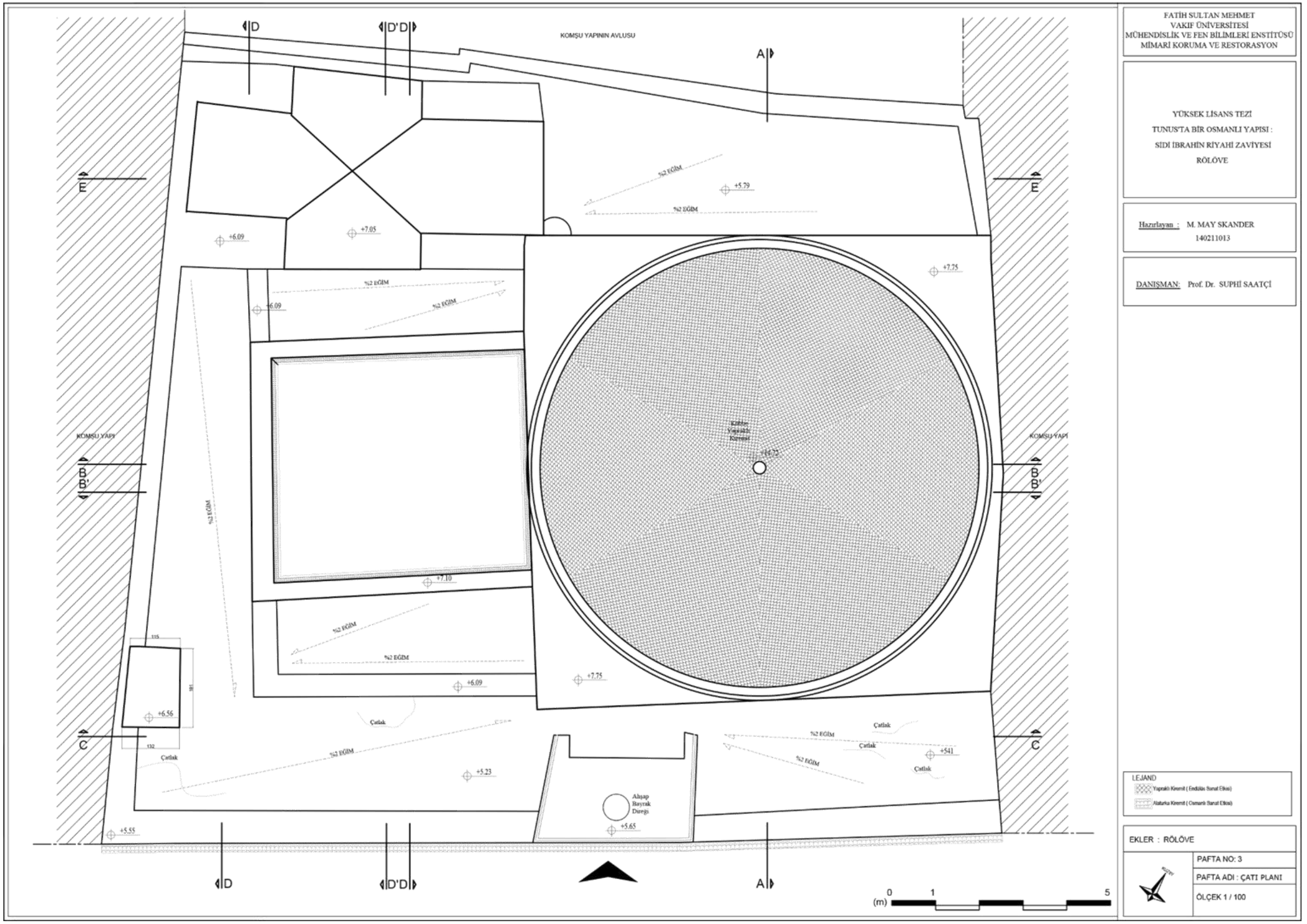
DANIŞMAN: Prof. Dr. SUPHİ SAATÇİ

EKLER : RÖLÖVE

PAFTA NO: 2

PAFTA ADI : ZEMİN PLANI

ÖLÇEK 1 / 100

FATİH SULTAN MEHMET
VAKIF ÜNİVERSİTESİ
MÜHENDİSLİK VE FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TUNUS'TA BİR OSMANLI YAPISI :

SİDİ İBRAHİN RİYAHİ ZAVİYESİ

RÖLÖVE

Hazırlayan : M. MAY SKANDER
140211013

DANIŞMAN: Prof. Dr. SUPHİ SAATÇİ

FATİH SULTAN MEHMET
VAKIF ÜNİVERSİTESİ
MÜHENDİSLİK VE FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON

YÜKSEK LİSANS TEZİ

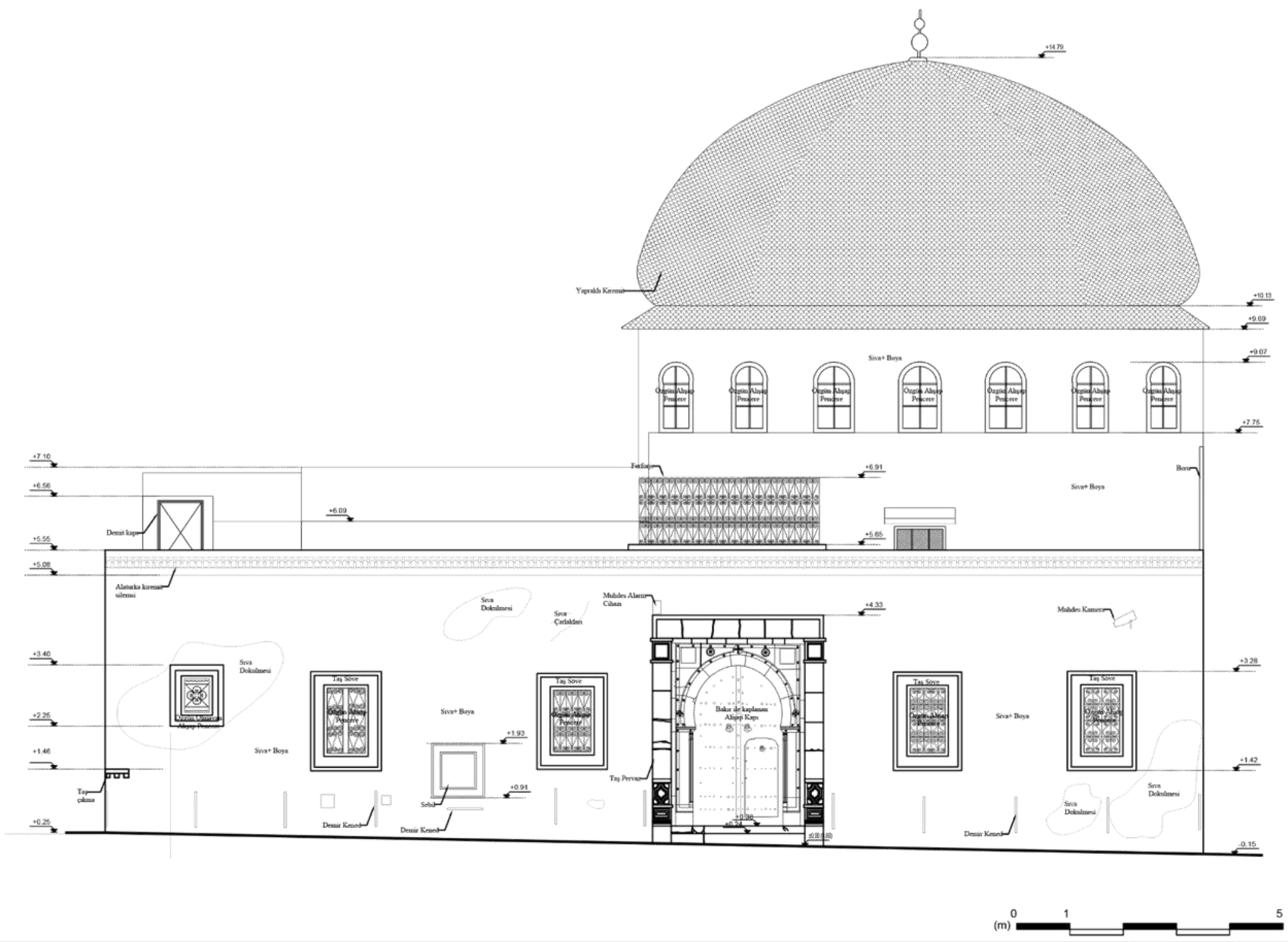
TUNUS'TA BİR OSMANLI YAPISI :

SİDİ İBRAHİN RİYAHİ ZAVİYESİ

RÖLÖVE

Hazırlayan : M. MAY SKANDER
140211013

DANIŞMAN: Prof. Dr. SUPHİ SAATÇİ

LEJAND
Yapraklı Kıvrımlı (Endülüs Sanat Etkisi)
Alaturka Kıvrımlı (Osmanlı Sanat Etkisi)

EKLER : RÖLÖVE

PAFTA NO: 4

PAFTA ADI: GÜNEY BATI CEPHESİ

ÖLÇEK 1 / 100

FATİH SULTAN MEHMET
VAKIF ÜNİVERSİTESİ
MÜHENDİSLİK VE FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON

YÜKSEK LİSANS TEZİ

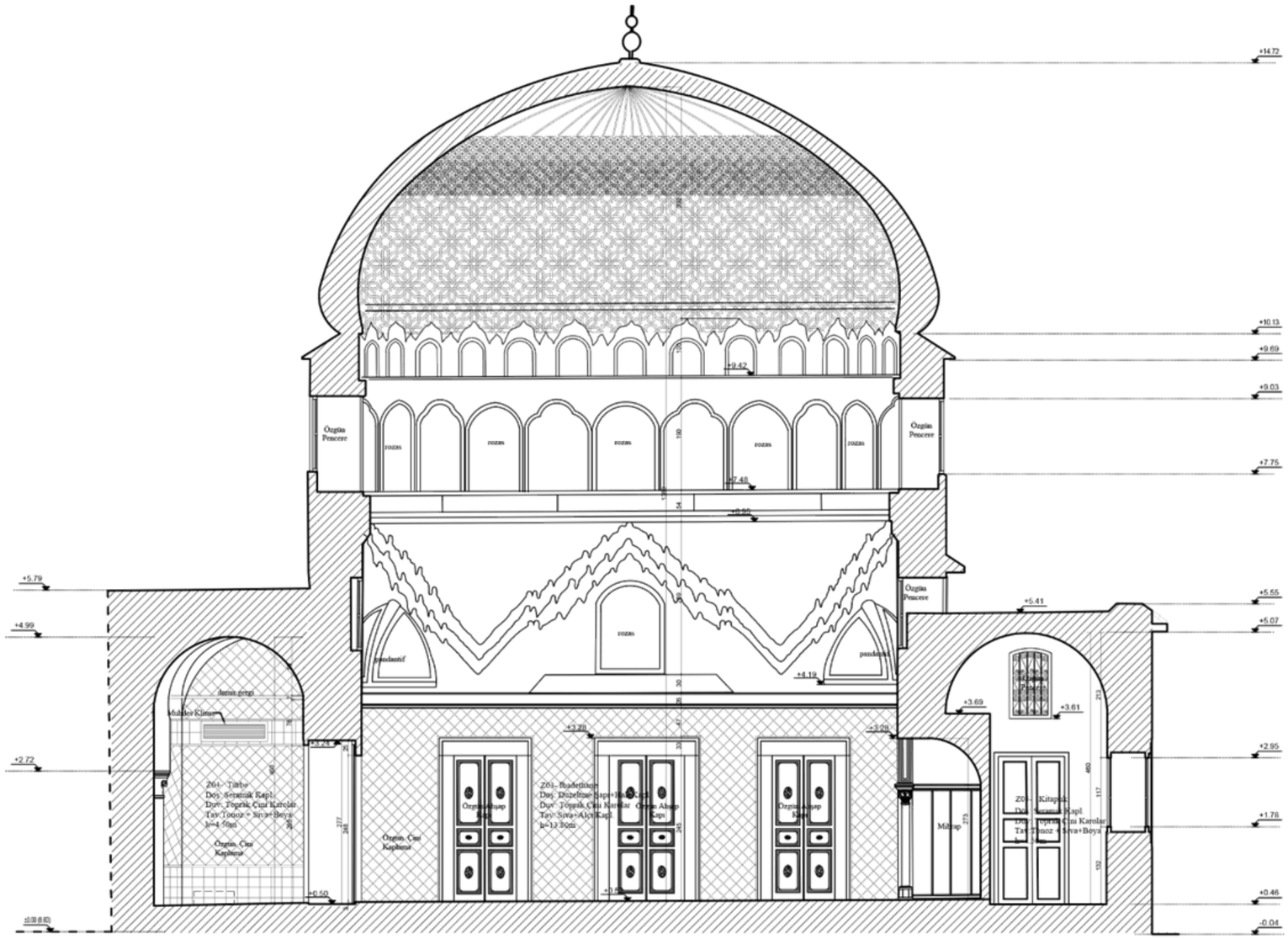
TUNUS'TA BİR OSMANLI YAPISI :

SİDİ İBRAHİN RİYAHİ ZAVİYESİ

RÖLÖVE

Hazırlayan : M. MAY SKANDER
140211013

DANIŞMAN: Prof. Dr. SUPHİ SAATÇİ

EKLER : RÖLÖVE

PAFTA NO: 5

PAFTA ADI: KESİT A-A

ÖLÇEK 1 / 100

FATİH SULTAN MEHMET
VAKIF ÜNİVERSİTESİ
MÜHENDİSLİK VE FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON

YÜKSEK LİSANS TEZİ

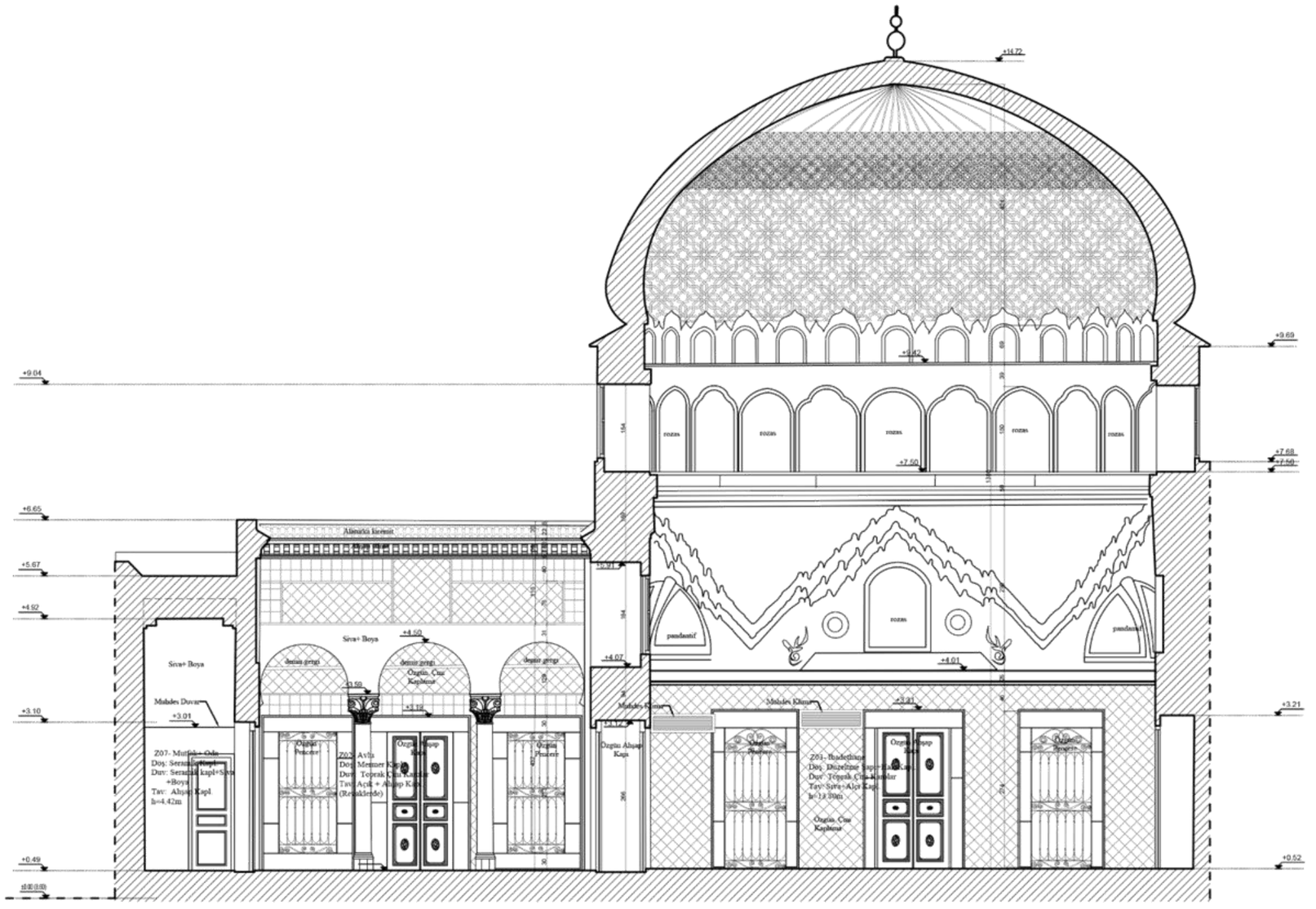
TUNUS'TA BİR OSMANLI YAPISI :

SİDİ İBRAHİN RİYAHİ ZAVİYESİ

RÖLÖVE

Hazırlayan : M. MAY SKANDER
140211013

DANIŞMAN: Prof. Dr. SUPHİ SAATÇİ

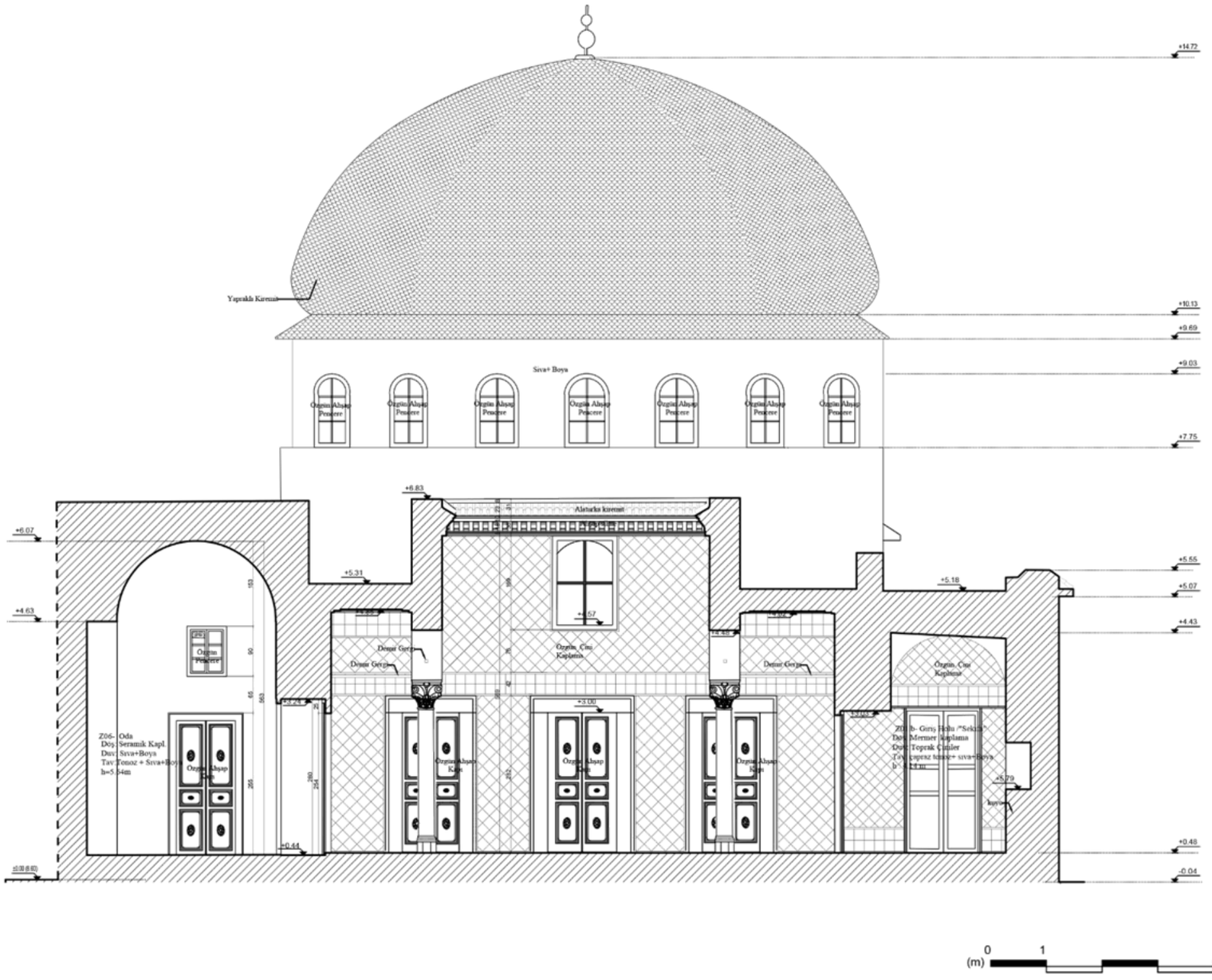

EKLER : RÖLÖVE

PAFTA NO: 6

PAFTA ADI: KESİT B-B

ÖLÇEK 1 / 100

LEJAND

Yapraklı Kırenaik (Endülüs Sanat Etkisi)

Alaturka Kırenaik (Osmanlı Sanat Etkisi)

EKLER : RÖLÖVE

PAFTA NO: 7

PAFTA ADI: KESİT D-D

ÖLÇEK 1 / 100

FATİH SULTAN MEHMET
VAKIF ÜNİVERSİTESİ
MÜHENDİSLİK VE FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON

YÜKSEK LİSANS TEZİ

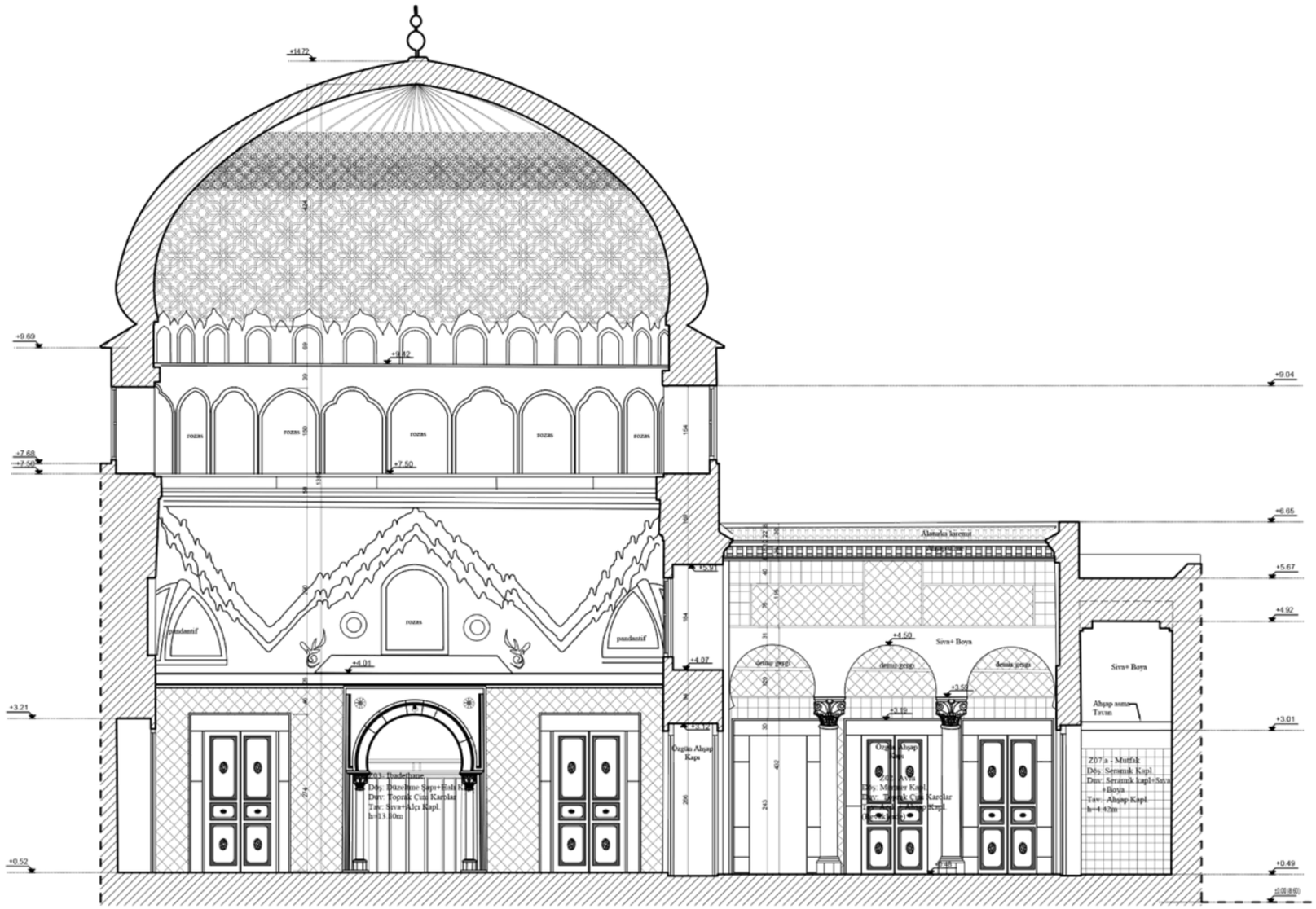
TUNUS'TA BİR OSMANLI YAPISI :

SİDİ İBRAHİN RİYAHİ ZAVİYESİ

RÖLÖVE

Hazırlayan : M. MAY SKANDER
140211013

DANIŞMAN: Prof. Dr. SUPHİ SAATÇİ

FATİH SULTAN MEHMET
VAKIF ÜNİVERSİTESİ
MÜHENDİSLİK VE FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TUNUS'TA BİR OSMANLI YAPISI :

SİDİ İBRAHİN RİYAHİ ZAVİYESİ

RÖLÖVE

Hazırlayan : M. MAY SKANDER
140211013

DANIŞMAN: Prof. Dr. SUPHİ SAATÇİ

EKLER : RÖLÖVE

PAFTA NO: 8

PAFTA ADI: KESİT B'-B'

ÖLÇEK 1 / 100

FATİH SULTAN MEHMET
VAKIF ÜNİVERSİTESİ
MÜHENDİSLİK VE FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TUNUS'TA BİR OSMANLI YAPISI :

SİDİ İBRAHİN RİYAHİ ZAVİYESİ

RÖLÖVE

Hazırlayan : M. MAY SKANDER
140211013

DANIŞMAN: Prof. Dr. SUPHİ SAATÇİ

EKLER : RÖLÖVE

PAFTA NO: 9

PAFTA ADI: KESİTLER D'-D'

ÖLÇEK 1 / 100

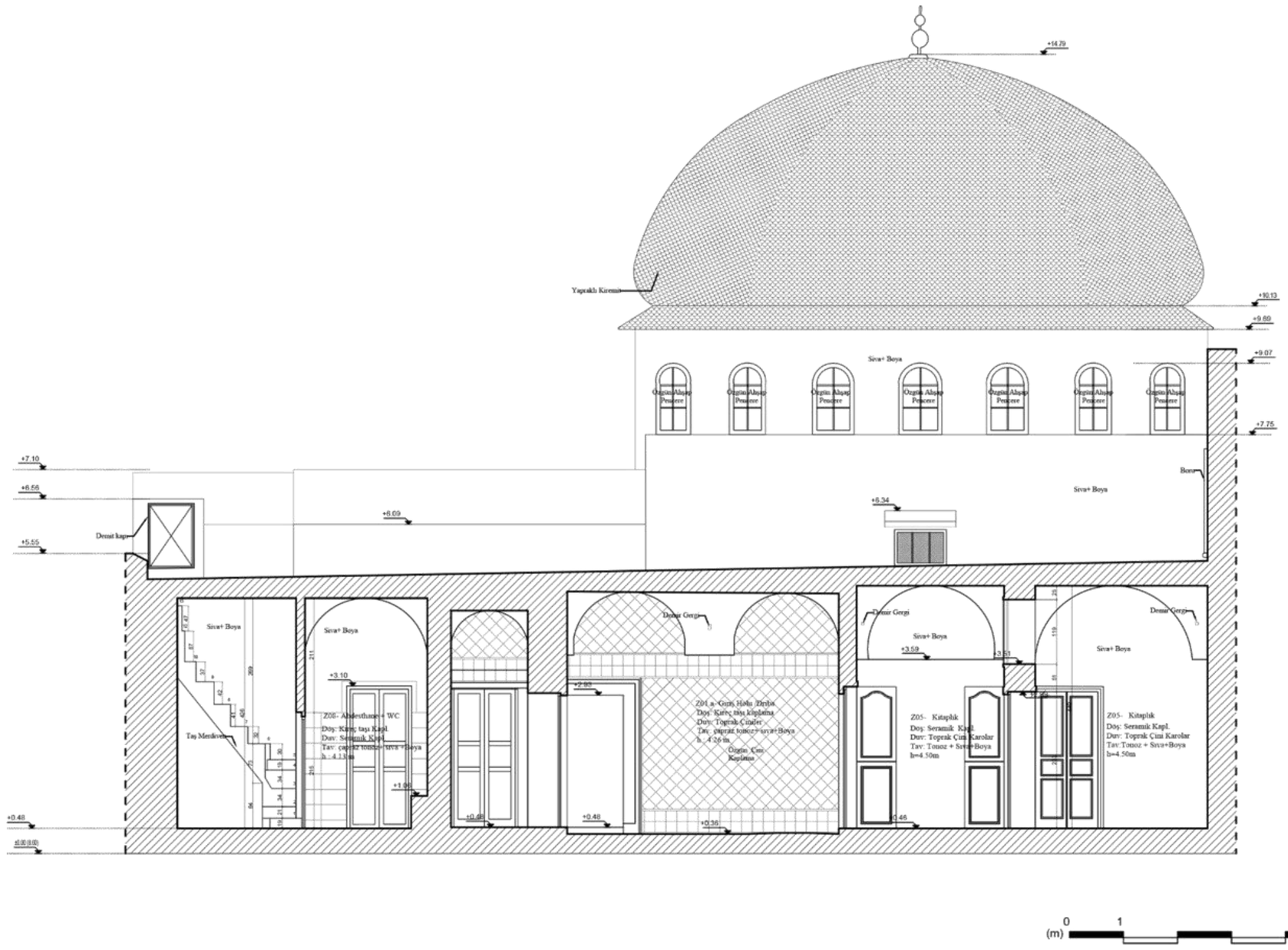
FATİH SULTAN MEHMET
VAKIF ÜNİVERSİTESİ
MÜHENDİSLİK VE FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TUNUS'TA BİR OSMANLI YAPISI :
SİDİ İBRAHİN RİYAHİ ZAVİYESİ
RÖLÖVE

Hazırlayan : M. MAY SKANDER
140211013

DANIŞMAN: Prof. Dr. SUPHİ SAATÇİ

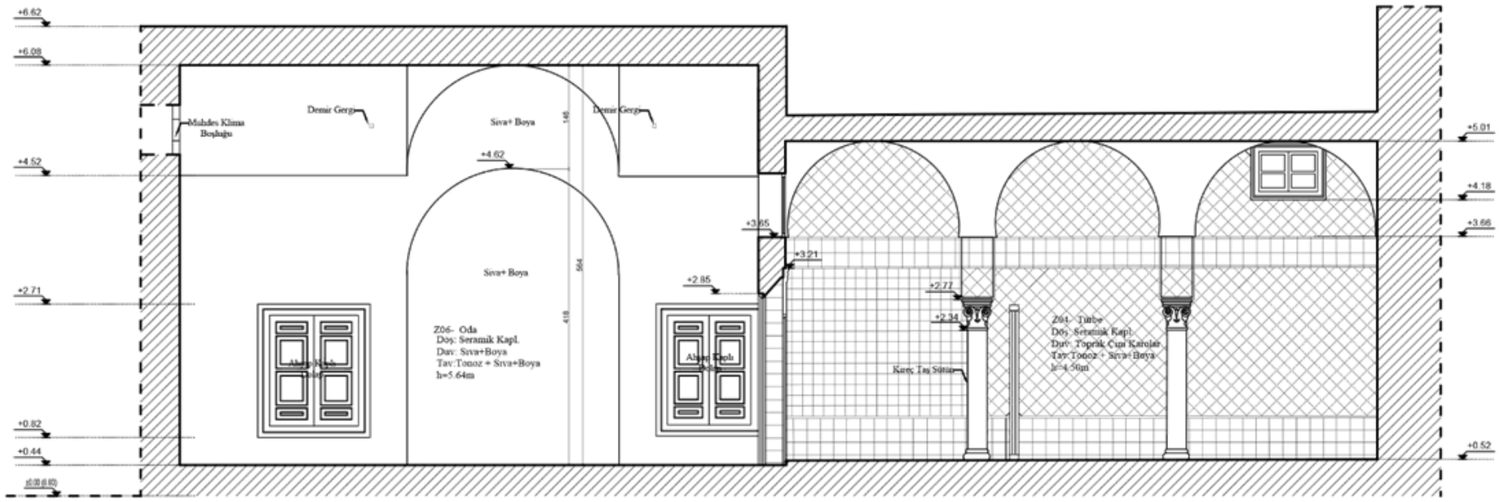
LEJAND
Yapraklı Kiremit (Endülüs Sanat Etkisi)
Alaturka Kiremit (Osmanlı Sanat Etkisi)

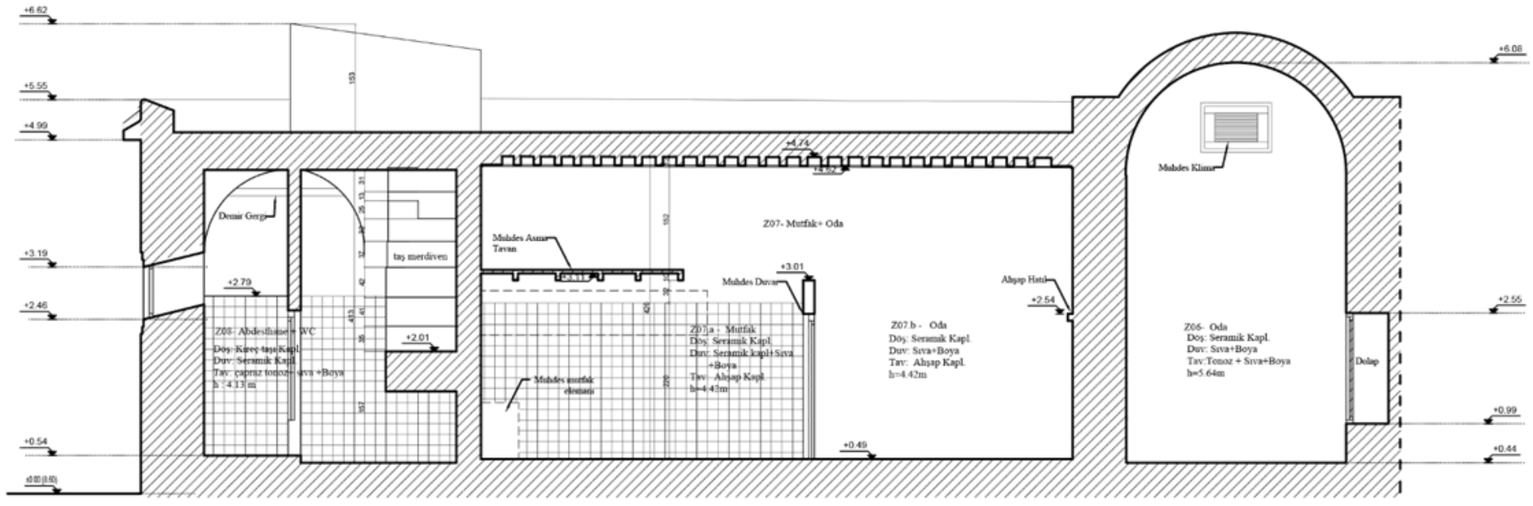
EKLER : RÖLÖVE

PAFTA NO: 10

PAFTA ADI: KESİT C-C

ÖLÇEK 1 / 100

0 1 5
(m)

FATİH SULTAN MEHMET
VAKIF ÜNİVERSİTESİ
MÜHENDİSLİK VE FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TUNUS'TA BİR OSMANLI YAPISI :

SİDİ İBRAHİN RİYAHİ ZAVİYESİ

RÖLÖVE

Hazırlayan : M. MAY SKANDER
140211013

DANIŞMAN: Prof. Dr. SUPHİ SAATÇİ

EKLER : RÖLÖVE

PAFTA NO: 11

PAFTA ADI: KESİTLER E-E & F-F

ÖLÇEK 1 / 100

FATİH SULTAN MEHMET
VAKIF ÜNİVERSİTESİ
MÜHENDİSLİK VE FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TUNUS'TA BİR OSMANLI YAPISI :
SİDİ İBRAHİN RİYAHİ ZAVİYESİ
RÖLÖVE

Hazırlayan : M. MAY SKANDER
140211013

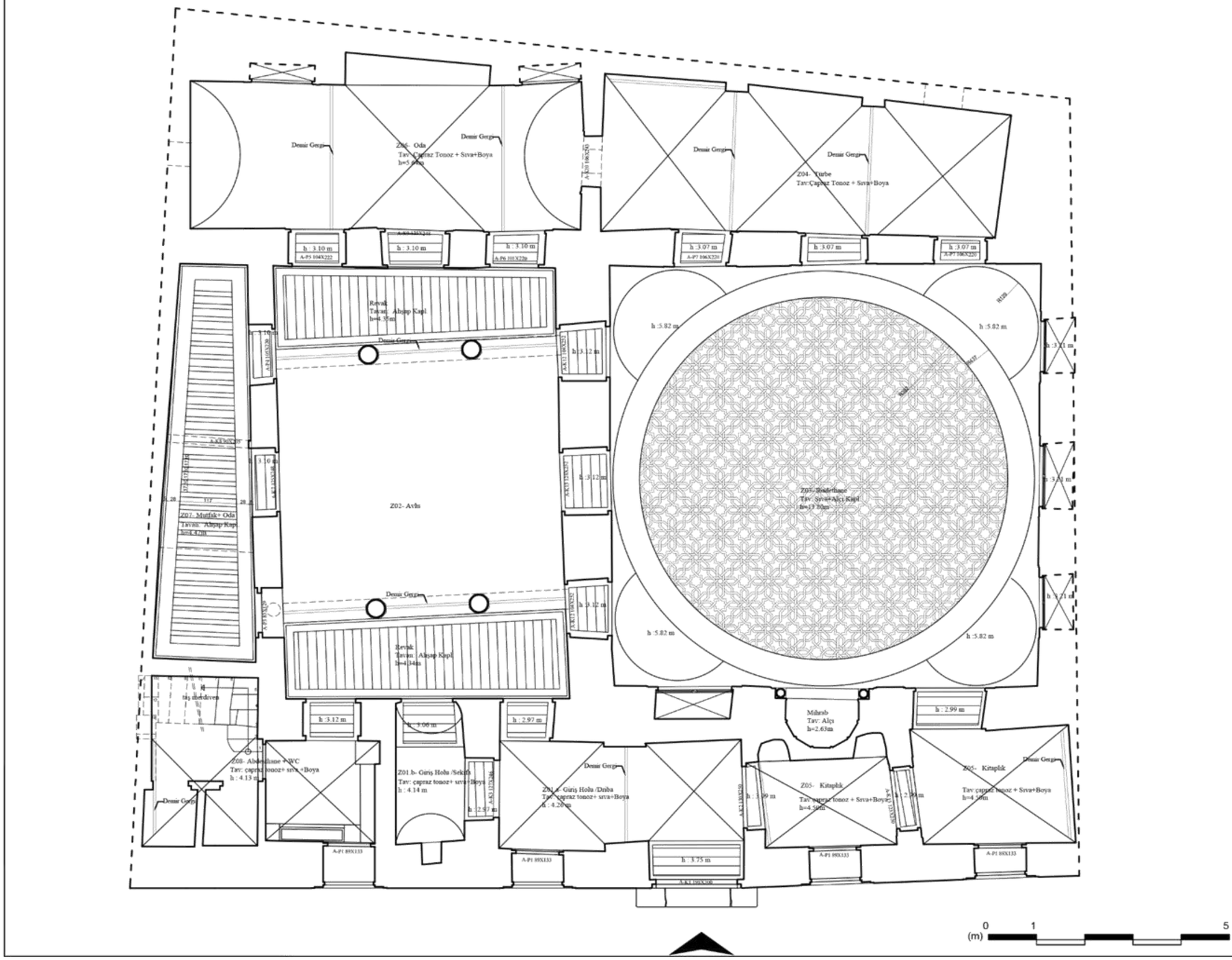
DANIŞMAN: Prof. Dr. SUPHİ SAATÇİ

EKLER : RÖLÖVE

PAFTA NO:12

PAFTA ADI : DÖŞEME PLANI

ÖLÇEK 1 / 100

FATİH SULTAN MEHMET
VAKIF ÜNİVERSİTESİ
MÜHENDİSLİK VE FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TUNUS'TA BİR OSMANLI YAPISI :

SİDİ İBRAHİN RİYAHİ ZAVİYESİ

RÖLÖVE

Hazırlayan : M. MAY SKANDER
140211013

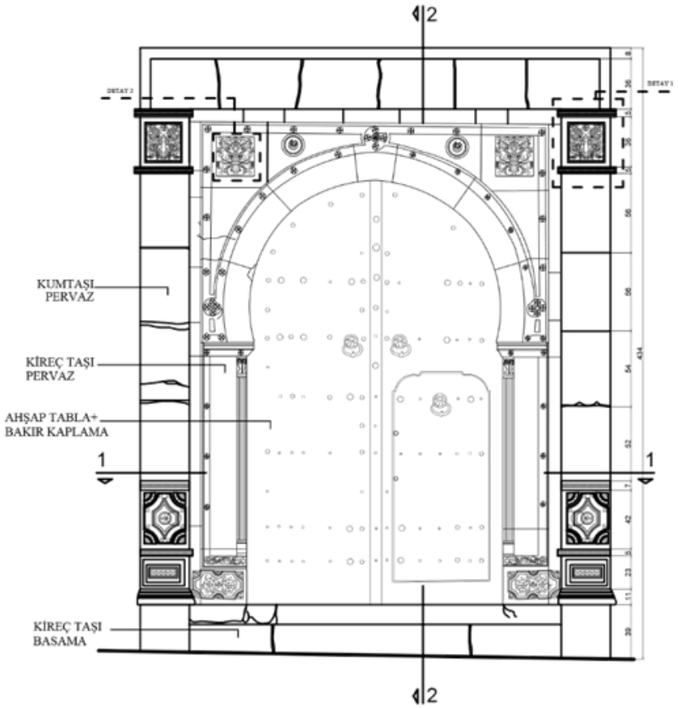
DANIŞMAN: Prof. Dr. SUPHİ SAATÇİ

EKLER : RÖLÖVE

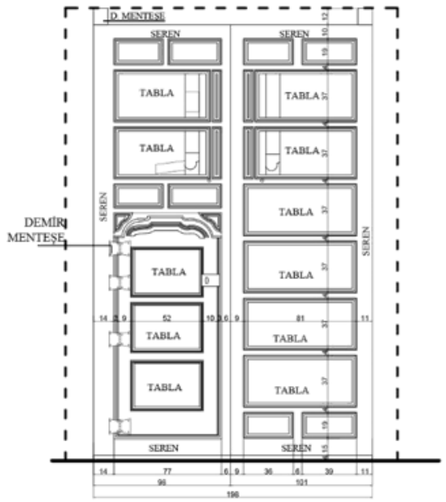
PAFTA NO: 13

PAFTA ADI : TavAN PLANI

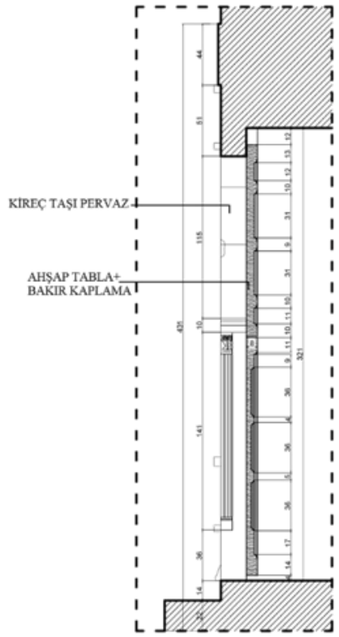
ÖLÇEK 1 / 100

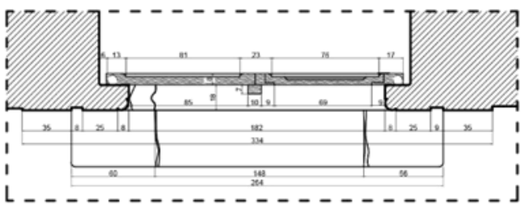
Ön Görünüş Ö:1/50

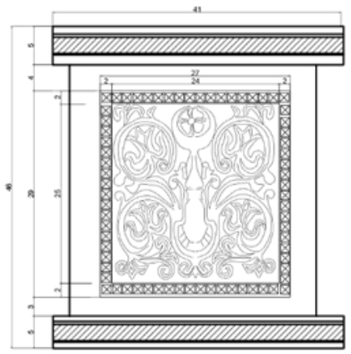
Arka Görünüş Ö:1/50

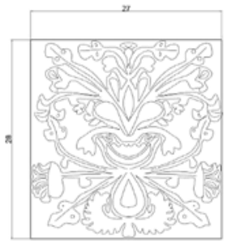
Kesit 2-2 Ö:1/50

Kesit 1-1 Ö:1/50

Detay Motif 1 Ö:1/10

Detay Motif 2 Ö:1/10

FATİH SULTAN MEHMET
VAKIF ÜNİVERSİTESİ
MÜHENDİSLİK VE FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TUNUS'TA BİR OSMANLI YAPISI :

SİDİ İBRAHİN RİYAHİ ZAVİYESİ

RÖLÖVE

Hazırlayan : M. MAY SKANDER
140211013

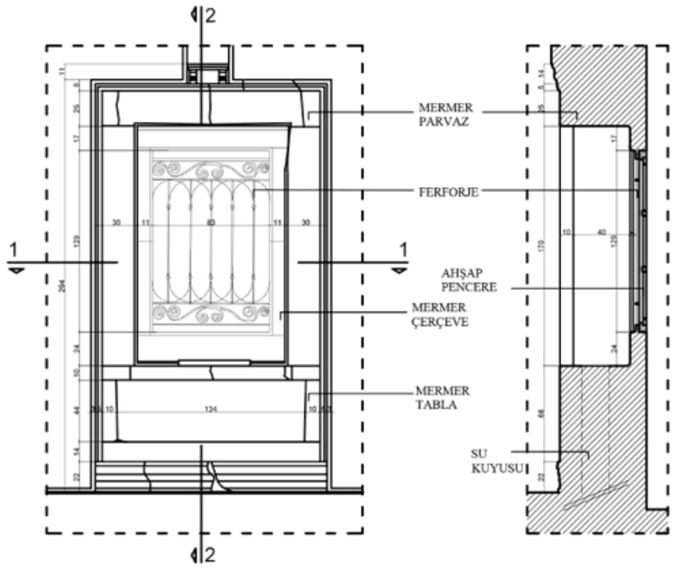
DANIŞMAN: Prof. Dr. SUPHİ SAATÇİ

EKLER : RÖLÖVE

PAFTA NO: 14

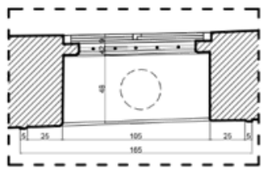
PAFTA ADI : ANA KAPI DETAYI

ÖLÇEK 1 / 50 - 1/10

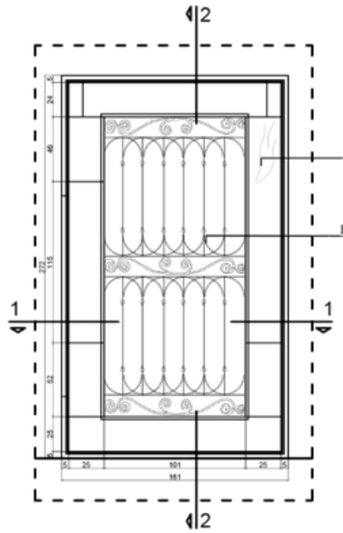

Ön Görünüş Ö:1/50

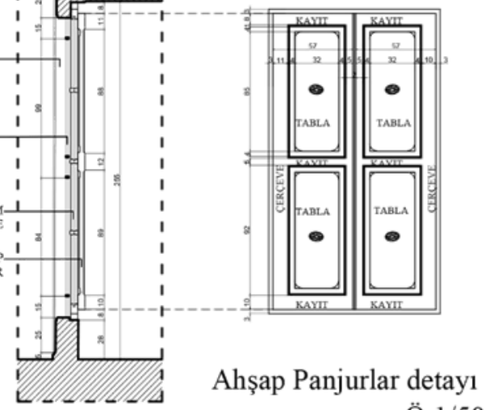
Kesit 2-2 Ö:1/50

Kesit 1-1 Ö:1/50

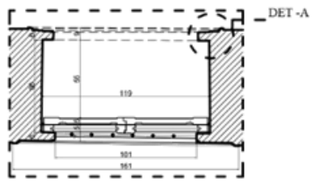

Ön Görünüş Ö:1/50

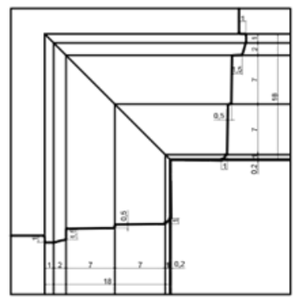

Ahşap Panjurlar detayı
Ö:1/50

Kesit 2-2 Ö:1/50

Kesit 1-1 Ö:1/50

Detay -A- 1 Ö:1/10

FATİH SULTAN MEHMET
VAKIF ÜNİVERSİTESİ
MÜHENDİSLİK VE FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TUNUS'TA BİR OSMANLI YAPISI :

SİDİ İBRAHİN RİYAHİ ZAVİYESİ

RÖLÖVE

Hazırlayan : M. MAY SKANDER
140211013

DANIŞMAN: Prof. Dr. SUPHİ SAATÇİ

EKLER : RÖLÖVE

PAFTA NO: 15

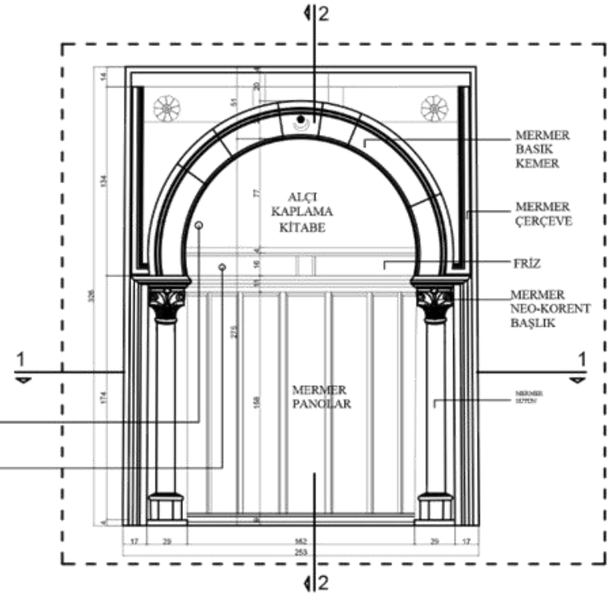
PAFTA ADI : PENCERE DETAYI

ÖLÇEK 1 / 50

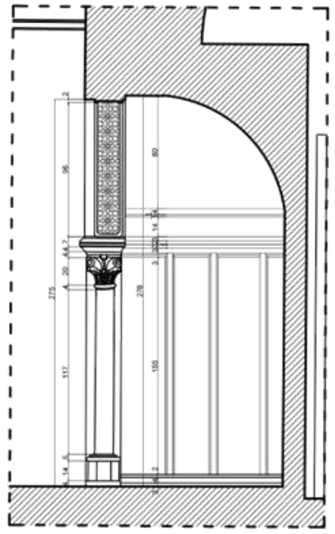

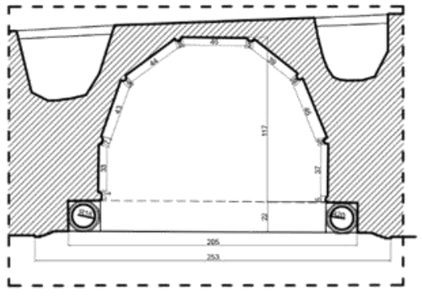

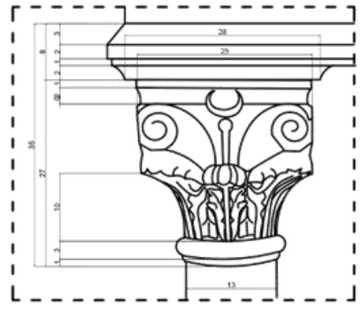
Ön Görünüş Ö:1/50

Kesit 2-2 Ö:1/50

Kesit 1-1 Ö:1/50

Sütün Başlık Detayı Ö:1/10

FATİH SULTAN MEHMET
VAKIF ÜNİVERSİTESİ
MÜHENDİSLİK VE FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TUNUS'TA BİR OSMANLI YAPISI :

SİDİ İBRAHİN RİYAHİ ZAVİYESİ

RÖLÖVE

Hazırlayan : M. MAY SKANDER
140211013

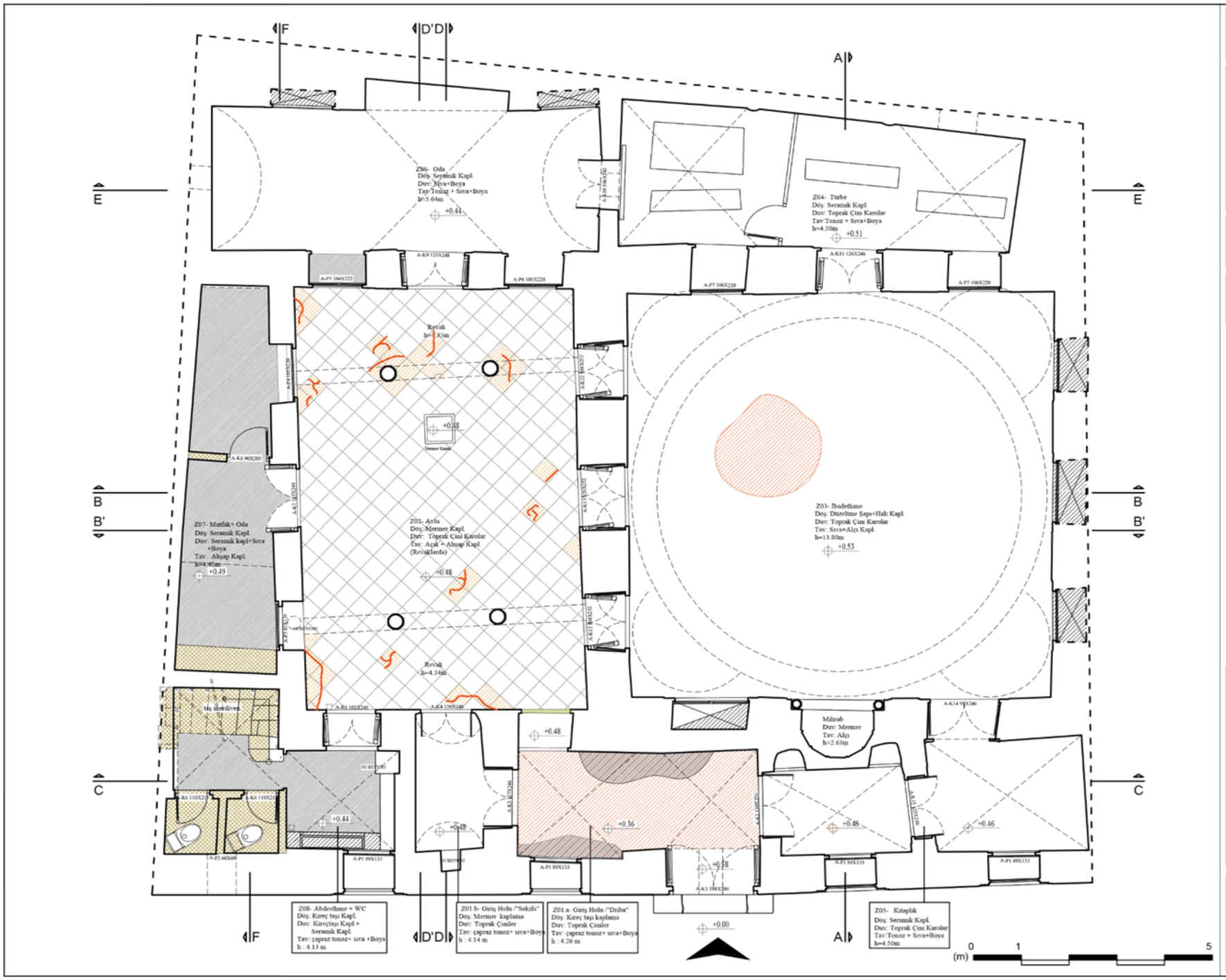
DANIŞMAN: Prof. Dr. SUPHİ SAATÇİ

EKLER : RÖLÖVE

PAFTA NO: 16

PAFTA ADI : MEHRAP DETAYI

ÖLÇEK 1 / 50

FATİH SULTAN MEHMET
VAKIF ÜNİVERSİTESİ
MÜHENDİSLİK VE FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON

YÜKSEK LİSANS TEZİ

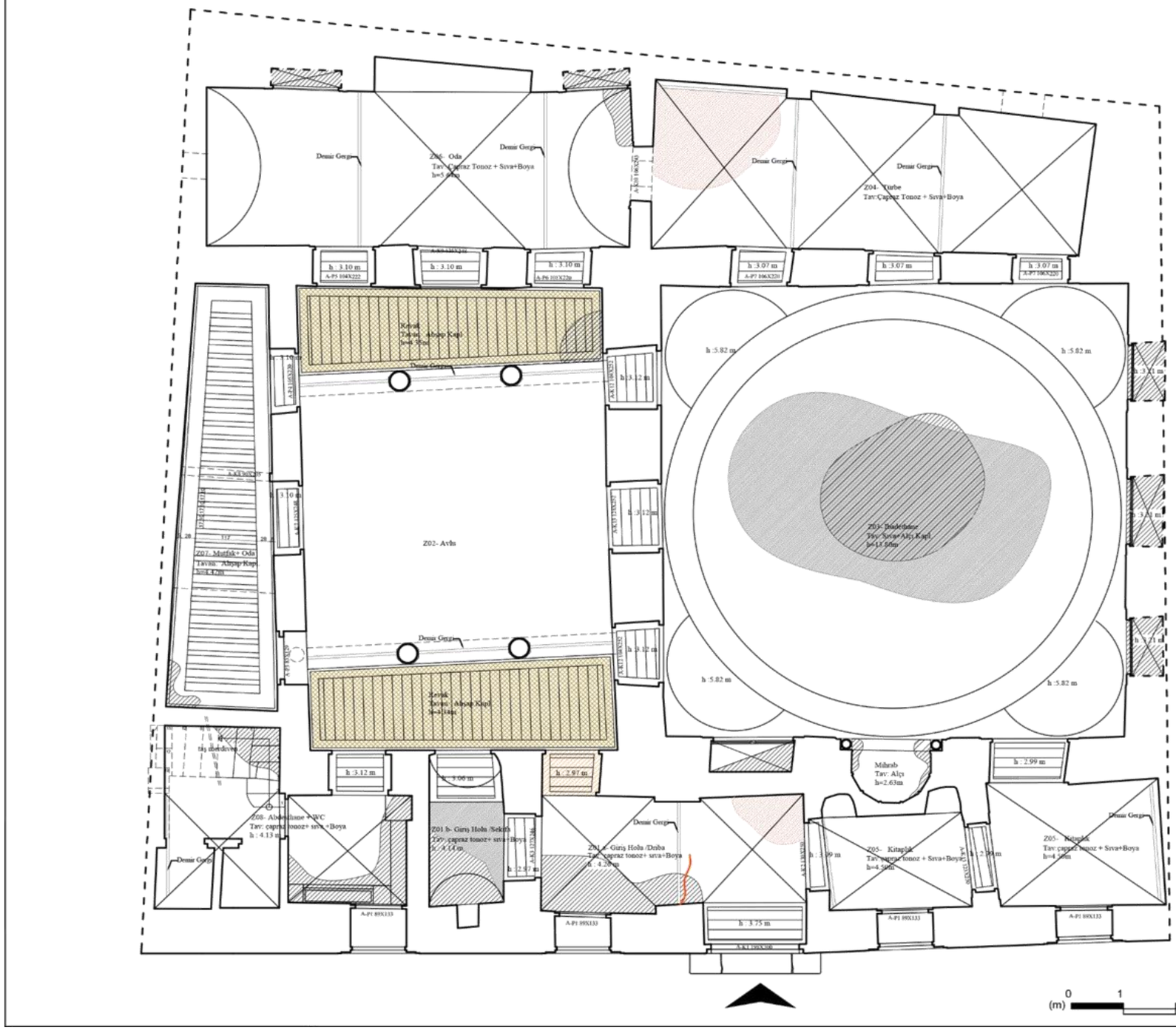
TUNUS'TA BİR OSMANLI YAPISI :

SİDİ İBRAHİN RİYAHİ ZAVİYESİ

RÖLÖVE

Hazırlayan : M. MAY SKANDER
140211013

DANIŞMAN: Prof. Dr. SUPHİ SAATÇİ

FATİH SULTAN MEHMET
VAKIF ÜNİVERSİTESİ
MÜHENDİSLİK VE FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TUNUS'TA BİR OSMANLI YAPISI :
SİDİ İBRAHİN RİYAHİ ZAVİYESİ
RÖLÖVE

Hazırlayan : M. MAY SKANDER
140211013

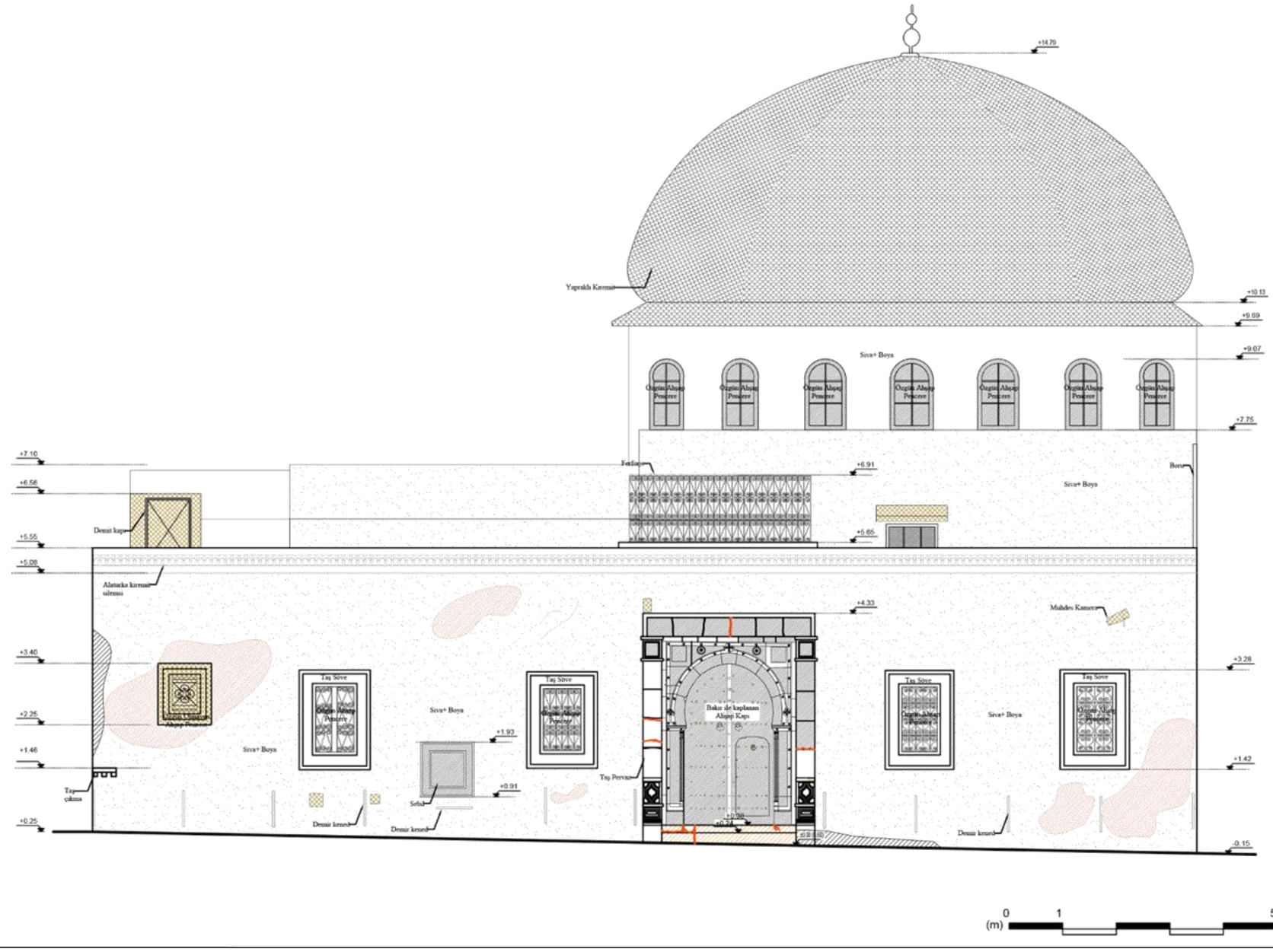
DANIŞMAN: Prof. Dr. SUPHİ SAATÇİ

HASAR ANALİZİ
LEJAND

- ZEMİN ÇÖKME
- YÜZEY KİRLENMESİ
- MALZEME BOZULMASI
- NİTELİKSİZ MUHDES MİMARİ ELEMANLAR
- YÜZEY KAYBI / SIVA DÖKÜLMESİ
- MALZEME KAYBI
- NEM KAYNAKLI BOZULMA
- ÇATLAK

EKLER : RÖLÖVE - HASAR TESPİTİ

PAFTA NO: 18
PAFTA ADI : TAVAN PLANI
ÖLÇEK 1 / 100

FATİH SULTAN MEHMET
VAKIF ÜNİVERSİTESİ
MÜHENDİSLİK VE FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TUNUS'TA BİR OSMANLI YAPISI :
Sıva+ Boya
SİDİ İBRAHİM RİYAHİ ZAVİYESİ

RÖLÖVE

Hazırlayan : M. MAY SKANDER
140211013

DANIŞMAN: Prof. Dr. SUPHİ SAATÇİ

HASAR ANALİZİ
LEJAND
ZEMİN ÇÖKME
YÜZEY KİRLENMESİ
MALZEME BOZULMASI
NİTELİKSİZ MUHDES MİMARİ ELEMANLAR
YÜZEY KAYIŞ / SIVA DÖKÜLMESİ
ÇİMENTO ESASLI SIVA İLE TAMİR
MALZEME KAYBI
NEM KAYNAKLI BOZULMA
ÇATLAK

EKLER : RÖLÖVE

PAFTA NO: 19
PAFTA ADI: GÜNEY BATI CEPHESİ
ÖLÇEK 1 / 100

FATİH SULTAN MEHMET
VAKIF ÜNİVERSİTESİ
MÜHENDİSLİK VE FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON

YÜKSEK LİSANS TEZİ

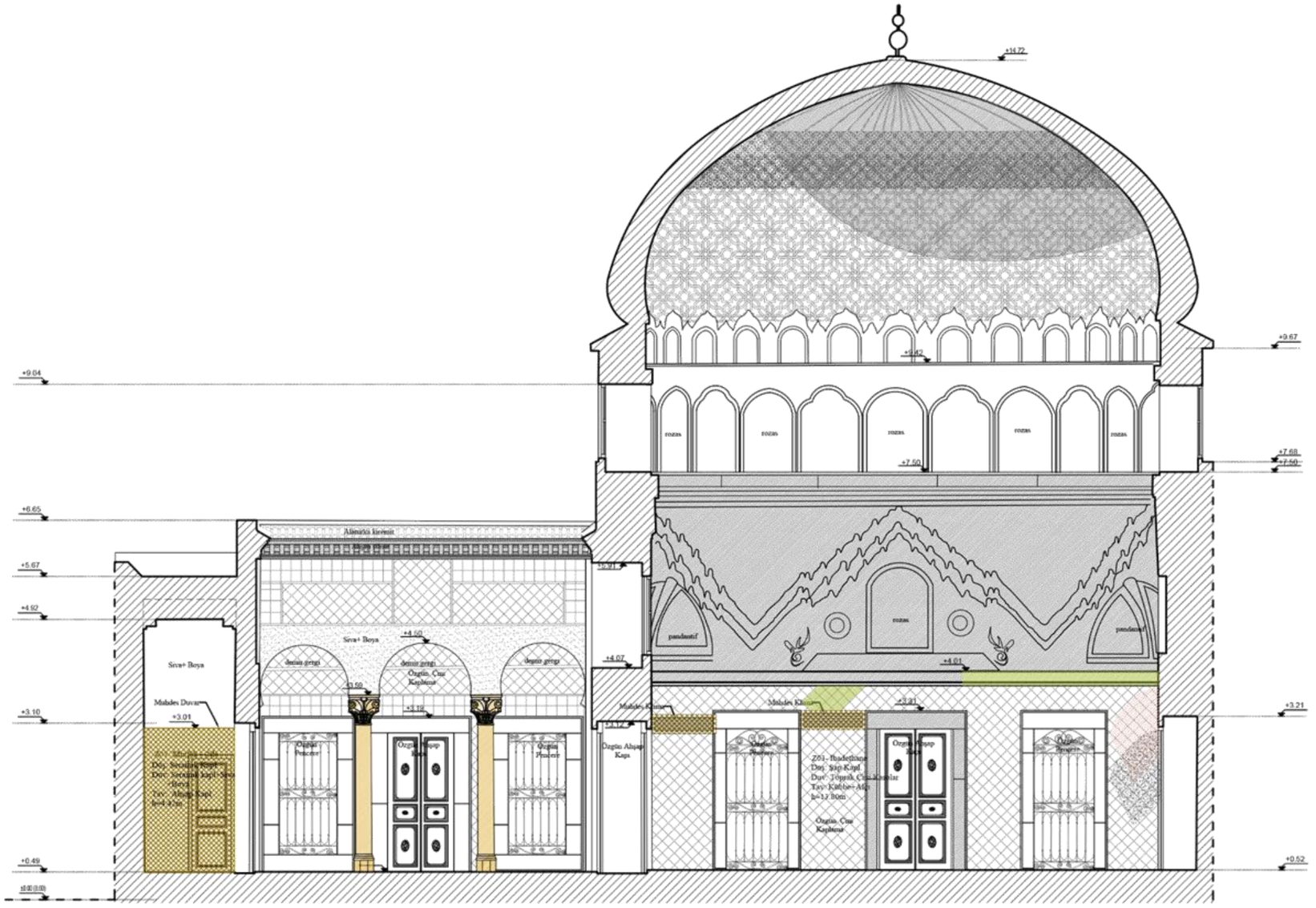
TUNUS'TA BİR OSMANLI YAPISI :

SİDİ İBRAHİN RİYAHİ ZAVİYESİ

RÖLÖVE

Hazırlayan : M. MAY SKANDER
140211013

DANIŞMAN: Prof. Dr. SUPHİ SAATÇİ

HASAR ANALİZİ
LEJAND
ZEMİN ÇÖKME
YÜZEY KİRLENMESİ
MALZEME BOZULMASI
NİTELİKSİZ MUHDES MİMARİ ELEMANLAR
YÜZEY KAYBI / SIVA DÖKÜLMESİ
ÇİMENTO ESASLI SIVA İLE TAMİR
ÇİMENTO ESASLI SIVA İLE Çinler TAMİR
MALZEME KAYBI
NEM KAYNAKLI BOZULMA
ŞEKERLENME
ÇATLAK

EKLER : RÖLÖVE - HASAR TESPİTİ

PAFTA NO: 20
PAFTA ADI: KESİT B-B
ÖLÇEK 1 / 100

HASAR ANALİZİ

LEJAND

- ZEMİN ÇÖKME
- YÜZEY KİRLENMESİ
- MALZEME BOZULMASI
- NİTELİKSİZ MUHDES MİMARİ ELEMANLAR
- YÜZEY KAYIP / SIVA DÖKÜLMESİ
- ÇİMENTO ESASLI SIVA İLE Çimler TAMİR
- MALZEME KAYBI
- NEM KAYNAKLI BOZULMA
- CAM KAYBI
- ŞEKİLLENME
- ÇATLAK
- BİTİŞLENME

EKLER : RÖLÖVE - HASAR TESPİTİ

PAFTA NO: 21

PAFTA ADI: KESİT D-D

ÖLÇEK 1 / 100

FATİH SULTAN MEHMET
VAKIF ÜNİVERSİTESİ
MÜHENDİSLİK VE FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON

YÜKSEK LİSANS TEZİ

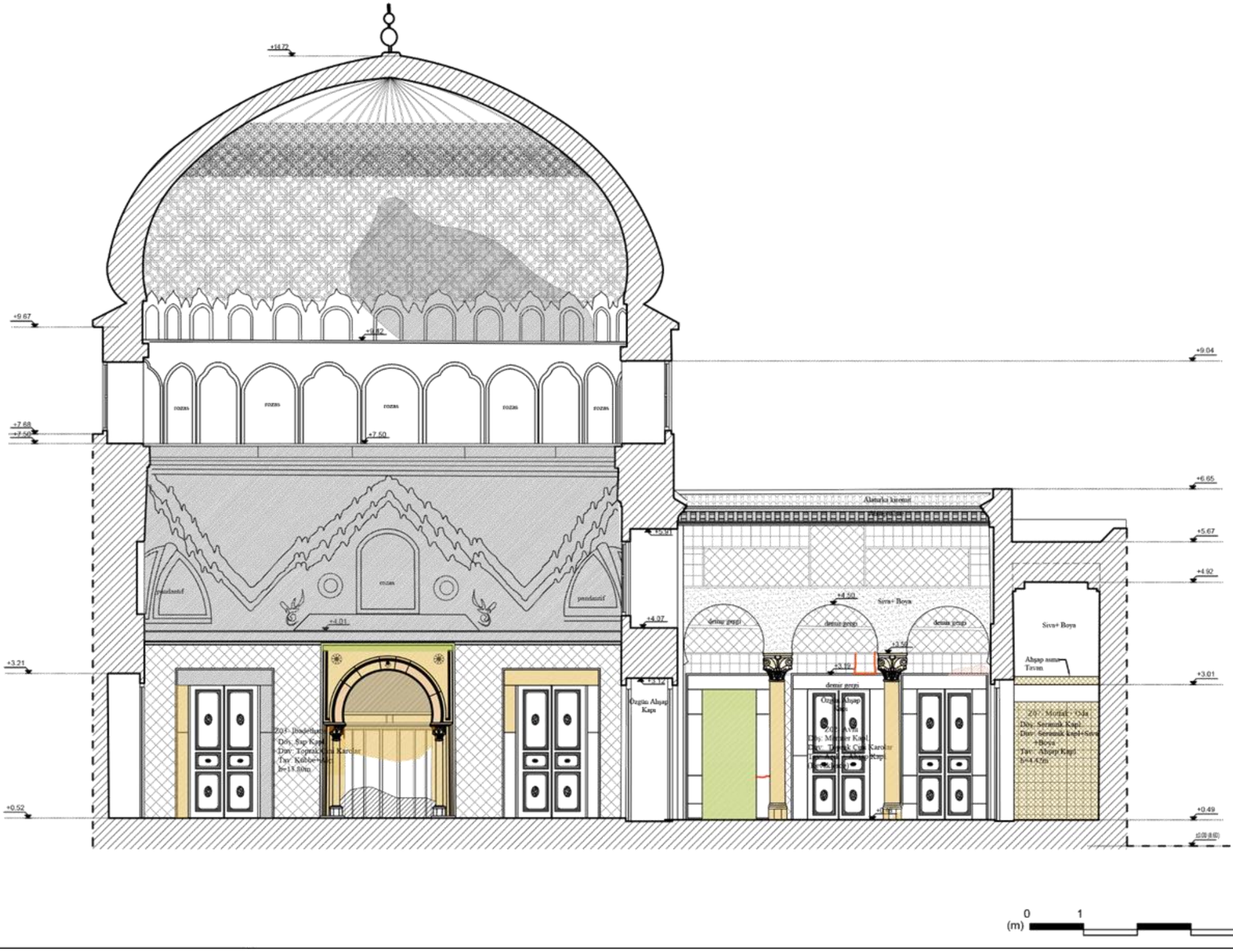
TUNUS'TA BİR OSMANLI YAPISI :

SİDİ İBRAHİN RİYAHİ ZAVİYESİ

RÖLÖVE

Hazırlayan : M. MAY SKANDER
140211013

DANIŞMAN: Prof. Dr. SUPHİ SAATÇİ

FATİH SULTAN MEHMET
VAKIF ÜNİVERSİTESİ
MÜHENDİSLİK VE FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TUNUS'TA BİR OSMANLI YAPISI :

SİDİ İBRAHİN RİYAHİ ZAVİYESİ

RÖLÖVE

Hazırlayan : M. MAY SKANDER
140211013

DANIŞMAN: Prof. Dr. SUPHİ SAATÇİ

HASAR ANALİZİ
LEJAND

- ZEMİN ÇÖKME
- YÜZEY KİRLENMESİ
- MALZEME BOZULMASI
- NİTELİKSİZ MUHDES MİMARİ ELEMANLAR
- YÜZEY KAYBI / SIVA DÖKÜLMESİ
- CIMENTO ESASLI SIVA İLE TAMİR
- MALZEME KAYBI
- NEM KAYNAKLI BOZULMA
- ŞEKERLENME
- KOROZYON
- ÇATLAK

EKLER : RÖLÖVE - HASAR TESPİTİ

PAFTA NO: 22

PAFTA ADI: KESİT B'-B'

ÖLÇEK 1 / 100

FATİH SULTAN MEHMET
VAKIF ÜNİVERSİTESİ
MÜHENDİSLİK VE FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TUNUS'TA BİR OSMANLI YAPISI :

SİDİ İBRAHİN RİYAHİ ZAVİYESİ

RÖLÖVE

Hazırlayan : M. MAY SKANDER
140211013

DANIŞMAN: Prof. Dr. SUPHİ SAATÇİ

HASAR ANALİZİ
LEJAND

- ZEMİN ÇÖKME
- YÜZEY KİRLENMESİ
- MALZEME BOZULMASI
- NİTELİKSİZ MUHDES MİMARİ ELEMANLAR
- YÜZEY KAYB / SIVA DÖKÜLMESİ
- CIMENTO ESASLI SIVA İLE Çinler TAMİR
- MALZEME KAYBI
- NEM KAYNAKLI BOZULMA
- ÇATLAK

EKLER : RÖLÖVE - HASAR TESPİTİ

PAFTA NO: 23

PAFTA ADI: KESİTLER D'-D'

ÖLÇEK 1 / 100

FATİH SULTAN MEHMET
VAKIF ÜNİVERSİTESİ
MÜHENDİSLİK VE FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TUNUS'TA BİR OSMANLI YAPISI :

SİDİ İBRAHİN RİYAHİ ZAVİYESİ

RÖLÖVE

Hazırlayan : M. MAY SKANDER
140211013

DANIŞMAN: Prof. Dr. SUPHİ SAATÇİ

HASAR ANALİZİ
LEJAND

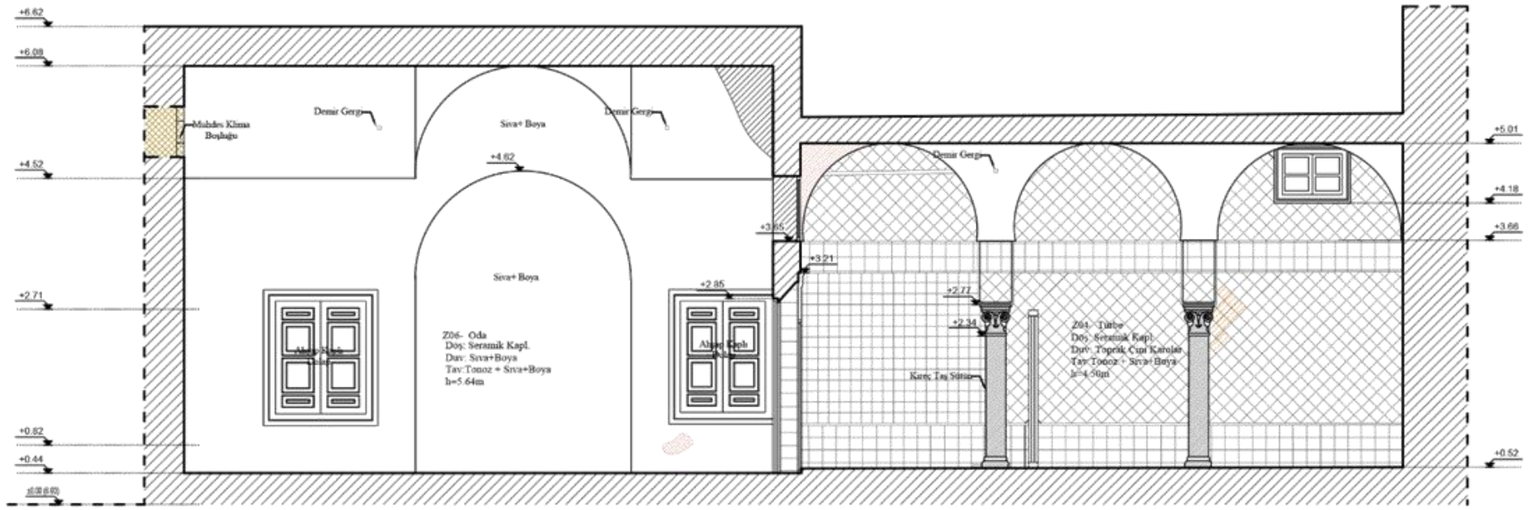
- ZEMİN ÇÖKME
- YÜZEY KİRLENMESİ
- MALZEME BOZULMASI
- NİTELİKSİZ MUHDES MİMARİ ELEMANLAR
- YÜZEY KAYBI / SIVA DÖKÜLMESİ
- MALZEME KAYBI
- NEM KAYNAKLI BOZULMA
- ÇATLAK

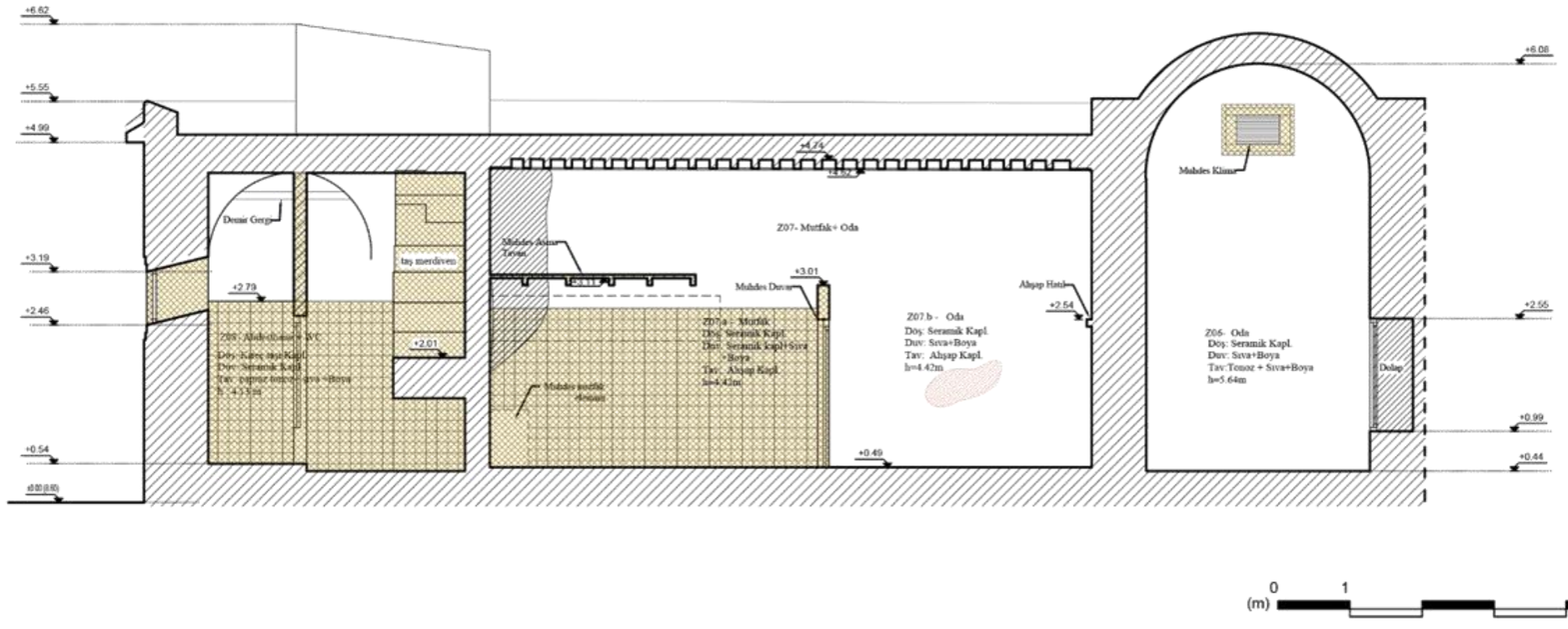
EKLER : RÖLÖVE

PAFTA NO: 24

PAFTA ADI: KESİT C-C

ÖLÇEK 1 / 100

FATİH SULTAN MEHMET
VAKIF ÜNİVERSİTESİ
MÜHENDİSLİK VE FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TUNUS'TA BİR OSMANLI YAPISI :

SİDİ İBRAHİN RİYAHİ ZAVİYESİ

RÖLÖVE

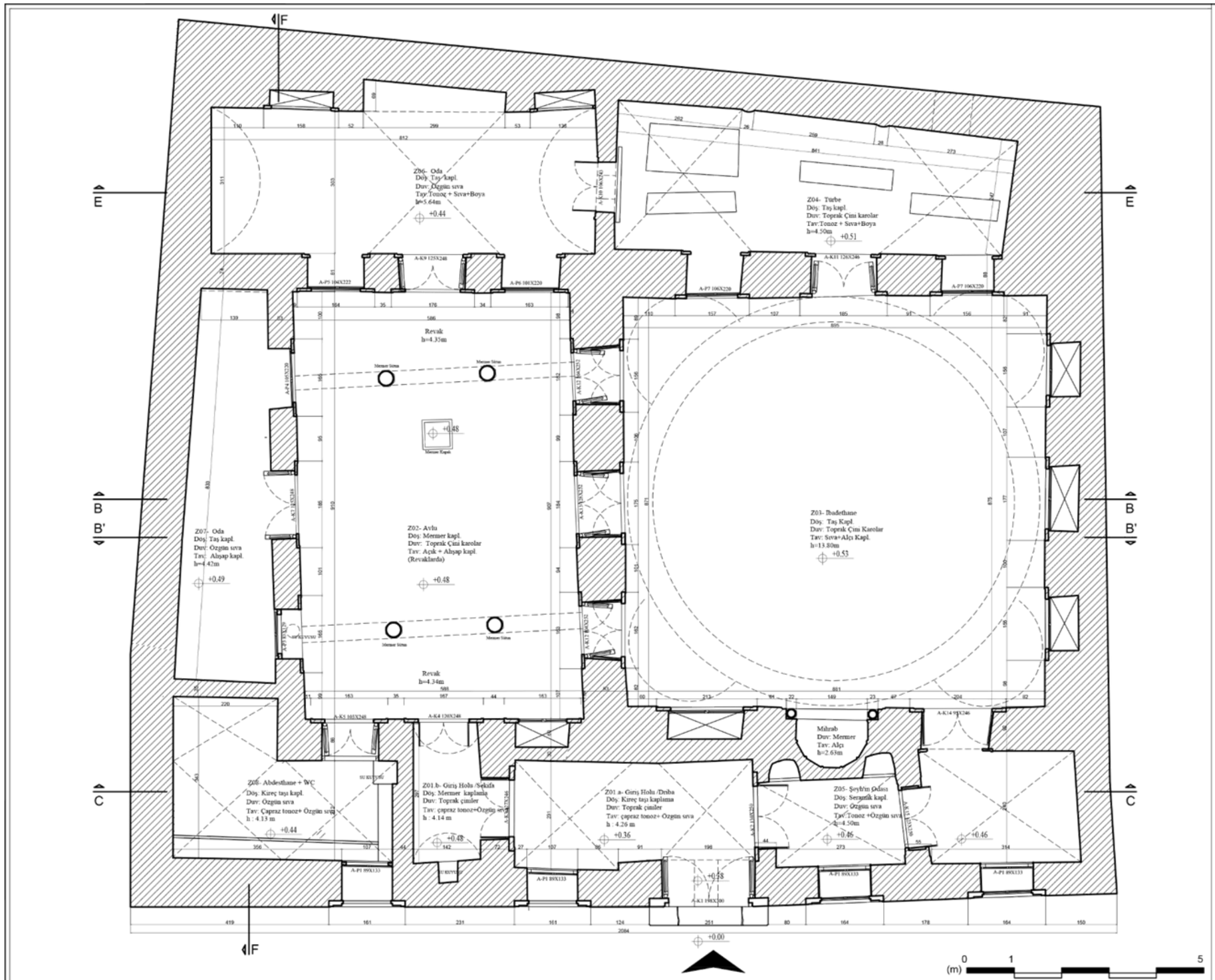
Hazırlayan : M. MAY SKANDER
140211013

DANIŞMAN: Prof. Dr. SUPHİ SAATÇİ

HASAR ANALİZİ
LEJAND
ZEMİN ÇÖKME
YÜZEY KİRLENMESİ
MALZEME BOZULMASI
NİTELİKSİZ MUHDES MİMARİ ELEMANLAR
YÜZEY KAYB / SIVA DÖKÜLMESİ
MALZEME KAYBI
NEM KAYNAKLI BOZULMA
ÇATLAK

EKLER : RÖLÖVE

PAFTA NO: 25
PAFTA ADI: KESİTLER E-E & F-F
ÖLÇEK 1 / 100

FATİH SULTAN MEHMET
VAKIF ÜNİVERSİTESİ
MÜHENDİSLİK VE FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TUNUS'TA BİR OSMANLI YAPISI :

SİDİ İBRAHİN RİYAHİ ZAVİYESİ

RESTİTÜSYON PROJESİ

Hazırlayan : M. MAY SKANDER
140211013

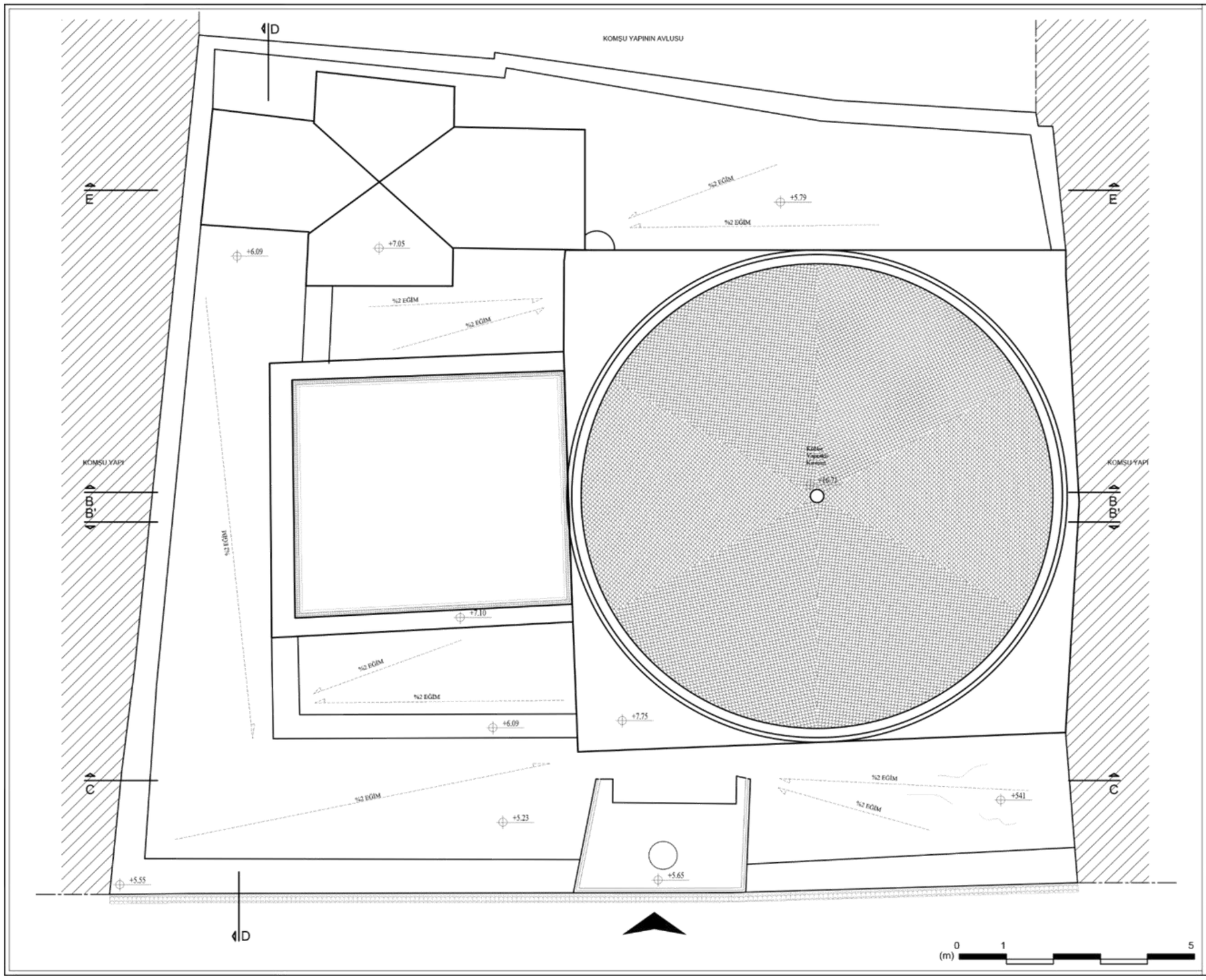
DANIŞMAN: Prof. Dr. SUPHİ SAATÇİ

EKLER RESTİTÜSYON

PAFTA NO: 26

PAFTA ADI : ZEMİN PLANI

ÖLÇEK 1 / 100

FATİH SULTAN MEHMET
VAKIF ÜNİVERSİTESİ
MÜHENDİSLİK VE FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TUNUS'TA BİR OSMANLI YAPISI :

SİDİ İBRAHİN RİYAHİ ZAVİYESİ

RESTİTÜSYON PROJESİ

Hazırlayan : M. MAY SKANDER
140211013

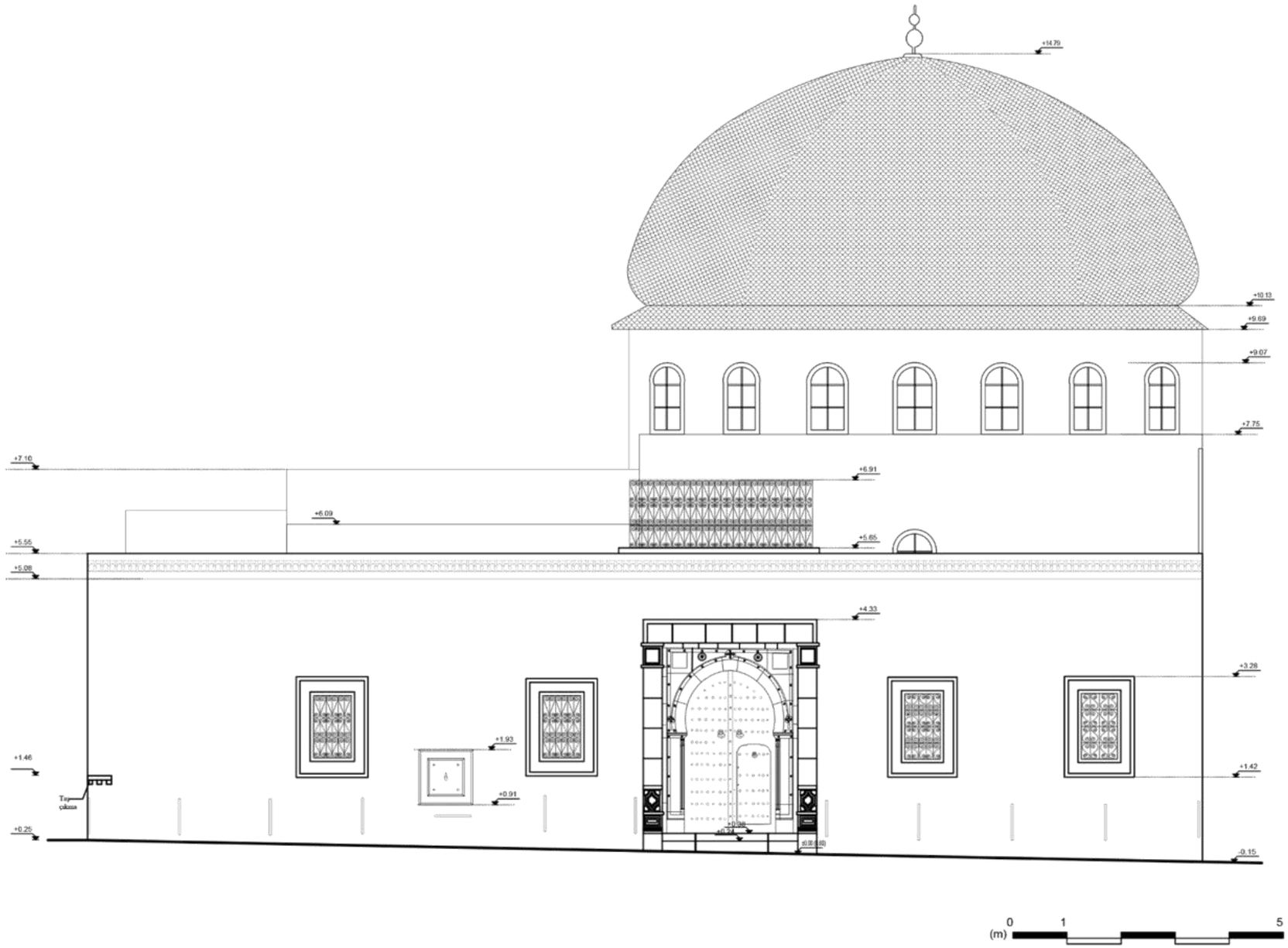
DANIŞMAN: Prof. Dr. SUPHİ SAATÇİ

EKLER RESTİTÜSYON

PAFTA NO: 27

PAFTA ADI : ÇATI PLANI

ÖLÇEK 1 / 100

FATİH SULTAN MEHMET
VAKIF ÜNİVERSİTESİ
MÜHENDİSLİK VE FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TUNUS'TA BİR OSMANLI YAPISI :

SİDİ İBRAHİN RİYAHİ ZAVİYESİ

RESTİTÜSYON PROJESİ

Hazırlayan : M. MAY SKANDER
140211013

DANIŞMAN: Prof. Dr. SUPHİ SAATÇİ

LEJAND
Yapraklı Kıvrımlı (Endülüs Sanat Etkisi)
Alaturka Kıvrımlı (Osmanlı Sanat Etkisi)

EKLER RESTİTÜSYON

PAFTA NO: 28

PAFTA ADI: GÜNEY BATI CEPHESİ

ÖLÇEK 1 / 100

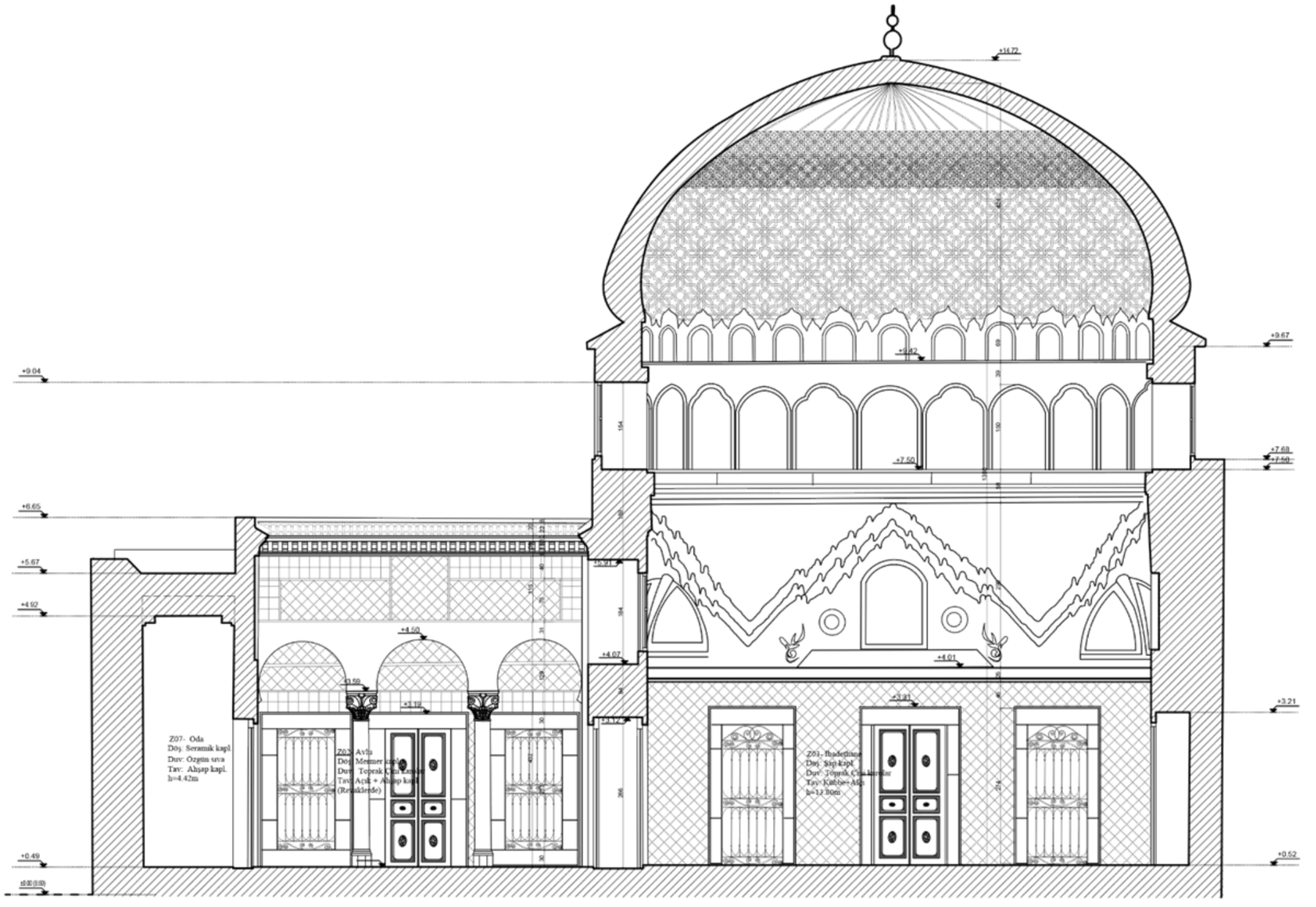
FATİH SULTAN MEHMET
VAKIF ÜNİVERSİTESİ
MÜHENDİSLİK VE FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TUNUS'TA BİR OSMANLI YAPISI :
SİDİ İBRAHİN RİYAHİ ZAVİYESİ
RESTİTÜSYON PROJESİ

Hazırlayan : M. MAY SKANDER
140211013

DANIŞMAN: Prof. Dr. SUPHİ SAATÇİ

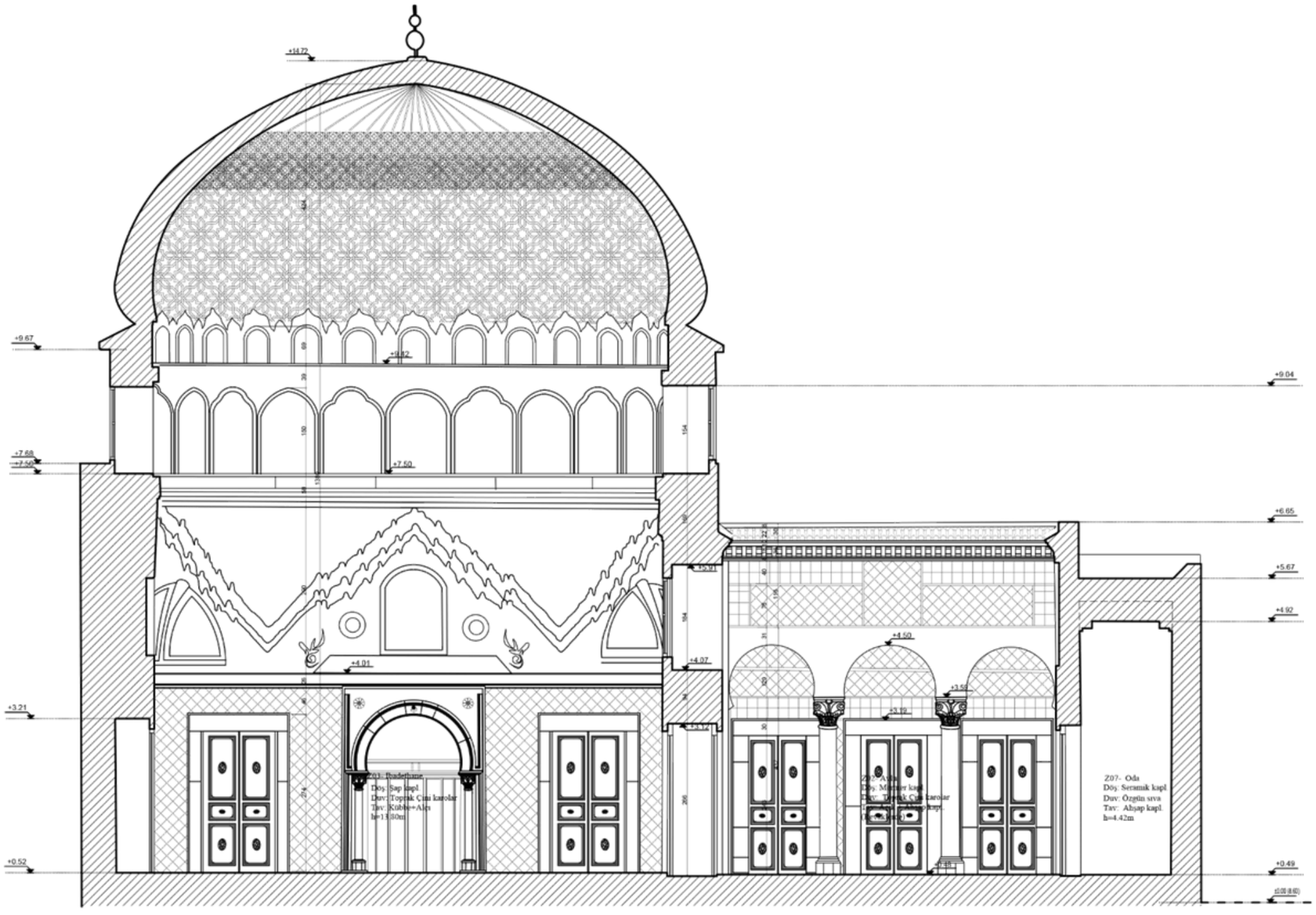

EKLER RESTİTÜSYON

PAFTA NO: 29

PAFTA ADI: KESİT B-B

ÖLÇEK 1 / 100

FATİH SULTAN MEHMET
VAKIF ÜNİVERSİTESİ
MÜHENDİSLİK VE FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TUNUS'TA BİR OSMANLI YAPISI :
SİDİ İBRAHİN RİYAHİ ZAVİYESİ
RESTİTÜSYON PROJESİ

Hazırlayan : M. MAY SKANDER
140211013

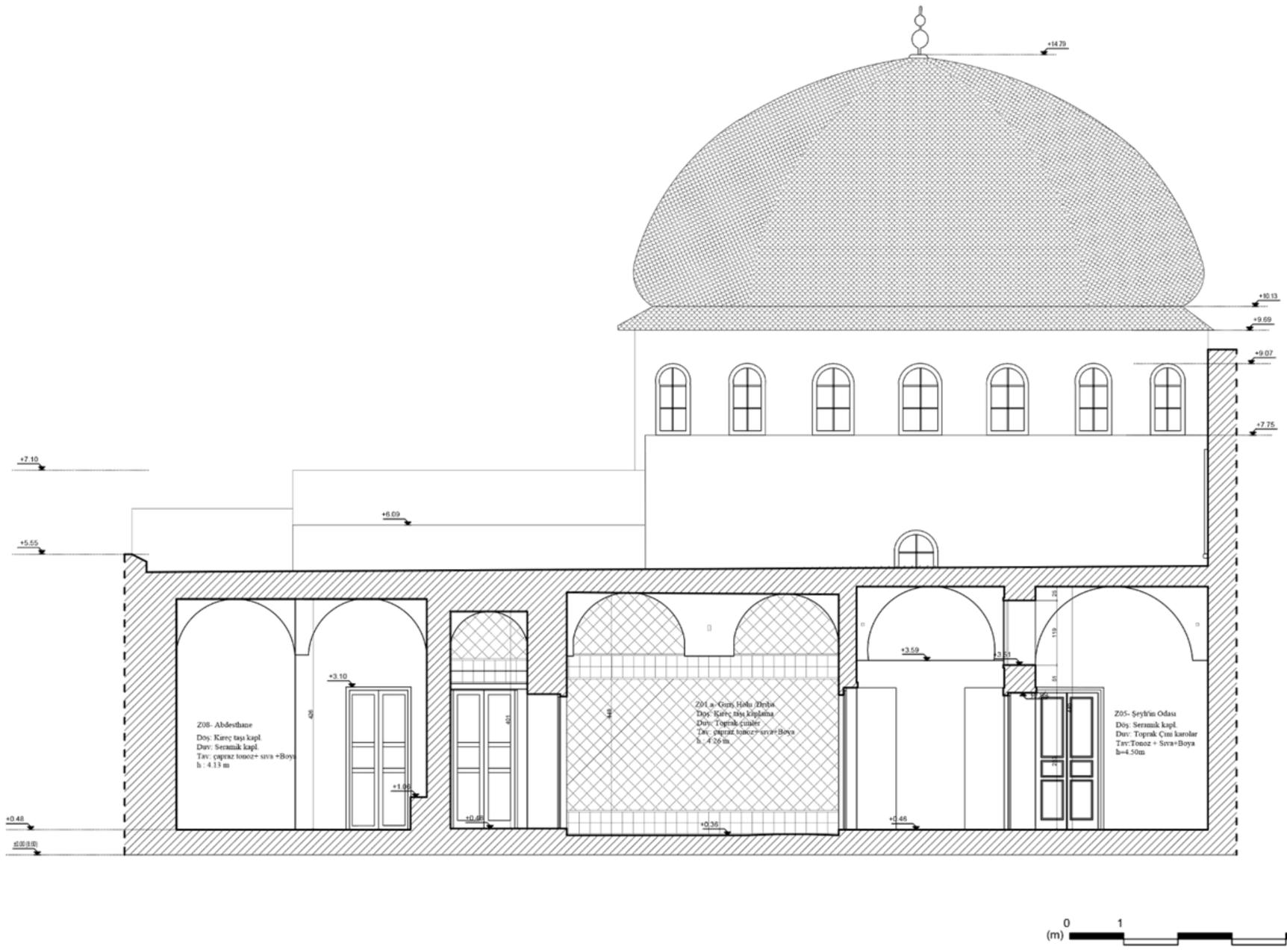
DANIŞMAN: Prof. Dr. SUPHİ SAATÇİ

EKLER RESTİTÜSYON

PAFTA NO: 30

PAFTA ADI: KESİT B'-B'

ÖLÇEK 1 / 100

FATİH SULTAN MEHMET
VAKIF ÜNİVERSİTESİ
MÜHENDİSLİK VE FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TUNUS'TA BİR OSMANLI YAPISI :
SİDİ İBRAHİN RİYAHİ ZAVİYESİ
RESTİTÜSYON PROJESİ

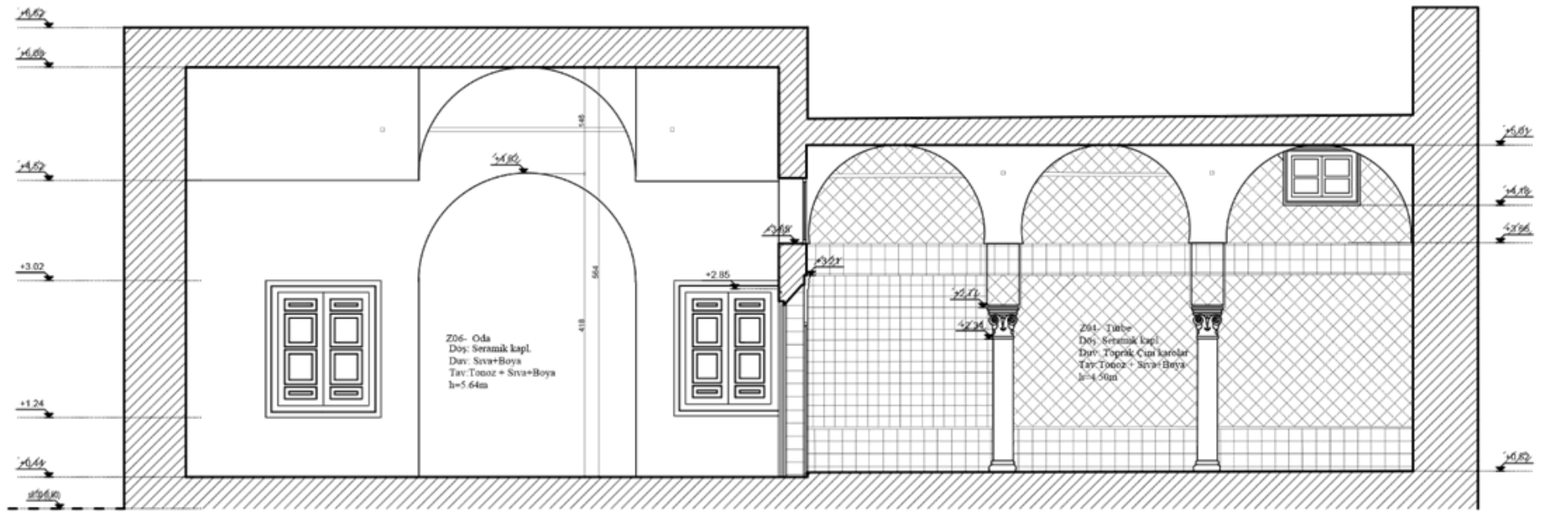
Hazırlayan : M. MAY SKANDER
140211013

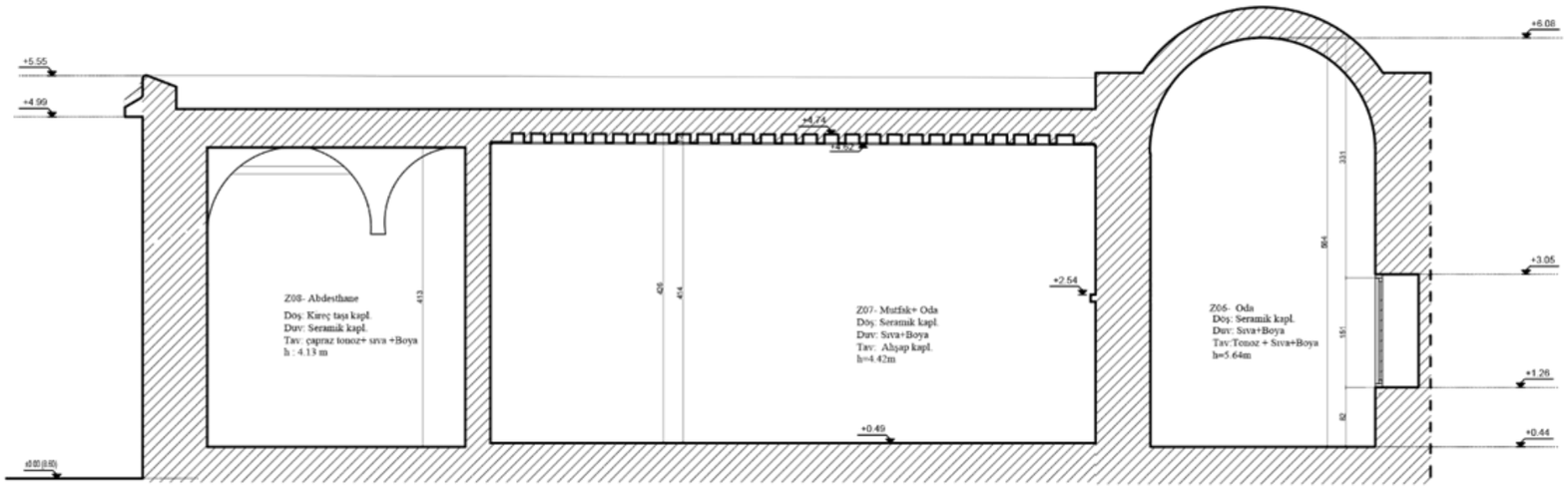
DANIŞMAN: Prof. Dr. SUPHİ SAATÇİ

LEJAND
Yapraklı Kiremit (Endülüs Sonrası Etkisi)

EKLER RESTİTÜSYON

PAFTA NO: 31
PAFTA ADI: KESİT C-C
ÖLÇEK 1 / 100

0 1 5
(m)

FATİH SULTAN MEHMET
VAKIF ÜNİVERSİTESİ
MÜHENDİSLİK VE FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TUNUS'TA BİR OSMANLI YAPISI :

SİDİ İBRAHİN RİYAHİ ZAVİYESİ

RESTİTÜSYON PROJESİ

Hazırlayan : M. MAY SKANDER
140211013

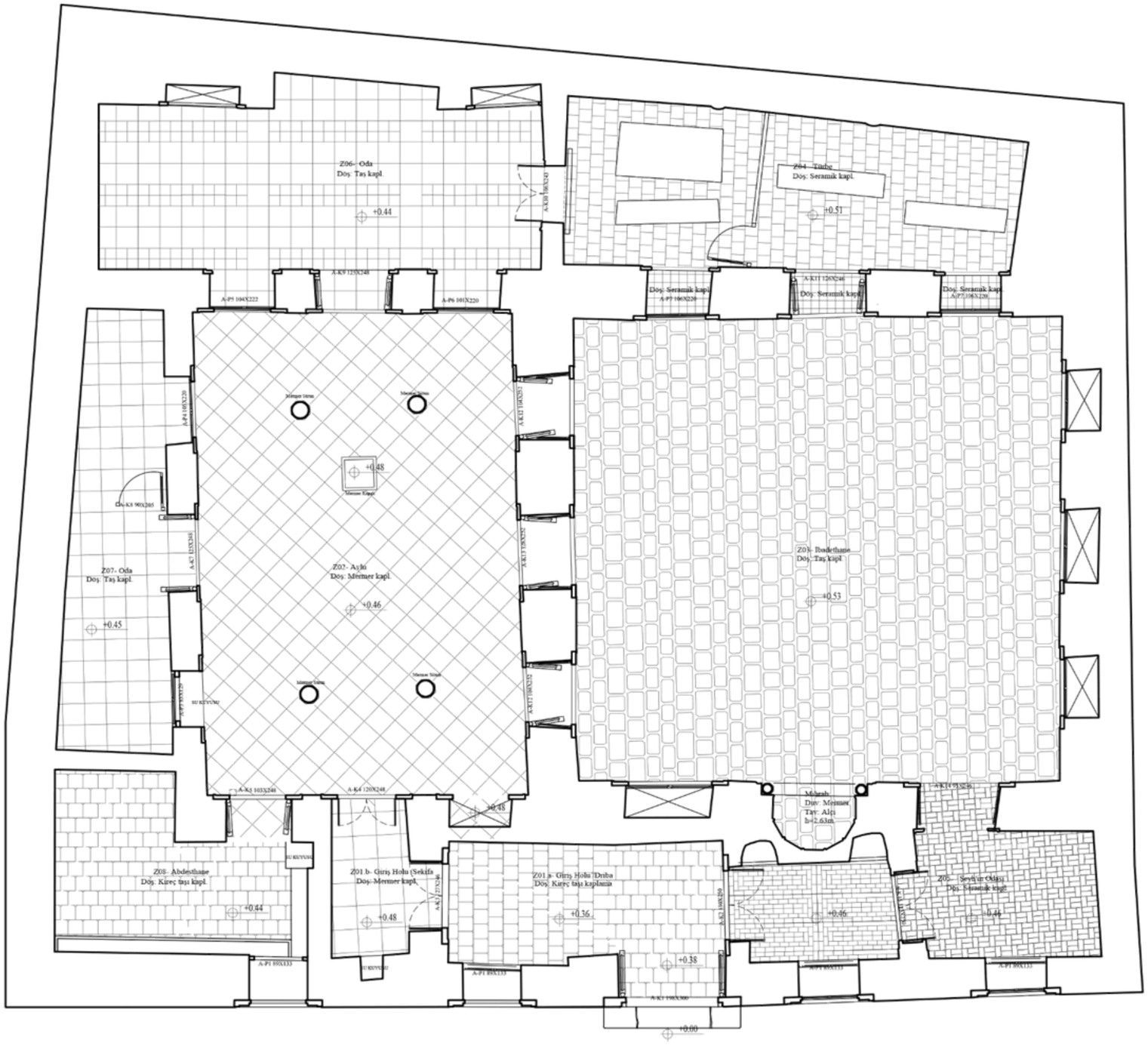
DANIŞMAN: Prof. Dr. SUPHİ SAATÇİ

EKLER RESTİTÜSYON

PAFTA NO: 32

PAFTA ADI: KESİTLER E-E & F-F

ÖLÇEK 1 / 100

FATİH SULTAN MEHMET
VAKIF ÜNİVERSİTESİ
MÜHENDİSLİK VE FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TUNUS'TA BİR OSMANLI YAPISI :

SİDİ İBRAHİN RİYAHİ ZAVİYESİ

RESTİTÜSYON PROJESİ

Hazırlayan : M. MAY SKANDER
140211013

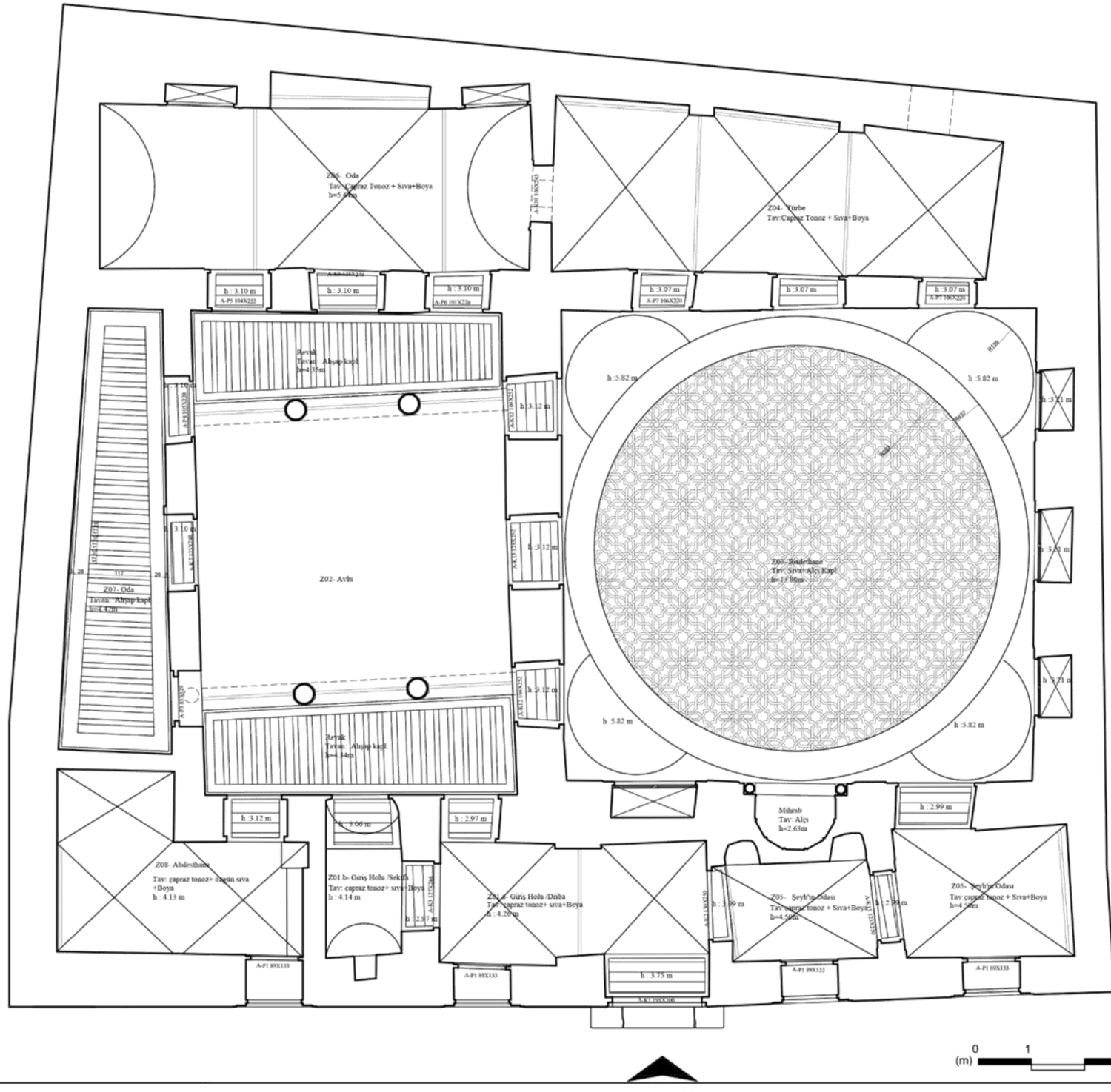
DANIŞMAN: Prof. Dr. SUPHİ SAATÇİ

EKLER RESTİTÜSYON

PAFTA NO: 33

PAFTA ADI : ZEMİN PLANI

ÖLÇEK 1 / 100

FATİH SULTAN MEHMET
VAKIF ÜNİVERSİTESİ
MÜHENDİSLİK VE FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TUNUS'TA BİR OSMANLI YAPISI :

SİDİ İBRAHİN RİYAHİ ZAVİYESİ

RESTİTÜSYON PROJESİ

Hazırlayan : M. MAY SKANDER
140211013

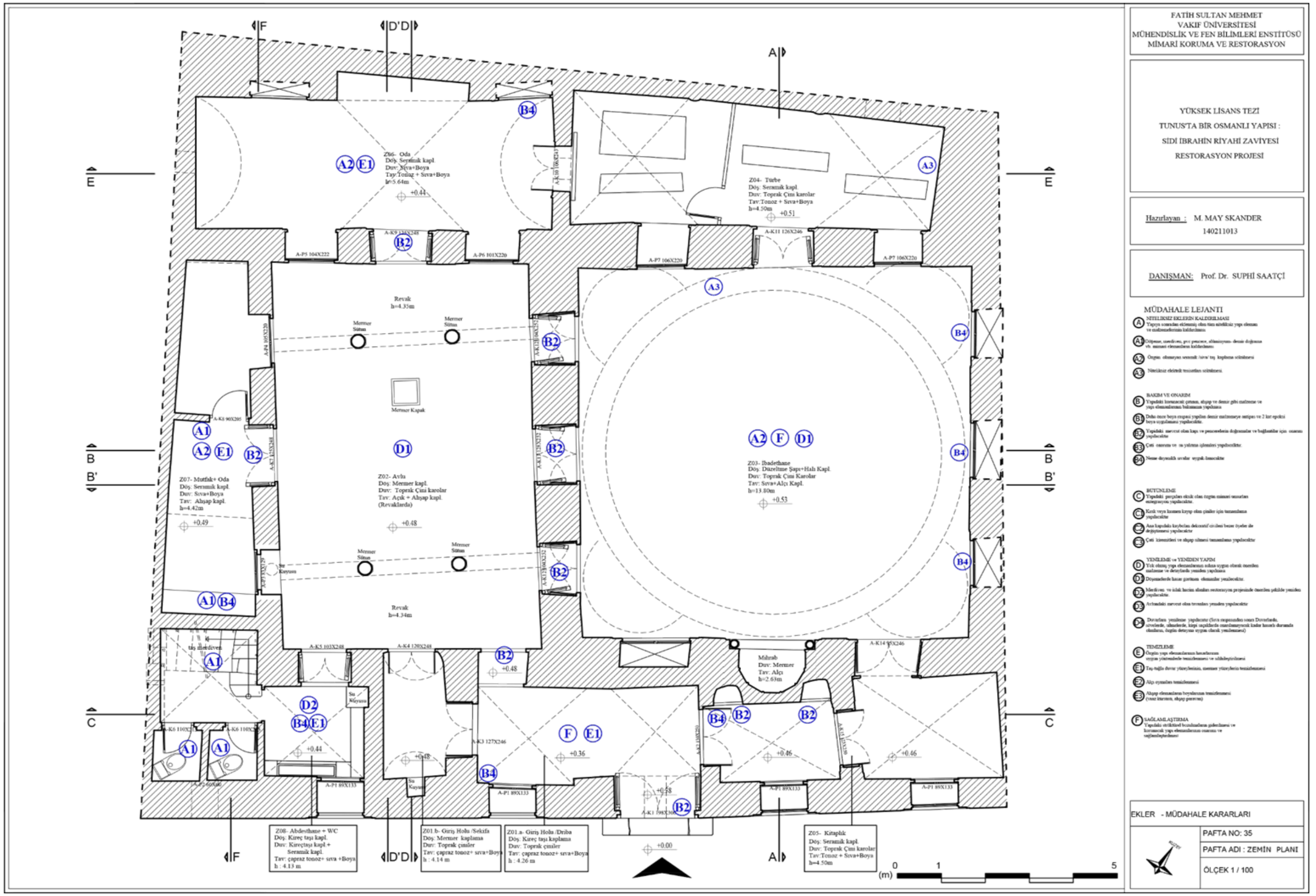
DANIŞMAN: Prof. Dr. SUPHİ SAATÇİ

EKLER RESTİTÜSYON

PAFTA NO: 34

PAFTA ADI : TavAN PLANI

ÖLÇEK 1 / 100

FATİH SULTAN MEHMET
VAKIF ÜNİVERSİTESİ
MÜHENDİSLİK VE FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TUNUS'TA BİR OSMANLI YAPISI :
SİDİ İBRAHİN RİYAHİ ZAVİYESİ
RESTORASYON PROJESİ

Hazırlayan : M. MAY SKANDER
140211013

DANIŞMAN: Prof. Dr. SUPHİ SAATÇİ

MÜDAHALE LEJANTI

A NİTELİKSİZ EKLERİN KALDIRILMASI
Yapıyı sonradan eklenmiş olan tüm niteliksiz yapı elemanı ve malzemelerinin kaldırılması

A1 Döşeme, merdiven, pvc pencere, alüminyum- desen doğrama vb. mimari elemanların kaldırılması

A2 Özgün olmayan sıvanın: sıva/ taş kaplama sökülmesi

A3 Niteliksiz eklerin tesisatları sökülmesi.

BAKIM VE ONARIM
B Yapıdaki kısmen/çatlak çatının, alçıp ve demir gibi malzeme ve yapı elemanlarının bakımının yapılması

B1 Daha önce boya ıtuşmuş yapıdan demir malzemeye antipas ve 2 kat epoksi boya uygulaması yapılacaktır.

B2 Yapıdaki mevcut olan kapı ve pencerelerin doğramalar ve bağlantılar için onarımı yapılacaktır

B3 Çatı onarımı ve su yalıtımı işlemleri yapılacaktır.

B4 Nemle duyusallı ürünler uygulanacaktır

BÜTÜNLEME
C Yapıdaki parçaları eksik olan özgün mimari unsurları reintegrasyon yapılacaktır.

C1 Kırık veya kısmen kayıp olan çinileri için tamamlama yapılacaktır

C2 Ana kapıdaki kitabeleri dekoratif cevşen bezeme öğeler ile değiştirmesi yapılacaktır

C3 Çatı izolasyonları ve ahşap silmesi tamamlama yapılacaktır

YENİLEME ve YENİDEN YAPIM
D Yıkılmış yapı elemanlarının sıfıma uygun olarak önerilen malzeme ve detaylarda yeniden yapılması

D1 Düşmelerde hasar görmüş elemanlar yenilecektir.

D2 Merdiven ve ıslak hacim alanları restorasyon projesinde önerilen şekilde yeniden yapılacaktır.

D3 Avlumdaki mevcut olan tesisatları yeniden yapılacaktır

D4 Duvarlara yenileme yapılacaktır (Sıva zeminden sonra Duvarlarda, sivelerde, alınlarda, kapı ve pencerelerde onarılamayacak kadar hasarlı durumda olanların, özgün detayına uygun olarak yenilenmesi)

TEMİZLEME
E Özgün yapı elemanlarının hasarlarının uygun yöntemlerde temizlenmesi ve sıhhileştirilmesi

E1 Taş-tuğla duvar yüzeylerinin, mermer yüzeylerin temizlenmesi

E2 Alçı oymaların temizlenmesi

E3 Ahşap elemanların boyalarının temizlenmesi (vaaz kürsüsü, ahşap parmaklık)

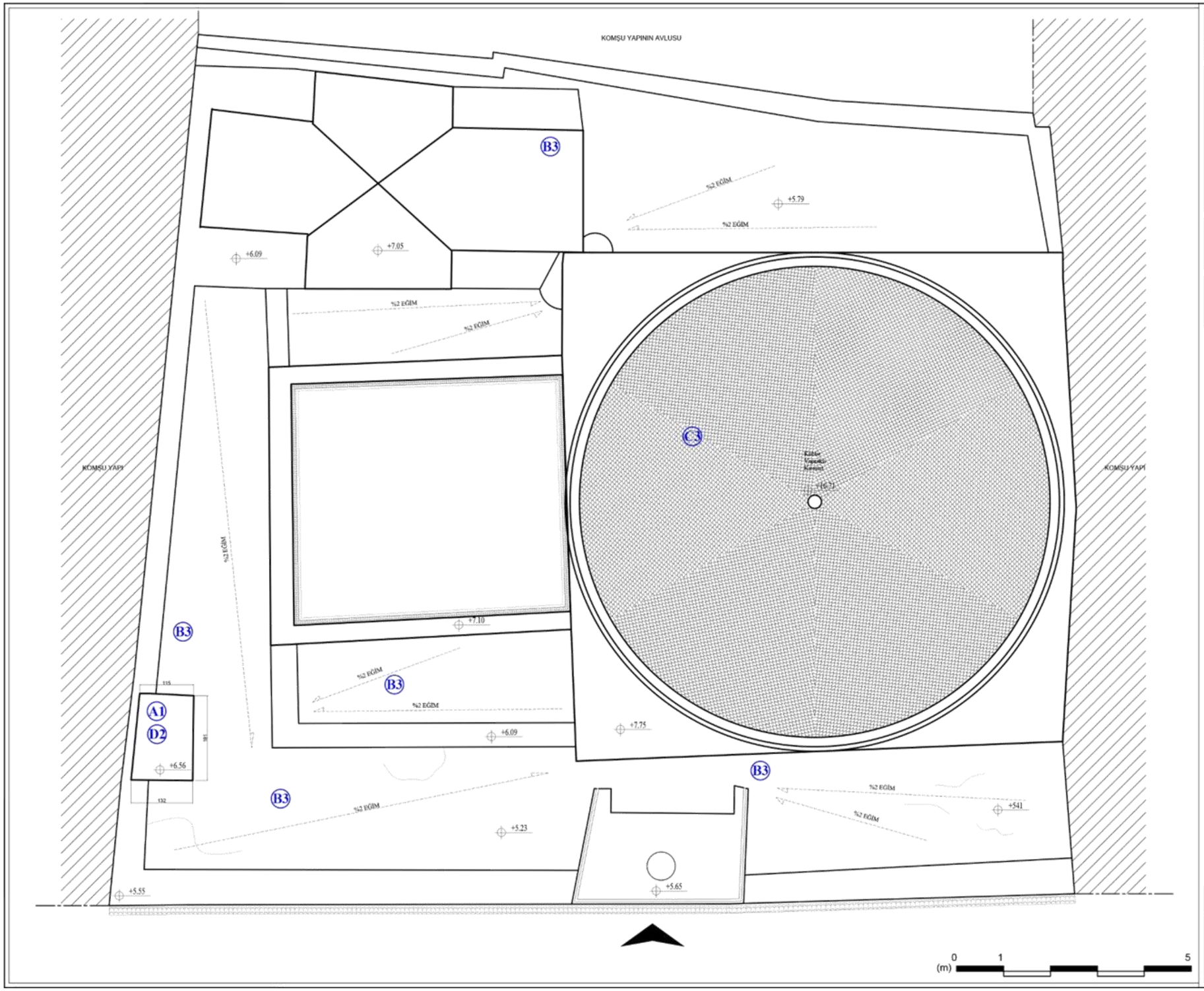
F SAĞLAMLAŞTIRMA
Yapıdaki oturtlatsel bozulmaların giderilmesi ve korunacak yapı elemanlarının onarımı ve sağlamlaştırılması

EKLER - MÜDAHALE KARARLARI

PAFTA NO: 35

PAFTA ADI : ZEMİN PLANI

ÖLÇEK 1 / 100

FATİH SULTAN MEHMET
VAKIF ÜNİVERSİTESİ
MÜHENDİSLİK VE FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TUNUS'TA BİR OSMANLI YAPISI :
SİDİ İBRAHİM RİYAHİ ZAVİYESİ
RESTORASYON PROJESİ

Hazırlayan : M. MAY SKANDER
140211013

DANIŞMAN: Prof. Dr. SUPHİ SAATÇİ

MÜDAHALE LEJANTI

A NİTELİKSİZ EKLERİN KALDIRILMASI
Yapıyın sonradan eklenmiş olan tüm niteliksiz yapı elemanı ve malzemelerinin kaldırılması.

A1 Düşmüş, sıvasız, pvc pencere, oluklu/yuvu- demir doğrama vb. mimari elemanların kaldırılması.

A2 Özgün olmayan sıvanın/ harç/ taş kaplama sökülmesi

A3 Niteliksiz elektrik tesisatının sökülmesi.

B BAKIM VE ONARIM
Yapıdaki hasarsızlık çatının, ahşap ve demir gibi malzeme ve yapı elemanlarının bakımının yapılması

B1 Dıtlı önce boya örgüsü yapılan demir malzemeye antipas ve 2 kat epoksi boya uygulaması yapılacaktır.

B2 Yapıdaki mevcut olan kapı ve pencerelerin doğramalar ve bağlantılar için onarımı yapılacaktır

B3 Çatı onarımı ve su yalıtımı işlemleri yapılacaktır.

B4 Nemle duyarlılık sıvalar seççak-lanacaktır

C BÜTÜNLEME
Yapıdaki parçaları eksik olan özgün ürünü tamamlama restorasyon yapılacaktır.

C1 Kırık veya kısmen kopup olan çinileri işin tamamlama yapılacaktır

C2 Ana kapıdaki kırılmış dekoratif cıvıdesi benzer ölçüler ile değiştirmesi yapılacaktır

C3 Çatı izolasyonu ve ahşap silmesi tamamlama yapılacaktır

D YENİLEME ve YENİDEN YAPIM
Yık olmuş yapı elemanlarının aslına uygun olarak önerilen malzeme ve detaylarda yeniden yapılması

D1 Düşmelerde hasar görmüş elemanlar yenilecektir.

D2 Mevcut ve ıslak hacim olmayan restorasyon projesinde önerilen şekilde yeniden yapılacaktır.

D3 Arkasındaki mevcut oda tavanları yeniden yapılacaktır

D4 Duvarları yenileme yapılacaktır (Sıva sıvanmadan sonra Duvarlarda, zeminde, tavanlarda, kapı çıkıntılarda onarılmamışmak kadar hasarlı durumda olmalıdır, özgün detayına uygun olacak yenilenmesi)

E TEMİZLEME
Özgün yapı elemanlarının hasarlarının uygun yöntemlerde temizlenmesi ve sıhhileştirilmesi

E1 Taş-tuğla duvar yüzeylerinin, tavanın yüzeylerin temizlenmesi

E2 Alçı oymaları temizlenmesi

E3 Ahşap elemanların boyalarının temizlenmesi (mazi tiretmen, ahşap pasevine)

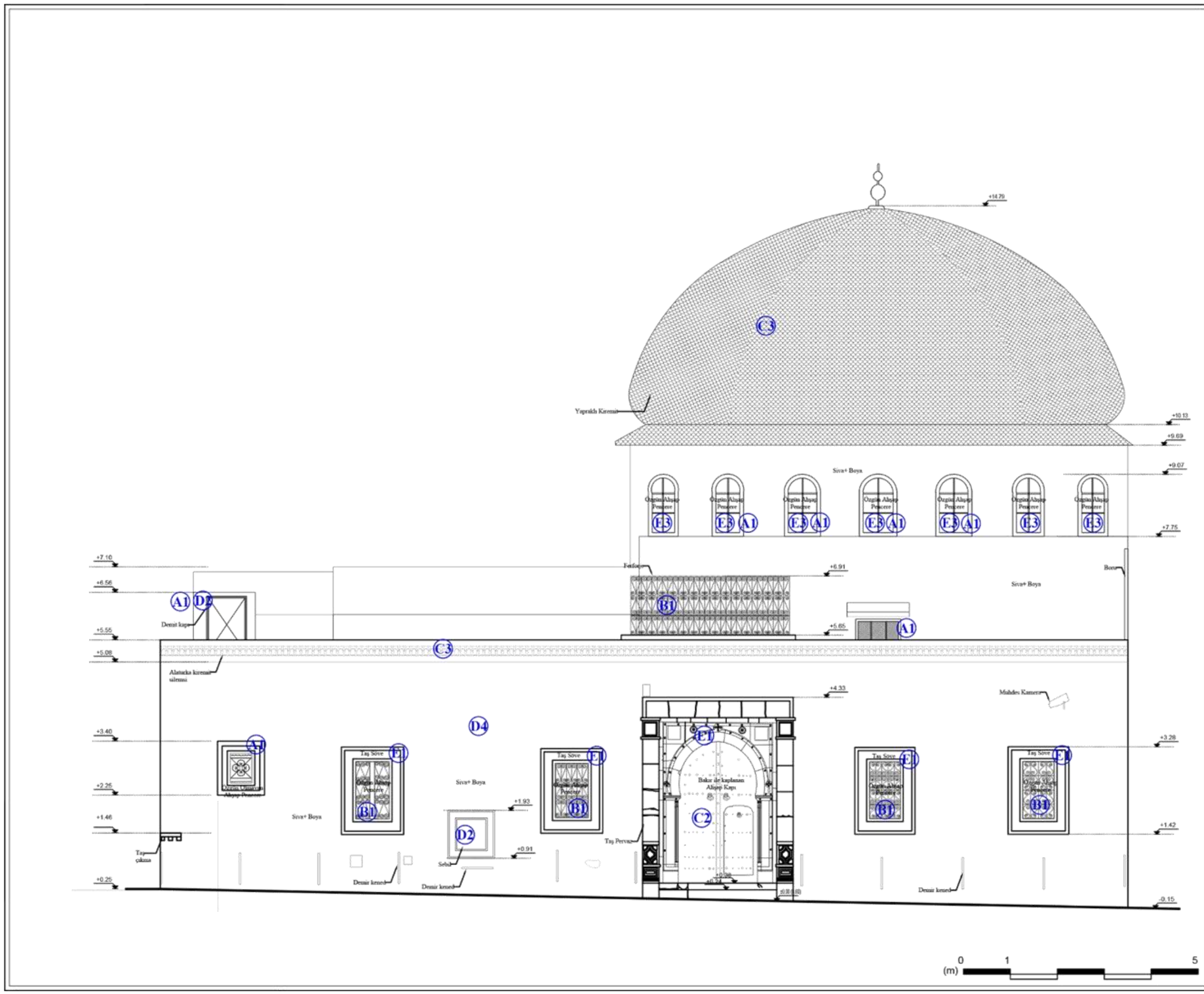
F SAĞLAMLAŞTIRMA
Yapıdaki strüktürel bozulmaların giderilmesi ve korunacak yapı elemanlarının onarımı ve sağlamlaştırılması

EKLER - MÜDAHALE KARARLARI

PAFTA NO: 36

PAFTA ADI : ÇATI PLANI

ÖLÇEK 1 / 100

FATİH SULTAN MEHMET
VAKIF ÜNİVERSİTESİ
MÜHENDİSLİK VE FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TUNUS'TA BİR OSMANLI YAPISI :

SİDİ İBRAHİM RİYAHİ ZAVİYESİ

RESTORASYON PROJESİ

Hazırlayan : M. MAY SKANDER
140211013

DANIŞMAN: Prof. Dr. SUPHİ SAATÇİ

MÜDAHALE LEJANTI

A NİTELİKSİZ EKLERİN KALDIRILMASI
Yapıya sonradan eklenmiş olan tüm niteliksiz yapı elemanı ve malzemelerinin kaldırılması

A1 Dolgular, merdiven, çinko pencere, alüminyum- demir doğrama vb. eklenti elemanların kaldırılması

A2 Özgün olmayan sıvanmak /sıva/ taş kaplama sökülmesi

A3 Niteliksiz elektrik tesisatları sökülmesi.

B BAKIM VE ONARIM
Yapıdaki kıvrımsızlık çatlaklar, ahşap ve demir gibi malzeme ve yapı elemanlarının bakımının yapılması

B1 Daha önce boya örgüsü yapılan demir malzemeye astarı ve 2 kat epoksi boya uygulaması yapılacaktır.

B2 Yapıdaki mevcut olan kapı ve pencerelerin doğramalar ve bağlantılar için onarım yapılacaktır

B3 Çatı onarımı ve su yalıtım işlemleri yapılacaktır.

B4 Nemle doymuklu sıvalar sıyrılı lanacaktır

C BOTUNLEME
Yapıdaki çatışkan eksik olan özgün mimari unsurları entegrasyon yapılacaktır.

C1 Kırık veya kısmen kayıp olan çinileri için tamamlama yapılacaktır

C2 Ana kapıdaki kayboluna dekoratif cividevi benzer öyelere ile değiştirmesi yapılacaktır

C3 Çatı kırmatörü ve ahşap silmesi tamamlama yapılacaktır

D YENİLEME ve YENİDEN YAPIM
Yok olmuş yapı elemanlarının eskisi veyan olarak önerilen malzeme ve detaylarda yenileme yapılması

D1 Döşemelerde hasar görünmüş elemanlar yenilenecektir.

D2 Merdiven ve ıslak hacim alanları restorasyon projesinde önerilen şekilde yeniden yapılacaktır.

D3 Avlumdaki mevcut olan tuvaletler yeniden yapılacaktır

D4 Duvarlara yenileme yapılacaktır (Sıva eteğinden sonra Duvarlarda, sivrilerde, silmelerde, kapı açıklıkında onarılamayacak kadar hasarlı durumda olanların, özgün dokuyuna uygun olarak yenilenmesi.)

E TEMİZLEME
Özgün yapı elemanlarının hasarlarının uygun yöntemlerle temizlenmesi ve sabitleştirilmesi

E1 Taş-tuğla duvar yüzeylerinin, mermer yüzeylerin temizlenmesi

E2 Alçı oymaları temizlenmesi

E3 Ahşap elemanların boyanlarının temizlenmesi (vaxr kırımızı, ahşap pencere)

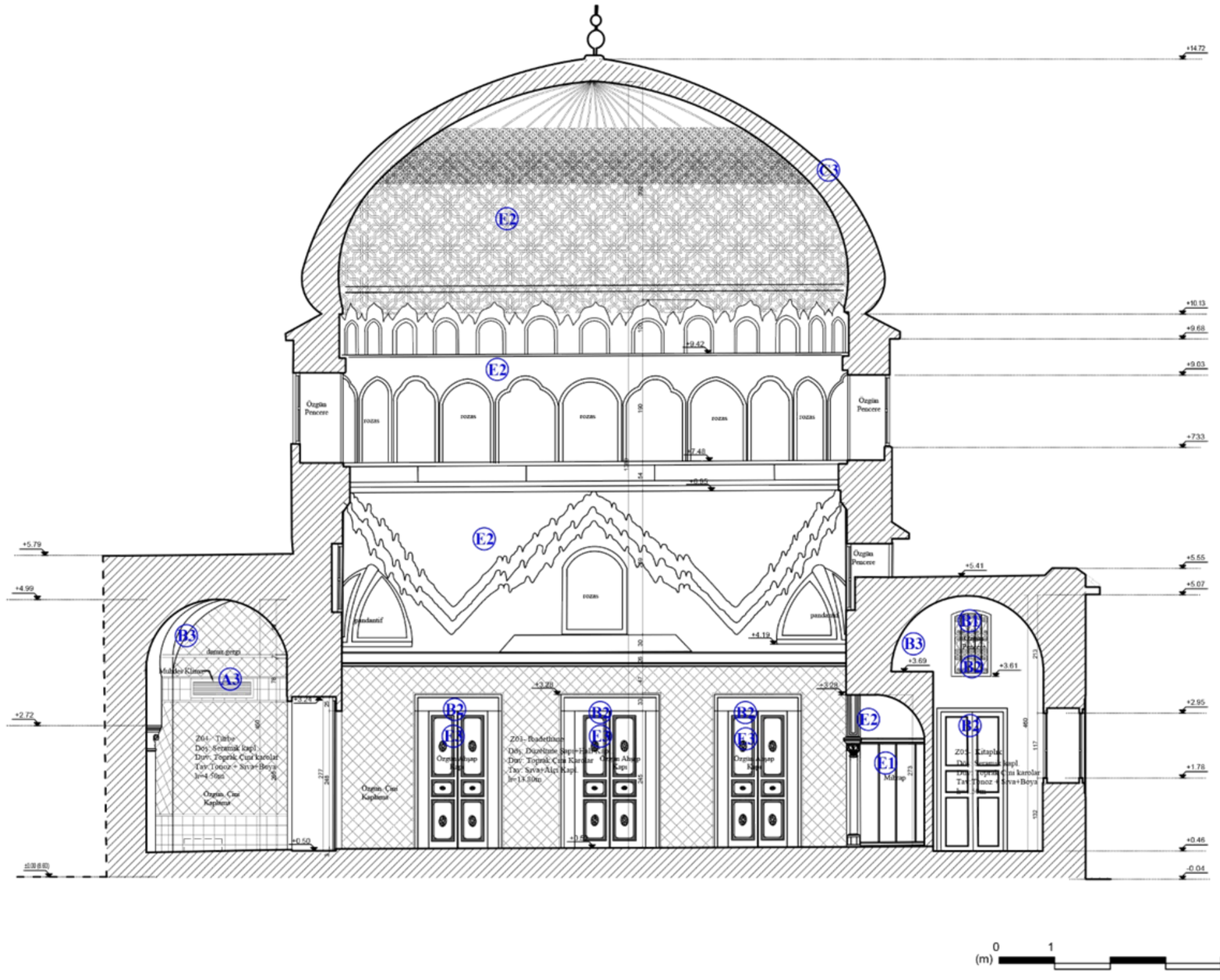
F SAĞLAMLAŞTIRMA
Yapıdaki statiksel bozukmaların giderilmesi ve korunacak yapı elemanlarının onarımı ve sağlamlaştırılması

EKLER - MÜDAHALE KARARLARI

PAFTA NO: 37

PAFTA ADI: GÜNEY BATI CEPHESİ

ÖLÇEK 1 / 100

FATİH SULTAN MEHMET
VAKIF ÜNİVERSİTESİ
MÜHENDİSLİK VE FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TUNUS'TA BİR OSMANLI YAPISI :

SİDİ İBRAHİM RİYAHİ ZAVİYESİ

RESTORASYON PROJESİ

Hazırlayan : M. MAY SKANDER
140211013

DANIŞMAN: Prof. Dr. SUPHİ SAATÇİ

MÜDAHALE LEJANTI

A NİTELİKSİZ EKLERİN KALDIRILMASI
Yapıya sonradan eklenmiş olan tüm niteliksiz yapı elemanı ve malzemelerinin kaldırılması

A1 Doğrama, merdiven, çeşme, sıhhiyeyi ve demir doğrama vb. mimari elemanların kaldırılması

A2 Özgün olmayan seramik /sıva/ taş kaplama sökülmesi

A3 Niteliksiz elektrik tesisatları sökülmesi.

B BAKIM VE ONARIM
Yapıdaki korunacak çatının, ahşap ve demir gibi malzeme ve yapı elemanlarının bakımının yapılması

B1 Daha önce boya örtüsü yapılan demir malzemeye astarı ve 2 kat epoksi boya uygulaması yapılacaktır.

B2 Yapıdaki mevcut olan kapı ve pencerelerin doğramalar ve bağlantılar için onarım yapılacaktır

B3 Çini onarımı ve su yalıtımı işlemleri yapılacaktır.

B4 Nemle duyarlılı sıvalar uygulanacaktır

C BOTUNLEME
Yapıdaki parçaları eksik olan özgün mimari unsurları entegrasyon yapılacaktır.

C1 Kırık veya kısmen kayıp olan çinilerin için tamamlama yapılacaktır

C2 Ana kapıdaki kayboluna dekoratif ceviz beden üyeler ile değişlenmesi yapılacaktır

C3 Çini kiremitleri ve ahşap silmesi tamamlanması yapılacaktır

D YENİLEME ve YENİDEN YAPIM
Yok olmuş yapı elemanlarının aslına uygun olarak özenlen malleme ve detaylarla yenilen yapılması

D1 Döşemelerde hasar görünen elemanlar yenilecektir.

D2 Merdiven ve ıslak hacim alanları restorasyon projesinde özenlen şekilde yenilen yapılacaktır

D3 Arbasdaki mevcut olan tecrübe yeniden yapılacaktır

D4 Duvarlara yenilleme yapılacaktır (Sıva uygulamadan sonra Duvarlarda, sivrilerde, silmelerde, kirpi saçaklarda oluşabilmeyecek kadar hasarlı durumda olanların, özgün dokuyaa uygun olarak yenilenmesi)

E TEMİZLEME
Özgün yapı elemanlarının hasarlarının uygun yöntemlerde temizlenmesi ve sabitleştirilmesi

E1 Taş-tuğla duvar yüzeylerinin, mermer yüzeylerin temizlenmesi

E2 Alçı oymaları temizlenmesi

E3 Ahşap elemanların boyalarının temizlenmesi (vaxe lenmesi, ahşap parvan)

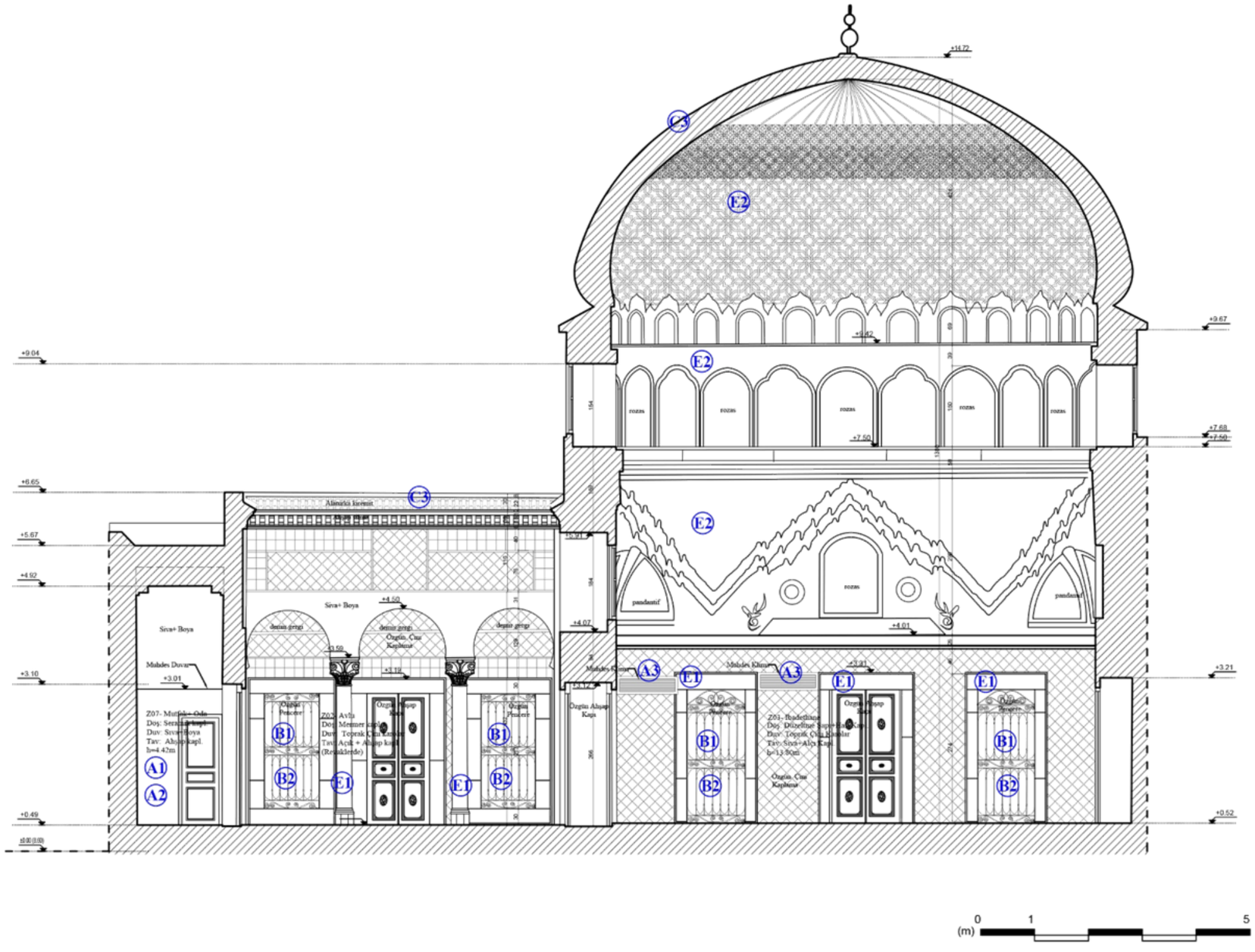
F SAĞLAMLAŞTIRMA
Yapıdaki strüktürel bozulmaların giderilmesi ve konsolide yapı elemanlarının onarımı ve sağlamlaştırılması

EKLER - MÜDAHALE KARARLARI

PAFTA NO: 38

PAFTA ADI: KESİT A-A

ÖLÇEK 1 / 100

FATİH SULTAN MEHMET
VAKIF ÜNİVERSİTESİ
MÜHENDİSLİK VE FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TUNUS'TA BİR OSMANLI YAPISI :

SİDİ İBRAHİN RİYAHİ ZAVİYESİ

RESTORASYON PROJESİ

Hazırlayan : M. MAY SKANDER
140211013

DANIŞMAN: Prof. Dr. SUPHİ SAATÇİ

MÜDAHALE LEJANTI

A NİTELİKSİZ EKLERİN KALDIRILMASI
Yapıya sonradan eklenmiş olan tüm niteliksiz yapı elemanı ve malzemelerinin kaldırılması

A1 Dolgema, merdiven, çoç pencere, alüminyum- demir doğrama vb. eşanaeri elemanların kaldırılması

A2 Özgün olmayan seramik /sıva/ taş kaplama söktülmesi

A3 Niteliksiz elektrik tesisatları söktülmesi.

B BAKIM VE ONARIM
Yapıdaki korozyonlu çatının, ahşap ve demir gibi malzeme ve yapı elemanlarının bakımının yapılması

B1 Daha önce boya örtüsü yapılan demir malzemeye astarı ve 2 kat epoksi boya uygulaması yapılacaktır.

B2 Yapıdaki mevcut olan kapı ve pencerelerin doğramalar ve bağlantılar için onarım yapılacaktır

B3 Çeri onarımı ve su yalıtma işlemleri yapılacaktır.

B4 Nemle ilişkinlik sorunlar uygun hasacaktır

C BÜTÜNLEME
Yapıdaki parçaları eksik olan özgün mimari unsurları entegrasyon yapılacaktır.

C1 Kırık veya kısmen kayıp olan çinler için tamamlama yapılacaktır

C2 Ana kapıdaki kayboluna dekoratif cevdesi benzer öyeler ile değiştirilmesi yapılacaktır

C3 Çeri kiremitleri ve ahşap silmesi tamamlama yapılacaktır

D YENİLEME ve YENİDEN YAPIM
Yok olmuş yapı elemanlarının solun uygun olarak önerilen malleme ve detaylarda yeniden yapılması

D1 Döşemelerde lazur gorünen elemanlar yenilecektir.

D2 Merdiven ve iolak hacim alanları restorasyon projesinde önerilen şekilde yeniden yapılacaktır

D3 Arbanalelı mevcut olan tecrübesi yeniden yapılacaktır

D4 Duvarlara yenileme yapılacaktır (Sıva eşanaeından sonra Duvarlarda, sövelerde, silmelerde, kişi yapılmadı önerilmeyecek) lıadar hasarlı durumda olmlarına, özgün detayına uygun olarak yenilenmesi)

E TEMİZLEME
Özgün yapı elemanlarının hasarlarının uygun yöntemlerde temizlenmesi ve sahiliyetlenmesi

E1 Taş özgün duvar yüzeylerinin, mermer yüzeylerin temizlenmesi

E2 Alçı oymaları temizlenmesi

E3 Ahşap elemanların boyalarının temizlenmesi (vaxr lıtıvısı, ahşap parıltısı)

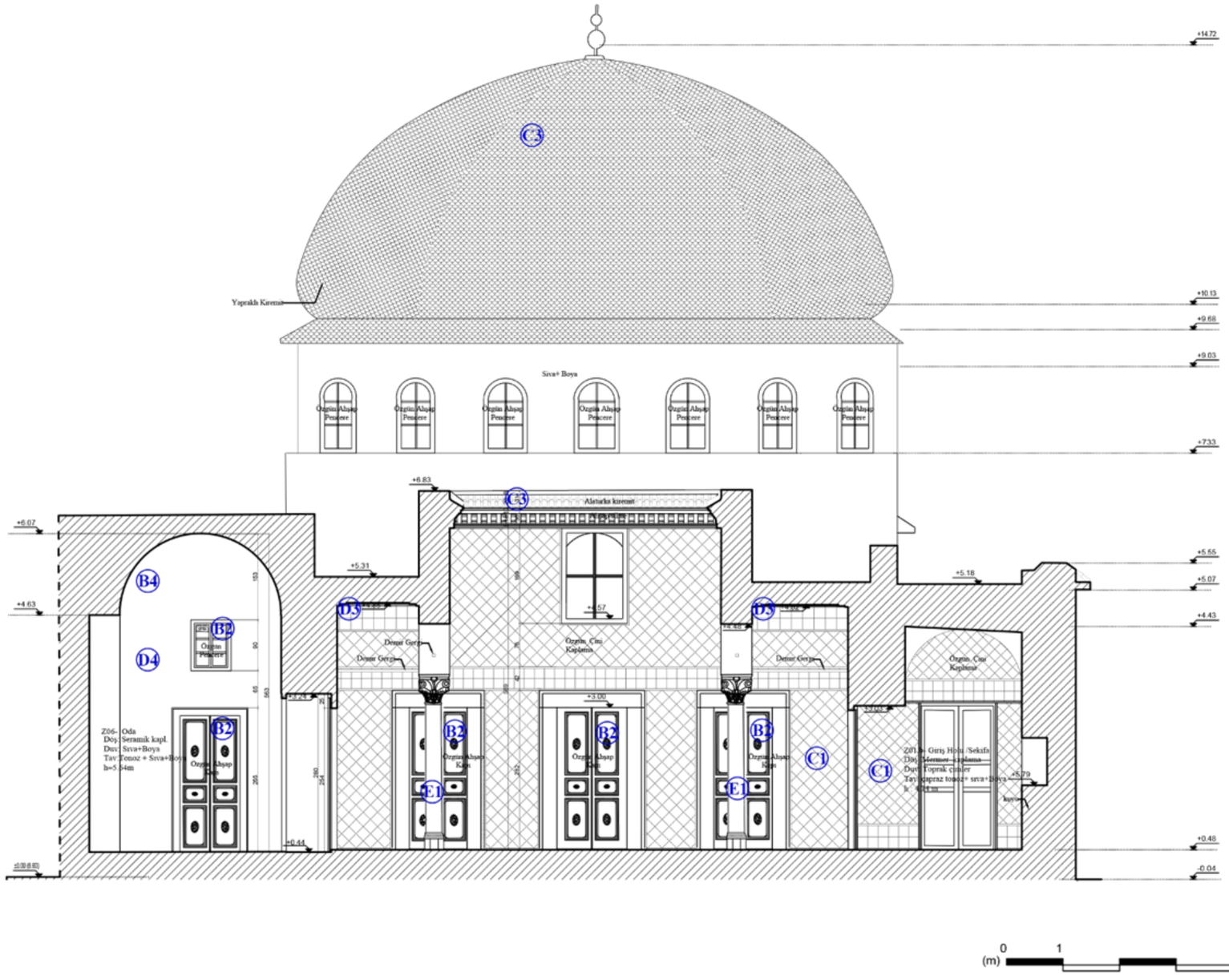
F SAĞLAMLAŞTIRMA
Yapıdaki strüktürel bozukluların giderilmesi ve korunacak yapı elemanlarının onarımı ve sağlamlaştırılması

EKLER - MÜDAHALE KARARLARI

PAFTA NO: 39

PAFTA ADI: KESİT B-B

ÖLÇEK 1 / 100

FATİH SULTAN MEHMET
VAKIF ÜNİVERSİTESİ
MÜHENDİSLİK VE FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TUNUS'TA BİR OSMANLI YAPISI :

SİDİ İBRAHİN RİYAHİ ZAVİYESİ

RESTORASYON PROJESİ

Hazırlayan : M. MAY SKANDER
140211013

DANIŞMAN: Prof. Dr. SUPHİ SAATÇİ

MÜDAHALE LEJANTI

A NİTELİKSİZ EKLERİN KALDIRILMASI
Yapıya sonradan eklenmiş olan tüm niteliksiz yapı elemanı ve malzemelerinin kaldırılması

A1 Döşeme, merdiven, çatı penceresi, oluklu/yassı- demir doğrama vb. eklenen elemanların kaldırılması

A2 Özgün olmayan sıvamalı /sıva/ taş kaplama söktürülmesi

A3 Niteliksiz elektrik tesisatları söktürülmesi.

B BAKIM VE ONARIM
Yapıdaki kırılmasızlık çatının, oluğu ve demir gibi malzeme ve yapı elemanlarının bakımının yapılması

B1 Daha önce boya örgüsü yapılan demir malzemeye astarı ve 2 kat epoksi boya uygulaması yapılacaktır.

B2 Yapıdaki mevcut olan kapı ve pencerelerin doğramalar ve bağlantılar için onarımı yapılacaktır

B3 Çatı onarımı ve su yalıtımı işlemleri yapılacaktır.

B4 Nesne dayanıklı sıvalar uygulu lanacaktır

C BÜTÜNLEME
Yapıdaki gaspların eksik olan özgün mimari unsurları entegrasyonu yapılacaktır.

C1 Kırık veya kısmen kayıp olan çinilerin için tamamlama yapılacaktır

C2 Ana kapıdaki kayboları dekoratif civiler; beşer öyeler ile değiştirmesi yapılacaktır

C3 Çatı kiremitlerin ve ahşap silmesi tamamlama yapılacaktır

D YENİLEME ve YENİDEN YAPIM
Yok olmuş yapı elemanlarının aslına uygun olarak önerilen malzeme ve detaylarda yenilenmesi yapılması

D1 Döşemelerde hasar görünen elemanlar yenilecektir.

D2 Merdiven ve oluklı hacim olanları restorasyon projesinde önerilen şekilde yenilen yapılacaktır.

D3 Arkasındaki mevcut olan tecrubesi yeniden yapılacaktır

D4 Duvarların yenilenme yapılacaktır (Sıva enşrumdan sonra Duvarlarda, sövelerde, silmelerde, kirişi taşıdıkları onarılmayacak kadar hasarlı durumda olanların, özgün dokuyuna uygun olarak yenilenmesi)

E TEMİZLEME
Özgün yapı elemanlarının hasarlarının uygun yöntemlerle temizlenmesi ve sıhhileştirilmesi

E1 Taş-tuğla duvar yüzeylerinin, mermer yüzeylerin temizlenmesi

E2 Alçı oymaları temizlenmesi

E3 Ahşap elemanların boyalarının temizlenmesi (vaxir kimyası, ahşap parçeası)

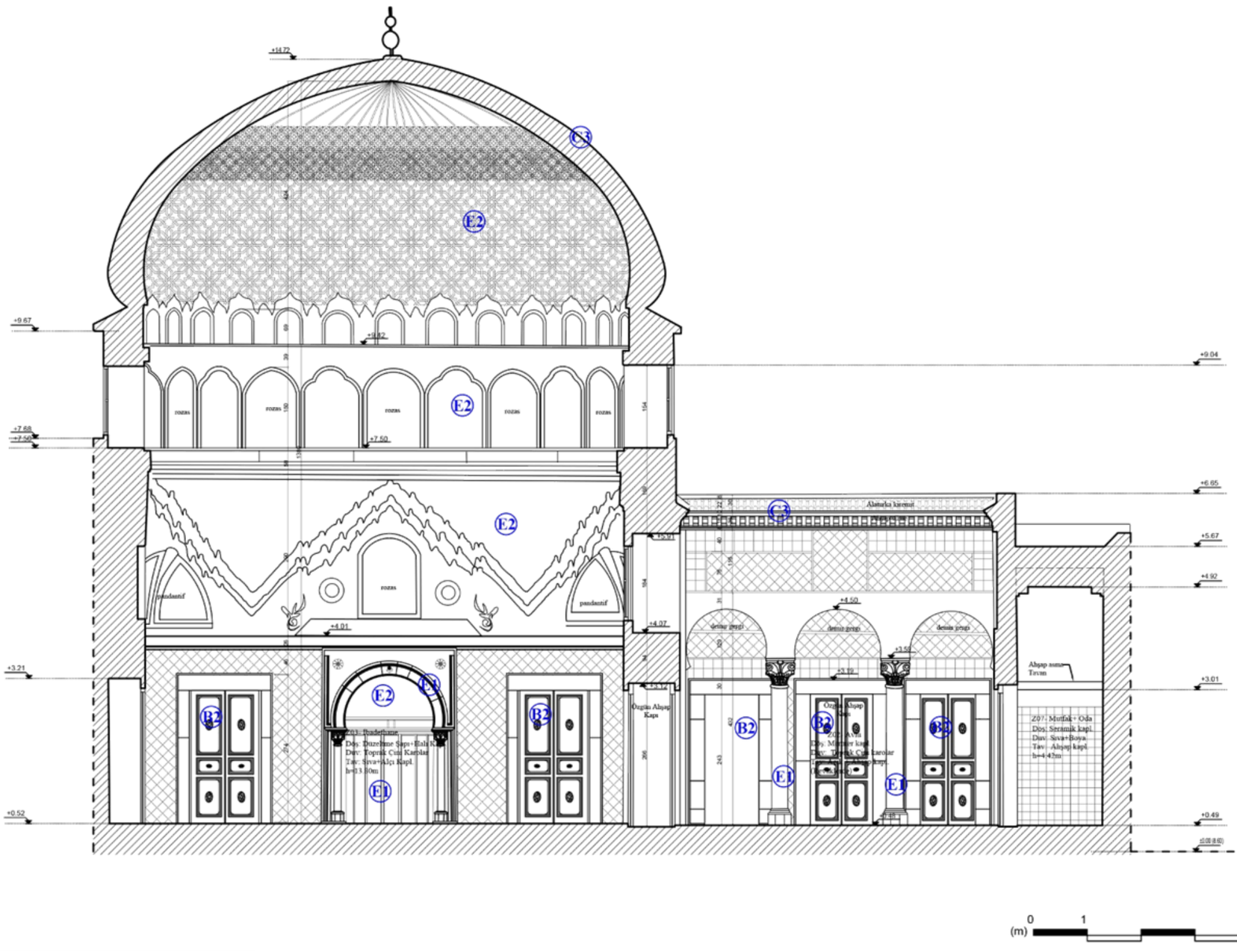
F SAĞLAMLAŞTIRMA
Yapıdaki aktiviteyi boyutlarının giderilmesi ve korunacak yapı elemanlarının onarımı ve sağlamlaştırılması

EKLER - MÜDAHALE KARARLARI

PAFTA NO: 40

PAFTA ADI: KESİT D-D

ÖLÇEK 1 / 100

FATİH SULTAN MEHMET
VAKIF ÜNİVERSİTESİ
MÜHENDİSLİK VE FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TUNUS'TA BİR OSMANLI YAPISI :

SİDİ İBRAHİN RİYAHİ ZAVİYESİ

RESTORASYON PROJESİ

Hazırlayan : M. MAY SKANDER
140211013

DANIŞMAN: Prof. Dr. SUPHİ SAATÇİ

MÜDAHALE LEJANTI

A NİTELİKSİZ EKLERİN KALDIRILMASI
Yapıya sonradan eklenmiş olan tüm niteliksiz yapı elemanı ve malzemelerinin kaldırılması

A1 Döşeme, merdiven, çıyr pencere, alüminyum- demir doğrama vb. mimari elemanların kaldırılması

A2 Özgün olmayan sıvamalı /sıva/ taş kaplama sökülmesi

A3 Niteliksiz elektrik tesisatının sökülmesi

B BAKIM VE ONARIM
Yapıdaki kırılmamış çatkılar, ahşap ve demir gibi malzeme ve yapı elemanlarının bakımının yapılması

B1 Daha önce boya örtüsü yapılan demir malzemeye astarı ve 2 kat epoksi boya uygulaması yapılacaktır.

B2 Yapıdaki mevcut olan kapı ve pencerelerin doğramaları ve bağlantılar için onarım yapılacaktır

B3 Çatı onarımı ve su yalıtım işlemleri yapılacaktır.

B4 Nesne deyimli sıvalar uygun hasacaktır

C BÜTÜNLEME
Yapıdaki parçaları eksik olan özgün mimari unsurları entegrasyonu yapılacaktır.

C1 Kırık veya kısmen kayıp olan şiirler için tamamlama yapılacaktır

C2 Ana kapıdaki kayboluu dekoratif civileri benzer öyeler ile değiştirmesi yapılacaktır

C3 Çatı kiremitlerı ve ahşap silmesi tamamlama yapılacaktır

YENİLEME ve YENİDEN YAPIM

D Yok olmuş yapı elemanlarının sıhhi uygun olarak önerilen malzeme ve detaylarda yenilen yapılması

D1 Döşemelerde hasar görünen elemanlar yenilecektir.

D2 Merdiven ve ıslak hacim olanları restorasyon projesinde önerilen şekilde yenilen yapılacaktır

D3 Avlumdaki mevcut olan tuvaletin yenilen yapılacaktır

D4 Duvarların yenilleme yapılacaktır (Sıva oluşmasından sonra Duvarlarda, sövelerde, silmelerde, kapı yapıldıkında onarılamayacaklı kadar hasarlı durumda olanların, özgün dokuyaa uygun olarak yenilenmesi)

TEMİZLEME

E Özgün yapı elemanlarının hasarlarının uygun yöntemlerle temizlenmesi ve sıhhileştirilmesi

E1 Taş ögülü duvar yüzeylerinin, mermer yüzeylerin temizlenmesi

E2 Alçı oymaları temizlenmesi

E3 Ahşap elemanların boyalarının temizlenmesi (vaaz kürsüsü, ahşap parmak)

F SAĞLAMLAŞTIRMA
Yapıdaki strüktürel bozukluların giderilmesi ve korunacak yapı elemanlarının onarımı ve sağlamlaştırılması

EKLER - MÜDAHALE KARARLARI

PAFTA NO: 41

PAFTA ADİ: KESİT B'-B'

ÖLÇEK 1 / 100

FATİH SULTAN MEHMET
VAKIF ÜNİVERSİTESİ
MÜHENDİSLİK VE FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TUNUS'TA BİR OSMANLI YAPISI :

SİDİ İBRAHİN RİYAHİ ZAVİYESİ

RESTORASYON PROJESİ

Hazırlayan : M. MAY SKANDER
140211013

DANIŞMAN: Prof. Dr. SUPHİ SAATÇİ

MÜDAHALE LEJANTI

A NİTELİKSİZ EKLERİN KALDIRILMASI
Yapıya sonradan eklenmiş olan tüm niteliksiz yapı elemanı ve malzemelerinin kaldırılması

A1 Döşeme, merdiven, çeşme, oluk, aluminyum- demir doğrama vb. sonradan elemanların kaldırılması

A2 Özgün olanlarıyla uyumsuz /tuvaz/ taş kaplama sökülmesi

A3 Niteliksiz elektrik tesisatları sökülmesi.

B BAKIM VE ONARIM
Yapıdaki korunacak çatının, ahşap ve demir gibi malzeme ve yapı elemanlarının bakımının yapılması

B1 Daha önce boya örgüsü yapılan demir malzemeye astarı ve 2 kat epoksi boya uygulaması yapılacaktır.

B2 Yapıdaki mevcut olan kapı ve pencerelerin değişmeden ve bağlamlar için onarımı yapılacaktır

B3 Çeri onarımı ve su yalıtımı işlemleri yapılacaktır.

B4 Nesne deyimleri sıvalar uygulu hasacaktır

C RÜTÜNLEME
Yapıdaki parçaları eksik olan özgün mimari unsurları entegrasyon yapılacaktır.

C1 Kırık veya kısmen kayıp olan çinileri için tamamlama yapılacaktır

C2 Ana kapıdaki kayboluş dekoratif cividi beyaz üyeler ile değiştirilmesi yapılacaktır.

C3 Çeri kiremitleri ve ahşap silmesi tamamlama yapılacaktır

D YENİLEME ve YENİDEN YAPIM
Yok olmuş yapı elemanlarının aslına uygun olarak önerilen malzeme ve detaylarda yeniden yapılması

D1 Döşemelerde hasar görmüş elemanlar yenilenecektir.

D2 Merdiven ve ıslak hacim olanları restorasyon projesinde önerilen şekilde yeniden yapılacaktır.

D3 Avlusundaki mevcut olan tuvaletler yeniden yapılacaktır

D4 Duvarlara yenileme yapılacaste (Sıva eteğinden sonra Duvarlarda, söveletde, silmelerde, küpi sağlıklarda onarılmayacak kadar hasarlı durumda olanların, özgün detayına uygun olarak yenilenmesi)

E TEMELLEME
Özgün yapı elemanlarının hasarlarının uygun yöntemlerde temellenmesi ve sabitleştirilmesi

E1 Taş tuğla duvar yüzeylerinin, mermer yüzeylerin temellenmesi

E2 Alçı oyuların temellenmesi

E3 Ahşap elemanların boyutlarının temellenmesi (mer kiremit, ahşap parmak)

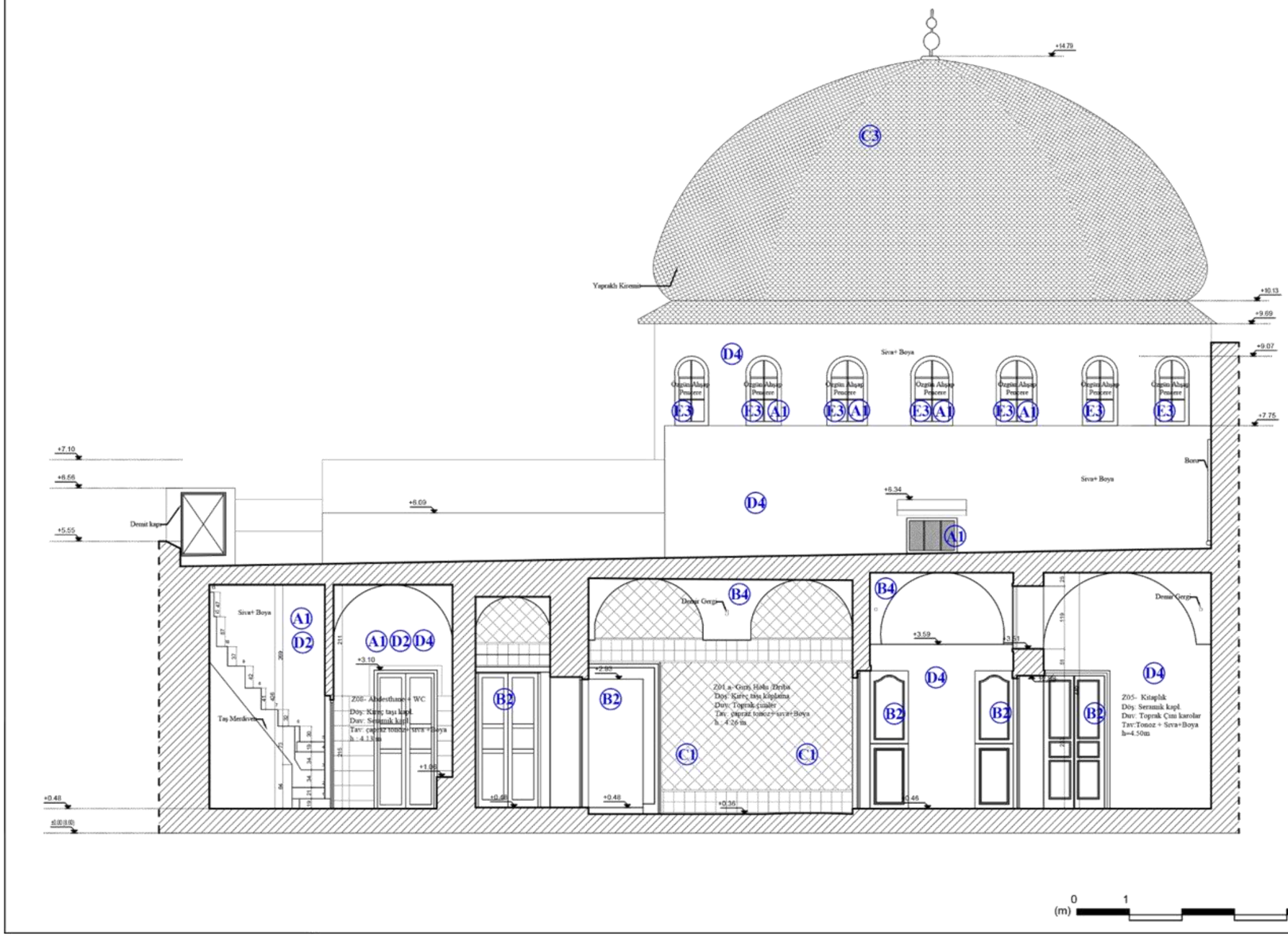
F SAĞLAMLAŞTIRMA
Yapıdaki strüktürel bozukluklara giderilmesi ve korunacak yapı elemanlarının onarımı ve sağlamlaştırılması

EKLER - MÜDAHALE KARARLARI

PAFTA NO: 42

PAFTA ADI: KESİTLER D'-D'

ÖLÇEK 1 / 100

FATİH SULTAN MEHMET
VAKIF ÜNİVERSİTESİ
MÜHENDİSLİK VE FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TUNUS'TA BİR OSMANLI YAPISI :

SİDİ İBRAHİN RİYAHİ ZAVİYESİ

RESTORASYON PROJESİ

Hazırlayan : M. MAY SKANDER
140211013

DANIŞMAN: Prof. Dr. SUPHİ SAATÇİ

MÜDAHALE LEJANTI

A NİTELİKSİZ EKLERİN KALDIRILMASI
Yapıya sonradan eklenmiş olan tüm niteliksiz yapı elemanı ve malzemelerinin kaldırılması

A1 Dolgusuz, merdivensiz, yoz pencere, dikeyaynası demir doğrama vb. olumsuz elemanların kaldırılması

A2 Özgün olmayan sıvamalık /sıva/ taş kaplama sökülmesi

A3 Niteliksiz elektrik tesisatının sökülmesi.

B BAKIM VE ONARIM
Yapıdaki kırılmamış çatının, oluğu ve demir gibi malzeme ve yapı elemanlarının bakımının yapılması

B1 Daha önce boya örgüsü yapılan demir malzemeye astarı ve 2 kat epoksi boya uygulaması yapılacaktır.

B2 Yapıdaki mevcut olan kapı ve pencerelerin doğramalar ve bağlantılar için onarımı yapılacaktır

B3 Çatı onarımı ve su yalıtım işlemleri yapılacaktır.

B4 Nesne deyimkilo sıvalar uygun lanacaktır

C BÜTÜNLEME
Yapıdaki parçaları eksik olan özgün mimari unsurları. entegrasyon yapılacaktır.

C1 Kırık veya kısmen kayıp olan çinler için tamamlama yapılacaktır

C2 Ana kapıdaki kayboları dekoratif cividevi beşer üyeler de değiştirmesi yapılacaktır

C3 Çatı kırmatitesi ve ahşap silmesi tamamlama yapılacaktır

YENİLEME ve YENİDEN YAPIM
D Yok olmuş yapı elemanlarının aslına uygun olarak önerilen malzeme ve detaylarda yenilen yapılması

D1 Döşemelerde hasar görmüş elemanlar yenilecektir.

D2 Merdiven ve ilkik hacima sönüken restorasyon projesinde önerilen şekilde yeniden yapılacaktır.

D3 Avlusuluki mevcut olan tuvaletler yeniden yapılacaktır

D4 Duvarlara yenilleme yapılacaktır (Sıva sıyrılmadan sonra Duvarlarda, sivrilerde, sılmelerde, kirpi saçaklarda onarılmayacak kadar hasarlı durumda olanların, özgün detaylara uygun olarak yenilenmesi)

TEMİZLEME
E Özgün yapı elemanlarının hasarlarının uygun yöntemlerle temizlenmesi ve sabitleştirilmesi

E1 Taş-tuğla duvar yüzeylerinin, mermer yüzeylerin temizlenmesi.

E2 Alçı oymaların temizlenmesi

E3 Ahşap elemanlarının boyalarının temizlenmesi (vaaz kürsüsü, ahşap pencere)

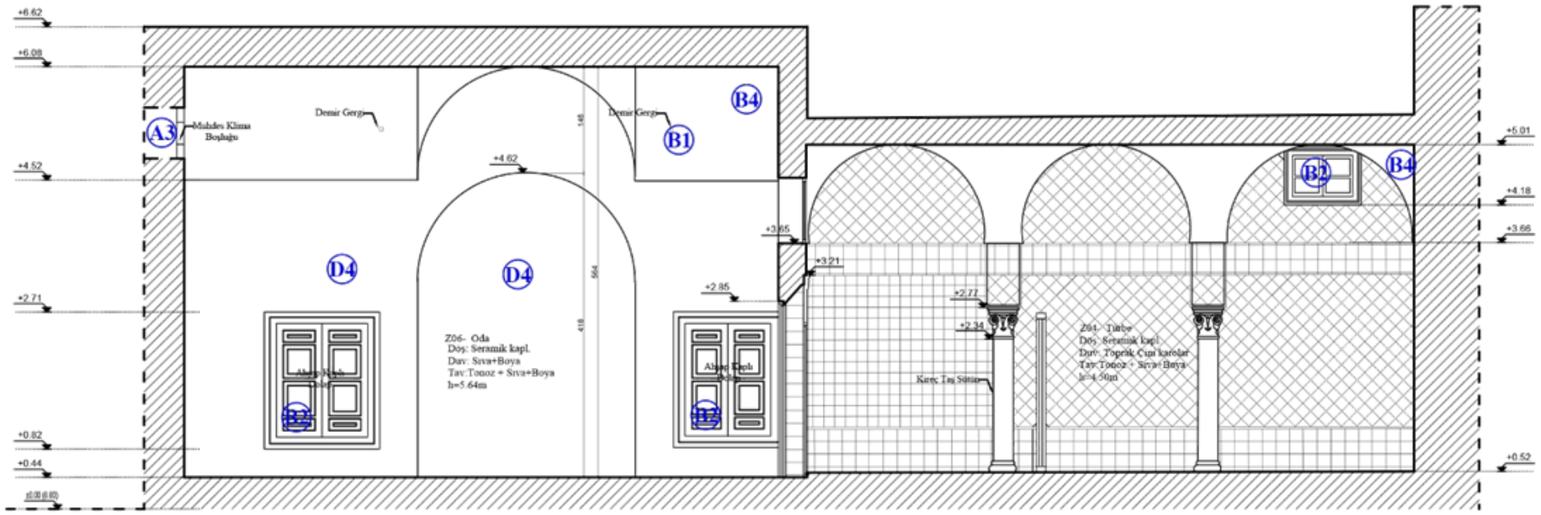
F SAĞLAMLAŞTIRMA
Yapıdaki strüktürel bozulmaların giderilmesi ve korunacak yapı elemanlarının onarımı ve sağlamlaştırılması

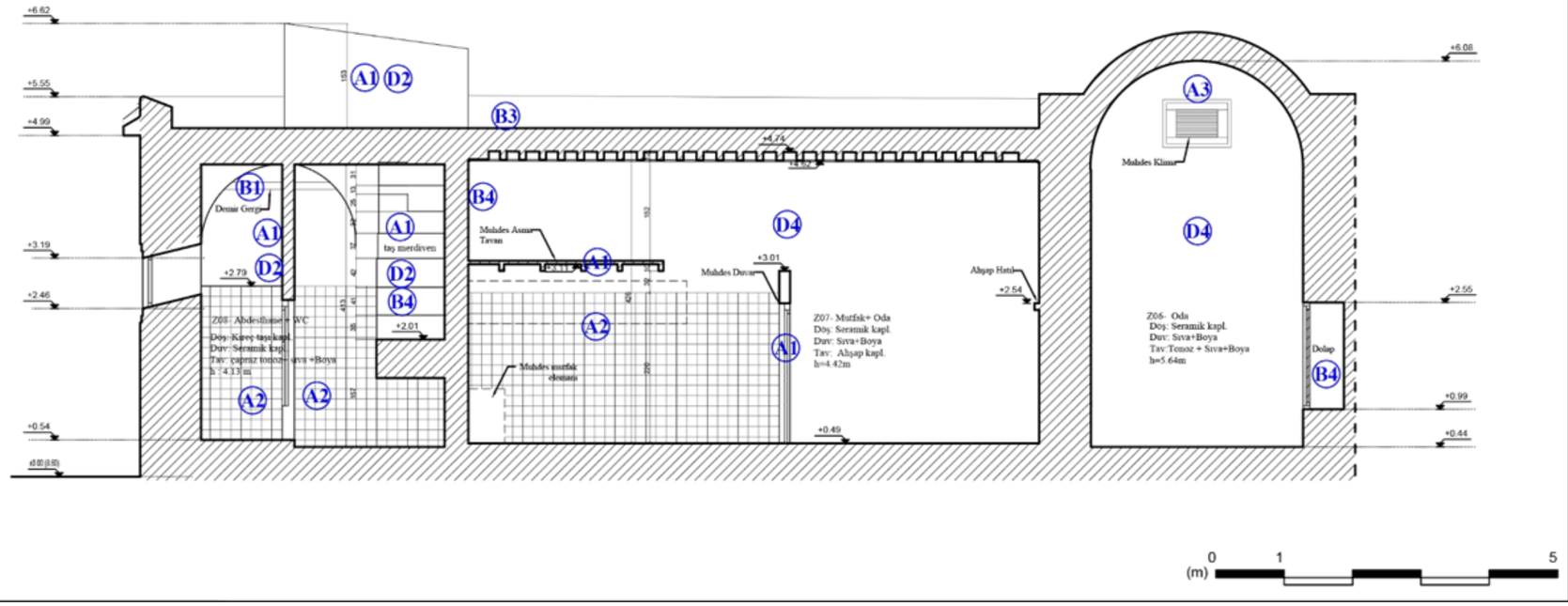
EKLER - MÜDAHALE KARARLARI

PAFTA NO: 43

PAFTA ADİ: KESİT C-C

ÖLÇEK 1 / 100

+6.62
+6.08
+4.52
+2.71
+0.82
+0.44
±0.00 (0.00)
A3
Muhdes Klima Boşluğu
Demir Gergi
B4
B1
+4.62
D4
D4
Z06- Oda
Döş: Seramik kapl.
Duv: Sıva+Boya
Tav:Tonoz + Sıva+Boya
h=5.64m
B2
B2
+3.65
+3.21
+2.85
+2.71
+2.34
Kare Taş Sütun
Z04- Türbe
Döş. Seramik kapl.
Duv: Toprak Çıplı kabrler
Tav:Tonoz + Sıva+Boya
h=4.50m
B2
B4
+6.01
+4.18
+3.66
+0.52

+6.62
+5.55
+4.99
+3.19
+2.46
+0.54
±0.00 (0.00)
A1
D2
B3
B1
Demir Gergi
A1
taş merdiven
D2
B4
+2.79
+2.01
Z08- Abdesthane + WC
Döş: Kareş taşı kapl.
Duv: Seramik kapl.
Tav: çapraz tonozlu sıva +Boya
h : 4.13 m
A2
A2
+4.74
B4
Muhdes Asma Tavan
A1
Muhdes Duvar
+3.01
D4
A2
Muhdes mutfak elemanı
A1
Z07- Mutfak+ Oda
Döş. Seramik kapl.
Duv: Sıva+Boya
Tav: Ahşap kapl.
h=4.42m
+0.49
A3
Muhdes Klima
D4
Z06- Oda
Döş: Seramik kapl.
Duv: Sıva+Boya
Tav:Tonoz + Sıva+Boya
h=5.64m
Ahşap Hatıl
+2.54
Dolap
B4
+6.08
+2.55
+0.99
+0.44
0
1
5
(m)

FATİH SULTAN MEHMET
VAKIF ÜNİVERSİTESİ
MÜHENDİSLİK VE FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TUNUS'TA BİR OSMANLI YAPISI :

SİDİ İBRAHİN RİYAHİ ZAVİYESİ

RESTORASYON PROJESİ

Hazırlayan : M. MAY SKANDER
140211013

DANIŞMAN: Prof. Dr. SUPHİ SAATÇİ

MÜDAHALE LEJANTI

A NİTELİKSİZ EKLERİN KALDIRILMASI
Yapıya sonradan eklenmiş olan tüm niteliksiz yapı elemanı ve malzemelerinin kaldırılması

A1 Döşeme, merdiven, çıkı pencere, düşeyaynası- demir doğrama vb. mimari elemanların kaldırılması

A2 Örgüsü olmayan sıvamalı /sıvalı taş kaplama sökülmesi

A3 Niteliksiz elektrik tesisatının sökülmesi.

B BAKIM VE ONARIM
Yapıdaki kırmızımsık çatının, ahşap ve demir gibi malzeme ve yapı elemanlarının bakımının yapılması

B1 Daha önce boya örgüsü yapılan demir malzemeye astiğmo ve 2 kat epoksi boya uygulanması yapılacaktır.

B2 Yapıdaki mevcut olan kapı ve pencerelerin doğramaları ve bağlantılar için onarım yapılacaktır

B3 Çatı onarımı ve su yalıtımı işlemleri yapılacaktır.

B4 Nemle duyarlılı uvalar uygulanacaktır

C BÜTÜNLEME
Yapılıdaki parçaları eksik olan özgün mimari unsurları entegrasyon yapılacaktır.

C1 Kırık veya kırılmış kayıp olan çinileri için tamamlama yapılacaktır

C2 Ana kapıdaki kayboları dekoratif cividevi beyaz üyeler ile değiştirmesi yapılacaktır

C3 Çatı kiremitlerin ve ahşap ülmesi tamamlama yapılacaktır

D YENİLEME ve YENİDEN YAPIM
Yok olmuş yapı elemanlarının aslına uygun olarak önerilen malzeme ve detaylarda yeniden yapılması

D1 Düşmelerde lazım görülmü elemanlar yenilecektir.

D2 Merdiven ve ıslak hacim alanları restorasyon projesinde önerilen şekilde yeniden yapılacaktır.

D3 Avlusundaki mevcut olan tuvaletin yeniden yapılacaktır

D4 Duvarların yenilenme yapılacaktır (Sıva enjeksiyon sonra Duvarlarda, tavanlarda, silmelerde, Eğer sağlıklında onarılamayacaklı lindir hasarlı durumda olanların, özgün dokuyuna uygun olarak yenilenmesi)

E TEMİZLEME
Özgün yapı elemanlarının hasarlarının uygun yöntemlerle temizlenmesi ve sabitleştirilmesi

E1 Taş-tuğla duvar yüzeylerinin, mermer yüzeylerin temizlenmesi

E2 Alçı oymaların temizlenmesi

E3 Ahşap elemanların boyalarının temizlenmesi (yeter kısmını, ahşap pasivasi)

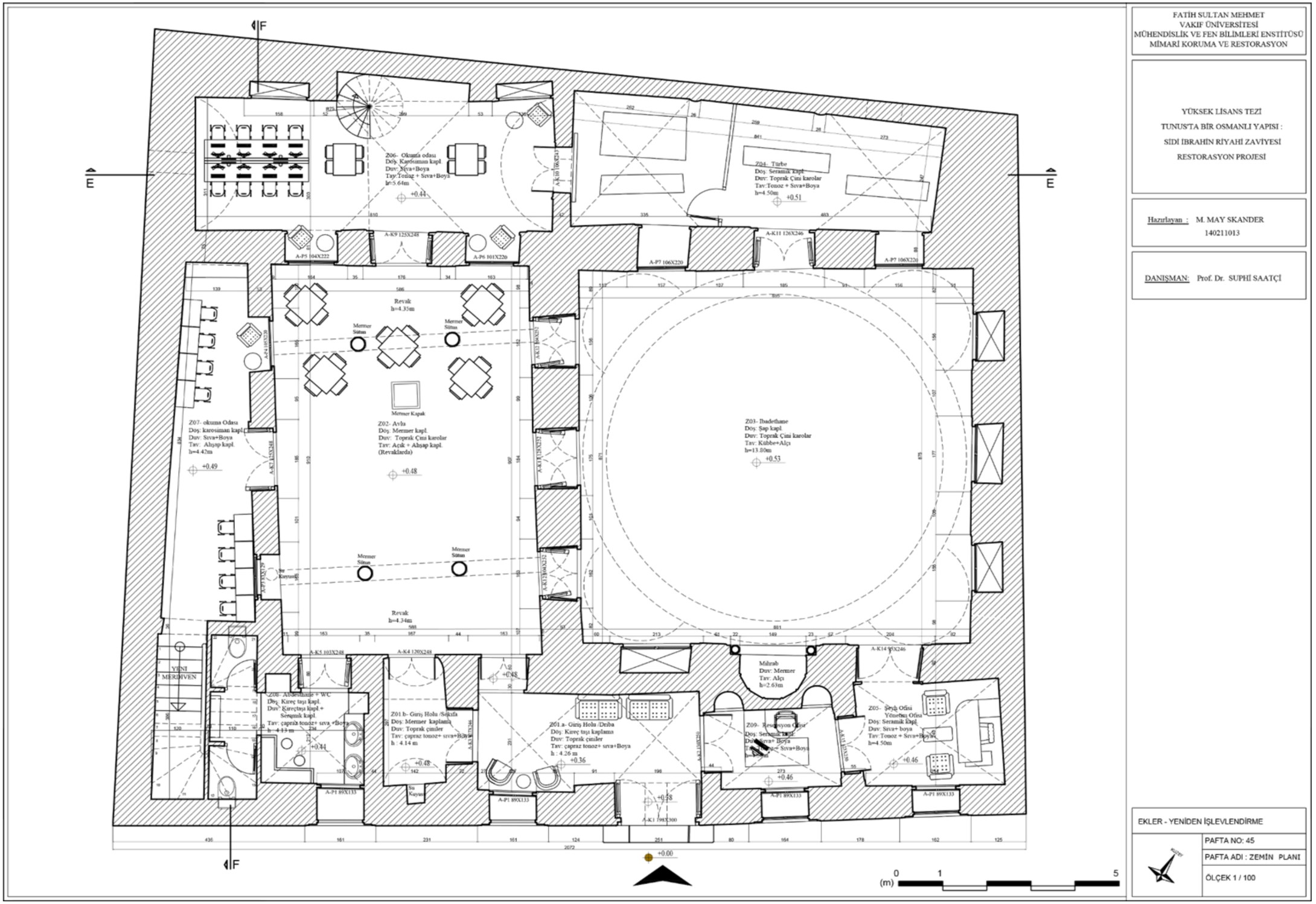
F SAĞLAMLAŞTIRMA
Yapıdaki strüktürel bozuklukların giderilmesi ve korunacak yapı elemanlarının onarımı ve sağlamlaştırılması

EKLER - MÜDAHALE KARARLARI

PAFTA NO: 44

PAFTA ADİ: KESİTİER E-E & F-F

ÖLÇEK 1 / 100

FATİH SULTAN MEHMET
VAKIF ÜNİVERSİTESİ
MÜHENDİSLİK VE FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TUNUS'TA BİR OSMANLI YAPISI :

SİDİ İBRAHİN RİYAHİ ZAVİYESİ

RESTORASYON PROJESİ

Hazırlayan : M. MAY SKANDER
140211013

DANIŞMAN: Prof. Dr. SUPHİ SAATÇİ

EKLER - YENİDEN İŞLEVLENDİRME

PAFTA NO: 45

PAFTA ADI : ZEMİN PLANI

ÖLÇEK 1 / 100

FATİH SULTAN MEHMET
VAKIF ÜNİVERSİTESİ
MÜHENDİSLİK VE FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON

YÜKSEK LİSANS TEZİ

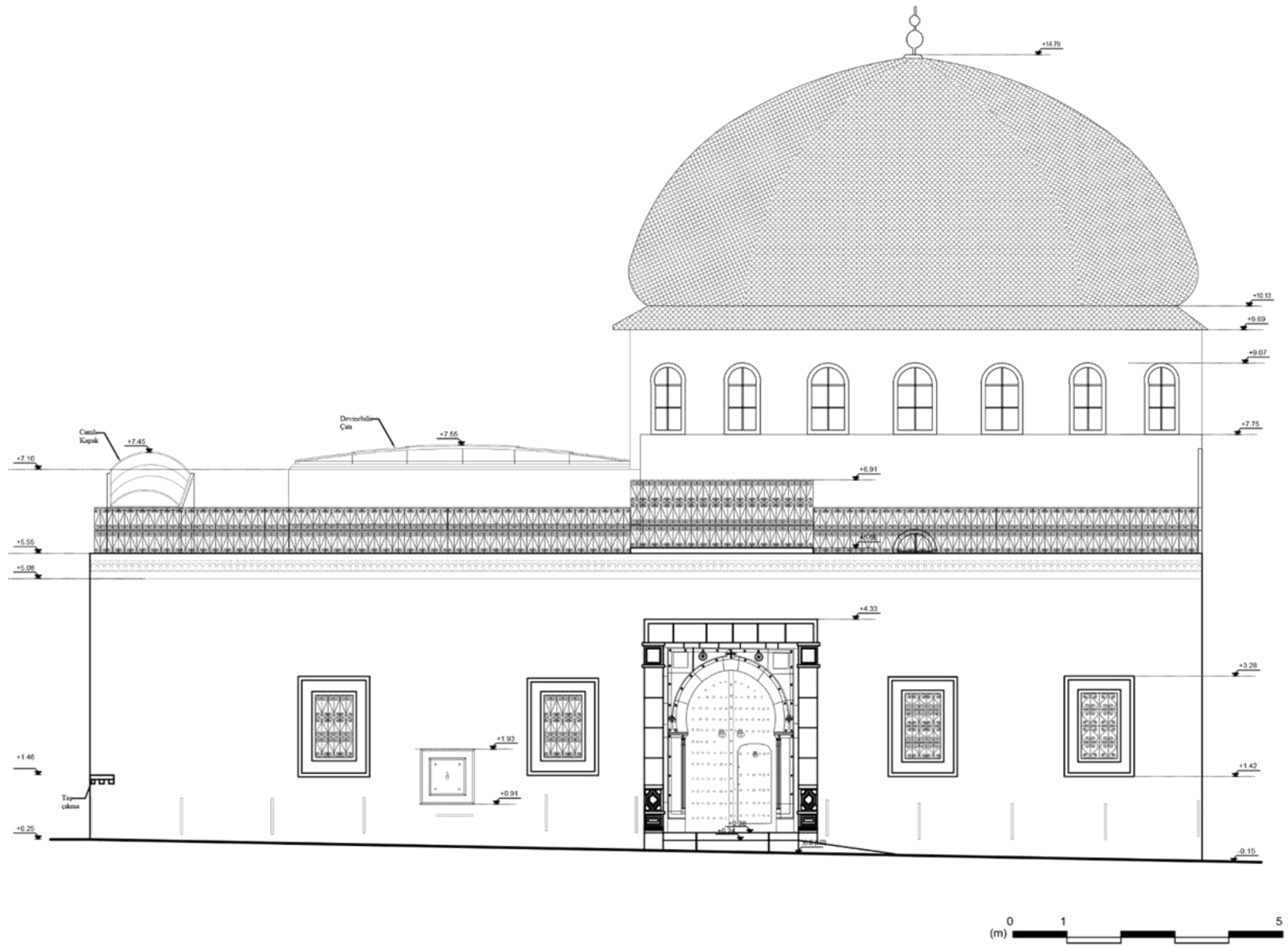
TUNUS'TA BİR OSMANLI YAPISI :

SİDİ İBRAHİN RİYAHİ ZAVİYESİ

RESTİTÜSYON PROJESİ

Hazırlayan : M. MAY SKANDER
140211013

DANIŞMAN: Prof. Dr. SUPHİ SAATÇİ

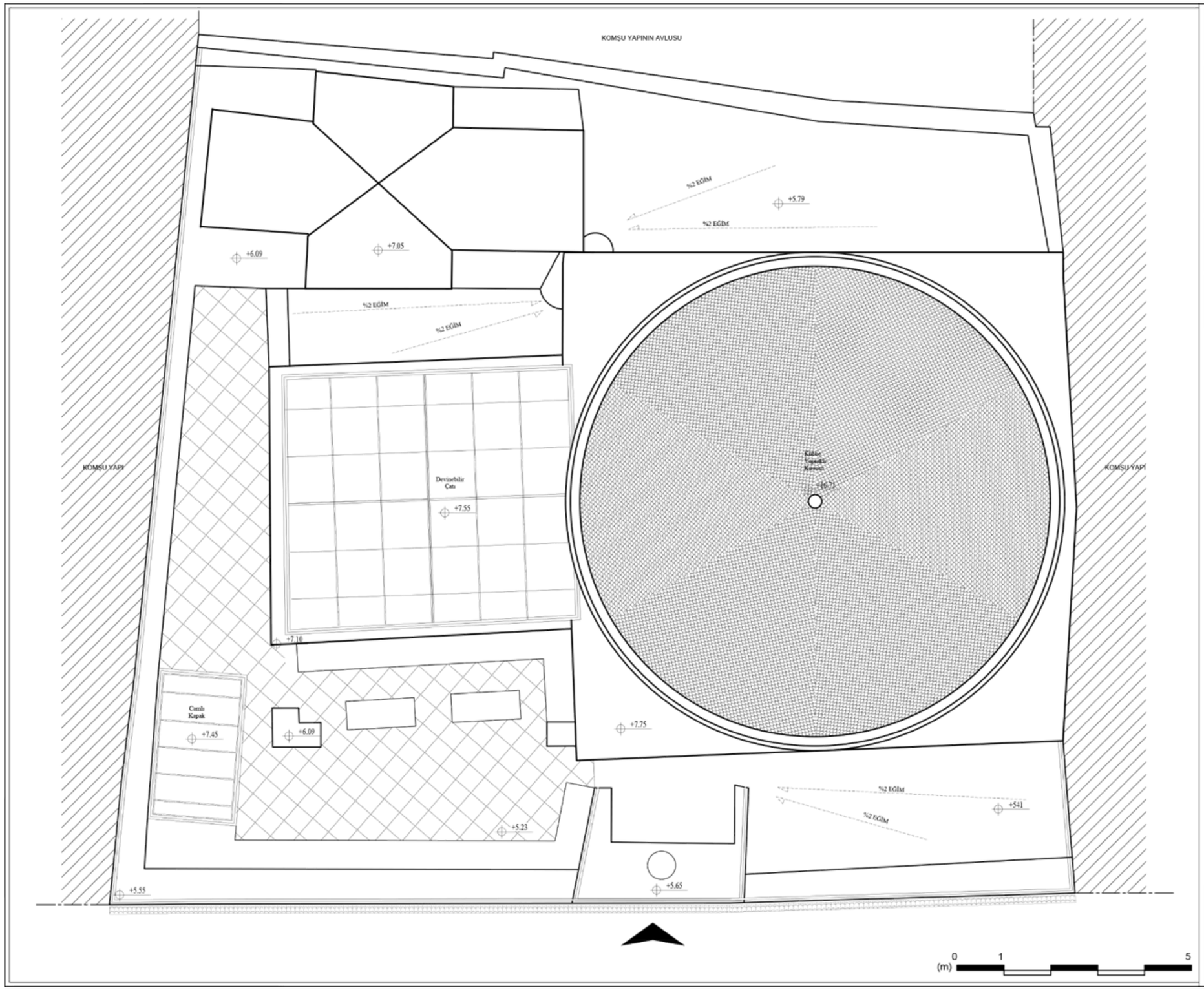

EKLER - YENİDEN İŞLEVLENDİRME

PAFTA NO: 46

PAFTA ADI: GÜNEY BATI CEPHESİ

ÖLÇEK 1 / 100

FATİH SULTAN MEHMET
VAKIF ÜNİVERSİTESİ
MÜHENDİSLİK VE FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TUNUS'TA BİR OSMANLI YAPISI :

SİDİ İBRAHİN RİYAHİ ZAVİYESİ

RESTORASYON PROJESİ

Hazırlayan : M. MAY SKANDER
140211013

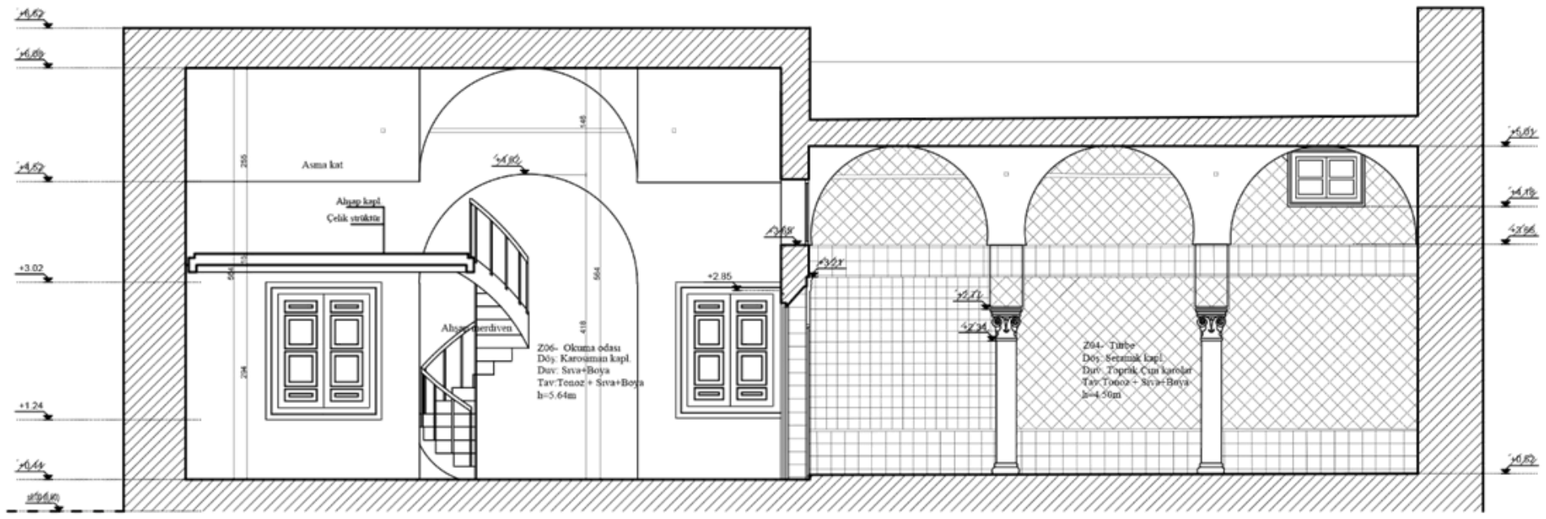
DANIŞMAN: Prof. Dr. SUPHİ SAATÇİ

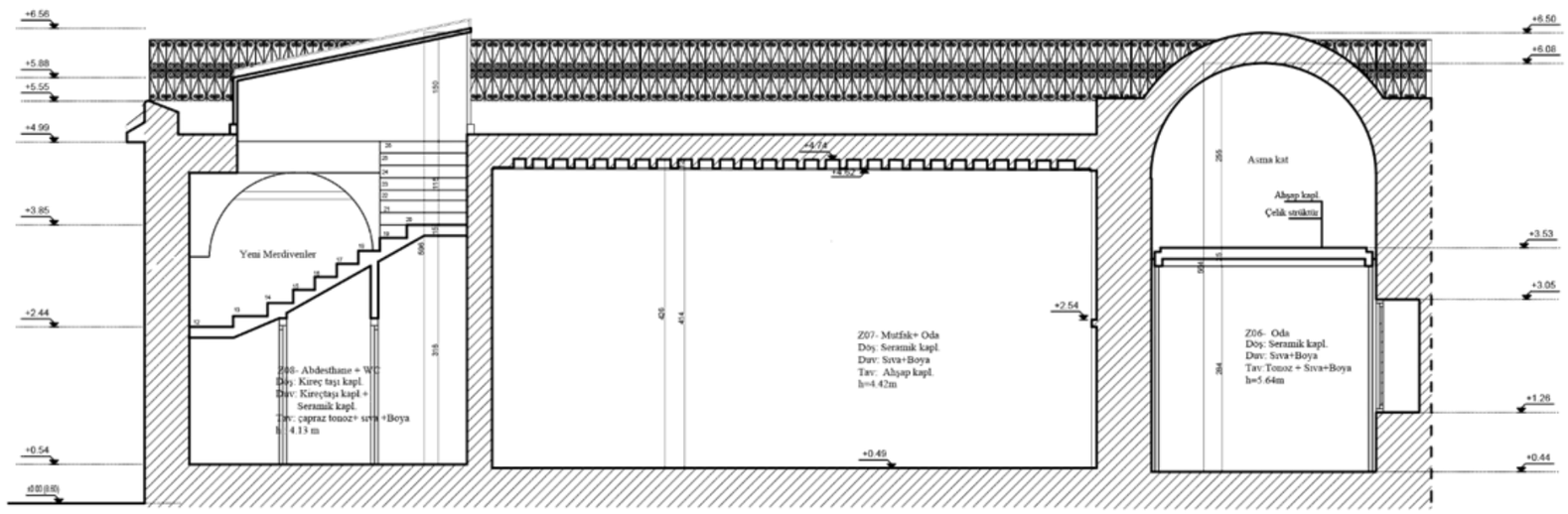
EKLER - YENİDEN İŞLEVLENDİRME

PAFTA NO: 47

PAFTA ADI : ÇATI PLANI

ÖLÇEK 1 / 100

0 1 5
(m)

FATİH SULTAN MEHMET
VAKIF ÜNİVERSİTESİ
MÜHENDİSLİK VE FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TUNUS'TA BİR OSMANLI YAPISI :

SİDİ İBRAHİN RİYAHİ ZAVİYESİ

RESTORASYON PROJESİ

Hazırlayan : M. MAY SKANDER
140211013

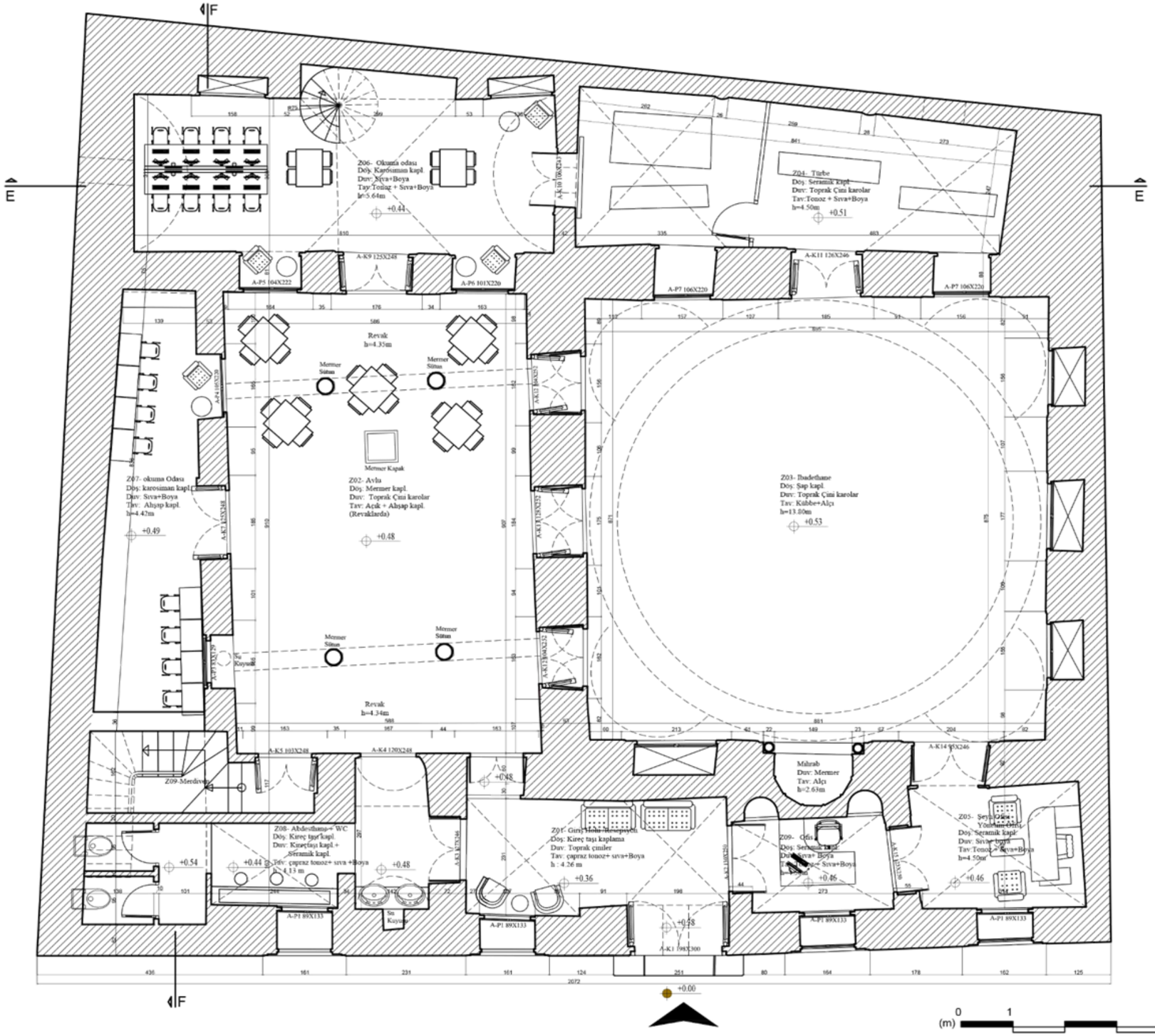
DANIŞMAN: Prof. Dr. SUPHİ SAATÇİ

EKLER - YENİDEN İŞLEVLENDİRME

PAFTA NO: 48

PAFTA ADI: E-E & F-F KESİTİER

ÖLÇEK 1 / 100

FATİH SULTAN MEHMET
VAKIF ÜNİVERSİTESİ
MÜHENDİSLİK VE FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TUNUS'TA BİR OSMANLI YAPISI :

SİDİ İBRAHİN RİYAHİ ZAVİYESİ

RESTORASYON PROJESİ

Hazırlayan : M. MAY SKANDER
140211013

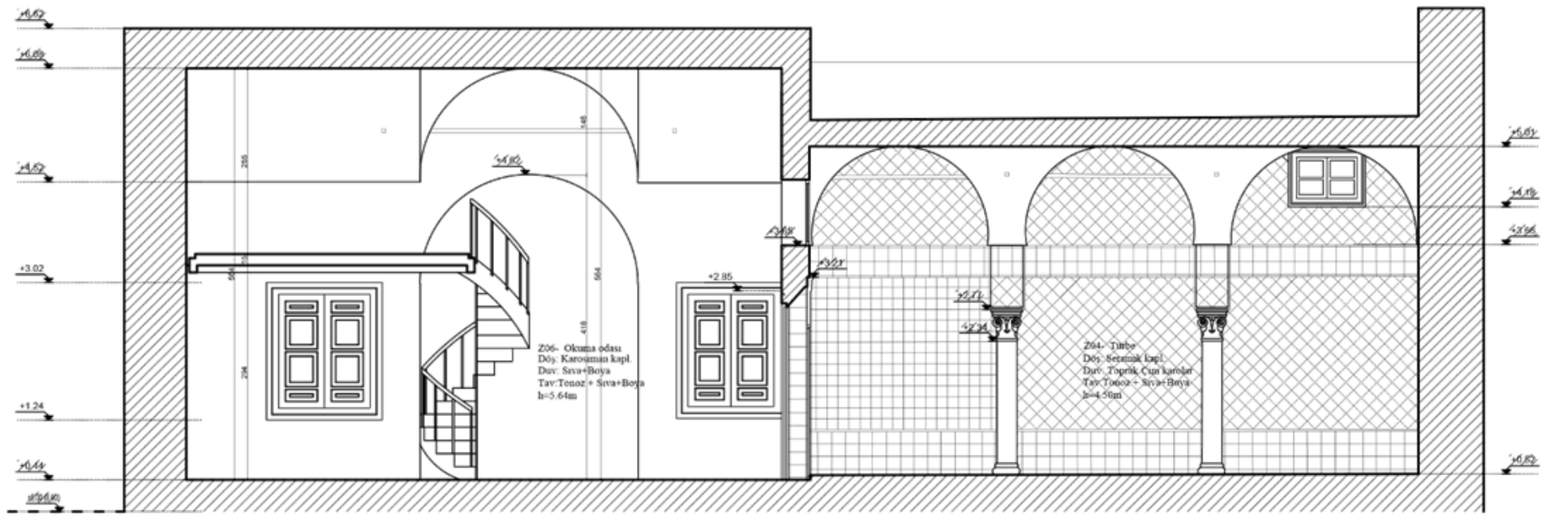
DANIŞMAN: Prof. Dr. SUPHİ SAATÇİ

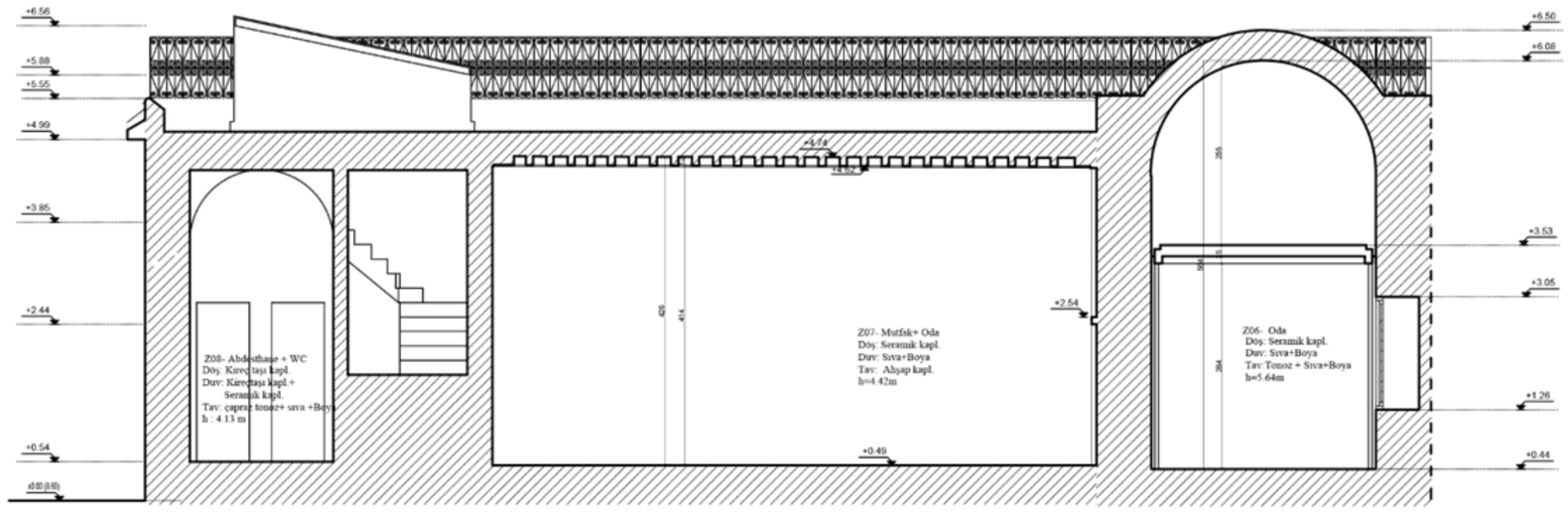
EKLER - YENİDEN İŞLEVLENDİRME. 2. ÖNERİ

PAFTA NO: 49

PAFTA ADI : ZEMİN PLANI

ÖLÇEK 1 / 100

0 1 5
(m)

FATİH SULTAN MEHMET
VAKIF ÜNİVERSİTESİ
MÜHENDİSLİK VE FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TUNUS'TA BİR OSMANLI YAPISI :

SİDİ İBRAHİN RİYAHİ ZAVİYESİ

RESTORASYON PROJESİ

Hazırlayan : M. MAY SKANDER
140211013

DANIŞMAN: Prof. Dr. SUPHİ SAATÇİ

EKLER - YENİDEN İŞLEVLENDİRME

PAFTA NO: 50

PAFTA ADI: E-E & F-F KESİTİER

ÖLÇEK 1 / 100